

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Διδάκτορος τῆς φιλοσοφίας. π. γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν δημ.
σχολείων, διευθυντοῦ τοῦ διδάσκαλείου Ἀθηνῶν κλπ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΑΠΟ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΜΕΧΡΙ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ

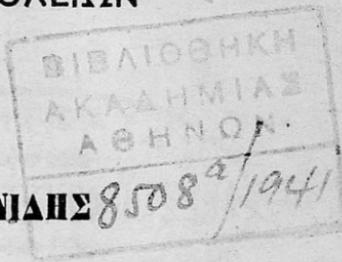
ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΤΕΥΧΟΣ Α'

ΕΚΔΟΤΗΣ

ΑΝΕΣΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ 8508^a/1941

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

1894

Πᾶν ἀντίτυπον μὴ φέρον αὐτόγραφον τὸ δινομα τοῦ συγ-
γραφέως καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ ἰκδότου καταδιώκεται ώς
προϊότ *εἰκόνης* εἰκόνης.

Πρὸς τοὺς ἀναγνώστας,

Εύτυχη τὰ ἔθνη τὰ ἔχοντα ιστορίαν, τὸ δὲ Ἑλληνικὸν
Ἐθνος ἔχει τὴν ἀρίστην πάντων τῶν ἔθνῶν ιστορίαν. Τὰ
δὲ θαυμαστὰ ἔργα, ἢ ἐξετέλεσαν οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι καὶ
ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν πολέμῳ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν,
πρόεπει νὰ διδαχθῇ ὁ Ἑλληνικὸς λαός, ἀν μὴ πάντα, τού-
λάχιστον τὰ ἔξεχοντα τούτων, ἵνα οὕτω μάθῃ τὴν καταγω-
γήν του καὶ φρονηματισθεὶς λάβῃ τὴν προσήκουσαν αὐτῷ
Θέσιν καὶ ἔργασθῇ συνεχίζων τὴν ἐκπολιτιστικὴν αὐτοῦ ἀπο-
στολήν. Διὸ τὸ μάθημα τῆς ιστορίας ἐν τοῖς σχολείοις εἶναι
σπουδαιότατον καὶ ώς τοιοῦτο δίκαιον εἶναι νὰ θεωρῶσιν
αὐτὸν καὶ διδάσκαλοι καὶ μαθηταὶ καὶ Κυβέρνησις καὶ κοι-
νωνία. Ἐπειδὴ δὲ δυστυχῶς ὃ ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις
ὅρισθεὶς χρόνος τῆς μαθητείας περιωρίσθη ἐσχάτως μόνον
εἰς ፪ ἔτη, κατ' ἀνάγκην ὀφείλομεν τὸ μάθημα τῆς ιστο-
ρίας νὰ ἀρχίσωμεν ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἔτους, ἵνα ἔχωμεν
πλείονα χρόνον καὶ οὕτω δυνηθῶμεν νὰ γνωρίσωμεν εἰς τοὺς
μαθητὰς τοῦ δημοτικοῦ σχολείου τὰ οὐσιωδέστατα τῶν
κατορθωμάτων τῶν πατέρων αὐτῶν καὶ κινήσωμεν τὸν ζῆ-
λον αὐτῶν εἰς τὸ γενναῖα φρονεῖν καὶ γενναῖα πράττειν.
Καὶ πιστεύω ὅτι δύνανται ἐντὸς τοῦ χρόνου τούτου ίκανά
νὰ πράξωσι φιλότιμοι διδάσκαλοι. Θέλων δὲ νὰ ὑποδοθήσω
τὸν ζῆλον αὐτῶν δημοσιεύω τὴν παροῦσαν ιστορίαν, ἥτις

καὶ κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῆς ὕλης καὶ κατὰ τὸν τρόπον τῆς
 ἐκθέσεως στοχάζεται τῆς ἡθικῆς καὶ ἐθνικῆς τῶν Ἑλληνο-
 παιδῶν μορφώσεως καὶ πιστεύω ὅτι καὶ τὸ πόνημά μου τοῦτο
 θὰ γίνῃ προσφιλὲς βιβλίον εἰς χεῖρας διδασκάλων καὶ μα-
 θητῶν καὶ θὰ ἀπολαύσῃ καὶ τοῦτο τῆς αὐτῆς προστασίας,
 οἵας ἡξιώθησαν καὶ τὰ ὄλλα μου βιβλία.

'En 'Athήnaiς τῇ 29 'Iouriou 1894.

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Αγαπητά μον τέκνα, ή χώρα, τὴν δποίαν κατοικοῦμεν,
υνθμαζεταις Ἐλλάς, ήμεις δὲ ὄνομαζόμεθα Ἐλληνες. Καὶ
Ἐλληνες δὲν ὄνομαζόμεθα μόνον ὅσοι τώρα ζῶμεν, ἀλλὰ καὶ
οἱ παλαιοὶ οἱ προπάτορες ἡμῶν οὕτως ὄνομαζοντο πρὸ χι-
λιαδῶν ἐτῶν. Πολλὰ δὲ πράγματα θαυμαστὰ ἔχαμαν οἱ προ-
πάτορες ἡμῶν οὕτοι οἱ Ἐλληνες καὶ ὅλως ὁ κόσμος ἐπιθυμεῖ
νὰ ἀκούσῃ τα κατορθώματα αὐτῶν, ποιὸν δὲ περισσότερον
πρέπει νὰ μανθάνωμεν αὐτὰ ἡμεῖς, οἵτινες εἴμεθα ἔχεινων ἀπό-
γονοι, ἵνα καὶ ἡμεῖς γνωρίζοντες τίνων πατέρων εἴμεθα τέκνα
φροντίσωμεν νὰ γίνωμεν αὐτῶν ἀξιοί ἀπόγονοι καὶ ἀξιωθῶ-
μεν νὰ ἐπαινῆ καὶ ἡμᾶς ὁ κόσμος, νὰ λαμπρύνωμεν δὲ καὶ
τὴν πατρίδα ἡμῶν τὴν Ἐλλάδα καὶ καταστήσωμεν αὐτὴν
μεγάλην καὶ ἰσχυρὰν καὶ πλουσίαν, φύτε νὰ ἐπιθυμῶσι νὰ
εἰναι ἡμῶν φίλοι οἱ ἰσχυροί, νὰ τοέμωσι δὲ οἱ ἔχθροι ἡμῶν, εἰ-
ρήνη δὲ καὶ ἀγάπη νὰ ὑπάρχῃ πανταχοῦ τῆς Ἐλλάδος καὶ
αἱ τέγνας καὶ αἱ ἐπιστῆμαι νὰ προσδεύσωσι καὶ παρ' ἡμῖν καὶ
δλαὸς νὰ ζῇ ἐν τόθῳ Θεοῦ καὶ ἐν ἀμοιβαίᾳ ἀγάπη ἐργαζόμε-
νος μετ' ἐπιμελείας τὸ ἔργον του καὶ μισῶν τὴν ὄκνηρίαν καὶ
τὴν ἀργίαν, ἐξ ὧν προέρχονται τὰ μεγάλειτερα εἰς τὸν κό-
σμον κακά. Πρὸς τὸν σκοπὸν λοιπὸν τοῦτον θὰ σᾶς διηγηθῶ δὲ

περὶ τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων πῶς ἔζων καὶ τίνα ἔργα θαυμάστὰ ἔξετέλεσαν καὶ ἀρχίζω ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων.

Τὰ πολὺ παλαιὰ πράγματα, τὰ πρὸ τριῶν χιλιάδων ὃτῶν καὶ ἐπέκεινα δὲν ἡξεύρομεν, διότι τότε δὲν ἐγράφοντο τὰ συμβάντα καὶ μὲ τὸν καιρὸν ἐλημονοῦντο. Πολλὰ δῆμοις τῶν σπουδαιοτέρων τούτων συμβάντων μετεδίδοντο προφορικῶς ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, ἀλλὰ παρηλλαγμένα, ὅστε φαίνονται μᾶλλον μῆθοι ἢ πράγματα, οἱ δὲ ἀνδρες τῆς παλαιοτάτης ταύτης ἐποχῆς, οἵτινες ὄνομαζονται ἥρωες, κινοῦσι τὸν θαυμασμὸν ἡμῶν διὰ τὴν ὑπεράνθρωπον δύναμιν καὶ τὴν τόλμην αὐτῶν, ὅστε δικαίως οἱ παλαιοὶ ἐθεώρουν αὐτοὺς τέκνα τῶν θεῶν καὶ ἐτίμων καὶ ἐλάτρευον αὐτοὺς ὡς ἡμιθέους. Περὶ τῶν ἥρωών τούτων θὰ σᾶς διηγηθῶ ἐφεξῆς δῆλα δυνηθῶ περισσότερα.

ΗΡΩΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

Α'. Ηροιμηθεύς.

Οἱ παλαιοὶ Ἑλλῆνες ἐπίστευον δτὶς ὑπῆρχον πολλοὶ θεοὶ, θεὸς τῆς θαλάσσης, θεὸς τῆς βροχῆς καὶ ἀστραπῆς, θεὸς τῶν ἀναβλαστανόντων καὶ μαραινομένων φυτῶν, θεὸς τῶν ποταμῶν, θεὸς τῆς σοφίας, θεὸς τοῦ πολέμου, θεὸς τοῦ "Ἄδου, θεὸς τοῦ σίτου, θεὸς τοῦ κυνηγίου, θεὸς τοῦ πυρὸς κτλ." Ἡσαν δὲ οἱ θεοὶ οὗτοι ἄλλοι μὲν ἄνδρες, ἄλλαι δὲ γυναῖκες. Σᾶς ἀναφέρω τὰ ὄνόματα αὐτῶν Ζεύς, Ποσειδῶν, Διόνυσος, Νηρεὺς,

"Ηφαιστος, "Αρης, Πλούτων, 'Αθηνα, 'Αφροδίτη, "Ηρα, "Αρταμις κτλ. 'Αλλ' δι μέγιστος πάντων τῶν θεῶν καὶ δι ἰσχυρότατος ἦτο δ Ζεὺς, δ θεὸς τῆς βροντῆς καὶ ἀστραπῆς. 'Η κατοικία δὲ τῶν θεῶν ἐπίστευον ὅτι ἦτο δ "Ολυμπος, τὸ πολὺ ὑψηλὸν ὄρος τῆς Θεσσαλίας. Κατ' ἀρχὰς οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος ἔζων βίον ἀγριον, ως τὰ θηρία. Περιεφέροντο ως φαντάσματα ἀπὸ ἕνα τόπον εἰς ἄλλον καὶ δὲν ἤξερον καὶ αὐτοὶ τί νὰ καμώσῃ. 'Ηγνόουν τὴν τέχνην νὰ κατασκευάζωσι οικίας καὶ κατώφθουν μέσα εἰς ἀνήλια σπήλαια εἰς τὸ βάθος τῆς γῆς ως οἱ μύρμηχες εἰς τὰς φωλεάς των. Τὰ σημεῖα τῶν κατιρῶν δὲν ἔχρητίμευον εἰς αὐτοὺς νὰ γνωρίζωσι πότε ἀρχεται δι χειμών, πότε ἡ ἀνοιξις, πότε τὸ θέρος καὶ πότε τὸ φθινόπωρον. 'Αλλὰ τότε πρὸς τὸ καλὸν τῶν ἀνθρώπων ἐγεννήθη σοφώτατος ἀνθρώπως δ Προμηθεύς, ὃστις ἐλυπήθη τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἔπειφεσιςε νὰ διδαξῇ αὐτοὺς νὰ ζῶσι καλλίτερον. 'Εδίδαξε αὐτοὺς νὰ γράφωσι κοὶ νὰ ἀριθμῶσι, νὰ καλλιεργῶσι τὴν γῆν ζευγνύοντες ταύρους, νὰ μεταχειρίσθωσι τοὺς ἵππους, ήνα μεταβαίνωσιν ἔφιπποι ἀπὸ τῆς μιᾶς χώρας εἰς τὴν ἄλλην, νὰ μεταφέρωσι δι' αὐτῶν τὰ προϊόντα τοῦ ἐνὸς τόπου εἰς τὸν ἄλλον ως καὶ νὰ πολεμῶσι, νὰ ναυπηγῶσι πλοῖα καὶ μὲ τὰς κώπας ἥμερε τὰ πανία νὰ ταξειδεύωσι εἰς τὴν θάλασσαν καὶ νὰ μεταβαίνωσιν εἰς ἄλλους τόπους. 'Επ' οἶστης ὠδήγησεν αὐτοὺς νὰ ἀνευρίσκωσιν εἰς τὸ βάθος τῆς γῆς τοὺς χρυπτομένους θησαυρούς, τὸν χαλκὸν καὶ τὸν σίδηρον καὶ τὸν ἀργυρὸν καὶ τὸν χρυσὸν καὶ νὰ κατασκευάζωσιν ἔξ αὐτῶν σκεύη παντοῖα χρήσιμα εἰς τὰς ἀνάγκας των καὶ κοσμήματα. Μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης, ἐὰν ἡσθένει τις, οὕτε ποτὸν οὕτε ἀλοιφὴ ὑπῆρχε πρὸς θεραπείαν. 'Ο Προμηθεὺς ὅμως ὠδήγησεν αὐτοὺς νὰ ἴτοιμάζωσι τὰ φάρμακα, διὰ τῶν δοποίων πραχύνεται ἡ ἀγρία

τῆς νόσου δρμή. Τοιαῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ ἐδίδαξεν ὁ Προμηθεὺς τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες τώρα ἔζων εὔτυχεῖς. Ἡ μεγίστη ὅμως τῶν εὐεργεσιῶν ὅτι ἔφερεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸ πῦρ, τὸ μέγιστον τῶν ἀγαθῶν, τὰ δόποια ὑπάρχουσιν εἰς τὸν κόσμον. Εἰς τὴν νῆσον Λῆμνον ὑπῆρχεν ὄρος τὸ Μόσυγλον, τὸ δόποιον ἀνέδιδε πῦρ καὶ ἐκεῖ ἐλθὼν ὁ Προμηθεὺς ἔλαβε σπινθῆρα καὶ μετέδωκεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Τὸ πῦρ τοῦτο λέγουσιν ὅτι δὲν ἦθελεν ὁ Ζεύς νὰ δώσῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὡργισμένος κατ' αὐτῶν διὰ τὰς ἀμαρτίας των. Ἀλλ' ὁ Προμηθεὺς τοσοῦτον ἥγαπα τοὺς ἀνθρώπους, ὥστε εἰ καὶ ἐγνώριζεν ὅτι τὸν ἀναμένει βαρεῖα τιμωρία παρὰ τοῦ Διός, ἐν τούτοις ἀπεφάσισε καὶ ἔλαβεν ἐκ τῆς Λήμνου ἀφόβως τὸ πῦρ καὶ τὸ ἔβωχεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ

Ως δὲ ἔμειθε τοῦτο ὁ Ζεύς, ὡργισθη πολὺ καὶ εὐθὺς ἔπτειλε τοὺς δύο γιγαντώδεις αὐτοῦ ὑπηρέτας τὸ Κράτος καὶ τὴν Βιαν νὰ συλλάσσωσι τὸν Προμηθέα καὶ νὰ φέρωσιν αὐτὸν εἰς τὸ ὑψηλὸν ὄρος τὸν Καύκασον καὶ ἐκεῖ νὰ δέσωσιν αὐτὸν μὲ σιδηρᾶς ἀλύσεις καὶ χεῖρας καὶ πόδας, εἰς δὲ τὸ στῆθος νὰ ἐμπήξωσιν ἀδαμάντινον σφῆνα καὶ νὰ ἀφήσωσιν αὐτὸν ἐκεῖ ἐν

τῇ ἐρημίᾳ νὰ μεῖνῃ θάνατον τρομερόν. Ταῦτα πάντα ἐγένοι-
το, διότι Προμηθεὺς ὑπέψενε τὰς βασάνους ταύτας ὑπερηφά-

ΖΕΥΣ

νως, χωρὶς οὐδεμία λέξις, οὐδὲν παραπόνον, οὐδεὶς γργγυσμὸς
νὰ ἔξελθῃ ἐκ τοῦ στόματός του. Πολλοὶ καὶ θεοὶ καὶ θεωὶ

μετέβησαν ἔκει, ἵνα παρηγορήσωσι τὸν Προμηθέα, συνεβούλευσαν δὲ αὐτὸν νὰ προσπέσῃ εἰς τὸν Δία καὶ νὰ ζητήσῃ συγχώρησιν. 'Αλλ' ὁ Προμηθεὺς μετ' ἀγανακτήσεως ἀπέκρουσε τοὺς λόγους τούτους εἰπὼν ὅτι δὲν θεωρεῖ ὅτι ἔκαμε κακὸν εὑεργετήσας; τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὅτι ἡ τιμωρία τοῦ Διός εἶναι ἔδικος, ἔχει δὲ ἀμετάτρεπτον ἀπόρασιν νὰ ὑπομείνῃ γενναιῶς τὴν συμφοράν, μέχρις ὅτου παύσῃ ἡ ὄργη καὶ τὸ μῆτος τοῦ Διός. 'Η ἐπιμονὴ δὲ αὕτη παρώργισε ἔτι περισσότερον τὸν Δία, δστις τὸν φοβερίζει ὅτι θὰ κεραυνώσῃ τὸν βράχον ὅμοιον δὲ καὶ τὸν Προμηθέα καὶ θὰ βίψῃ αὐτὸν εἰς τὰ Τάρταρα τοῦ "Ἄδου, ὃπου ἐπὶ χιλιάδας ἔτῶν θὰ τήκηται, ἐπειτα δὲ θὰ φέρῃ αὐτὸν πάλιν εἰς τὸ φῶς καὶ θὰ στείλῃ γιγχντειον ἀετόν, ἵνα σπαράττῃ αὐτοῦ τὸ βασικνιζόμενον σῶμα καὶ νὰ διατρώγῃ αὐτοῦ τὸ ἡπαρ. 'Αλλ' οὐδὲ ταῦτα μεταπείθουσι τὸν Προμηθέα καὶ ἀτάραχος ἔναμένει τὴν ἐκτέλεσιν. Τότε τειγμὸς γίνεται μέγας, ἀστραπαὶ ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης συρίτουσαι ἀγρίως διασχίζουσι τὸν ἀέρα, κονιορτὸς δὲ σηκώνεται μέγχις, φοβερὸς δὲ σίφων μαίνεται καὶ ὁ βράχος μετὰ τοῦ Προμηθέως ἀποσπασθεὶς ἐκ τοῦ ὅρους κατακρημνίζεται εἰς τὸ βάραθρον. 'Επὶ χιλιάδας ἔτῶν ἔζη ἐν τῇ ἐρημίᾳ τοῦ "Άδου κακουχούμενος ὁ Προμηθεὺς. 'Επειτα διέταξεν ὁ Ζεὺς νὰ φέρωσιν αὐτὸν πάλιν ἐπάνω εἰς τὸν Καύκασον, ἐνθα πελώριος ἀετὸς καθ' ἔκαστης ἡμέραν ἐρχόμενος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐτρωγε τὸ ἡπαρ τοῦ ταλαιπώρου Προμηθέως, τὸ δποῖον ὅμως τὴν νύκτα ἐγίνετο πάλιν.

Τοιαῦται βάσανοι χιλιάδων ἔτῶν δύνανται καὶ τὸν ἀπαθέστατον νοῦν νὰ ὑποτάξωσι καὶ τὴν ἀκαταμάχητον δύναμιν νὰ θραύσωσι. Καὶ ὁ Προμηθεὺς τέλος ἀπέκαμεν καὶ ζητεῖ εἰρήνην καὶ σωτηρίαν παρὰ τοῦ Θεοῦ. 'Ο δὲ Ζεὺς διατάσσει νὰ

λυθῶσι τὰ δεσμά του καὶ σφίνει τὸν Προμηθέα νὰ ζῆ τοῦ λοιποῦ ἀλεύθερος. Καὶ οὕτως ἔληξαν τὰ παθήματα τοῦ Προμηθέως, ὅστις πολλὰ ἐπρεξε καὶ πολλὰ ἐπεκθε χάριν τῶν ἀνθρώπων.

B'. Περσεύς.

"Αλλος ήρως κατὰ τοὺς παλαιοὺς χρόνους ἦτο ὁ Περσεύς, υἱὸς τῆς Δανάης τῆς κόρης τοῦ Ἀχειρίσιου τοῦ βασιλέως τοῦ Ἀργους. Εἰς τὴν ἀκραν τῆς γῆς, εἰς τὸ μέρος ὅπου βασιλεύει ὁ ἥλιος, ἔζων τρεῖς γυναῖκες φοβερχὶ ἔχουσαι πτέρυγας καὶ ἀντὶ τριχῶν εἰς τὴν κεφαλήν των ὄφεις, ὄφεις δὲ ἦτο καὶ ἡ ζώνη των. Ὡνομάζοντο δὲ αἱ γυναῖκες αὐταὶ Γοργόνες, ἡ δὲ φοβερώτερα αὐτῶν ἦτο ἡ Μέδουσα καὶ ὅλος ὁ κόσμος ἔτρεμε τὰς Γοργόνας, διότι ἐλεγον ὅτι ὅστις ἔβλεπεν αὐτὰς, μετεβάλετο εἰς λίθον. Ὡς ἤκουοντε τοῦτο ὁ Περσεύς ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ ἐκεῖ καὶ νὰ φονεύσῃ τὴν Μέδουσαν, νὰ φέρῃ δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, ἵνα ἴδωσιν οἱ ἀνθρώποι. Καὶ τὸ φοβερὸν αὐτὸ ταξειδίον ἀπεφάσισε νὰ κάμη μόνος, χωρὶς νὰ φοβήται τίποτε. Πολλὰς ἡμέρας καὶ πολλοὺς μῆνας ἐταξείδευσε διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ μέρος, ὅπου βασιλεύει ὁ ἥλιος, εἰς τὴν ἀκραν τῆς γῆς, διότι ἔκει κατώφοιν αἱ Γοργόνες. Εκεῖ πλησίον τῶν Γοργόνων κατώφοιν καὶ θεαὶ ὄνομαζόμεναι Νύμφαι, καὶ εἰς ταύτας πρῶτον ἐφῆκασεν ὁ Περσεύς καὶ ἐξηγήθη διὰ τί ἦλθεν ἀπὸ τόσον μακρινὸν τόπουν. Αἱ Νύμφαι ἐλυπήθησαν τὸν τολμηρὸν νεανίν καὶ διὰ νὰ μὴ χρῆ ἀπὸ τὰς Γοργόνας τοῦ ἔδωκαν πεῖτον σανδά-

λια μὲ πτερά, ώστε μὲ αὐτὰ ἡδύνατο ως πτηνὸν νὰ πετᾷ εἰς τὸν ἀέρα, ἐπειτα ἐν κράνος τοῦ Ἐρμοῦ τοῦ θεοῦ, τὸ ὅποῖον

ΠΕΡΙΣΣΥΣ ΦΣΝΕΥΣΝ ΤΗΝ ΜΕΛΟΥΣΑΝ

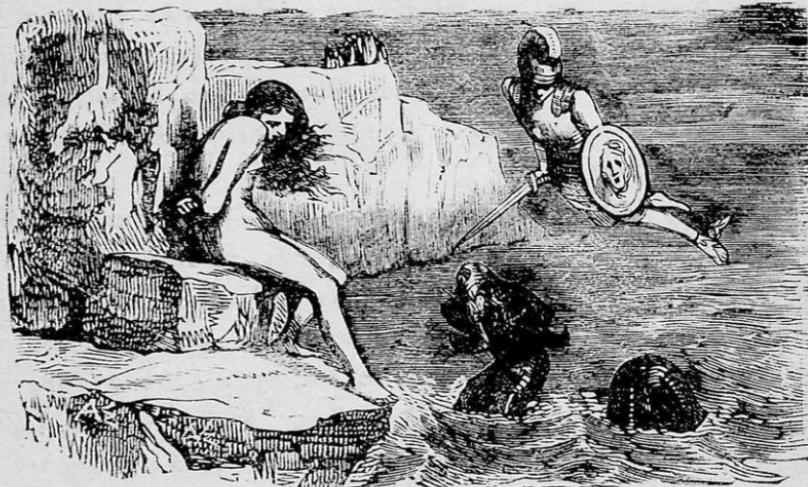
εἶγεν αὐτὴν τὴν δύναμιν νὰ κάμνῃ ἔκεινον, ὁ ἐποίος τὸ ἐφόρει,
νὰ μὴ φαίνηται καὶ ὡς ᾧτο ἐμπροσθέν σου. Ἐπίσης δὲ ἔδω-

καν εις αύτὸν μίχν ἀσπίδα μεταλλίνην, ἦτις ἐλαμπεν ὡς καθρέπτης καὶ τὸν συνεβούλεισαν, ὅταν οφθάσῃ εἰς τὰς Γοργόνας, νὰ μὴ ἵδῃ αὐτὰς μὲ τοὺς ὄρθυλους του, διότι εὐθὺς θὰ ἀπολιθωθῇ, ἀλλὰ νὰ βλέπῃ εἰς τὴν ἀσπίδα, ἥτις ἦτο ὡς καθρέπτης καὶ ἐκ τῆς ἀσπίδος θὰ δηγηθῇ νὰ πλησιάσῃ εἰς αὐτὰς καὶ τὰς φονεύσῃ. Τοιουτορόπως ἐφωδιασμένος ὁ Περσεὺς μὲ ξίφος κοπτεούν, μὲ ἀσπίδα λάμπουσαν ὡς καθρέπτης, μὲ μίχν πήραν, ἵνα θέσῃ ἐντὸς αὐτῆς τὴν κεφαλὴν τῆς Μεδούσης, μὲ τὰ πτερωτὰ πέδιλα, ἵνα πετᾷ καὶ φεύγῃ ταχιστα, καὶ μὲ τὸ κράνος τοῦ Ἐρμοῦ, ἵνα μὴ τὸν βλέπῃ κάνεις, διευθύνθη εἰς τὸ μέρος, ὅπου ἦταν αἱ Γοργόνες, τὰς διοίας κατέέκεινην τὴν στιγμὴν εὔρεν εύτυχῶς νὰ κοιμῶνται. Τότε χωρὶς νὰ κάσῃ καιρὸν βλέπων εἰς τὴν ἀσπίδα ἔτρεξε κατὰ τῆς μιᾶς τούτων τῆς Μεδούσης καὶ διὰ τοῦ ξιφούς ἀπέκοψεν αὐτῆς τὴν κεφαλὴν, ἦν ἔθεσεν εὐθὺς εἰς τὴν πήραν του καὶ ἐφυγεν. Ὁ θόρυβος ἐξύπνησε τὰς ἄλλας δύο Γοργόνας, ἀλιτίνες ἴδουσαι τὴν ἀδελφὴν τινὸν νεκράν, ὥρμησαν νὰ σπαραξωσι τὸν Περσέα. Ἀλλ' ὁ Περσεὺς διὰ τῶν πτερωτῶν σανδαλίων ἐπέτασεν ὑψηλὰ εἰς τὸν ἀέρα, φορέσας δὲ καὶ τὸ κράνος τοῦ Ἐρμοῦ ἔγινεν ἀφαντος, ὥστε αἱ Γοργόνες δὲν ἔδειπον πλέον ποῦ πηγαίνει καὶ μὴ ἡξεύρουσαι ποῦ νὰ διευθυνθῶσι ἐπέστρεψαν πάλιν εἰς τὴν κατοικίαν των. Ἀλλὰ περίεργον ἡ κορμὸς τῆς Μεδούσης ἔγινεν ὡραῖος ἱππος μὲ πτέρυγας, τὸν διοῖον οἱ ἀνθρωποι ὠνόμασαν Πήγασον, καὶ τὸν διοῖον θὰ ἴδωμεν κατόπιν ποῖος ἥρως συνέλαβε καὶ τὸν εἶχεν ὡς ἴδικόν του ἱππον. Ἀλλ' ἐν ᾧ αἱ Γοργόνες ἔκλαιον τὴν ἀδελφὴν των, ὁ Περσεὺς πετῶν εἰς τὸν ἀέρα ἐπέστρεψεν μὲ τὴν κεφαλὴν τῆς Μεδούσης εἰς τὴν πατρίδα του τὸ Ἀργος. "Οτε δὲ ἦτο ἐπάκνω εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Ἀτλαντος, ἥθέλησε νὰ καταβῇ ἐκεῖ καὶ νὰ ἀναπταυθῇ." Ήτο δὲ

ὁ Ἀτλας πλούσιος βασιλεὺς μὲν πλῆθος προβάτων, ἀγελάδων, ἔπιπων καὶ μὲν κήπους μεγάλους, εἰς τοὺς διποίους ἡσαν τὰ ὠραιότερα δένδρα τοῦ κόσμου. Ἄλλ' ἐν δένδρον ἦτο θαυμάτιον, διότι εἶχε χρυσοῦς κλῶνας, χρυσᾶ φύλακα καὶ χρυσᾶ μῆλα. Καὶ ἵνα μὴ ἔλθῃ κάνεις καὶ κλέψῃ τοῦ δένδρου τούτου τοὺς καρποὺς ὁ Ἀτλας εἶχε περιφράξη τὸν κήπον μὲν τεῖχος ύψηλότατον, ἔθεσεν δὲ ἐπίτηδες καὶ φύλακας γυναικας, αἵτινες ὄνομάζοντο Ἐσπερίδες, καὶ δράκοντα ἀκοίμητον φοβερόν, δοτις περιτευλιγμένος εἰς τὸ δένδρον ἡγρύπνει νύκτα καὶ ἥμέραν. Ως δὲ ἔμαθεν ὁ Ἀτλας ὅτι ξένος ἀνθρωπος ἥλθεν εἰς τὸ βασιλείον του, ἐκάλεσεν αὐτὸν ἴνωπιόν του καὶ τοῦ εἶπε νὰ φύγῃ εὐθύς. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Περσεὺς ἀπεκρίθη ὅτι δὲν τοῦ ἦτο δυνατὸν τοῦτο, καθ' ὃσον εἶχεν ἀνάγκην νὰ ἀναπαυθῇ ὀλίγον χρόνον, ὁ Ἀτλας ὡρισθεὶς ὤρμησε κατὰ τοῦ Περσέως θέλων νὰ κτυπήσῃ αὐτὸν καὶ νὰ διώξῃ διὰ τῆς βίας. Τότε δὲν χάνει καιρὸν ὁ Περσεὺς καὶ ἐκ τῆς πήρας, ἦν εἶχε κρεμαρένην ἀπὸ τῶν ὄμων του, εξάγει τὴν κεφαλὴν τῆς Μεδούσης καὶ δεικνύει εἰς τὸν Ἀτλαντα. Ο μέγας Ἀτλας εὐθύς ἔγινεν ὅρος, ἡ κόμη του καὶ τὸ γένειον του ἔγιναν δάση, οἱ ὄμοι του καὶ αἱ χειρές του ὀρχίες τοῦ ὅρους, ἡ κεφαλή του κορυφὴ καὶ τὰ ὄστα του πέτραι.

Τοιουτοτρόπως ἀνενόχλητος πλέον ὁ Περσεὺς διῆλθεν τὴν νύκτα εἰς τὴν χώραν ταύτην τοῦ Ἀτλαντος καὶ τὴν ἐπομένην ἥμέραν λίαν πρωῒ ἀνεχώρησε διὰ τὴν Ἑλλάδα, πετῶν ὡς ἀετὸς εἰς τὸν ἀέρα. Ὁτε δὲ ἦτο ὑπεράνω τῆς Αιθιοπίας, τῆς ὄποιας δὲν βασιλεὺς ἐλέγετο Κηφεύς, ἢ δὲ βασίλισσα Καστιόπεια, εἶδεν εἰς ἓνα βράχον πληστὸν τῆς θαλάσσης δεδεμένην ὠραιοτάτην κόρην. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐνόμισε ὅτι εἶναι ἄγαλμα, ἀλλ' ὅτε εἶδε νὰ σείωνται τὰ μαλλιά της ὑπὸ τοῦ ἔρος καὶ νὰ κλαίῃ, ἐπείσθη ὅτι εἶναι κόρη ζωντανὴ καὶ λυ-

πηθείς αύτήν κατέβη εύθυνος, ἵνα ἴδῃ τί συμβαίνει. Ὡς δὲ ἦλθε πλησίον τῆς χόρης καὶ ἤρωτας αύτήν, διὰ τί εἶναι δεδεμένη, ἡ χόρη ἐντρεπομένη δὲν ὠμίλει, ἀλλ' ἔκλαιε μόνον. Ἐκεῖ πλησίον τῆς χόρης ἔμενον καὶ οἱ γονεῖς αύτῆς. Οὗτοι ἦλθον

Ο ΠΕΡΣΕΥΣ ΣΩΖΩΝ ΤΗΝ ΑΝΔΡΟΜΕΔΑΝ

πλησίον τοῦ Περσέως καὶ κλαίοντες διηγήθησαν ὅτι ὁ θεὸς εἶναι ὡργισμένος κατὰ τῆς Αἰθιοπίας καὶ ἔχει στείλη ἐν μέγᾳ θαλάσσιον κῆπος, τὸ ὅποιον καθ' ἡμέραν ἐζέρχεται καὶ καταστρέφει τὸν τόπον. Διὰ νὰ παύσῃ δὲ ἡ ὄργὴ τοῦ θεοῦ, ἤρωτή-σαμεν, λέγουσι, τοὺς ἱερεῖς τί νὰ κάμωμεν. Καὶ οἱ ἱερεῖς μᾶς εἶπον ὅτι τότε θὰ παύσῃ τοῦ θεοῦ ἡ ὄργὴ, ὅταν δώσητε τὴν χόρην σας τὴν Ἀνδρομέδαν νὰ φάγῃ τὸ θηρίον. Καὶ ἡμεῖς μὲ πολλήν μας λύπην, θέλοντες νὰ σώσωμεν τὸν τόπον, προσεφέραμεν ἐδῶ τὴν χόρην μας καὶ ἀναμένομεν νὰ ἐξέλθῃ τὸ θηρίον νὰ τὴν φάγῃ.»

Ταῦτα ἔλεγεν δὲ βασιλεὺς χλαίων, ἔχλαιε δὲ καὶ ἡ βασιλισσα, διότι ἐσύλλογίζοντο δτι μετ' ὄλιγον κατιρὸν δὲν θὰ ἔγωσι πλέον κόρην. 'Αλλ' δὲ Περσεὺς παρηγόρησε τοὺς γονεῖς λέγων δτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀφήσῃ νὰ φάγῃ τὸ θηρίον τὴν Ἀνδρομέδαν, καὶ δτι θὰ φονεύσῃ αὐτό, ἐὰν ἐτόλμα διὰ νὰ τὴν φάγῃ. Ζητεῖ δὲ αὐτὴν νὰ λάβῃ γυναῖκα καὶ νὰ φέρῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οἱ γονεῖς ὑπόσχονται εὔχαριστως εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, ἀκόμη δὲ καὶ αὐτὸν βασίλειον, ἀρκεῖ νὰ σώσῃ τὴν κόρην τῶν.

'Αλλ' ἐν ω ἔλεγον ταῦτα, ἀναβρασμὸς ἀκούεται τῆς θαλάσσης μέγας καὶ μέγα κῆτος ἐμφανίζεται, τὸ δόποιον ως πλοῖον ἐπλεε πρὸς τὸν βράχον, ἵνα καταπίῃ τὴν κόρην. 'Ως εἰδε τοῦτο δὲ Περσεὺς ἔσυρε τὸ ξίφος καὶ πετῶν ως ἀετὸς εἰς τὸν ἀέρα ἔφθασεν εὐθὺς εἰς τὸ κῆτος πλησίον, εἰς τὸ στῆθος τοῦ δποίου ἐνέπηξε τὸ ξίφος μέχρι τῆς λαβῆς. 'Αφθονον αἷμα ἔρρευσεν ἐκ τῆς πληγῆς καὶ τὸ κῆτος ὑπὸ τῶν πόνων ἀνεπήδησεν εἰς τὸν ἀέρα, ἔπειτα ἐβυθίσθη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ πάλιν μετ' ὄλιγον ἀνεφάνη καὶ ὥρμα πότε δεξιά, πότε ἀριστερά, ἵνα σπαράξῃ τὸν Περσέα. 'Αλλ' δὲ ἀτρόμητος ἦρως παρεμέριζεν ἐπιτηδείως καὶ δσάκις εὔρισκε κατιρὸν ἐνέπηγε τὸ ξίφος εἰς τὸ κῆτος, ώστε ἐπὶ τέλους δὲν ἤδυνήθη τὸ τέρας νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὰς πολλὰς πληγὰς καὶ ἐβυθίσθη εἰς τὸν πυθμένα τῆς θαλάσσης ἔκπνευσαν.

'Ο Περσεὺς ἦλθεν τώρα περιγχρής εἰς τὸν βράχον, ἐνθα ἀνέμενον αὐτὸν οἱ γονεῖς τῆς Ἀνδρομέδας καὶ ἐνηγκαλίζοντο αὐτὸν εὐγνωμοοῦντες διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς κόρης των. 'Ἐπειτα ἔλυσαν τὴν Ἀνδρομέδαν καὶ ὅλοι δικοῦ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν. 'Ως δὲ ἔμαθον τοῦτο οἱ ἀνθρωποι, ἐτρεχον ὅλοι, ἵνα ἔδωσι καὶ θαυμάσωσι τὸν Ἐλληνα ἥρωα. 'Ο Κηφεὺς εἶπεν εἰς τὸν Περσέα

ὅτι ἡ Ἀνδρομέδα πλέον εἶναι ίδική σου καὶ ἀς κάμωμεν εὐθὺς καὶ τοὺς γάμους. Καὶ διέταξε νὰ φέρωσι πρόβατα πολλὰ καὶ νὰ ἔτοιμάσσωσι φαγητὰ καὶ ἐκάλεσε τὸν λαὸν νὰ φάγῃ καὶ νὰ χαρῇ καὶ αὐτὸς διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς θυγατρός του. Ἐ'Αλλ' ἐν φ πάντες διεσκέδαζον εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ βασιλέως, ἀκούεται ἔξω εἰς τὴν αὐλὴν τῶν ἀνακτόρων θύρυσος καὶ στρατὸς πολλούς. Ἀρχηγὸς δὲ τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ ἦτο ὁ Φινεύς, ὅστις ἦτο μὲν μνηστὴρ τῆς Ἀνδρομέδας, ἀλλ' ἐν καιρῷ τοῦ κινδύνου φοβηθεὶς ἀφῆκεν αὐτήν. Καὶ τώρα, ὅτε ἔμαθεν ὅτι ἐσώθη, εἶχε τὴν αὐθαδειαν, νὰ ἔλθῃ καὶ νὰ θέλῃ νὰ λάβῃ αὐτήν διὰ τῆς βίας, νὰ φονεύσῃ δὲ καὶ τὸν Περσέα. Καὶ διὰ τοῦτο μετὰ τοῦ στρατοῦ του εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν ἀνακτόρων, ἐνθα ἐκάθηντο καὶ οἱ ἄλλοι καὶ διὰ τοῦ "Ελληνος ἥρωος. Ὁ Περσέος εὐθὺς ἐσηκώθη καὶ σταθεὶς ἔμπροσθεν στήλης, ἵνα φυλάξτη τὰ νῶτά του ἐκ τῶν ὅπισθεν, ἐπολέμει ὡς λέων κατὰ τῶν ἀπειρών πολεμίων μόνος πρὸς πολλούς. Μάτην δὲ καλὸς Κηφεὺς ἦλθεν εἰς τὸ μέσον καὶ ἐπέπληττε τὸν Νιφέα λέγων ὅτι ἡ νύμφη ἀνήκει εἰς ἑκεῖνον, ὅστις τὴν ἐσωσε καὶ οὐχὶ εἰς ἑκεῖνον, ὅστις ἀνάνδρως τὴν κατέλιπε ἀβούθητον ἐν καιρῷ τοῦ μεγίστου τῶν κινδύνων. Ὁ Φινεύς δὲν ἔδιδε εἰς ταῦτα κάμμισιν προσοχὴν καὶ ἔξηκολούθει καὶ αὐτὸς καὶ οἱ στρατιῶται του δίπτοντες ἀπειρα βέλη, ἵνα φονεύσωσι τὸν Περσέα. Τότε δὲ ο Περσέος ἔχασε πλέον τὴν ὑπομονὴν καὶ ἔξαγει ἐκ τῆς πείρας τὴν κεφαλὴν τῆς Μεδούσης, καὶ δεικνύει καὶ εἰς τὸν Νιφέα καὶ εἰς τοὺς στρατιώτας αὐτοῦ. Καὶ ἡ αἴθουσα τοῦ Κηφέως εὐθὺς ἐγέμισεν ἀπὸ μαρμάρινα ἀγάλματα, διότι ὅλοι οἱ στρατιῶται ἀπελιθώθησαν. Καὶ αὐτὸς δὲ καθλιός Νιφέος ἀπελιθώθη ὡς εύρισκετο παρακαλῶν τὸν Περσέα νὰ τὸν λυπηθῇ

μὲ τὸ δειλόν του ἥθος, μὲ τὸ δουλικὸν σχῆμα καὶ μὲ τὰς χεῖρας ἀφειμένας κάτω.

'Αφ' οὐ δὲ ἔμεινεν ὄλιγας ἡμέρας εἰς τὴν Αἰθιοπίαν διερεύνει, ἐπειτα ἀνεχώρησεν διμοῦ μετὰ τῆς συζύγου του 'Ανδρομέδας καὶ ἔφθασεν εἰς τὸ "Αργος, ὅπου ὅλοι ἔθαψαν τοῦ Περσέως τὴν ἀνδρείαν καὶ τὰ κατορθάματα.

Γ'. Βελλεροφόντης.

Εἶπομεν ἄλλοτε ὅτι ὁ κορμὸς τῆς Μεδούσης, ἀφ' οὐ ἀπέχοψε τὴν κεφαλὴν αὐτῆς διατρόμητος Περσεύς, εἶχε γίνη πτερωτὸς ἵππος, διὰ τοῦ Πήγασος, διστις ἡδύνατο νὰ τρέχῃ ταχύτατα καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ καὶ ὑψηλὰ νὰ πετᾷ εἰς τὸν οὐρανόν, ώς πετῶσι τὰ πτηνά. Ο Πήγασος οὗτος ἤρχετο κατὰ τὴν μεσημβρίαν καὶ ἔπινε νερὸν ἀπὸ τὴν Πειρήνην, τὴν κρήνην τῆς Κορίνθου. Τὸν ἵππον τοῦτον τὸν σπάνιον εἶδεν διαβατής Βελλεροφόντης, διαβατής τοῦ βασιλέως τῆς Κορίνθου, καὶ παραμονεύσας συνέλαβεν αὐτόν. Ήτο δὲ διαβατής Βελλεροφόντης ἀνὴρ ἀνδρειότατος, ἀλλ' ἔχων καὶ τοιοῦτον ἵππον ἀπέβαινε τώρα φοβερός. Μίαν δὲ ἡμέραν αὐθάδης τις Κορίνθιος ἐτόλμησε νὰ ὑβρίσῃ καὶ νὰ κακοποιήσῃ τὸν Βελλεροφόντην, ἀλλ' οὗτος ὄργισθεὶς πολὺ διὰ τὴν ὕβριν ἐφόνευσε τὸν ὕβριστήν.

'Ως δὲ ἔμαθε τοῦτο διαβατής τῆς Κορίνθου, εἰ καὶ ἦτο πατήρ του, ἐλυπήθη πολὺ διὰ τὸν φόνον καὶ διέταξε νὰ συλλάβωσι καὶ νὰ τιμωρήσωσι τὸν Βελλεροφόντην. Ο Βελλεροφόντης διώρεις ἀνακάβας εἰς τὸν Πήγασόν του ἔφυγε μακράν καὶ

ῆλθεν εἰς τὴν Τίρυνθα, ἥτις ἦτο πόλις μεγάλη πλησίον τοῦ Ἀργους. Τότε εἰς πᾶσαν μεγάλην πόλιν ἦτο καὶ ἴδιαιτερος βασιλεύς. Τοιοῦτον δὲ εἶχεν καὶ ἡ Τίρυνς τὸν Προῖτον τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἀχρισίου, καὶ θεῖον τοῦ Περσέως. Ὁ βασιλεὺς οὗτος ἐδέχθη τὸν Βελλεροφόντην φιλοφρόνως καὶ τὸν ἐφιλοξένεις εἰς τὸ παλάτι του καὶ τὸν ἡγάπα καὶ τὸν ἐτίμα πολὺ. Καὶ θὰ ἔμενεν ἄδων πολὺν κακιὸν δὲ Βελλεροφόντης, ἀν δὲν ἐσυκοφάντει αὐτὸν εἰς τὸν ἀνδρα της τὸν Προῖτον ἡ βασίλισσα λέγουσσα ὅτι δὲν ἦσαν καθόλου ἀληθεῖς. Ὁ Προῖτος, ως ἤκουε τοῦτο, ἐλυπήθη διὰ τὴν κακίαν τοῦ Βελλεροφόντου καὶ χωρὶς νὰ δειξῃ καθόλου πρὸς αὐτὸν διὰ ἔμαθε τίποτε, τοῦ εἶπεν ὅτι καλλίτερα θὰ ἦτο νὰ ἐπήγαινε εἰς τὴν Λυκίαν πρὸς τὸν πενθερὸν του τὸν Ἰοβάτην, ἵνα μείνῃ ἔκει, τοῦ εἶπε δὲ ὅτι θὰ τοῦ δώσῃ καὶ γράμματα συστατικά, ἵνα τὸν περιποιηθῶσι καὶ ἔκει, δπως καὶ εἰς τὴν Τίρυνθα. Ὁ Βελλεροφόντης εἶπεν ὅτι θὰ κάμη εὐχαρίστως διὰ τὸν διατάσσει δ βασιλεὺς καὶ λαβὼν τὰ γράμματα, τὰ διόποια ἦσαν καλῶς ἐσφραγισμένα, ἔφυγε καὶ μετὰ πολλῶν ἡμερῶν ταξιδίον ἐφθασεν εἰς τὸν Ἰοβάτην, τὸν βασιλέα τῆς Λυκίας ἐν τῇ μικρῇ Ἀσίᾳ. Ὁ Ἰοβάτης ἐδέχθη τὸν Βελλεροφόντην λίαν φιλοφρόνως, κατὰ τὴν τότε συνηθίζομένην φιλοξενίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐξένιζεν αὐτὸν ἐπὶ ἐννέα ἡμέρας λαμπρότατα. Ὅτε δὲ ἦλθε ἡ δεκάτη ἡμέρα ἡρώτησεν αὐτὸν πῶς ὀνομάζεται, πόθεν εἴναι καὶ τίς ἀνάγκη ἐφερεν κύτον εἰς Λυκίαν. Ὁ Βελλεροφόντης τότε ἔδωκε τὰ γράμματα τοῦ Προῖτου, διστις ἔγραφε μὲν φονεύσῃ τὸν Βελλεροφόντην. Ὁ Ἰοβάτης θεωρῶν κακὸν νὰ φονεύσῃ ἀνθρωπὸν, τὸν διόποιον ἐφιλοξένει εἰς τὴν οἰκίαν του, ἐσκέφθη ὅτι ἡδύνατο νὰ εὐχαριστή-

ση τὸν γαμβρόν του, ἐὰν κατώρθωνε νὰ φονευθῇ ὁ Βελλεροφόντης εἰς μάχην τινὰ ἢ εἰς ἀγῶνα ἐπικίνδυνον. Εἰς τὰ ὅρη τῆς Δυσκίας ὑπῆρχε φοβερὸν θηρίον, τὸ δποῖον ἦτο ἔμπροσθεν μὲν λέων, ὄπισθεν δὲ δράκων καὶ κατὰ τὸ μέσον αἴξ, ἢ ὡς λέγουσιν ἄλλοι, ὑπῆρχε θηρίον ἔχον τρεῖς κεφαλὰς μίαν λέοντος, μίαν δράκοντος καὶ μίαν αἴγος, ἐκ τῶν δποίων ἐξηρεύγετο πῦρ.

Ο ΒΕΛΛΕΡΟΦΟΝΤΗΣ ΦΟΝΕΥΩΝ ΤΗΝ ΧΙΜΑΙΡΑΝ

καὶ κατέστρεψε καὶ ἀνθρώπους καὶ κτήνη. Τοῦτο τὸ φοβερὸν θηρίον παρεκάλεσεν ὁ Ἰοβάτης τὸν Βελλεροφόντην νὰ φονεύσῃ. Ὁ Βελλεροφόντης θεωρῶν ἐντροπὴν νὰ δείξῃ δειλίαν ἐφόρεσε τὰ ὅπλα του καὶ μετέβη εἰς τὰ ὅρη, νὰ εῦρῃ τὸ θηρίον. Ως δὲ εὗρεν αὐτό, φοβερὸς ἀγῶν ὥρχισεν ἐκατέρωθεν. Τὸ θηρίον δρμησε κατὰ τοῦ Βελλεροφόντου μετὰ φοβερῶν βρυχηθμῶν καὶ πῦρ ἐκ τοῦ στόματός του ἐξερεῦγον ἐζήτει νὰ σπαράσσῃ τὸν Βελλεροφόντην. Ὁ Βελλεροφόντης ὅμως ἐστάθη ἀτρόμητος καὶ ἐνέπηξεν εἰς τὸ σῶμα τοῦ θηρίου μὲ ταχύτητα ἀστραπῆς δε-

κάκις τὸ δόρυ πρὶν προφθάσῃ τὸ τέρας νὰ βλάψῃ αὐτόν. Ἀφ' οὗ δὲ ἐφόργευσεν αὐτό, ἔφερεν εἰς τὸν Ἰοβάτην, τὴν χαρμόσυνον εἴδησιν καὶ ὁ Ἰοβάτης καὶ ὅλος ὁ κόσμος ἐθαύμαζον τὴν ἀνδρείαν τοῦ "Ελληνος Βελλεροφόντου.

'Αφ' οὗ δὲ ὁ Ἰοβάτης εἶδεν ὅτι δὲ Βελλεροφόντης δὲν ἐφονεύθη εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τῆς Χιμαιρᾶς, ἥπισταν ὅτι θὰ ἐφονεύετο εἰς τὴν μάχην κατὰ τῶν Σολύμων. Ἡσαν δὲ οἱ Σόλυμοι λαὸς ἄγριος κατοικῶν πλησίον τῆς Λυκίας, οἵτινες εἰσήρχοντο εἰς τὴν χώραν ταύτην, δοσκις ἡθελον, καὶ ἀφ' οὗ διήρπαζον αὐτὴν ἐπέστρεφον εἰς τὰ ἴδια χωρὶς νὰ δύνανται νὰ πράξωσι τι κατ' αὐτῶν οἱ Λύκιοι. Κατὰ τούτων τῶν Σολύμων διέταξεν δὲ ὁ Ἰοβάτης νὰ ἐξέλθῃ μόνος δὲ Βελλεροφόντης καὶ τιμωρήσῃ αὐτοὺς διὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Λυκίας. 'Ο Βελλεροφόντης, εἰ καὶ ᾧ το μόνος καὶ εἶχε νὰ παλατίσῃ εἰς ἐναντίον πολλῶν καὶ ισχυρῶν ἔχθρῶν, ἐν τούτοις ἐθεώρησε καὶ πάλιν ἐντροπὴν νὰ εἰπῃ ὅτι φοβεῖται καὶ δπλισθεὶς ἐπορεύθη κατὰ τῶν Σολύμων. 'Ως δὲ ἔμαθον τοῦτο οἱ Σόλυμοι, τότε ἦλθον κατὰ τοῦ Βελλεροφόντου πάντες καλῶς ὠπλισμένοι καὶ ἐθεώρουν τὴν νίκην βεβαίαν. 'Ως δὲ συνηντήθησαν, ἥρχισαν κατὰ χιλιάδας νὰ ῥίπτωσι κατὰ τοῦ Βελλεροφόντου καὶ βέλη καὶ ἀκόντια, ἀλλ' δὲ Βελλεροφόντης ἀπομακρύνων δεξιῶς διὰ τῆς ἀσπίδος τὰ κτυπήματα τῶν Σολύμων ἦλθε πλησιέστερον αὐτῶν καὶ διὰ τοῦ δόρατος ἐφόργευε τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον, ὥστε ἐπὶ τέλους οἱ λοιποὶ ὑπὸ φόβου ἐτράπησαν εἰς φυγὴν καὶ δὲν ἐτόλμων πλέον νὰ εἰσβάλωσιν εἰς τὴν Λυκίαν. 'Ως δὲ ἔμαθεν δὲ ὁ Ἰοβάτης ὅτι δὲ Βελλεροφόντης ἐνίκησε τοὺς Σολύμους, τότε ἐστειλε πεντήκοντα ἐκ τῶν ἀνδρειοτέρων αὐτοῦ Λυκίων νὰ παραμονεύσωσιν αὐτὸν εἰς μέρος τι, ἀπὸ τὸ δποῖον θὰ ἐπέρνα καὶ ἔκει νὰ τὸν φονεύσωσι.

Καὶ πράγματι μετέβησαν ἔκεī οἱ πεντήκοντα Λύκιοι καὶ περιέμενον τὸν Βελλεροφόντην νὰ περάσῃ, ὡνα τὸν φονεύσωσιν. Ὡς δὲ ἔφθασεν ἔκεī ὁ Βελλεροφόντης, οἱ Λύκιοι ἤρχισαν νὰ τὸν τοξεύωσιν ἐκ τῆς ἐνέδρας των. Ἀλλὰ τότε ὁ Βελλεροφόντης ἐπετέθη κατ' αὐτῶν καὶ ἰφόνευσε ὅλους καὶ τοὺς πεντήκοντα. Τοῦτο ἀκούσας ὁ Ἰοβάτης καὶ οἱ Λύκιοι ὅλοι ἐθαύμασαν καὶ ἀνεγνώρισαν τὴν ἔκτακτον ἀνδρείαν τοῦ Βελλεροφόντου καὶ ὡμολόγησαν ὅτι ταῦτα ἔκτελεῖ διὰ τῆς προστασίας τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὁ μὲν Ἰοβάτης ἔκαμεν αὐτὸν γαμbrόν του, δώσας εἰς γάμον τὴν θυγατέρα του, οἱ δὲ Λύκιοι ἐδώρησαν εἰς αὐτὸν εὐφορώτατον ἀγρόν.

Ο Βελλεροφόντης ἔζη εύτυχὴς ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐν τῇ νέφταύτη πατρίδι ἐν τῷ μέσῳ πολλῶν καὶ καλῶν τέχνων, ἐν τῷ μέσῳ τῶν Λυκίων, οἵτινες πολὺ τὸν ἐτίμων. Ἀλλ' ἡ μεγάλη αὔτη εύτυχία κατέστησεν αὐτὸν ἀλαζόνα καὶ ἀσεβῆ, καὶ ἐνόμιζεν ἐαυτὸν ἵσον πρὸς τοὺς Θεούς. Ἀλλ' ὁ θεὸς ἐτιμώρησεν τὴν αὐθάδειαν ταύτην· διότι ὅτε ἥμεραν τινὰ ἡθέλησε διὰ τοῦ Πηγάσου νὰ ἀναβῇ εἰς τοὺς οὐρανούς, ἐπεσε ἐκ τοῦ ἱππου καὶ ἀπέθανεν ἀθλίως, ὁ δὲ πτερωτὸς ἵππος ἀνέβη μόνος, λέγουσιν, εἰς τὸν Ὀλυμπὸν καὶ δὲν ἐπέστρεψε πλέον κάτω.

Δ'. Κάδμος.

Κατὰ τοὺς παλαιοτάτους χρόνους ἤρχοντο ξένοι πολλοὶ ἀνδρεῖς καὶ ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ ἐκ τῆς Ἀφρικῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἔμενον ἐδῶ διὰ παντός. Τοιοῦτος ἦτο καὶ ὁ Κάδμος, ὁ οἰδεὶς τοῦ βασιλέως τῆς Φοινίκης, ὃστις μετὰ πολλῶν Φοινίκων ἦλθε νὰ κατοικήσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Εἰς τὴν νοτίαν

χλιτύν τοῦ ὑψηλοῦ ὅρους τῆς Στερεᾶς Ἐλλάδος τοῦ ὄνομαζομένου Παρνασσοῦ ὑπῆρχε πάλαι πόλις, ἡτις ὠνομάζετο Δελφοί, ἔχουσα περίφημον ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, εἰς τὸν δποῖον πολλοὶ μετέβαινον καὶ ὥζητον τὴν συμβουλὴν τοῦ θεοῦ περὶ τῶν ὑποθέσεών των. Ἐκεῖ δὲ ὑπῆρχον καὶ ἄλλοι σοφοὶ ἀνδρες, ἀλλὰ καὶ μία ἱέρεια ἡ λεγομένη Πυθία, ἡ δποία προεφήτευς, λέγουν, εἰς τοὺς ἀνθρώπους τι θὰ συμβῇ εἰς αὐτοὺς ἢ εἰς τοὺς ἄλλους. Καὶ δὲ Κάδμος, ως ἐφθισεν εἰς τὴν Ἐλλάδα, μετέβη ἐκεῖ καὶ ἤρωτησεν εἰς ποῖον τόπον νὰ κτίσῃ πόλιν καὶ νὰ κατοικήσῃ. Ἡ Πυθία ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν τὰ ἔξτις.

«Εἰς λειμῶνα θὰ ἐντύχῃς βοῦν, δστις ἀκόμη δὲν ἔξευχθη εἰς ζυγὸν καὶ ἀκόμη δὲν ἔσυρε ἄροτρον. Τοῦτον ἀκολούθησον καὶ δπου αὐτὸς πλαγιάσῃ, ἐκεῖ κτίσον πόλιν καὶ ὄνομασον αὐτὴν Θήβας».

Ο Κάδμος ἀφ' οὗ ἔλαβε τὴν ἀπόκρισιν αὐτὴν ἔφυγεν. Ἐνῷ δὲ εἶχεν ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὸν Παρνασσόν, συνήντησε καθ' δδὸν βοῦν νέον βόσκοντα εἰς λειμῶνα καὶ εὔθὺς ἐνόησεν ὅτι αὐτὸς ἦτο δὲ βοῦς, τὸν δποῖον ὑπέδειξεν εἰς αὐτὸν ἡ Πυθία. Τὸν βοῦν τοῦτον ἀκολούθησεν δὲ Κάδμος χωρῶν βραδέως καὶ εὐχαριστῶν τὸν θεὸν διὰ τὴν προστασίαν. «Οτε δὲ δὲ βοῦς διῆλθε τὸν Κηφισσὸν ποταμὸν τῆς Βοιωτίας καὶ τοὺς ἀγροὺς τῆς Πανόπης ἐστάθη αἴφνης καὶ ὑψώσας τὴν μεγαλοπρεπῆ αὐτοῦ κεφαλὴν ἤρχισε νὰ μυκᾶται. Ἔπειτα βλέψας πρὸς τοὺς δπισθεν ἔρχομένους ἀνθρώπους, τὸν Κάδμον καὶ τοὺς ἄλλους Φοίνικας, κατεκλίθη ἐπὶ τῆς χλόης. Ο Κάδμος ἐνόησεν ὅτι ἐδῶ ἔπειτε νὰ κτίσῃ τὴν πόλιν καὶ συγκεκινημένος ἔπεισεν εἰς τὰ γόνυτα, εὐχαριστῶν τὸν θεὸν καὶ ἴριλησε τὴν ξένην γῆν, ἡτις ἐμελλε νὰ γίνη εἰς αὐτὸν πατρίς καὶ ἔχαιρέτισε τὰ ἀγνωστα μέχρι τοῦδε εἰς αὐτὸν ὅρη τῆς χώρας ταύτης ὡς καὶ τοὺς

ἀγνώστους ἀγρούς. Ἐπειτα ἔστειλε τοὺς θεράποντάς του, ἵνα φέρωσι ὅδωρ, διὰ νὰ κάμη θυσίαν εἰς τὸν θεόν.

Ἐκεῖ πλησίον ὑπῆρχε δάσος, εἰς τὸ δποῖον οὐδέποτε ἐπάτησε ποὺς ἀνθρώπου, εἰς τὸ δποῖον οὐδέποτε ἀντήχησεν πέλεκυς ξυλοκόπου. Εἰς τὸ μέσον δὲ τοῦ δάσους τούτου ἦτο σπήλαιον κατάφρακτον ἀπὸ θάμνους καὶ ἀκάνθας, ἐκ τοῦ δποῖου ἐνήρχοντο ὅδατα ἀρθρα καὶ δικυγῆ. Ἀλλ' ἐντὸς τοῦ σπηλαίου ἔμενε κεκρυμμένος φοβερὸς δράκων, τὸν δποῖον δὲν εἶχεν ἵη καθόλου οἱ δυστυχεῖς Φοίνικες. Καὶ ὡς ἐβούθισαν τὰς ὑδρίας τῶν εἰς τὸ ὅδωρ διὰ νὰ γεμίσωσιν αὐτὰς καὶ ίδου δράκων ὑψώνει τὴν κεφαλήν του καὶ ἀρχίζει φοβερὰ νὰ συρίζῃ. Φόβος κατελαβε τοὺς ἀνθρώπους μέγας καὶ αἱ ὑδρίας ἐπεσον ἐκ τῶν χειρῶν τῶν. Ἐπειτα ὥριησε κατ' αὐτῶν καὶ ἐθανάτωσε πάντας, ἄλλους μὲν ἀσκνῶν, ἄλλους δὲ πνίγων, ἄλλους δὲ δηλητηριάζων διὰ τοῦ σιάλου.

Ο ἥλιος ἔκλινε πρὸς τὴν δύσιν καὶ ὁ Κάδμος μάτην περιέμενε νὰ ἐπιστρέψωσιν οἱ πορευθέντες νὰ κομίσωσιν ὅδωρ. Τότε περίφροντις ἐνδύεται τὴν λεοντῆν του καὶ λαβὼν τὸ δόρυ καὶ τὴν ἀσπίδα του πηγάνει εἰς τὸ δάσος. Ἀλλ' ὡς ἥλιθε πλησίον τῆς πηγῆς, εἶδε φοβερὸν πρᾶγμα. Πάντες οἱ ἀνθρωποὶ του ἔκειντο νεκροὶ κατὰ γῆς καὶ ὁ βδελυρὸς δράκων περιέλειχε διὰ τῆς γλώσσης τὰ σπαραχθέντα μέλη αὐτῶν. Ὁργὴ μεγάλη κατέλαβε τὴν ψυχήν του καὶ ἀρπάσας μέγαν λίθον ἰσφενδόνησε κατὰ τοῦ θηρίου, τὸ δποῖον ἐπέτυχε κατὰ τὸν κορμόν, χωρὶς ὅμως νὰ προξενήσῃ εἰς αὐτὸν κακόν τι, διότι προεφυλάσσετο ὑπὸ φοιλιδωτοῦ δέρματος. Τότε ὁ Κάδμος ἐπιπίπτει κατὰ τοῦ θηρίου διὰ τοῦ δόρατος, τὸ δποῖον ἐμπήγει εἰς τὸ σῶμα αὐτοῦ βαθέως. Ὁ δράκων ὑπὸ τοῦ πόνου καταλαμβάνεται ώ; ὑπὸ μανίας καὶ συσπειροῦται καὶ δάκνει τὸ

~~~~~

δόρυ καὶ πλήττει διὰ τῆς οὐρᾶς τὴν γῆν καὶ ἡνωρθωμένος δρυμῷ κατὰ τοῦ Κάδμου, ὅπτις εὐθὺς σύρει τὸ ξίφος καὶ ἐμπήγει τοῦτο βαθέως εἰς τὸ χάσκον στόμα τοῦ θηρίου καὶ θανατώνει αὐτό. "Οταν δὲ ἔπαυσε νὰ σείεται δὲ δράχων, ἥκούσθη ἐκ τοῦ δάσους φωνὴ λέγουσα· «Κάδμε, ἐφόνευσας τὸν δράχοντα, ἀλλὰ καὶ σὺ ὡς δράχων θὰ ἀποθάνῃς.» Φόβος κατέλαβε τὸν Κάδμον καὶ ιστάμενος ἔβλεπε πέριξ ἀγνῶν τὶ συμβαίνει. Τότε ἐμφανίζεται αὐτῷ γυνὴ μεγαλοπρεπὴς ὡπλισμένη μὲ περικεφαλαίαν, μὲ ἀσπίδα καὶ δόρυ καὶ λέγει εἰς αὐτὸν νὰ ἀποπάσῃ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ δράκοντος τοὺς ὄδόντας αὐτοῦ καὶ νὰ σπείρῃ αὐτούς. Ἡ γυνὴ αὕτη ἦτο ἡ θεὰ τῆς σοφίας ἡ Ἀθηνᾶ, τῆς δοπίας τὴν διαταγὴν ἔκτελεῖ δὲ Κάδμος παρευθύνει. 'Αλλ' ὡς ἐσκόρπισε τοὺς ὄδόντας τοῦ δράκοντος εἰς τὴν γῆν, τί νὰ ἴδῃ; Αἱ βῶλοι τῆς γῆς ἐγίνοντο ἀνδρες πολεμισταὶ μὲ δόρατα, μὲ κράνη, μὲ ἀσπίδας. 'Ως εἶδε τούτους δὲ Κάδμος, ἐφοβήθη καὶ ἦτο ἔτοιμος νὰ ἀντεπεξέλθῃ κατ' αὐτῶν, ὅτε εἰς τούτων ἀνέκραξε· «Ἀφες τὰ ὄπλα σου κατὰ γῆς, Κάδμε, δὲν εἶναι καλὸν νὰ ἀναμιχθῆς σὺ εἰς τὰς ιδικὰς μας μάχας». Ταῦτα εἶπεν οὗτος καὶ διὰ τοῦ ξίφους ἐφόνευσεν ἐνα τῶν ἀδελφῶν του. Τότε ἥρχισε φονικὴ μάχη μεταξὺ τῶν νεογεννήτων ἀνδρῶν καὶ πάντων τὸ αἷμα ἔπιεν ἡ γῆ, ἥτις πρὸ μικροῦ εἶχε τούτους γεννήσῃ. Μόνον πέντε ἀκόμη ἐκ τῶν πολλῶν ἔμενον ζῶντες, ὅτε ἐλθοῦσα ἡ Ἀθηνᾶ συνεφιλίωσεν αὐτούς. Καὶ πρῶτος δὲ Ἐχίων ἔρριψε τὰ ὄπλα κατὰ γῆς καὶ ἐζήτησεν εἰρήνην, τὸ δὲ παράδειγμα αὐτοῦ ἡκολούθησαν καὶ οἱ ἄλλοι. Οἱ ἀνδρες οὓτοι συνέδραμον τὸν Κάδμον νὰ κτίσῃ τὰς Θήβας καὶ τὴν ἀκρόπολιν τῶν Θηβῶν τὴν ὄνομασθεῖσαν Καδμείαν καὶ ἐγένοντο οἱ προπάτορες τῶν Θηβαίων. 'Ο Κάδμος κατόπιν ἐνυμφεύθη τὴν Ἀρμονίαν, καὶ ἀπέκτησε 4 θυγατέρας

τὴν Αὔτονόνην, τὴν Ἰνώ, τὴν Σεμέλην καὶ τὴν Ἀγαύην, καὶ ἔνα οὐίον τὸν Πολυδώρον. Συμφοραὶ δύμως μεγάλαι τῶν θυγατέρων αὐτοῦ καὶ ἐκγόνων ἐπελθοῦσαι ἡ μία κατόπιν τῆς ἀληγορίας κατέθλιψαν μεγάλως τὴν καρδίαν τοῦ Κάδμου καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ Ἀρμονίας. Διότι τῆς μὲν Αὔτονόης δὲ οὐίος, δὲ Ἀκταίων, δὲ ἀριστος κυνηγός, ἐσπαράχθη ὑπὸ τῶν ίδίων του κυνῶν καταληφθέντων ὑπὸ λύσσης, ἡ δὲ Ἰνώ, ἡ σύζυγος τοῦ Ἀθάμαντος, τοῦ βασιλέως τοῦ Ὀρχομενοῦ, ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπίνιγη καταδιωκομένη ὑπὸ τοῦ παραφρονήσαντος αὐτῆς συζύγου, ἡ δὲ Σεμέλη ἐφονεύθη ὑπὸ κεραυνοῦ, ἡ δὲ Ἀγαύη ἐμπεσοῦσα εἰς μανίαν ἐφόνευσε τὸ τέχνον της τὸν Πανθέα.

Ἄλλα καὶ τοῦ Πολυδώρου οἱ ἀπόγονοι τοιαύτας καὶ ἔτι μειζοναὶ ἐπαθον συμφορὰς καὶ κατήντησαν ἐπὶ αἰῶνας τὰ δεινοπαθήματα τῶν Λαβδακιδῶν (διότι Λαβδακος ἐλέγετο δὲ οὐίος τοῦ Πολυδώρου) νὰ διεγείρωσι φρίκην εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Τὸ τοιούτων συμφορῶν πληγεὶς δὲ Κάδμος κατὰ τὰ τέλη τοῦ βίου του ἐφυγε μετὰ τῆς συζύγου του περίλυπος μαχρὰν τῶν Θηβῶν εἰς Ἰλλυρίαν, ἐνθα λέγουσιν ὅτι καὶ οἱ δύο μετεβλήθησαν εἰς δράκοντας, ως εἶχεν ἄλλοτε ἡ φωνὴ προφητεύση εἰς αὐτὸν ἐν τῷ δάσει τῶν Θηβῶν κατὰ τὸν φόνον τοῦ δράκοντος.

E'. Διάσκουροις καὶ Ἀφαρεζόαις.

Παλαιὰ ἡγενεῖς δύο ἀδελφοὶ δὲ Τυνδάρεως καὶ δὲ Ἀφαρεύς. Καὶ δὲ μὲν Τυνδάρεως ἐγένετο βασιλεὺς τῆς Σπάρτης, δὲ δὲ Ἀφαρεύς τῆς Μεσσήνης. Εἶχον δὲ καὶ οἱ δύο ἀδελφοὶ τέκνα, δὲ μὲν

Τυνδάρεως τὸν Κάστορα καὶ Πολυδεύκην, δὲ Ἀφαρεὺς τὸν
 Ἰδαν καὶ Λυγκέα. Καὶ οἱ τέσσαρες οὗτοι ἔξαδελφοι ἐφημί-
 ζοντο ὡς ἀνδρείστατοι ἀνθρωποι, μάλιστα δὲ οἱ δύο δ Πολυ-
 δεύκης καὶ δὲ Ἰδας. Περὶ δὲ τοῦ Λυγκέως ἔλεγον ὅτι εἶχεν
 ἀρίστους ὄφθαλμούς, ὅτι ἡδύνατο νὰ διακρίνῃ μακρὰν καὶ τὰ
 παραμικρότερα πράγματα, μάλιστα δὲ ὅτι ἡδύνατο νὰ βλέπῃ
 καὶ ποῖα πράγματα εἰναι ὅπισω τῶν ἄλλων πραγμάτων. Μίαν
 δὲ ἡμέραν οἱ τέσσαρες οὗτοι ἔξαδελφοι μετέβησαν μακρὰν εἰς
 τὴν Ἀρκαδίαν καὶ ἐλαύνον διὰ τῆς βίας ἀγέλην μεγάλην
 βιῶν, τὴν δποίαν ὥδηγησαν εἰς τὴν Μεσσηνίαν. "Ινα δὲ μὴ δώ-
 σῃ μερίδιον καὶ εἰς τοὺς ἔξαδέλφους του, τὸν Κάστορα καὶ
 Πολυδεύκην, ἐμηχανεύθη δὲ Ἰδας τὸ ἔχης. "Εσφαξε μέγαν
 βιῶν καὶ ἀφ' οὗ τὸν ἔψησε καλά, τὸν διήρεσεν εἰς τέσσαρα
 ἵσα μέρη καὶ εἶπε: "Ἄς λάβῃ καθεις ἐξ ἡμῶν ἐν μερίδιον καὶ
 δοτεις φάγη τοῦτο πρῶτος, αὐτὸς νὰ λάβῃ τὸ ἡμιου τῆς ἀγέ-
 λης, δοτεις δὲ φάγη δεύτερος, αὐτὸς νὰ λάβῃ τὸ ἄλλο ἡμιου. Τὴν
 πρότασιν ταύτην ἐδέχθησαν καὶ οἱ ἄλλοι καὶ ἡροισαν νὰ τρώ-
 γωσι φροντίζοντες ποίος νὰ τελειώσῃ πρωτήτερα. Ἄλλ' δὲ Ἰδας
 κατέπιεν εὐθὺς τὸ ιδικόν του μερίδιον καὶ ἐβοήθησε καὶ τὸν
 ἀδελφόν του, ώστε οἱ δύο ἀδελφοὶ οἱ Ἀφαρεῖδαι εἶχον πρῶ-
 τοι τελειώσῃ καὶ κατὰ τὴν συμφωνίαν εἰς αὐτοὺς ἀνῆκε ἡ
 ἀγέλη ὅλη τῶν βιῶν. Τοῦτο δυσηρέστησε τὸν Κάστορα καὶ
 Πολυδεύκην καὶ ἐψυγον σκεπτόμενοι νὰ εὕρωσι καιρὸν καὶ νὰ
 λάβωσι τὸ δίκαιον των. Καὶ πραγματι μίαν ἡμέραν, ἐν ᾧ ἐβο-
 σκον εἰς τὸν λειμῶνα, οἱ βόες τῶν Ἀφαρειδῶν, καὶ ἐκεῖνοι,
 δοσούς εἶχον φέρη ἐξ Ἀρκαδίας καὶ οἱ ἄλλοι, τοὺς δποίους εἶχον
 αὐτοὶ, ἥλθον ἐκ Σπάρτης κρυφῷ οἱ ἔξαδελφοὶ των καὶ ἥρπασαν
 ὅλην τὴν ἀγέλην καὶ τὴν ἔφερον εἰς τὴν Σπάρτην. Ως δὲ ἐμα-
 θον οἱ Ἀφαρεῖδαι ὅτι οἱ βόες των ἔχαθησαν ἀπὸ τὴν Μεσ-

σηνίαν, ὑπώπτευσαν δὲ τοὺς ἥρπασαν οἱ ἔξαδελφοὶ τῶν καὶ
ἥρχισαν νὰ τοὺς ἀναζητῶσι δεξιά, ἀριστερά. Ὁ δὲ Λυγκεὺς
ἀνέβη εἰς τὸ ὑψηλότερον ὅρος τῆς Πελοποννήσου, εἰς τὸν Ταῦ-
γετον, διὰ νὰ παρατηρήσῃ ποῦ ἔρα γε νὰ τοὺς ἔχωσι κεκρυμ-
μένους. Καὶ βλέπων τριγύρω εἰς ὅλα τὰ μέρη διέκρινε τὸν Κά-
στορα καὶ Πολυδεύκην, οἵτινες ἦσαν κεκρυμμένοι ἐντὸς ἐνὸς κοί-
λου δένδρου καὶ παρεφύλακτον νὰ διέλθωσιν ἔκειθεν οἱ ἔξαδελ-
φοὶ τῶν καὶ νὰ τοὺς φονεύσωσιν. Εὐθὺς τρέχει εἰς τὸν ἀδελφόν
του καὶ τοῦ δεικνύει τὸ δένδρον. Ὡς δὲ ἡλθεν ἔκει δὲ Ἰδας μα-
χοθεν δίπτει τὴν λόγχην του κατὰ τοῦ δένδρου καὶ τρυπᾷ καὶ
τὸ δένδρον καὶ τὸν ἐντὸς κεκρυμμένον Κάστορα. Τότε ὁ Πο-
λυδεύκης, ὡς εἶδε πληγωθέντα τὸν ἀδελφόν του, ἐπιπίπτει
κατὰ τοῦ Ἰδα καὶ γίνεται συμπλοκὴ δεινὴ μεταξὺ τοῦ Πο-
λυδεύκους ἀφ' ἐνός, καὶ τοῦ Ἰδα καὶ Λυγκέως ἀφ' ἑτέρου.
Ἐν τῇ συμπλοκῇ ταύτη ἐφονεύθησαν καὶ οἱ δύο ἀδελφοί, δ
Ἴδας καὶ δὲ Λυγκεὺς ὑπὸ τοῦ Πολυδεύκους. δστις μετὰ τὸ κα-
τόρθωμα τοῦτο ἐπανῆλθε δρομαῖως εἰς τὸ δένδρον, ἵνα ἴδῃ τί¹
γίνεται δὲ Κάστωρ, ἀλλ' εὔρε τοῦτον νεκρόν. Λύπη μεγαλη
κατέλαβε τὸν ἀδελφόν, δστις ἀπαρηγόρητος θρηνεῖ καὶ αἱ κοι-
λαδεῖς ἀντηχοῦσιν ἀπὸ τοὺς κοπετοὺς καὶ τοὺς ὄλοφυρμοὺς τοῦ
Πολυδεύκους. Ἐπειτα πίπτει εἰς τὰ γόνατα καὶ παρακαλεῖ
Θερμῶς τὸν θεὸν νὰ ἀποθάνῃ καὶ αὐτός, διότι δὲν δύναται νὰ
ὑποφέρῃ τὴν λύπην. Ὁ ἄνθρωπος, λέγει, δστις χάνει τὸν ἀδελ-
φὸν του, χάνει τὸ πᾶν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Διότι ὅλιγοι ἄν-
θρωποι μένουσι πιστοὶ εἰς τὴν ἀνάγκην, ὥστε νὰ συναγωνίζων-
ται μεθ' ἡμῶν. Ὁ θεὸς εὐσπλαγχνίσθη τὸν Πολυδεύκην κλαίον-
τα καὶ εἶπε.

«Σύ, Πολυδεύκη, ἔχεις γεννηθῆ ἀθάνατος, δὲ Κάστωρ ὅμως
θνητός. Καὶ ἐν δύναμις νὰ πράξω χάριν σοῦ καὶ τοῦ ἀδελ-

φοῦ σου, νὰ μοιρασθῆτε τὴν ἀθανασίαν καὶ τὸν θάνατον καὶ οἱ δύο, ωστε ἔχει περιτροπῆς τὴν μὲν μίαν ἡμέραν νὰ ζῇ ὁ εἰς ἕξ ὑμῶν εἰς τὸν Ἀδην, τὴν δὲ ἄλλην ἡμέραν εἰς τὸν Ὀλυμπὸν.»

Ο Πολυδεύκης παρεδέχθη τοῦτο καὶ οἱ δύο ἥρωες ἐναλλάξ ἔζων τὴν μὲν μίαν ἡμέραν εἰς τὸν Ἀδην, τὴν δὲ ἄλλην εἰς τὸν Ὀλυμπὸν μεταξὺ τῶν ἀθανάτων.

ΣΤ. ΜΕΛΕΑΓΡΟΣ.

Εἰς τὴν Καλυδῶνα τῆς Αἰτωλίας βασιλεὺς ἦτο ὁ πλούσιος Οἰνεύς, ὃστις εἶχεν υἱὸν τὸν Μελέαγρον, τὸν ὄνομαστὸν ἥρωα τῆς ἐποχῆς ἔκεινης. Εἰς τὴν χώραν τότε εἶχεν ἐμφανισθῆ φοβερὸς ἀγριόχοιρος, μέγας ὡς βοῦς. Οἱ ὄφθαλμοὶ του ἤσαν πυρώδεις, ὁ τράχηλος του ἦτο γεμάτος ἀπὸ τρίχας χονδράς, αἴτινες ἤσαν ἡνωρθωμέναις ὡς δόρατα, οἱ χαυλιόδοντες ἤσαν κυρτοὶ ὡς κέρατα βοὸς καὶ ἐκ τοῦ ἀφρίζοντος στόματός του ἐξήρχετο πνοὴ θερμὴ, ἥτις ἔκαιε τὴν χλόην. Τὸ φοβερὸν τοῦτο ζῷον ἦτο ἀδύνατον νὰ καταβάλωσιν ὀλίγοι ἀνθρωποι καὶ ὁ Μελέαγρος ἐκάλεσεν τοὺς ἥρωας πάντας τῆς Ἑλλάδος νὰ ἔλθωσιν εἰς τὴν Καλυδῶνα καὶ νὰ συνδράμωσι νὰ φονευθῇ τὸ θηρίον. Οἱ ἥρωες ἐπιθυμοῦντες ἔκαστος νὰ δειξῃ τὴν ἀνδρείαν του προθύμως ἥλθον εἰς τὴν Καλυδῶνα, ἔνθα ἐπὶ 9 ἡμέρας ἔζενιζεν αὐτοὺς ὁ Μελέαγρος ἐν τῇ οἰκίᾳ του. Κατὰ τὴν δεκάτην δὲ ἡμέραν ἔξηλθον δλοὶ πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ ἀγριοχοίρου. Καὶ ἄλλοι μὲν τῶν ἥρωών παρώρμουν τοὺς κύνας, ἄλλοι δὲ ἡπλωνον δίκτυα, ἄλλοι δὲ διήρχοντο τὸ δάσος, ἵνα εὑρόντες φονεύσωσι τὸ θηρίον καὶ λάθωσιν αὐτοὶ τὴν δόξαν.

Πολλὰ; διῆλθον κοιλάδας καὶ ὅρη, ἀλλ' οὐδαμοῦ ἐφαίνετο τὸ θηρίον. "Οτε δὲ ἔφιασαν εἰς μίαν κοιλάδα, εἰς τὴν δποίαν χύνονται βεύματα τοῦ ὅρους πολλά, ἐκ τοῦ κατωτέρου μέρους αὐτῆς ἔξωρμησεν δὲ ἀγριόχοιρος λυσσαλέος φερόμενος κατὰ τῶν ἥρων. Οὗτοι πάντες ἔμειναν ἀνδρείως εἰς τὴν θέσιν των, προτείναντες κατ' αὐτοῦ τὰ δόρατα. Καὶ πρῶτον δὲ ἀγριόχοιρος ἐσπάραξε κύνα, τὸν δποίον συγήντησε καθ' ὅδόν. Τότε οἱ ἥρωες ἐρριψιν ὅλοι κατ' αὐτοῦ τὰ δόρατα, ἀλλ' οὐδεὶς ἡδυνήθη νὰ ἐπειτύχῃ. 'Ο δὲ ἀγριόχοιρος ἔξερεθισθεὶς ἐστράφη κατὰ τῶν κυνηγῶν ἐκ τῶν δποίων τρεῖς παρευθὺς ἔξεσχισεν. Μεταξὺ δὲ τῶν ἥρων εἶχεν ἐλθη καὶ κόρη τις ἐκ τῆς Ἀρκαδίας, ἡ ὥραία 'Αταλάντη, τῆς δποίας δὲ ἥρωισμος καὶ ἡ εὐστοχία εἰς τὸ τόξον παρ' ὅλων ἐπηγοῦντο. Ἡ 'Αταλάντη ἐτόξευσε καὶ αὐτὴ τὸν ἀγριόχοιρον καὶ ἐστάθη εὔτυχής, διότι τὸ βέλος αὐτῆς ἐπέτυχε τὸ θηρίον κατώ τοῦ ὡτός. 'Ο Μελέαγρος, ὡς εἰδει τοῦτο ἐφώναξε· «Σύ, ὥραία κόρη τῆς Ἀρκαδίας, θὰ λαβης τὸ βραβεῖον τῆς ἀνδρείας». Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐτρεξε κατὰ τοῦ ἀγριοχοίρου, διν φθάσσεις ἀπετελείωσε ἐμπήξας βαθέως εἰς τὸν κορμὸν τὸ δόρυ του. Κατόπιν ἔξεδειρε τὸ θηρίον καὶ ἔδωκε τὸ δέρμα εἰς τὴν 'Αταλάντην πρὸς τιμὴν ὅτι αὐτὴ ἐφόνευσε τὸν ἀγριόχοιρον. Τοῦτο ἐλύπησε τοὺς Κουρῆτας, οἵτινες κατέφουν εἰς τὴν Πλευρῶνα καὶ οἵτινες εἶχον λάβη καὶ αὐτοὶ μέρος εἰς τὸν κατὰ τοῦ ἀγριοχοίρου πόλεμον, καὶ ὠργισμένοι ἀνεχώρησαν. Οἱ ἥρωες εἶχον ἀναχωρήσει ἐκ τῆς Καλυδῶνος καὶ ἡ 'Αταλάντη ὠσαύτως, ἐπιστρέψαντες ἐκαστος εἰς τὴν πατρίδα του, ὅτε οἱ Κουρῆτες ὅλοι ἐστράτευσαν κατὰ τῆς Καλυδῶνος καὶ ἦθελον νὰ φονεύσωσι καὶ τὸν Μελέαγρον καὶ ὅλους τοὺς κατοίκους, διότι ἔλαβε τὸ δέρμα τοῦ ἀγριοχοίρου ἡ 'Αταλάντη. 'Ο Μελέαγρος εύθὺς συνήθροισε τοὺς ἀνδρας τῆς Καλυδῶνος καὶ ἀρχη-

γὸς γενόμενος ἀντεπεξῆλθε κατὰ τῶν Κουρῆτων, τοὺς δποίους ἔτρεψεν εἰς ἄκακτον φυγήν, φονεύσας ἐξ αὐτῶν πολλούς. Τὸ αὐτὸ δὲ ἐπαθον οἱ Κουρῆτες καὶ δευτέραν καὶ τρίτην φορὰν ὑπὸ τοῦ Μελεάγρου, εἰς τὴν ἀκαταμάχητον δύναμιν τοῦ δποίου ἦτο ἀδύνατον νὰ ἀντισταθῇ τις ἐξ αὐτῶν. Εἰς μάχην δέ τινα μεταξὺ τῶν Κουρῆτων καὶ τοῦ Μελεάγρου εἶχον φονεύθη καὶ ἄλλοι, ἐφονεύθη δὲ καὶ ὁ θεῖος τοῦ Μελεάγρου, ἀδελφὸς τῆς Μητρὸς του, ὅστις ἦτο καὶ οὗτος ἐκ τῶν Κουρῆτων· διότι ἡ μήτηρ τοῦ Μελεάγρου ἡ ὄνομαζομένη Ἀλθαία, ἦτο ἐκ τῆς Πλευρῶνος. Ἡ εἰδῆσις ὅτι ἐφονεύθη δὲ ἀδελφὸς τῆς βασιλείσ- σης μάλιστα ὑπὸ τοῦ οἵου αὐτῆς ἐλύπησε πολὺ αὐτὴν καὶ ἤρχισε νὰ λέγῃ φοβερὰς κατὰ τοῦ οἵου ἀράς καὶ νὰ παρκα- λῇ τὸν θεὸν ἐκτείνουσα τὰς χεῖρας νὰ στείλῃ τάχιστα εἰς τὸν Μελέαγρον τὸν θάνατον. Ὡς ἤκουσε τὴν φοβερὰν τῆς μητρὸς κατάραν δὲ Μελέαγρος ἐλυπήθη πολὺ καὶ δὲν ἤθελε πλέον νὰ ἐλθῇ εἰς μάχην, ἀλλ' ἐμενε κεκλεισμένος ἐν τῷ οἴκῳ μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Κλεοπάτρας, κόρης τοῦ Ἰδα, καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ. Ὡς ἐμαθον τοῦτο οἱ Κουρῆτες, ἐλαχον θάρρος καὶ ἐστράτευσαν κατὰ τῆς Καλυδῶνος, ἣν ἐπολιόρκησαν καὶ ἐζή- τουν νὰ εἰσέλθωσι καὶ καταστρέψωσιν αὐτὴν. Τότε οἱ πρώτοι τῆς Καλυδῶνος ἐστειλαν πρέσβεις καὶ παρεκάλουν τὸν Με- λέαγρον νὰ λυπηθῇ τὴν πόλιν καὶ νὰ ἀφήπῃ τὴν ὄργήν του καὶ νὰ ἀποτρέψῃ τὸν χίνδυνον τῆς πόλεως. Ἄλλ' δὲ Μελέα- γρος οὐδὲν ἤθελε νὰ ἀκούσῃ. Κατόπιν ἦλθεν δὲ γέρων δ πατέρο του, αἱ ἀδελφαὶ του, οἱ φίλοι του, ἀλλ' δὲ Μελέαγρος ἐμενεν ἀδυσώπητος. Οἱ δὲ Κουρῆτες θαρρυνόμενοι ἀνέβησαν τὰ τείχη τῆς πόλεως καὶ ἐσφενδόνων ἀνημμένους δαυλούς, ἵνα καύσωσι τὴν πόλιν, ἐρριπτον δὲ καὶ βέλη κατὰ τῶν ἐν τῇ πόλει ἀν- θρώπων, ἵνα φονεύσωσιν αὐτούς. Ἐν δὲ τῶν βελῶν αὐτῶν

εἰσῆλθεν καὶ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Μελεάγρου, τὸ δποῖον ἴδουσα
ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἦρχισε νὰ κλαίῃ ἐνθυμουμένη ὅτι μετ' ὄλι-
γον οἱ Κουρῆτες θὰ λαβῶσι τὴν πόλιν, θὰ σφέξωσι τοὺς ἀν-
δρας, θὰ πυρπολήσωσι τὰς οἰκίας καὶ θὰ ἔξανδραποδίσωσι τὰς
γυναικας καὶ τὰ παιδία. Φοβερὸν ἐφάνη τοῦτο πρὸς τὸν Με-
λέαγρον καὶ εὐθὺς ἀφήνει τὴν ὄργην του καὶ ἐνδυθεὶς τὰ ὅπλα
του ἦλθε κατὰ τῶν Κουρῆτων, τοὺς δποίους ἔτρεψεν εἰς φυ-
γὴν καὶ ἔσωσε τὴν πόλιν. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς δὲν ἐπανῆλθεν ἐκ
τῆς μάχης. Ἡ κατάρα τῆς μητρὸς εἰσηκούσθη καὶ διέγκει
ἡρως ἐφορεύθη εἰς τὴν μάχην καὶ ἦλθεν νέος, ἵνα κλεισθῇ εἰς
τοὺς ἀτερπεῖς τοῦ Ἀδου τόπους.

Z. Δαίδαλος.

Δὲν ἦσαν μόνον κατὰ τὴν δύναμιν καὶ κατὰ τὴν ἀνδρείαν
θαυμαστοὶ οἱ Ἑλληνες, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν σοφίαν. Τοιοῦ-
τος σοφὸς ἀρχιτέκτων καὶ ἀγαλματοποιὸς ἦτο καὶ διὸ Δαίδα-
λος διὸ Ἀθηναῖς, τοῦ δποίου τὰ ἔργα ἐθαυμάζοντο παρ' ὅλου
τοῦ κόσμου. Εἶχε κατασκευάση πολλοὺς ὡραίους ναοὺς καὶ
ἄλλα οἰκοδομήματα, ἀλλὰ τὰ ἀγάλματά του ἦσαν τὰ κάλ-
λιστα, ὥστε οἱ ἀνθρώποι ἔλεγον ὅτι τὰ ἀγάλματα τοῦ Δαιδά-
λου βλέπουσι καὶ περιπατοῦσι. Πρὸ τοῦ Δαιδάλου τὰ ἀγάλμα-
τα ἐγίνοντο μὲν πόδας ἀκάμπτους καὶ συγκεκολλημένους, μὲ
χεῖρας προσκειμένας εἰς τὰ πλάγια, μὲν ὄφθαλμοὺς κλειστούς,
διὸ Δαιδάλος δῆμως κατεσκεύαζεν αὐτὰ μὲν ὄφθαλμοὺς ἀνοικτούς,
μὲν χεῖρας ὁλευθέρας καὶ τοιαῦτα, ὥστε νὰ φαίνωνται ὅτι κι-
νοῦνται. Εἶχε δὲ διὸ Δαιδάλος καὶ ἀνεψιόν τινα Τάλον, ὥστεις

ἐμάνθανε τὴν γλυπτικὴν παρ' αὐτῷ καὶ ὅστις ἦτο τοιούτου ἐπινοητικοῦ πνεύματος, ὥστε δὲν ὑπῆρχεν ἀμφιβολία ὅτι θὰ ὑπερέβαλε ποτε τὸν διδάσκαλόν του εἰς τὴν τέχνην. Αὐτὸς παῖς ἔτι διὰ φύσεως τὸ πρινιὸν διηγήθεις εἰς τοῦτο ἀπὸ τὴν ἀκανθικὴν τῶν ιχθύων, ἐπειτα τὸν διαβήτην, τὸν τόρνον, τὸν κεραμευτικὸν τροχὸν καὶ ἄλλα. Ἀλλὰ τοῦτο διήγειρε τὸν φιόνον τοῦ Δαιδάλου, ὅστις ἐπράξειν ἀνόσιον ἔργον νὰ φονεύσῃ τὸν Τάλον κρυφίως καὶ νὰ βίψῃ αὐτὸν κατώ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν. Ὡς τοῦτο ἐγένετο κατόπιν γνωστὸν εἰς Ἀθήνας, διήγειρε φρίκην εἰς πάντας καὶ ἀγανάκτησιν κατὰ τοῦ Δαιδάλου, ὅστις, ἵνα σωθῇ ἐκ τοῦ θανάτου, ἐφυγεῖ μακρὰν εἰς τὴν Κρήτην. Ὁ Μίνως, διβασιλεὺς τότε τῆς Κρήτης, ὑπεδέχθη αὐτὸν μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας τιμῶν πολὺ τὴν τέχνην του καὶ ἐπιθυμῶν νὰ ἀποκτήσῃ ἔργα τοῦ Δαιδάλου. Καὶ πράγματι οὗτος κατεσκεύασεν εἰς αὐτὸν πολλὰ ἀγάλματα καὶ οἰκοδομήματα, μάλιστα δὲ τὸ μέγα οἰκοδόμημα μὲ τοὺς διαδρόμους τοὺς σκολιοὺς καὶ περιπελεγμένους, τὸ δποῖον ὄνομάσθη Λαθύρινθος καὶ εἰς τὸ δποῖον ἐφυλάττετο τὸ τέρας δι Μινώταυρος.

'Αφ' οὐ διέτριψεν οἰκανὸν χρόνον ἐν Κρήτῃ δ Δαιδάλος, ἥθελε κατόπιν νὰ μεταβῇ καὶ εἰς ἄλλας χώρας. 'Αλλ' δι Μίνως, ἐπιθυμῶν νὰ ἀποκτήσῃ ὅσον ἦτο δυνατὸν περισσότερα ἔργα τοῦ Δαιδάλου, ἐμπόδιζεν αὐτὸν νὰ ἀναχωρήσῃ, ὥρισε δὲ καὶ ἀνθρώπους φύλακας, ἵνα μὴ ἀναχωρήσῃ δ Δαιδάλος κρυφίως. Τοῦτο παρώργισεν τὸν Δαιδάλον, εἰς τὸν δποῖον τώρα τὴν ἔξορία ἐφάνη διπλασίως πικρά, διπλάσιος δὲ πόθος ἡγέρθη εἰς τὸ στῆθος νὰ ἐπανέλθῃ πλέον εἰς τὴν πατρίδα του. Διὰ τοῦτο ἀπεφάσισε νὰ εὕρῃ πάντα τρόπον διὰ νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν Κρήτην. « Ἡμπορεῖ, εἶπεν, δ Μίνως, νὰ μοῦ κλείσῃ τὴν ξηρὰν καὶ τὴν θάλασσαν, ὅμως ἐγὼ ἔχω τὸν οὔρανὸν ἐλεύθερον νὰ φύγω.

Ο Μίνως ἡμπορεῖ νὰ εἶναι κύριος τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης, τὸν οὐρανὸν ὅμως δὲν δύναται νὰ ἔξουσιάζῃ». Ταῦτα ἔπει τοι εἶναι ἐβυθίσθη εἰς σκέψεις. Σκεπτόμενος δὲ εὕρισκεν ὅτι διὰ νὰ φύγῃ, πρέπει νὰ ἔχῃ πτέρυγας καὶ ἀποφασίζει νὰ κατασκευά-

Ο ΔΑΙΔΑΛΟΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΖΩΝ ΤΑΣ ΠΤΕΡΥΓΑΣ

ση τοικύτας. Λαμβάνει μεγάλα πτερὰ ὄρνεου, τὰ δποῖα καταλλήλως συνδέει καὶ συγχολλᾷ καὶ σχηματίζει οὕτω δύο πτέρυγας, τὰς δποῖας προσήρμοσεν εἰς τὸ σῶμά του καὶ εἶδεν ὅτι ἥδυνατο νὰ γυμνασθῇ δι' αὐτῶν νὰ πετάξῃ εἰς τὸν οὐ-

ρανὸν καὶ νὰ φύγῃ. 'Αλλ' ὁ Δαιδαλος εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν μικρὸν του οὐίον, τὸν ὄνομαζόμενον Ἰηκρον, τὸν δποῖον ἐπρεπε φεύγων νὰ συμπαραχάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ. Διὰ τοῦτο κατεσκεύασεν ἀκόμη ἐν ζεῦγος πτερύγων μικροτέρων, καταλλήλων διὰ τὸν Ἰηκρον. Καὶ ἤρχισαν καὶ οἱ δύο, πατὴρ καὶ οὐίος νὰ γυμνάζωνται εἰς τὴν πτῆσιν. "Οτε δὲ εἶχον ἀρκετὰ γυμνασθῆ, ὅστε εὔχόλως νὰ πετῶσιν εἰς τὸν ἀέρα, ἀπεφάσισαν νὰ φύγωσι λίαν πρωΐ, ὅστε οὐδεὶς νὰ τοὺς καταλάβῃ. 'Ο πατὴρ εἶπεν ὅτι θὰ πηγαίνῃ ἐμπρὸς καὶ ὅπισσω νὰ ἔρχηται ὁ οὐίος, τὸν δποῖον συμβουλεύει νὰ προσέχῃ νὰ μὴ πλησιάσῃ εἰς τὸν ἥλιον. Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἡσπάθη τὸν Ἰηκρον καὶ ἐπέτασεν εἰς τὸν οὐρανόν, κατόπιν δὲ αὐτοῦ ἐπέτασεν καὶ ὁ Ἰηκρος. Οἱ ἀνθρώποι, δοσοὶ ἦσαν εἰς τοὺς ἀγρούς, βλέποντες ἀνθρώπους μὲ πτέρυγας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐθιξύμαζον καὶ ὑπελάμβανον αὐτοὺς ὡς θεούς. Καὶ εἶχον φύγη μακρὰν τῆς Κρήτης, χωρὶς νὰ ἀκούσῃ τίποτε. ἀκόμη δὲ Μίνως. Καὶ οἱ δύο καὶ πατὴρ καὶ οὐίος ἐπέτων θαυμασίως καὶ τὸ ταξίδιον τοῦτο ἔβαινεν αἰσίως. 'Ο Ἰηκρος δύμως θέλων νὰ ἀποδείξῃ εἰς τὸν πατέρα του πόσον καλῶς πετᾷ, ἀνυψώθη ὑψηλότερα εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἤλθε πρὸς τὸν ἥλιον πλησιέστερον, λησμονήτας τὴν συμβουλὴν τοῦ πατρός του. 'Αλλ' εὐθὺς τότε αἱ πτέρυγές του ἐξεκόλλησαν καὶ τὰ πτερὰ αὐτῶν διελύθησαν καὶ διεσκορπίσθησαν, καὶ ὁ Ἰηκρος ἤρχισεν εὐθὺς νὰ καταπίπτῃ μάτην προσπαθῶν διὰ τῶν χειρῶν νὰ ἀναπληρώσῃ τὰς πτέρυγας καὶ κατέπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν μόλις προφθάσας νὰ φωνάξῃ τὸ ὄνομα τοῦ πατρός του. 'Ο Δαιδαλος ἀκούσας τὴν φωνήν, στρέφει, βλέπει καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, φωνάζει· «'Ιηκρε, Ἰηκρε, τέκνον μου, ποῦ εἶσαι; ποῦ νὰ ἔλθω νὰ σὲ εῦρω;» 'Αλλ' οὐδεμία φωνὴ πλέον ἀκούεται, οὐδὲ φαίνεται που δὲ Ἰηκρος, μόνον ἐπὶ τῆς θαλάσσης φαί-

νονται πτερά διεσκορπισμένα, τὰ δποῖα ἐπιπλέουσιν ἐπὶ τῶν κυμάτων. Ο Δαίδαλος ἐνόησε τι συνέβη καὶ ἀπαρηγόρητος καταβαίνει εἰς τὴν παρακειμένην νῆσον καταρρώμενος καὶ τὴν τέχνην του καὶ τὸν νοῦν του καὶ περιέρχεται τὰς ἀκτὰς τῆς νήσου ζητῶν τὸ σῶμα τοῦ οἰοῦ του. Μετά τινας δὲ ἡμέρας ἔξειρασε τοῦτο ἡ θάλασσα, δὲ Δαίδαλος θρηνῶν καὶ κοπτόμενος ἔθαψεν αὐτὸν εἰς τὴν νῆσον, ητις ἔκτοτε ὄνομαζετη. Ικαρία, ἐν ᾧ πρότερον ὄνομαζετο Δολίχη.

Περιαλγής δ μυστυχὴς πατήρ ἀφῆκε τὴν νῆσον καὶ ἔφυγεν εἰς τὴν Σικελίαν, ἐνθα παρέμεινεν ὅλον του τὸν βίον ἀγαπώμενος καὶ τιμώμενος διὰ τὰ λαμπρὰ ἔργα, τὰ δποῖα κατεσκεύαζεν. Αλλ' αἱ τιμαὶ δὲν παρηγόρουν αὐτὸν διὰ τὴν λύπην, ἣν ἥσθάνετο διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ οἰοῦ του καὶ διὰ τὴν ἔξορίαν ἐκ τῆς πατρίδος του, τῆς δποίας αἴτιος ὑπῆρξεν αὐτὸς καὶ μόνος φονεύσας τὸν Τάλον, τὸν δποῖον ὕφειλε καὶ ως συγγενῆ καὶ ως συντεχνίτην νὰ ἀγαπᾷ καὶ προστατεύῃ.

H. Αἰακός.

Εἰς τὴν Αἴγιναν τὴν νῆσον ἔζη ποτὲ ἀνήρ τις ὄνομαζόμενος Αἰακός, τὸν δποῖον ὅλος ὁ κόσμος ἐτίμα διὰ τὴν δικαιοσύνην του, διὰ τὴν εὔσεβειάν του καὶ διὰ τὴν φιλανθρωπίαν του. Τοσοῦτο δὲ ἦτο δίκαιος, ὥστε λέγουσιν ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ θεοὶ καθίστων αὐτὸν διαιτητὴν εἰς τὰς διαφοράς των. Επεκράτησε ποτὲ καθ' ὅλην τὴν Ἐλλάδα μεγάλη ἀνομοθρία καὶ δυστυχία μεγάλη ἐμελλε νὰ παρακολουθήσῃ, ἀν δὲν ἔβρεχε

ταχέως. Οι ἀνθρωποι ὅλοι ἡσαν περίλυποι καὶ ἥρωτησαν τὴν Πυθίαν πῶς ἤδύναντο νὰ ἔξευμενίσωσι τοὺς θεοὺς διὰ νὰ πέσῃ βροχὴ καὶ σωθῶσι τὰ σπαρτὰ καὶ τὰ βοσκήματα. Ἡ Πυθία ἀπεκρίθη ὅτι τὸ κακὸν θὰ παύσῃ μόνον, ὅταν παρακαλέσῃ τὸν θεὸν ὁ ἐνάρετος Αἰακός. Πρὸς τοῦτο ἔστειλαν πᾶσαι αἱ πόλεις τῆς Ἐλλάδος ἀπεσταλμένους εἰς τὸν Αἰακὸν παρακκλοῦσαις αὐτὸν νὰ μεσιτεύσῃ εἰς τὸν θεὸν περὶ βροχῆς, διότι μόνον αὐτοῦ τὴν δέησιν θὰ ἐπακούσῃ, εἶπεν ἡ Πυθία. Ὁ Αἰακός, ως ἦκουσε τοῦτο, μετὰ χαρᾶς μετέβη εἰς τὸ ὅρος τῆς Αἰγίνης τὸ ὄνομαζόμενον Πανελλήνιον καὶ ὑψώσας τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν παρεκάλει τὸν θεὸν νὰ εὔσπλαχνισθῇ τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ στείλῃ τὴν εὐεργετικὴν του βροχήν. Καὶ περίεργον! δὲν εἶχε τελειώσῃ τὴν προσευχὴν του ὁ Αἰακός, ὅτε ζοφερὰ νέφη ἐκάλυψαν τὸν οὐρανὸν καὶ ἤρχισε νὰ καταπίπτῃ ῥαγδαιοτάτη βροχὴ, ἥτις ἔσωσε τὴν Ἐλλάδα ἐκ τῆς ἕνορασίας.

Ο Αἰακὸς εἶχε γίνη βασιλεὺς τῆς Αἰγίνης. Ἀλλὰ καθ' ὃν χρόνον ἐβασίλευε, δεινὴ νόσος ἐπέσκηψεν εἰς τὴν πόλιν. Πυκνὴ ὅμιγλη καυματώδεις ἔξηπλώθη εἰς ὅλην τὴν νῆσον καὶ ἔστενοχώρει τοὺς ἀνθρώπους τέσσαρες ὀλοκλήρους μῆνας. Μυριάδες δὲ ὄφεων ἐνεφανίσθησαν εἰς τὰς βρύσεις καὶ εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ εἰς τὴν γῆν καὶ ἐδηλητηρίασαν τὰ πάντα. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἀπέθνησκον τὰ βοσκήματα, τὰ πτηνὰ καὶ τὰ ἄγρια ζῷα. Ο βοῦς δὲ ἀροτριῶν ἐπιπτεν αἴφνης νεκρὸς κατὰ γῆς, δὲ θυμοειδῆς ἵππος ἐστέναζεν ἀποθνήσκων εἰς τὴν φάτνην, αἱ ἔλαφοι, οἱ κάπροι, αἱ ἄρκτοι περιεφέροντο ἐδῶ καὶ ἔκει μὲ σώματα σφαλλόμενα καὶ ἀπέθνησκον εἰς τὰ δάση, εἰς τοὺς ἀγρούς, εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ τὰ σηπόμενα σώματά των ἐμόλυνον τὸν ἀέρα. Οὕτε κύων, οὕτε ὄρνεον ἤγγιζεν εἰς αὐτά.

Κατόπιν ὅμως προσεβλήθησαν ὑπὸ τῆς νόσου καὶ οἱ ἀνθρώποι. Ἐσωτερικὴ καῦσις καὶ καυστικὴ ἀναπνοὴ ἦσαν τὰ πρῶτα συμπτώματα τῆς νόσου. Ἡ γλῶσσα ἐγίνετο τραχεῖα καὶ ἔξωγκοῦτο, τὰ χεῖλη καὶ ὁ οὐρανίσκος ἐξηραίνοντο, τὸ δὲ καῖσσοντα δὲν ὑπέφερεν οὔτε ἐνδυμα καὶ οὔτε στρῶμα. Οἱ πάσχοντες ἐπιπτον κατὰ γῆς, ἵνα δροσισθῶσιν, ἐρρίπτοντο εἰς τὰς κρήνας, εἰς τοὺς ποταμούς, εἰς τὰ φρέατα, ἵνα σβέσωσι τὴν δίψαν των καὶ τὴν φλόγα τοῦ σώματός των, ἀλλὰ πάντα ταῦτα δὲν ὠφέλουν ποσῶς. Πολλοὶ ἀπέθνησκον ἐντὸς τοῦ ὕδατος καὶ ἔκειντο ἐντὸς νεκροί, οἱ δὲ ζῶντες ἐπιεινον ἐξ αὐτοῦ, διπερ ἐφερεν εἰς αὐτοὺς ταχύτερον τὸν θάνατον. Οὐδεὶς ἔμενε κατ' οἶκον. Ἡμιθανεῖς περιεφέροντο οἱ ἀνθρώποι εἰς τὰς δόδούς, ὅσοι εἶχον ἀκόμη δυνάμεις νὰ ἴστανται ὄρθοι εἰς τοὺς πόδας των, ἀλλοι δὲ ἐκυλίοντο κατὰ γῆς μὲ ὄφθαλμούς διαστρόφους. Ὁ Αἰακὸς ἔβλεπε τὴν μεγάλην ταύτην συμφορὰν τῆς νήσου του καὶ παρεκάλεσε τὸν θεὸν νὰ ἐλεήσῃ καὶ σώσῃ τοὺς ἀνθρώπους, ὅσοι ἀκόμη δὲν εἶχον ἀποθάνη. Ἀλλὰ τὸ κακὸν ἐξηκολούθει καὶ μετὰ τὴν δέησιν τοῦ Αἰακοῦ καὶ πάντες οἱ ἀνθρώποι ἀπέθανον, μόνον δὲ ἐζη ὁ Αἰακὸς καὶ οἱ νιοί του. Τότε ἀπαρηγόρητος ὑψώνει τὰς χεῖράς του εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ λέγει· Ζεῦ, ἀν σητως εἶμαι εἰς σὲ ἀνθρώπως προσφιλής, ἐκτέλεσε τὴν εὐχήν μου ταύτην. Ἡ δός μου ὀπίσω τοὺς ἀνθρώπους μου ἢ ἄφες νὰ ἀποθάνω καὶ ἐγὼ μετ' αὐτῶν.»

Εἰς τὸν τόπον, ἔθαξε ἐτυχείη νὰ κάμη αὐτὴν τὴν προσευχὴν ὁ Αἰακός, ἰστατο δρῦς μεγαλοπρεπῆς μὲ κλάδους μεγάλους, εἰς τὸν κορμὸν τῆς δοποίας πλῆθος μυρμήκων μετὰ δραστηριότητος ἀνέβαινον καὶ κατέβαινον φέροντες εἰς τὴν φωλεάν των καρπούς πρὸς τροφήν των. Πρὸς τοὺς μύρμηκας βλέπων ὁ Αἰακὸς εἶπε· «Εἴθε νὰ εἶχον τοσούτους ἀνθρώπους εἰς τὴν

νῆσον, διστε νὰ μὴ μένῃ κανὲν μέρος αὐτῆς κενόν.» Κατόπιν ἐπορεύθη ὁ Αἰακὸς εἰς τὴν οἰκίαν του, ἵνα κατακλιθῇ, διότι εἶχε ἐπέλθη νῦν καὶ τὸ καταπεπονημένον σῶμά του εἶγεν ἀνάγκην ἀναπαύσεως. 'Αλλ' ἐνῷ ἔκοιμάτο εἶδεν καθ' ὅπνον ὅτι ἡ δρῦς, τὴν δποῖαν εἶχεν ἵδη τὴν ἡμέραν, ἐσείσθη καὶ οἱ μύρμηκες τιναχθέντες εἰς τὴν γῆν ἤρχισαν νὰ μεταβάλλωνται γινόμενοι ἀνθρώποι ἀποβάλλοντες καὶ τὴν ισχνότητα τοῦ σώματός των καὶ τοὺς πολλοὺς πόδας των καὶ τὸ χρώμα των τὸ μακρον. 'Ο Αἰακὸς ἐξύπνησεν ὑπὸ τοῦ καλοῦ αὐτοῦ ὄνείρου, ἀλλὰ συλλογισθεὶς ὅτι τοῦτο ἦτο δνειρον ἐλυπήθη ἔτι περισσότερον. 'Ἐνῷ δὲ ἦτο περίλυπος, ἀκούει ἔξω μέγαν θόρυβον καὶ φωνὰς ἀνθρώπων ἀγνώστων. Μετὰ σπουδῆς ἐξέρχεται νὰ ἵδῃ τί συμβαίνει καὶ μετὰ χαρᾶς εἶδεν ὅτι ἔξω τῆς οἰκίας του ἴσταται πλῆθης ἀνθρώπων, οἵτινες εὐλαβῶς ἔχαιρέτησαν τὸν βασιλέα των. 'Ο Αἰακὸς ἐνόησεν ὅτι οἱ ἀνθρώποι ἦτο δῶρον τοῦ θεοῦ καὶ εὐχαρίστησεν αὐτὸν ἐξ ὅλης ψυχῆς διὰ τὴν ἀγάπην, ἦν καὶ τώρα ἔδειξεν πρὸς αὐτόν. Κατόπιν ἐμοίρασεν ὅλα τὰ κτήματα τῆς νήσου εἰς τοὺς νέους τούτους ἀνθρώπους, τοὺς δποίους ἐνθυμούμενος τὸ δνειρον ὠνόμασε Μυρμηδόνας. 'Ησαν δὲ ἀνθρώποι ῥωμαχέοι, φιλόπονοι καὶ καρτεροί εἰς τὴν ἐργασίαν, δλιγαρκεῖς, καὶ οὐχὶ σπάταλοι, ὡς εἶναι ἀκριβῶς οἱ μύρμηκες.

'Ο Αἰακὸς ἀποθανὼν διεωρίσθη παρὰ τοῦ Διὸς διὰ τὴν δικαιοσύνην του καὶ τὴν εὔσεβειάν του κριτής τοῦ "Ἄδου, οἱ δὲ δύο υἱοὶ αὐτοῦ εἶναι δ Πηλεὺς, δ πατήρ τοῦ Ἀχιλλέως, δν θὰ ἔδωμεν εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον καὶ δ Τελαμῶν δ βχσιλεὺς τῆς Σαλαμῖνος καὶ δ πατήρ τοῦ Αἴαντος, τοῦ ἀνδρειοτέρου μετὰ τὸν Ἀχιλλέα ἥρωος τῶν 'Ελλήνων κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον.

Θ. Ἡρακλῆς.

Ο μεγαλείτερος καὶ ὁ ἐνδοξότερος ὅλων τῶν ἡρώων τῆς Ἑλλάδος ἀναντιρρήτως ὑπῆρξεν δὲ Ἡρακλῆς. Ο πατήρ του ἐλέγετο Ἀμφυτρίων καὶ ἦτο υἱὸς τοῦ Ἀλκαίου τοῦ υἱοῦ τοῦ Περσέως. Ο πατήρ του ἐμενεν εἰς τὸ Ἀργος, ἀλλ' ἡναγκάσθη νὰ ζῇ ἔξοριστος εἰς Θήβας, διότι ἔξ απροσεξίας εἶχε φονεύση τὸν θείον του Ἡλεκτρύονα, τὸν ἀδελφὸν τοῦ Αλκαίου. Καὶ ἔδω εἰς τὰς Θήβας ἐγεννήθη δὲ Ἡρακλῆς. Οτι δὲ θὰ ἐγίνετο φοβερὸς ἀνθρωπος ἐφάνη ἐκ τῆς μικρᾶς του ἡλικίας διότι ὅτε ἀκόμη ἦτο βρέφος, εἰς τὸ δωμάτιον, ὅπου ἐμενεν, εἰσῆλθον δύο μεγάλοι ὄφεις διὰ νὰ τὸ φάγωσιν. Αἱ ὑπηρέτριαι, ως εἴδον τοὺς ὄφεις, ἐφοβήθησαν καὶ ἔτρεξαν ἔξω ζητοῦσαι βοήθειαν, καὶ ἀφῆκαν τὸ βρέφος μόνον. Οι ὄφεις ἐπροχώρησαν εἰς τὸ παιδίον καὶ ἤνοιξαν τὰ στόματά των διὰ νὰ τὸ φάγωσι. Ἀλλ' δὲ Ἡρακλῆς ἥρπασε διὰ τῆς μιᾶς μὲν χειρὸς τὸν ἔνα ὄφιν καὶ διὰ τῆς ἄλλης τὸν ἄλλον ἀπὸ τὸν λαιμὸν καὶ ἔπνιξε καὶ τοὺς δύο. Κατόπιν οἱ γονεῖς τοῦ παιδίου καὶ οἱ συγγενεῖς καὶ ἄλλοι ἀνθρωποι ἀκούσαντες τὰς φωνὰς τῶν ὑπηρετριῶν ἤλθον εἰς τὸ δωμάτιον μὲν ξύλα καὶ μὲν ξίφη, διὰ νὰ φονεύσωσι τοὺς ὄφεις, ἀλλὰ βλέπουσι καὶ τοὺς δύο νεκροὺς εἰς τὰς χειρας τοῦ παιδίου. Χαρὰ δὲ μεγάλη ἐγένετο διὰ τὸ θαυμαστὸν τοῦτο γεγονός καὶ πάντες εἶπον ὅτι τὸ παιδίον αὐτὸ θὰ γίνη μέγας ἀνήρ, ὅστις θὰ δοξάσῃ διὰ τῶν ἔργων του καὶ τὸ ὄνομά του καὶ τὴν πατρίδα του.

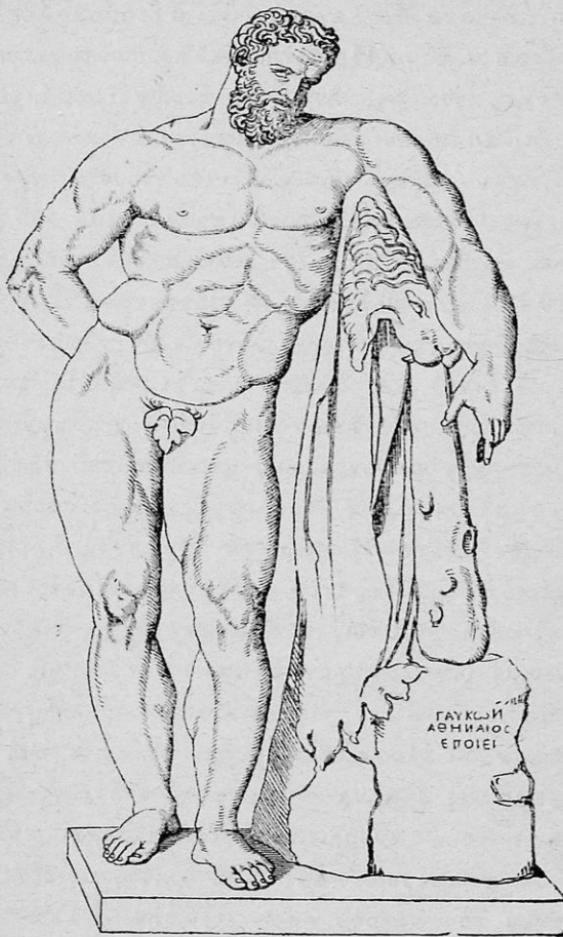
Οτε δὲ ἐγίνεν ἐπτὰ ἑτῶν δὲ Ἡρακλῆς ἥρχισε νὰ διδάσκηται τὰ γράμματα καὶ μουσικὴν καὶ γυμναστικὴν. Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι περισσοτέρων κλίσιν εἶχεν εἰς τὰ ἔργα τοῦ σώματος καὶ εἰς

τωύς ἀγῶνας, ἦν εἰς τὰ γράμματα, εἰς ὃ δὲν ἔκαμψε μεγάλας προόδους. Καὶ διὰ τοῦτο ὃ διδάσκαλός του ἔκαμψε πρὸς αὐτὸν παρατήρησιν, μάλιστα δὲ λέγουσιν ὅτι διδάσκαλος τῆς μουσικῆς ἐκτύπησέ ποτε τὸν Ἡρακλῆν. Ἀλλὰ τοῦτο παρώργισεν αὐτὸν καὶ διὰ τῆς κιθάρας, ἦν εἶχεν ἀνὰ χεῖρας ἐκτύπησε κατὰ κεφαλῆς τὸν διδάσκαλόν του καὶ ἐφόνευσεν αὐτόν. Διὸ δὲν ἤδυνατο νὰ μένῃ πλέον εἰς τὴν πόλιν καὶ διαπράξῃ καὶ ἀλλα κακά, εἰς τὸν Κιθαιρῶνα τὸ ὅρος, ὅπου εἶχε πολλὰ καὶ πρόβατα καὶ κτήνη. Τότε εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπῆρχον λέοντες καὶ εἰς τούτων εἰσήρχετο εἰς τὴν ἀγέλην τοῦ Ἀμφιτρύονος καὶ ἔτρωγεν ὅτε μὲν βοῦν δτὲ δὲ ἀλλο τι ζῶν. Ὡς δὲ ἐμαθε τοῦτο ὁ Ἡρακλῆς, ἐφύλαξε τὸν κακόν, ὅτε ἤρχετο ὃ λέων καὶ διέ μιᾶς λόγχης, ἦν εἶχεν, ὡς εἶδεν αὐτὸν ἔρχόμενον, ὅρμῇ κατ' αὐτοῦ ἀφόβως καὶ τὸν φονεύει. Τοῦτο εἶναι μετὰ τοὺς ὄφεις τὸ δεύτερον κατόρθωμα τοῦ Ἡρακλέους. Ἡτο δὲ τώρα ὁ Ἡρακλῆς ἥλικίας 16 ἑτῶν μόνον. Τὸ δέρμα τοῦ λέοντος τούτου ἐφόρει εἰς τὸ ἔξης πάντοτε ὁ Ἡρακλῆς καὶ οὕτως παριστάνεται ἀπεικονιζόμενος μὲ τὴν λεοντῆν καὶ μὲ ισχυρὸν δόπαλον, τὸ διποιὸν εἶναι τὸ φερὸν αὐτοῦ ὅπλον.

Ὦς δὲ ἔγινεν ὁ Ἡρακλῆς μέγας ἥθελησε καὶ αὐτὸς νὰ κάμη ἕργα μεγάλα, διὰ νὰ δοξάσῃ τὸ ὄνομά του καὶ διὰ νὰ εὐεργετήσῃ καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ ἐκ τῶν πολλῶν αὐτοῦ κατόρθωμάτων ἀναφέρομεν ἐνταῦθα ὄλιγα τὰ ἔξης.

Κατ' ἐκεῖνον τὸν κακοὺς ἤσαν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀγρια θηρία πολλὰ βλαβερὰ καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἰς τὰ κτήνη. Αὐτὰ ἥθελησεν ὁ Ἡρακλῆς νὰ καταστρέψῃ. Ἐν δὲ καταστρεπτικὸν θηρίον ἦτο καὶ δια λέων τῆς Νεμέας. Κεῖται δὲ ἡ Νεμέα μεταξὺ Ἀργους καὶ Κορίνθου παρὰ τὸ σημερινὸν

χωρίον «ἄγιος Γεώργιος», τὸ ὄποῖον εἶναι γνωστὸν ἐν Ἐλαζίδι διὰ τοὺς οἴνους αὐτοῦ. Τὸν λέοντα λοιπὸν τοῦτον τῆς

Ο ΗΡΑΚΛΗΣ

Νεμέας ἀπεφάσισε νὰ φονεύσῃ ὁ Ἡρακλῆς καὶ πρὸς τὸν σχόπον τοῦτον μετέβη ἔκει καὶ ἤρχισε νὰ τὸν ἀναζητῇ πανταχοῦ

εἰς τὰ ὅρη. Τέλος δὲ ἡμέραν τινὰ εύρεν αὐτὸν καὶ εὐθὺς τοξεύει αὐτὸν ἵνα τὸν φονεύσῃ διὰ τοῦ βέλους. Ἀλλὰ τὸ βέλος μὲ δῆλην τὴν δρμήν, τὴν δποίαν εἶχεν, ἐπήδησεν ὄπίσω, χωρὶς νὰ ἀνοίξῃ οὐδεμίαν πληγήν. Τότε ὁ λέων ὥρμησε κατὰ τοῦ Ἡρακλέους μετὰ μανίας, ἵνα σπαράξῃ αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἀτάρχος ὥρμησεν κατὰ τοῦ λέοντος μὲ τὸ βόπαλον, ἵνα τὸν συντρίψῃ. Ὡς δὲ εἶδεν ὁ λέων τὸ πελώριον ἀνάστημα τοῦ Ἡρακλίους, ἐφοβήθη καὶ ἐτράπη εἰς φυγήν. Τότε καταδιώκει αὐτὸν ὁ Ἡρακλῆς τρέχων καὶ αὐτός, ὅσον ἤδυντο ταχύτερον, ἵνα τὸν φθάσῃ. Ἐκεῖ εἰς τὴν Νεμέαν πλησίον εἶναι ὅρος, τὸ δποῖον ὄνομαζουσι Τρητὸν (Δερβενάκι σήμερον), ἔχον πολλὰ σπήλαια, εἰς ἓν τῶν δποίων λέγουσιν ὅτι κατέφυγεν ὁ λέων τῆς Νεμέας, ἵνα κρυφθῇ φοβηθεὶς τὸν Ἡρακλέα. Ἄλλ' ὁ Ἡρακλῆς εἶδε μαχρόθεν αὐτὸν ἐκεῖ εἰσερχόμενον καὶ ἐλθὼν πρῶτον μὲν ἔφραξε πέριξ πᾶσαν ὅπήν, διὰ νὰ μὴ φύγῃ ἐκεῖθεν ὁ λέων. Ἔπειτα εἰσῆλθεν εἰς τὸ σπήλαιον, ἵνα συλλάβῃ αὐτὸν ζῶντα. Ο δὲ λέων, ὡς εἶδεν τὸν Ἡρακλέα ἐντὸς τοῦ σπηλαίου, ὥρμησε κατ' αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ Ἡρακλῆς ἐδραξεν αὐτὸν ἀπὸ τὸν λαιμὸν καὶ τὸν ἐπνικε. Καὶ οὕτως ἀπήλλαξε τὴν Νεμέαν ἀπὸ τὸ φοβερὸν αὐτὸ θηρίον, τὸ δποῖον ἦτο ὁ τρόμος τῶν ἀνθρώπων, πολλὰς δὲ καταστροφὰς εἶχε προξενήση εἰς τὸν τόπον τρῶγον καὶ ἀνθρώπους καὶ κτήνη.

■ Ἀλλο ἐπίσης κατόρθωμα ἔκαμεν ὁ Ἡρακλῆς εἰς τὴν Λέρνην, χώραν κειμένην πλησίον τοῦ Ἀργους, καὶ καλουμένην σήμερον Μῆλοι. Ἐδῶ πάλιν ἦτο φοβερὸς ὄφεις δηλητηριώδης, δστις οὐδὲν ζῷον ἀφινε νὰ πατήσῃ τὸν τόπον. Οἱ ἀνθρώποι ἐπίστευον ὅτι εἶχε 9 κεφαλὰς καὶ ὧνόμαζον τὸν ὄφιν "Γδραν Λερναταν. Ὁ Ἡρακλῆς, ὡς ἤκουσε τοῦτο, προθύμως μετέβη ἐκεῖ, ἵνα σώσῃ τὸν κόσμον ἀπὸ τὸ φοβερὸν αὐτὸ θηρίον. Φθά-

σας δὲ ἔκει, δὲν ἡδύνατο νὰ ἀνεύρῃ τὸν ὄφιν· διότι οὔτος εἶχεν εἰσέλθη εἰς μεγάλην ὅπήν, ἵν εἶχε κατασκευάσῃ ἐντὸς τῆς γῆς. 'Αφ' οὐ δὲ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀνεζήτησεν αὐτόν, εὗρεν ἐπὶ τέλους αὐτὸν ἐντὸς τῆς ὅπῆς καὶ τὸν ἐκέντησε διὰ βέλους νὰ ἔξελθῃ. Τὸ θηρίον ἐρεθισθὲν μάλιστα ἐξῆλθε ταχέως ἐκ τῆς ὅπῆς καὶ ἐπέπεσε κατὰ τοῦ Ἡρακλέους σῖζον. Ὁ Ἡρακλῆς εὐθὺς ἔσυρε τὸ ξίφος καὶ τοῦ ἀπέκοψε τὴν κεφαλήν. 'Αλλὰ περίεργον! Εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀποκοπέσης κεφαλῆς ἐφάνησαν τώρα δύο κεφαλαί. Ως εἶδε τοῦτο ὁ Ἡρακλῆς, εἶπεν εἰς τὸν ἀνεψιόν του Ἰόλαον, τὸν οὐδὲν τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰφικλέους, τὸν δποῖον εἶχε πάντοτε πλησίον του, νὰ φέρῃ δαυλούς ἀνημμένους. Καὶ ὁ μὲν Ἡρακλῆς ἐξηκολούθει τὸν ἀγῶνα μὲ τὴν "Γδραν ἀποκόπτων τὰς κεφαλὰς αὐτῆς, αἵτινες ὅμως πάσιν ἐφύτρων, μέχρις ὅτου ἔφερεν ὁ Ἰόλαος τοὺς ἀνημμένους δαυλούς, τοὺς δποῖους ἔθετε ἐπανω εἰς τὴν θέσιν τῶν ἀποκοπτομένων κεφαλῶν καὶ τοιουτοτρόπως αὐταὶ πάλιν δὲν ἐγίνοντο. Καὶ οὕτως ἐξέλιπε καὶ τὸ τέρας τοῦτο ἐκ τῆς Λέρης. Μὲ τὸ αἷμα τοῦ φαρμακεροῦ τούτου ὅφεως εἶχε ἀλείψη τὰ βέλη του ὁ Ἡρακλῆς, τὰ δποῖα ἔγιναν τόσον δηλητηριώδη, ώστε διτις ἐπληγώνετο μὲ τὰ βέλη αὐτά, ἀμέσως ἀπέθνησκε.

Εἰς τὰ Καλαβρυτακ πλησίον ὑπάρχει ὅρος ὑψηλόν, τὸ δποῖον τώρα ὄνομαζουν Ὀλωνόν, παλαιὲς δὲ ὠνόμαζον αὐτὸν Ἐρύμανθον. Ἐδῶ ὑπῆρχε ἀγριόχοιρος, διτις καταβαίνων εἰς τὴν πεδιάδα καὶ τοὺς ἀγροὺς κατέστρεφε καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἔτρωγε. Ως ἦκουσε τοῦτο ὁ Ἡρακλῆς, εὐθὺς ἔλαβε τὰ δπλα του καὶ μετέβη νὰ εῦρῃ τὸν φοβερὸν τοῦτον κάπρον καὶ τὸν φονεύσῃ. Ἐπειδὴ δὲ ἀκριβῶς δὲν ἤξευρε ποῦ μένει τὸ θηρίον τοῦτο, ἤρχισε νὰ τὸ ἀναζητῇ καὶ οὕτως ἐφθασεν εἰς τὸ πλησίον του Ἐρύμανθου εύρισκόμενον ὅρος, ὅπερ ὄνομαζεται Φολόν. Ἐδῶ

τότε κατέψκουν ἀνθρωποι, οἵτινες παριστάνοντο ότι ἦσαν ἀπὸ τοῦ στήθους καὶ ἐπάνω ἀνθρωποι, κατώ δὲ ἵπποι μὲ τέσσαρας πόδας καὶ μὲ οὐράν. Ὁνομάζοντο δὲ οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι Κένταυροι, καὶ ἦσαν βάρβαροι κατοικοῦντες εἰς τὰ δάση καὶ εἰς τὰ σπήλαια. Ἀλλὰ μεταξὺ τῶν Κενταύρων τούτων ὑπῆρχον καὶ τινες λίαν ἔξημερωμένοι, οἷος ἦτο δὲ ἐν τῷ Πηλίῳ ὅρει Χείρων ὁ διδάσκαλος πολλῶν ἥρωών εἰς τὴν ιατρικήν, εἰς τὴν μουσικήν, εἰς τὴν γυμναστικήν καὶ εἰς τοὺς καλοὺς τρόπους, οἷος ἦτο καὶ δός Φόλος ὁ διατρίβων εἰς τὰ ὅρη ταῦτα. Ὁ Ἡρακλῆς κουρασμένος ἐκ τῆς ὀδοιπορίας εἰσῆλθεν εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ Φόλου, ὅστις ἐδέχθη αὐτὸν λίαν φιλοφρόνως. Παρέθεσεν εἰς τὸν ξένον κρέας φυτὸν καὶ ἄρτον καὶ δός Ἡρακλῆς ἥρχισε νὰ τρώγῃ μὲ πολλὴν ὅρεξιν. Τρώγων δὲ ἐπεθύμησε καὶ ὄλιγον οἶνον καὶ παρεκάλεσε τὸν Φόλον νὰ μὴ στερήσῃ αὐτὸν καὶ τοιούτου ποτοῦ. Ὁ Φόλος εἶπε· Ναί, φίλε μου, ἔχω πρχγματικῶς οἶνον καὶ οἶνον ἔξαίρετον, δῶρον τοῦ Διονύσου. Ἀλλὰ φοβοῦμαι νὰ ἀνοίξω τὸν πίθον, διότι οἱ ἄγριοι Κένταυροι, οἵτινες κατοικοῦσι ἐδῶ πλησίον, θὰ μυρισθῶσι τὸν οἶνον καὶ θὰ ἔλθωσι καὶ τὸν οἶνον νὰ πίωσι καὶ ἡμᾶς νὰ βλάψωσι. Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη δός Ἡρακλῆς· Μὴ φοβοῦ, φίλε, τοὺς Κενταύρους, ὅταν δός Ἡρακλῆς εἶναι πλησίον σου. Φέρε τὸν οἶνον νὰ εὐφράνωμεν τὴν καρδίαν μας. Οἱ Κένταυροι θὰ μετανοήσωσι, ἀν θελήσωσι νὰ μᾶς ἀδικήσωσι.

Ο Φόλος ἔφερε τὸν οἶνον καὶ ἥρχισαν καὶ οἱ δύο νὰ πίνωσι χαίροντες. Ἀλλὰ δὲν παρῆλθε πολὺς χρόνος καὶ ἀκούεται ἔξω τοῦ σπηλαίου θόρυβος πολὺς. Οἱ Κένταυροι ἐμυρίσθησαν τὸν οἶνον καὶ ἥρχοντο κραυγάζοντες νὰ ἀρπάσωσιν αὐτὸν. Ως δὲ ἔιδον τὸν Ἡρακλέα, ἔλαθον βράχους καὶ κορμοὺς δένδρων καὶ ισφενδόνων αὐτοὺς κατ' αὐτοῦ. Ἀλλ' δός Ἡρακλῆς ἀρπάζει

εύθυν; τὸ δόρπαλον καὶ ὅποιον τῶν Κενταύρων ἔφθανε κτυπῶν δὲ' αὐτοῦ ἔρριπτε κατὰ γῆς νεκρόν. Τοῦτο βλέποντες οἱ Κενταύροι ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, ὁ δὲ Ἡρακλῆς ἐδίωξεν τούτους φεύγοντας μέχρι τῆς Μαλέας ἀκρούς. Καὶ πολλοὶ μὲν τῶν Κενταύρων τούτων ἐφονεύθησαν κατὰ τὴν μάχην ταύτην, τινὲς δὲ ἐσώθησαν κρυβόντες εἰς τοὺς βράχους. Ἀλλὰ καὶ ὁ καλὸς Φόλος ἀπέθυνε. Οὗτος εἶδε καθ' ὅδὸν ἀγριον Κενταύρον φονευθέντα ὑπὸ βέλους τοῦ Ἡρακλέους καὶ πλησιάσας ἀνέσυρε ἐκ τοῦ νεκροῦ σώματος τὸ βέλος καὶ παρετήρει αὐτὸ θαυμάζων πῶς δύναται μικρόν τι πρᾶγμα νὰ φέρῃ τὸν θάνατον εἰς πελώριον σῶμα. Ἀλλ' ἐνῷ ἐκράτει τὸ βέλος εἰς τὰς χεῖράς του περατηρῶν αὐτό, ἐξέφυγεν ἐκ τῶν χειρῶν του καὶ πεσὸν ἐνεπάγη ὀλίγον εἰς τὸν πόδα του. Ἐπειδὴ δὲ τὸ βέλος ἦτο φαρμακερόν, ἔφερεν ἡ πληγὴ αὕτη εἰς τὸν Φόλον τὸν θάνατον.

Οἱ Ἡρακλῆς ἐπανελθών ἐκ τῆς καταδιώξεως τῶν Κενταύρων καὶ ίδων τὸν Φόλον νεκρὸν ἐλυπήθη πολὺ καὶ ἐθρήνησε τὸν φίλον του, παρὰ τῷ δποίῳ εἶχεν εὔρη μεγάλην φιλοξενίαν. Κατόπιν ἐκ τῆς Φοιλόης μετέβη εἰς τὸν Ἐρύμανθον τὸ ὅρος, ἐνα ἀνεύρη τὸν καταστρεπτικὸν κάπρον, διν καὶ πράγματι τώρα εὔρεν. Ἀλλ' δικάπρος φοβηθεὶς τὸν Ἡρακλῆς ἐζήτησε νὰ σωθῇ διὰ τῆς φυγῆς καὶ ἐκ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ ὅρους ἀνέβη εἰς τὴν κορυφήν. Ἀλλ' δια Ἡρακλῆς κατεδίωξεν αὐτὸν καὶ κατώρθωσεν ἐν τῇ κορυφῇ τοῦ ὅρους, ὅπου ἦτο πολλὴ χιών, ἐπειδὴ διὰγριόχοιρος δὲν ἦδύνατο νὰ τρέχῃ, νὰ συλλαΐθῃ τοῦτον ζῶντα, διν καὶ ἔφερεν εἰς τὸ Ἀργος. Οἱ κόσμοι διοις ἐθαύμαζε καὶ διὰ τὴν βώμην καὶ διὰ τὴν ἀφοίειν τοῦ θαυμαστοῦ τούτου ἤρωσι.

Ωσαύτως δια Ἡρακλῆς ἐδίωξεν ἐκ τῆς λίμνης Στυμφάλου τὰ ὅρνεα, τὰ δποία κατέστρεψαν καὶ τὰ σπαρτὰ τῆς χώρας πέριξ, ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπους, ως λέγουσιν, ἐτρωγον. Τὰ δρνεα ταῦτα

ἥσαν τρόμος τῶν ἀνθρώπων καὶ πάντες ἐφοβοῦντο νὰ ἔξέλθωσιν
ἐκ τῶν οἰκιῶν των. Τοῦτο ὡς ἔμαθεν δὲ Ἡρακλῆς, μετέβη εὐθὺς
ἔκει καὶ ἀναβὰς εἰς τὸ δρός ἥρχιζε νὰ κροταλίζῃ διὰ σιδηρῶν
κροτάλων, τὰ διποῖα εἶχε πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον κατασκευάσῃ.
Τὰ ὅρνεα, ὡς ἤκουσαν τὸν κρότον, ἐπέταξαν εἰς τὸν ἀέρα. Τότε
δὲ Ἡρακλῆς ἥρχισε νὰ τοξεύῃ καὶ ἐφόνευσεν ἐξ αὐτῶν πολλά,
τὰ δὲ ἄλλα ἔφυγον μακρὰν καὶ οὐδέποτε πλέον ἐπανῆλθον.

Ἡ Θράκη εἶναι γύρωρα ἐκτεταμένη, κειμένη πρὸς ἀνατολάς,
ἔχουσα πόλεις μεγάλας, οἷαι εἶναι ἡ Κωνσταντινούπολις, ἡ
Ἄδριανούπολις, ἡ Φιλιππούπολις. Κατὰ τοὺς παλαιοτάτους
δὲ χρόνους βασιλεὺς αὐτῆς ἦτο διοικήτης, ὅστις δὲν ἐπέτρε-
πε νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν γύρωραν του οὐδεὶς ξένος. "Αν δέ τις ἐτόλ-
μα νὰ ἔλθῃ παρὰ τὴν διαταγὴν του, τότε συνελάμβανεν αὐ-
τὸν καὶ τὸν ἐφόνευε, τὰς δὲ σάρκας του ἔδιδε νὰ φάγωσι οἱ
ἴπποι, οὓς εἶχε συνηθίσῃ νὰ τρώγωσι πάντοτε ἀνθρώπινον κρέας.
Ως ἔμαθεν τοῦτο δὲ Ἡρακλῆς ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ ἔκει
καὶ νὰ φονεύσῃ τὸν ἀπάνθρωπον τοῦτον βασιλέα. Ὁ Διοική-
της μαθὼν ὅτι ξένος ἀνθρώπος ἥλθεν εἰς τὴν γύρωραν του, ἥθροι-
σε τὸν στρατὸν του καὶ ἥλθε νὰ συλλαβθῇ αὐτόν. Ἀλλὰ μά-
χης γενομένης ἐνικήθη διατάσσεις τοῦ Διοικήτους, ἐφονεύθη δὲ
ἐν τῇ μάχῃ καὶ αὐτὸς δὲ βασιλεὺς.

Ο Ἡρακλῆς θέλων νὰ ὀνταποδώσῃ τὸ κακόν, τὸ διποῖον
δὲ Διοικήτης ἔκαμεν εἰς τοὺς ξένους, ἔκοψε εἰς τεμάχια τὰς
σάρκας αὐτοῦ καὶ ἔδωκεν εἰς τοὺς Ίππους νὰ φάγωσι. Κατόπιν
ἔλαβε τοὺς Ίππους τούτους, τοὺς διποίους ἐφερεν εἰς Ἀργος καὶ
ἀπέλυσεν αὐτούς. Ούτοι ἥλθον εἰς τὰ ὅρη τῆς Ἀρκαδίας, ἐνθα
λύκοι ἐσπάραξαν αὐτούς.

Εἰς τὴν Κρήτην ὑπῆρχε ταῦρος μέγας λυσσαλέος, ὅστις περι-
ερέρετο καθ' ὅλην τὴν νῆσον καταστρέφων πᾶν τὸ προστυχόν.

Ως ήκουσε τοῦτο δὲ Ἡρακλῆς, εὐθὺς μετέβη εἰς Κρήτην καὶ καταδιώξας συνέλαβε ζῶντα τὸν ταῦρον καὶ ζῶντα ἔφερεν αὐτὸν εἰς "Ἄργος καὶ οὕτως ἀπήλλαξε τὴν Κρήτην ἐκ τῆς μεγάλης αὐτῆς πληγῆς.

Ταῦτα καὶ πολλὰ ἄλλα καλὰ ἐποίησεν δὲ Ἡρακλῆς εἰς τοὺς τότε ἀνθρώπους, οἵτινες εὐγνωμονοῦντες, ἀνεγνώρισαν αὐτὸν ως τὸν μέγιστον εὐεργέτην καὶ ως ἡρώας ἀποδώσαντες εἰς αὐτὸν καὶ θείας τιμάς.

I. Θησεύς.

Αντικρὺ τοῦ Πάρου ἔκει, ἐνθα σήμερον εἶναι τὸ χωρίον Δαμαλᾶς, πάλικι ἦτο ἡ Τροιζήν, πόλις μεγάλη καὶ ἴσχυρά. Ἐδῶ βασιλεὺς ἦτο δὲ Πιτθεὺς διὸς τοῦ Πέλοπος τοῦ γενέροις τῆς Πελοποννήσου. Κόρη τοῦ Πιτθέως ἦτο ἡ Αἴθρα, ἣν ἐνύμφευσε μὲ τὸν Αἰγέα τὸν βασιλέα τῶν Αθηνῶν. Υἱὸς δὲ τῆς Αἴθρας καὶ τοῦ Αἰγέως ἦτο δὲ ἔζοχος ἡρώας Θησεύς, τὸν ὅποιον οἱ ἀνθρώποι διεῖ τὴν ἀνδρείαν του ὠνόμασαν ἄλλον Ἡράκλεα. Πρὶν γεννηθῆ τὸ παιδίον δὲ πατήρ του διοίγεις ἔδωκεν εἰς τὴν Αἴθραν ξίφος καὶ πέδιλα παραγγείλας, δταν μεγαλώσῃ τὸ παιδίον, νὰ φορέσῃ αὐτὸ αὐτὰ καὶ νὰ μεταβῇ εἰς Αθήνας διεῖ νὰ τὸ ἀναγνωρίσῃ. Καὶ πράγματι, δταν δὲ Θησεὺς ἔγινε 16 ἑτῶν καὶ ἥθέλησε νὰ ἰδῃ τὸν πατέρα του, ἡ μήτηρ του ἔδωκε τὸ ξίφος καὶ τὰ πέδιλα καὶ ἥτοιμάσθη νὰ ἀναχωρήσῃ. Τότε καθ' δόδον εύρισκοντο μεγάλοι κακοῦργοι καὶ ἦτο δύσκολον

νὰ ταξειδεύῃ τις ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, μάλιστα δὲ βασιλόπαις.
Καὶ διὰ τοῦτο συνεβούλευσε τὸν Θησέα καὶ ἡ μήτηρ του καὶ

Ο ΘΗΣΕΥΣ ΔΑΜΒΑΝΩΝ ΤΑ ΟΠЛА ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΤΟΥ

πάππος του νῷ μεταβῆῃ εἰς Ἀθήνας ἀσφαλέστερον διὰ θαλάσσης.
Αλλ' ὁ Θησεὺς ἤγανάκτησεν ώς ἤκουσεν ὅτι κακούργοι κρα-

τοῦς τὴν δδὸν κλειστὴν εἰς τοὺς διαβάτας καὶ ἀπεφάσισε νὰ κινδυνεύσῃ αὐτός, ἵνα καθαρίσῃ τὸν τόπον ἀπὸ τοιούτους ἀθλίους ἀνθρώπους. Καὶ ἡ μήτηρ του καὶ διάποτος του, ὡς ἡκουσαν τὴν εὔγενη τοῦ Θησέως ἀπόφασιν, ἐθαύμασαν καὶ οὐδὲν εἶπον. "Ἐπειτα φορέσας τὰ πέδιλα καὶ τὸ ξίφος ἀνεχώρησε, διευθυνόμενος εἰς Ἀθήνας κατὰ ξηράν. Δὲν εἶχε δὲ ἀπομακρυνθῆ τῆς Τροιζῆνος εἰς τὸν τόπον τὸν κείμενον μεταξὺ τῆς πόλεως ταύτης καὶ τῆς Ἐπιδαύρου, δτε συνήντησε καθ' δδὸν τὸν φοβερὸν κακοῦργον τὸν ὄνομαζόμενον Περιφήτην, δστις ἐπίτηδες κατέβη ἐκ τοῦ ὅρους, ἵνα φονεύσῃ τὸν Θησέα. Ἐκράτει δὲ εἰς τὰς χειράς του φοβερὸν ῥόπαλον σιδηροῦν, δι'οῦ ἐφόνευε τοὺς διαβάτας, καὶ δι' αὐτοῦ ἡθέλησε νὰ φονεύσῃ καὶ τὸν Θησέα. Ἀλλ' ἐνῷ ἡτοιμάζετο νὰ καταφέρῃ τοῦτο κατὰ τοῦ Θησέως, οὗτος προλαβὼν ἀφήρπασε τοῦτο ἐκ τῶν χειρῶν του καὶ ἐκτύπησεν αὐτὸν ἴσχυρῶς κατὰ τῆς κεφαλῆς, ὥστε δὲ Περιφήτης ἐπεσεν εὐθὺς νεκρός. Καὶ τοῦτο εἶναι τὸ πρῶτον κατόρθωμα τοῦ Θησέως, δστις πρὸς ἀνάμνησιν ἐφερε μεθ' ἑαυτοῦ πάντοτε τὴν σιδηρὰν αὐτὴν κορύνην.

Οὕτως ἀνενόχλητος ἔξηκολούθησε τὴν πορείαν του δὲ Θησεὺς μέχρι Κορίνθου. Ἐνταῦθα ἐντὸς δάσους ἐκ πιτύων διέτριβεν ἄλλος κακοῦργος δὲ Σίνις, δστις εὑρίσκεν ἰδιαιτέραν εὔχαριστησιν νὰ συλλαμβάνῃ τοὺς διαβαίνοντας καὶ νὰ θνατώνῃ κατὰ σκληρὸν τρόπον τὸν ἔξητον.

Εἶχε δύο δένδρα πλησίον ἀλλήλων κείμενα, τὰς κορυφὰς τῶν διποίων κάμπτων ἐδενεν ἡνωμένας. Ἐπειτα ἀνεβίβαζεν ἐκεῖ τὸν διαβάτην καὶ ἐδενεν τὸ μὲν ἐν σκέλος αὐτοῦ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ἐνὸς δένδρου, τὸ δὲ ἄλλο σκέλος εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ἄλλου. Ἀφ' οὐ δὲ ἐδενεν ταῦτα καλῶς, τότε ἔλυε τὰς κορυφὰς τῶν δένδρων καὶ διεσχίζετο ὑπὸ τῶν δύο

δένδρων, τὰ δόποια μεθ' ὅρμης ἐλάμβανον τὴν προτέραν τῶν θέσιν. Ὡς δὲ Σίνις εἶδε τὸν Θησέα, ὥρμησε κατ' αὐτοῦ θέλων νὰ θανατώσῃ αὐτὸν κατὰ τοιοῦτον τρόπον. Ἀλλ' ὁ Θησεὺς ἀντὶ νὰ συλληφθῇ συνέλαβε τὸν κακοῦργον, διὸ ἐθνάτωσε κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, καθ' ὃν καὶ οὗτος ἐθανάτωνε τοὺς διαβάτας.

Ἐκ τῆς Κορίνθου κατόπιν ἀνεχώρησε καὶ διελθὼν τὸν Ἰσθμὸν αὐτῆς ἔφθασεν εἰς τὴν Στερεάν· Ἐλλάδα καὶ ἡκολούθει τὴν ὁδὸν τὴν φέρουσαν εἰς τὰ Μέγαρα. Ὅτε δὲ ἐπλησίαζεν εἰς τὰ Μέγαρα, ἀκριβῶς εἰς τὸ μέρος τὸ ἀπότομον, τὸ δόποιον σῆμερον λέγεται Κακὴ σκάλα, συνήντησεν ἄλλον κακοῦργον τὸν Σκίρωνα, ὅστις ἐφόνευε τοὺς διαβάτες κρημνίζων αὐτοὺς κατώ εἰς τὴν θάλασσαν. Ὁ Σκίρων ἴδων τὸν Θησέα ἐνεθυμήθη τὴν τέχνην του καὶ ὥρμησε νὰ κρημνίσῃ καὶ αὐτὸν εἰς τὴν θάλασσαν, ἀλλ' ὁ Θησεὺς ἵσχυρότερος ὅν ἐκρήμνισεν αὐτὸς τὸν κακοῦργον καὶ οὕτως ἀπήλλαξε τὸν κόσμον ἐκ τοῦ φοβεροῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου. Ὁ βράχος οὗτος ὠνομάζετο παλαιὰ ἐκ τοῦ Σκίρωνος Πέτραι Σκιρωνίδες.

Μετὰ τὸ μέγα τοῦτο κατόρθωμα ἐξηκολούθησεν ὁ Θησεὺς τὴν ὁδὸν του καὶ ἔφθασε πρῶτον μὲν εἰς τὰ Μέγαρα, κατόπιν δὲ εἰς τὴν Ἐλευσῖνα. Ἐντεῦθεν ἐκίνησε καὶ ἤρχετο εἰς Ἀθήνας, ὅπερ εἰς τὸν Κορυδαλλόν, τὸ δρός τὸ πλησίον τῶν Ἀθηνῶν κείμενον, συνήντησεν ἄλλον πάλιν κακοῦργον τὸν Προκρούστην. Οὗτος ἐφόνευε τοὺς ἀνθρώπους κατ' ἴδιον τρόπον. Εἶχε κλίνην καὶ ἔθετε ἐπ' αὐτῆς τοὺς διαβάτας. Καὶ, ὅντενα μὲν εὑρισκεν μικρότερον τῆς κλίνης ἐκτύπα διὰ σιδηρᾶς σφύρας καὶ πόδας καὶ κεφαλὴν καὶ κορμὸν καὶ ἐπειτα ἔτεινεν αὐτόν, ἵνα γίνη ἵσος πρὸς τὴν κλίνην. Ὁντενα δὲ εὑρισκε μεγαλείτερον, τούτου ἀπέκοπτε τὸ περισσεῦον διὰ τοῦ ξίφους. Καὶ ὁ κακοῦργος Προκρούστης ἥθελγε καὶ τὸν Θησέα νὰ φονεύσῃ κατὰ τὸν

ἴδιον τρόπον. Ἀλλ' ὁ Θησεὺς συλλαβών ἔθεσεν αὐτὸν ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ διὰ τοῦ ξίφους ἐφόνευσεν αὐτόν, διὰ δὲ τῆς σφύρας συνέτριψεν τὰ ὄστα του ἀπειδώσας τὰ ἵσα εἰς αὐτόν.

Τοιοῦτοι μέγα καλὸι εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἔξε-έλεπεν ὁ Θησεὺς καὶ εἰς τὸν Κορυδαλλόν, ὅπόθεν εἶδε τὰς Ἀθήνας, τὴν πόλιν τοῦ πατρός του. εἰς ἣν μετ' ὀλίγων ὥρῶν δίδων φθάσας διευθύνθη εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Αἰγέως. Ὡς εἶδε τὸν Θησέα ὁ βασιλεὺς φοροῦντα τὰ ἴδια ποδιλα καὶ τὸ ζῆφος τὸ ιδικόν του ἐνόησεν ὅτι αἱτος εἶναι διοίς του καὶ μαθὼν ὅτι ἔρχεται ἐκ Τριζήνος οὐδεμίτιν πλέον εἶχεν ἀμφιβολίαν καὶ ἐναγκαλισθῆς ἐφίλησεν αὐτὸν ὡς τὸν ποτειλημένον υἱὸν του. Ἔπειτα συγκαλεῖ πάντας τοὺς Ἀθηναίους καὶ συνιστᾷ αὐτοῖς τὸν μέλλοντα βασιλέα των. Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι πάντες ἔχαρτοσαν μεγαλώς καὶ ἐθαύμαζον τὸν μεγαλοπρεπῆ νέον, οἱ δὲ ἔχαρτοι ὅμως τοῦ Θησέως, οἱ υἱοὶ τοῦ Παχλάντος, ἐλπιζούσαν, διότι ἦθελον νὰ γίνωσι αὐτοὶ βασιλεῖς μετὰ τὸν Αἰγέα καὶ ἦλθον νὰ φονεύσωσι τὸν Θησέα ἀλλ' ὁ Θησεὺς ταῦθαν τὴν σιδηράν κορύνην ἔτρεψεν αὐτοὺς εἰς φυγὴν καὶ ἔκτοτε οὐδεὶς ἔξ αὐτῶν ἐτόλμησε νὰ ἐνοχλήσῃ οὔτε τὸν Αἰγέα οὔτε τὸν Θησέα. "Οτε δὲ διέτριψεν εἰς Ἀθήνας, ἔμαθεν ὅτι εἰς Μαραθώνα ἐπῆρχεν ἄγριος ταῦρος, ὅτις ἐφόνευε τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἦτο τὸ φόβοτρον αὐτῶν. Εὐθὺς μετέβη ἐκεῖ καὶ συλλαβών ἐφερε τὸν ταῦρον ζῶντα, ὅπερ δλοις ἐθαύμασσαν.

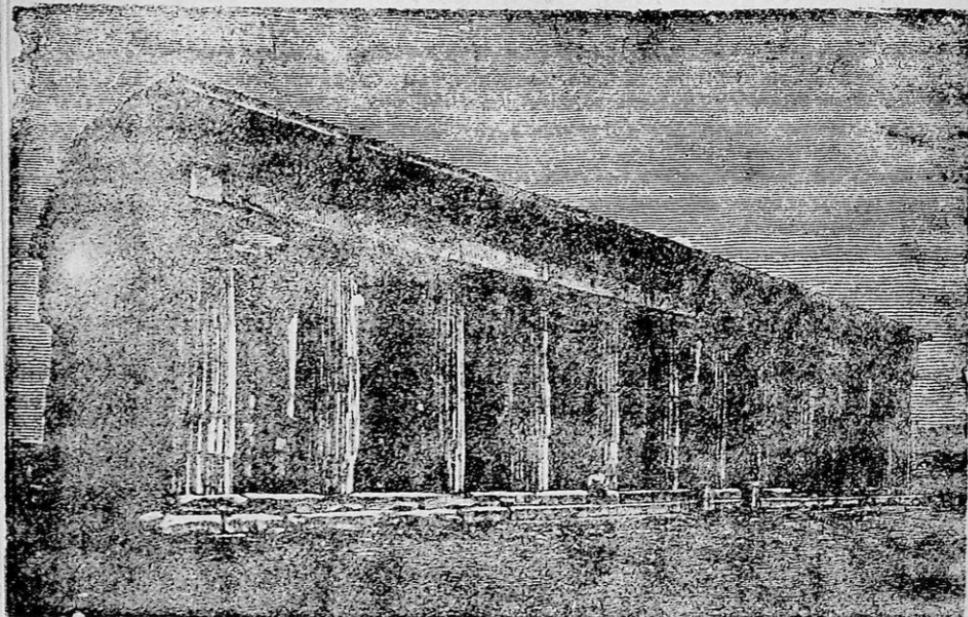
"Αλλο μέγα κατόρθωμα τοῦ Θησέως εἶναι δι φίνος τοῦ Μινωταύρου ἐν Κρήτῃ. Ἡτο δὲ δι Μινώταυρος θηριον, τὸ δποῖον ἦτο ἐγκεκλεισμένον ἐντὸς τοῦ Λαζυρίνθου τοῦ ἀπεράντου καὶ πεοιπεπλεγμένου ἐκείνου οἰκοδομήματος, τὸ δποῖον εἶχεν εἰς τὸν Μίνωα κατασκευάση δι Διδαλος, ὡς ἄλλοτε εἶπομεν. Εἶχε δὲ δι Μίνως οὗτος μεγαλην υκυτι-

καὶ διὰ τοῦ στόλου του ἀλλοτε εἶχε νικήση τοὺς Ἀθηναῖους καὶ εἶχεν ἐπιβαλῆναι αὐτοὺς; κατὰ ἐννέα ἔτη νὰ στέλλωσι ἐπτὰ νέους καὶ ἐπτὰ νέας εἰς τὴν Κρήτην, βορὰν τοῦ Μινωταύρου. Ὁ Θησεὺς ως ἥκουσε τοῦτο, ὠργίσθη καὶ περιέμενε νὰ ἔλθῃ ὁ χρόνος, ἵνα καὶ αὐτὸς μεταβῇ ἐκεῖ ως εἰς τῶν ἐπτὰ νέων καὶ φρέση τὸ θυρίον. Καὶ πράγματι, ὅτε ἤλθεν ὁ χρόνος, ἦνώπινος μὲν τοὺς ἀλιοὺς νέους καὶ τὰς ἀλλας νέας τῆς πατρίδος του καὶ ὁ Θησεὺς Οἱ Ἀθηναῖοι ἐλυποῦντο καὶ τοὺς ἀλιοὺς νέους, καὶ λάλας πρὸς πάντων τὸν Θησέα, διότι ἐμελλον νὰ περηθῶσι τοιούτου ἀνδρεῖου καὶ ἐναρπατοῦ βχοιλόπαιδος. Περίκλυπος δὲ ἦτο καὶ ὁ γερών Αἰγεὺς, χναλογιζόμενος ὅτι θα ἐστερεῖτο τοῦ μόνου αἰνὲν του τοῦ στριγματος τοῦ γήρατός του. Ἄλλας δὲ Θησεὺς παρηγέρει αὐτόν, λέγων ὅτι θὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν καὶ διὰ τὰ ἀναγγείλη τοῦτο διὰ λευκῶν ιστίων, τὰ δποια θὰ θέσῃ εἰς τὸ πλοῖον ἀντίτῶν μαύρων, τὰ δποῖα εἶχε. Καὶ εὖ: ως ἀνεγέρησαν καὶ ἐφασαν μετὰ πολλῶν ἡμερῶν πλοῦν εἰς Κρήτην καὶ μετέβησαν εἰς τὴν Κνωσσον, πόλιν τῆς Κρήτης, ἐνθα ἦτο ὁ Μινώταυρος. Εἶχε δὲ ὁ Μίνως κόρην καλήν ὄνομαζομένην Ἀριάδνην. ήτις ίδοις σα τοὺς νέους καὶ τὰς νέας ἐλυπήθη πολύ, διότι ἐμελλε νὰ φάγῃ πάντας τὸ θυρίον καὶ θέλουσα νὰ σώσῃ αὐτούς, συμβουλεύει τὸν Θησέα πῶς νὰ σωθῶσι. Παραδίδει εἰς αὐτὸν σχοινίον, τὸ δποῖον εἶχε δώσει εἰς αὐτὸν δ Δαίδαλος καὶ δι' οὗ ἤδηνστό τις ἀσφαλῶ. νὰ κατέλθῃ καὶ νὰ ἐξέλθῃ διὰ τοῦ συμπεπλεγμένου τοῦ Λαζαρίου θεού πόρου. Ὁ Θησεὺς ἥκολούθησε τὴν συμβουλήν τῆς καλῆς κόρης καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν Λαζαρίον πρῶτος αὐτὸς μὲν τὸ ξίφος του ἐφίκει εἰς τὸ θυρίον καὶ ἐθαγατωσεν αὐτο, ἐπειτα διδιγούμενος ὑπὸ τοῦ σχοινίου ἐξῆλθε σῶος καὶ ἀέλαθης καὶ ἀνήγγειλεν εἰς τοὺς συνπολίτας του καὶ εἰς τὴν Ἀριάδνην τὸ χαρμότυνον γεγονός. Χρεὶ μεγαλη ἐκδηλοῦται μεταξὺ τῶν

έλευθερωθέντων καὶ σπεύδουσιν· ν' ἀναχωρήσωσιν, οὐας ἐν Ἀθῆναις ἑορτάσωσι τὴν νίκην. 'Αλλ' ἐν τῇ βίᾳ των καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ των χαρᾷ ἐλησμόντοσαν νὰ ἀλλάξεωσι τὰ ιστία καὶ ἐπανήρχοντο μὲ ιστία μέλανα. 'Ο γέρων Αἰγεὺς, δοτις δὲν ἡδύνατο νὰ ἡσυχάσῃ, φοβούμενος μὴ παθη καὶ ὁ νιός του, εἶχεν ἐλθῆ μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν εἰς τὸ Σούνιον ἀκρωτήριον καὶ παρετήρει κατὰ τὴν Κρήτην, μήπως ἀναφανῇ τὸ πλοῖον καὶ δὲν εἴχε μέλανα ἢ λευκὰ ιστία. Μιαν δὲ ἡμέραν ἐφάνη τὸ πλοῖον μὲ τὰ μέλανα πάλιν ιστία. Τότε ἐνόησεν ὁ Αἰγεὺς ὅτι ἀπέθανεν ὁ νιός του καὶ μὴ δυνάμενος νὰ ὑποφέρῃ τὴν λύπην ἐπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπνίγη. Καὶ ἔκτοτε ἡ θάλασσα αῦτη ὄνομάζεται Αἰγαῖον πέλαγος. Τὸ πλοῖον ἐφθασεν εἰς τὸ Φάληρον, δῆπου πολὺς κόσμος εἶχε συρρεύσῃ διὰ νὰ μαθη πῶς ἀπεθκνον οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι. 'Αλλὰ μὲ θυμυμασμὸν βλέπουσι πάντας σώους καὶ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τὸν Θησέα. 'Ενταῦθα δὲ Θησεὺς ἐμαθε καὶ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του, δὲν ἐθρήνησε μαλιστα δὲ διότι συνέβη ἐκ παρεξηγήσεως.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Αἰγέως ἐγένετο βασιλεὺς τῶν Ἀθηνῶν δὲ Θησεύς, δοτις καὶ ὡς βασιλεὺς ἔκαμε πολλὰ καὶ ἡ εἰς τους Ἀθηναίους. Αἱ Ἀθῆναι πρότερον δὲν ἦτο μία πόλις μεγάλη ἀλλὰ χωρία μικρά, τὰ δποῖα οὐδεμίαν ἀγάπην εἶχον μεταξύ των. 'Ο Θησεὺς ἐπεισε τοὺς κατοίκους τῶν διαφόρων χωρίων νὰ ἐλθωσι νὰ κατοικήσωσι ὅλοι δρμοῦ καὶ ἀπετελέσθη οὕτω μία πόλις, ἦν ώνόμασεν Ἀθήνας, πρὸς τιμὴν τῆς Ἀθηνᾶς, τῆς θεᾶς τῆς σοφίας, εἰς τὴν προστασίαν τῆς δποίας ἡ φιερώθη ἡ πόλις. Καὶ οὐας συνδεθῶσιν οἱ κατοίκοι καὶ τῆς πόλεως ταύτης καὶ τῶν χωρίων τῆς Ἀττικῆς πρὸς ἀλληλους δι' ἀδειφικῆς ἀγάπης, ὥρισε νὰ ἑορτάζηται κατὰ πᾶν ἓτος, ἀλλὰ μεγαλοπρεπέστερον κατὰ πᾶσαν τετραετίαν, ἢ ἑορτὴ ἢ λε-

γομένη Παναθήναια, ἥτις ἐξετελεῖτο εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ εἰς τὴν ὅποιαν προχοντο ἐξ ὅλων τῶν χωρίων ἀνθρώποις συνεορτάζοντες καὶ συνδιασκεδάζοντες μετὰ τῶν ἀδελφῶν των Ἀθηναίων.

ΤΟ ΘΗΣΕΙΩΝ

Ο Θησεύς, ὡς ἔγοχος πρωτεύει τῆς ἐποχῆς του προσεκλήθη να λαβῇ μέρος εἰς διαφόρους μάχας π. χ. ἐν Θεσσαλίᾳ κατὰ τῶν Κενταύρων τῆς Θεσσαλίας, εἰς τὴν Ἀργοναυτικὴν ἐκστρατείαν καὶ ἄλλαχοῦ. Ἄλλ' ἐν τῇ ἀπουσίᾳ του κατώρθωσεν ὁ Μενεσθεύς νὰ γίνῃ ἀγαπητὸς εἰς τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες ἔκαμψαν αὐτὸν βασιλέα των ἀντὶ τοῦ Θησέως. Ὁτε δὲ μετὰ χρόνου πολὺν ἐπανῆλθεν ὁ Θησεύς καὶ εἶδεν ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι

ῆθελον νὰ ἔχωσι βασιλέα τὸν Μενεπθέα, παρέλαβε τὰ τέκνα του καὶ ἀνεγώρητεν εἰς τὴν Εὔσοιαν. Ἐνταῦθα ἀφῆκεν αὐτά, αὐτὸς δὲ μετέβη εἰς Σκύρον, ἔνθα δ πατήρ του εἶχε κτήματα. Ἡτο δὲ τότε βρατιλευς τῆς Σκύρου δ Λυκούρηδης, διτεις εἶχεν ἴδιοιοιηθῆ τὰ κτήματα τοῦ Θησέως. Μὴ θέλων δὲ νὰ ἀποδῷσῃ ταῦτα διενοήθη διὰ δόλου νὰ φονεύσῃ τὸν Θησέα. Πρὸς τοῦτο ὡδῆγητεν αὐτὸν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, δῆθεν νὰ δεῖξῃ εἰς αὐτὸν τὴν ἔκτασιν τῶν κτημάτων του καὶ ἐσπρωξεν αὐτὸν κατω τοῦ βράχου καὶ σύτως ἀπέθανεν δ μέγας ἥρως ἐν Σκύρῳ μακρὰν τῆς πατρίδος του. Κατόπιν δὲ οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ πολλὰ ἔτη μετενόησαν διὰ τὴν ἀχαριστίαν, τὴν ὅποιαν ἔδειξαν πρὸς τὸν Θησέα καὶ ἐφερον τὰ ὄστα του εἰς Ἀθήνας καὶ ἔκτισαν πρὸς τιμὴν αὐτοῦ μεγαλοπρεπῆ εἰς τὴν πόλιν ναόν, διτεις ἀκόμη καὶ σήμερον σώζεται καλούμενος Θησεῖον.

ΙΑ. Οἰδέπους.

Εἰς τὰς Θήβας ἦτο βασιλεὺς ὁ Λάειος, ἀπόγονος τοῦ Κάδηου. Πρὸς τοῦτον εἶχεν εἶπη ἡ Πυθία δι τὸ παιδίον, τὸ ὄποιον ἐμελλε νὰ γεννήσῃ, θὰ ἐφόνευεν αὐτόν, θὰ ἐλάμβανεν δὲ καὶ ὡς γυναῖκα τὴν ἰδίαν του μητέρα. Φρίκη κατέλαβε τὸν Λάειον ὡς ἥκουσε τοῦτο καὶ ὡς ἐγεννήθη τὸ βρέφος, διέταξε νὰ βιρθῇ εἰς τὸν Κιθαιρῶνα τὸ ὄρος, ἵνα ἀποθάνῃ ἐκεῖ. Ἄλλα ποιμήν τις Κορίνθιος εύρε τὸ παιδίον, καὶ τὸ ἐφερεν εἰς τὸν

βασιλέα τῆς Κορίνθου, διτις μὴ ἔχων ἴδια τέκνα υἱοθέτησε τὸ βρέφος καὶ τὸ ἀνέτρεψε βασιλικῶς ὡς τέκνον του. Ὁνόμασε δὲ τὸ παιδίον Οἰδίποδα, διότι, ὅτε ἐφερεν αὐτό, ἦσαν οἱ πόδες του πρητυμένοι ἀπὸ τὸ σχοινίον, μὲ τὸ δποῖον ἦσαν δεδεμένοι. Ὁ Οἰδίπους εἶχε γίνη νέος ἑξαύτερος καὶ διεκρίνετο μεταξὺ δλων τῶν Κορινθίων. Ἀλλὰ μίαν ἡμέραν παιζῶν δροῦ μὲ ἄλλους νέους Κορινθίους ἤκουσε παρά τινος ἐξ αὐτῶν ὅτι δὲν εἶναι υἱὸς τοῦ βασιλέως γνήσιος, ἀλλὰ θετός. Τοῦτο ἐλύπησε τὸν Οἰδίποδα καὶ ἐλθὼν πρὸς τοὺς γονεῖς του παρεκάλει αὐτοὺς νὰ τοῦ φανερώσωσι τὴν ἀλήθειαν. Ἐπειδὴ δὲ οὗτοι οὐδὲν ἤγιερον νὰ εἴπωσι, δ Οἰδίπους μετέβη εἰς τὸν Παρνασσὸν πρὸς τὴν Πυθίαν, ἵνα μαθηπερ' αὐτῆς τὴν καταγωγὴν του. Ἐωτήσας δὲ παρὶ τούτου ἤκουσε φρεκώδη ἀπόκρισιν ὅτι θὰ φονεύῃ τὸν πατέρα του καὶ ὅτι θὰ νυμφευῇ τὴν μητέρα του. Τοῦτο ἐλύπησε βαθέως τὴν καρδίαν τοῦ Οἰδίποδος, διτις ἀποφασίζει νὰ μὴ ἐπανέληῃ εἰς Κορίνθον, ἀλλὰ νὰ φύγῃ μακριν. Ἱνα μὴ γίνη ὅτι ἡ Πυθία λέγει. Καὶ διὰ τοῦτο ἀκολουθεῖ ἄλλην δόδον τὴν φέρουσαν εἰς Θήβας. Ὅτε δὲ εύρισκετο ἄντος χρηδρας, διὰ τῆς διποίκης διήρχετο ἡ δόδος, συνήντησε ἀμαξην ἐρχομένην ἐνκυτίον του τὴν αὐτὴν δόδον. Ἡτο δὲ ἴντος τῆς ἀμαξῆς ἀνήρ τις προβεβηκὼς τὴν ἡλικίαν, πρὸ αὐτοῦ δὲ ἐκάθητο δ ἡνίοχος, ἡκολουθουν δὲ καὶ τινες ύπηρέται. Ὁ ἡνίοχος διέταξε δι' ὕδρεων τὸν Οἰδίποδα νὰ παραμερίσῃ, δι' ὁ ὥργισθη δ Οἰδίπους; καὶ ἐκτύπητε διὰ τῆς ῥάβδου τὸν ἡνίοχον. Ἀλλὰ τότε δ ἐν τῇ ἀμαξῇ καθήμενος γέρων ἐκτύπησε καὶ αὐτὸς τὸν Οἰδίποδα δυνατὰ διὰ τῆς μάστιγος, δ δὲ Οἰδίπους εὐθὺς ἀνταπέδιυχε τὸ κτύπημα, ἀλλὰ τοσοῦτον ἴσχυρῶς. ὤστε δ γέρων ἀπέθανεν εὐθύς. Ἐν τῇ παραφορᾷ του δὲ δ Οἰδίπους ἐφόνευσε καὶ πάντας τοὺς ἀκολούθους τοῦ γέ-

ροντος πλὴν ἑνός, ὅστις κατώρθωσε νὰ φύγῃ διαλαθὼν τὴν προσοχὴν του.

Μετὰ τοὺς φόνους τούτους ὁ Οἰδίπους ἐξηκολούθησε τὴν ὁδὸν του καὶ ἔφθισε ἔξω τῶν Θηβῶν. Κατετρύχοντο δὲ αἱ Θῆβαι τότε ὑπὸ μεγάλου κακοῦ. Φοβερὸν τέρας κατὰ τὸ ἥμισυ γυνὴ καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ λέων, καὶ μὲ πτέρυγας ἀετοῦ, ὃνομαζόμενον Σφίγξ, εἶχε κατασκηνώση πρὸ τῶν πυλῶν τῆς πόλεως καὶ κατέστρεψε καὶ τοὺς Θηβαίους καὶ τὰ περίχωρα. Προέτεινεν εἰς αὐτοὺς διάφορα αἰνίγματα καὶ ἔτρωγε πάντα ὅστις δὲν ἤδυνατο νὰ τὰ εὕρῃ. Διὰ τοῦτο ὁ ἀδελφὸς τῆς βασιλίσσης Κρέων διεκήρυξεν ὅτι, ὅστις καταστρέψῃ τὸ τέρας θὰ λαβῇ ὡς ἀμοιβὴν τὴν βασιλείαν τῶν Θηβῶν καὶ θὰ νυμφευθῇ τὴν χήραν τοῦ βασιλέως. "Εμπροσθεν αὐτοῦ τοῦ τέρατος ἔφθασεν ὁ Οἰδίπους, τὸν ὄποιον ἡρώτησεν ὡς ἔξῆς· Τί εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὄπεῖον τὴν μὲν πρωΐαν εἶναι τετράπουν, τὴν δὲ μετημέριαν δίπουν καὶ τὴν ἐσπέραν τρίπουν, ἔχει δὲ πάντοτε μίαν φωνὴν; — Ο ἀνθρωπὸς, ἀπεκρίθη ὁ Οἰδίπους· διότι οὗτος κατὰ μὲν τὴν πρωΐαν τοῦ βίου του, ὡς βρέφος ἤδυνατον, κινεῖται διὰ τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν, κατὰ δὲ τὴν μεσημέριαν τοῦ βίου του, ὅτε γίνεται μέγας, περιπατεῖ μὲ δύο πόδας, κατὰ δὲ τὴν ἐσπέραν τοῦ βίου του, ὅτε γηράσκει, περιπατεῖ μὲ δύο πόδας, εἰς οὓς προσέρχεται πρὸς ὑποστήριξιν ὡς τρίτος ποὺς καὶ ἡ βασιτηρία. Ως ἦκουσε τοῦτο ἡ Σφίγξ, ἐπεσεν ἐκ τοῦ ὄρους καὶ ἔφορεύθη. Ο δὲ Οἰδίπους ἀνευφημούμενος ὠδηγήθη εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ ἀνεγνωρίσθη βασιλεὺς τῶν Θηβῶν, ἐλαχθε δὲ καὶ τὴν βασίλισσαν σύζυγον. Ἐπὶ πολλὰ δὲ ἔτη ἔζη ἐν Θῆβαις ὁ Οἰδίπους ἀγαπώμενος ὑπὸ τῶν ὑπηκόων του ὡς σωτὴρ τῆς πόλεως καὶ τιμώμενος διὸ τὴν σοφίαν του καὶ τὴν ἀρετὴν του. Η σύζυγός του εἶχε τέσσαρας αὐτῷ γεννήση τέ-

καὶ δύο ἄρρενα τὸν Πολυνείκη καὶ Ἐτεοκλῆ καὶ δύο θήλεα τὴν Ἀντιγόνην καὶ Ἰσμήνην. Ἄλλα τὸ ἀνόσιον ἔργον νὰ ἔχῃ τὴν μητέρα του σύζυγον δὲν ἡδύναντο σὶ θεοὶ νὰ ἀφήσωσιν ἀτιμώρητον. Καὶ διὰ τοῦτο ἔστειλαν φοβερὰν νόσον, ὑπὸ τῆς διποίας ἀθρόοις ἀπέθνησκον καὶ ἀνθρωποι καὶ ζῷα, ἀφορία δὲ μεγάλη ἐπεκράτει πανταχοῦ. Ὡς δὲ δὲ οἱ Οἰδίπους ἔμαθεν ὅτι αὐτὸς εἶναι ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ τούτου, διότι ἐφόνευσε τὸν πατέρα του καὶ εἶχε νυμφευθῆ τὴν μητέρα του, ἔξωρυξε διὰ πόρπης τοὺς ὄφθαλμούς του καὶ ἐψυγε μακρὰν τῶν Θηβῶν, χειραγωγούμενος ὑπὸ τῆς ἐναρέτου καὶ ἀρίστης κόρης του τῆς Ἀντιγόνης, εἰς Ἀθήνας, ἐνθα καὶ ἀπέθανε.

ΙΒ. ΗΠΩΛΕΙΜΟΣ Τῶν ἐπτὰ ἐπὶ τῇ Θῆβᾳ.

Ἄφ' οὗ δὲ οἱ Οἰδίπους ἐψυγεν ἐκ τῶν Θηβῶν, συνεφώνησαν οἱ δύο αὐτοῦ γιοὶ δὲ Ἐτεοκλῆς καὶ δὲ Πολυνείκης νὰ βασιλεύωσιν ἐναλλάξ, ἐν ἕτος ἐκάτερος. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἔτος ἐβασιλεύσεν δὲ Ἐτεοκλῆς. "Οτε δὲ ἦλθε τὸ δεύτερον ἔτος καὶ κατὰ τὴν συμφωνίαν ἐπρεπε νὰ βασιλεύσῃ καὶ δὲ Πολυνείκης, δὲ Ἐτεοκλῆς ἀρνήθη τοῦτο καὶ ἐζήτει μάλιστα καὶ νὰ φονεύσῃ τὸν ἀδελφόν του. Διὸ ἤναγκάσθη δὲ Πολυνείκης νὰ φύγῃ εἰς τὸ Ἀργον, ἐνθα ἐνυμφεύθη τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως Ἀδράστου. Καὶ τώρα δὲ Πολυνείκης βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ Ἀδράστου καὶ ὑπὸ δέκαλων βασιλέων ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς πατρίδος του. Πρὶν δὲ ἀρχίσῃ δὲ πιλεμος ἐζήτησεν δὲ Πολυνείκης νὰ συμβιβασθῶσιν εἰρηνικῶς. Καὶ πρὸς τοῦτο ἔστειλε τὸν Τηδέα

ἔνα τῶν ἐπτὰ βχσιλέων, οἵτες εἶχον μετ' αὐτοῦ συνεκστρατεύση, ἵνα κάμη περὶ τούτου λόγον. 'Αλλ' οἱ Θηβαῖοι δὲν ἦθελησαν οὐδὲν νὰ ἀκούσωσι, καὶ ὁ Τηδεὺς ἐπενθήλθεν ἀπρόκτος. Τότε ὄργὴ κατέλαβε τοὺς Ἀργείους καὶ φοβερὸς ἥρχισεν ἔκατέρωθεν ἀγών. Οὐέτεοκλῆς δμως προέτεινε νὰ γίνῃ ἀνακωχὴ, ἵνα μονογαχησωσιν οἱ δύο ἀδελφοὶ μεταξύ των καὶ διτις νικήσῃ, αὐτὸς νὰ λαβῇ τὴν βχσιλείχν. Τὴν πρότασιν ταῦτην ἐδέχθησαν μετὰ χροᾶς οἱ στρατοί. 'Αλλ' ἐν τῇ μονομαχίᾳ ἐφονεύθησαν ἀρμούριοις καὶ οἱ δύο ἀδελφοί. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἀργεῖοι οὕτω δὲν ἐθεώρουν ἔχυτοὺς ἱκανοποιούμενους, ἐπανέλαβον τὴν μάχην, καὶ τὴν ἐφονεύθησαν οἱ κάλλιστοι τῶν Ἀργείων ἡρώων ἀλλὰ καὶ δύο δι στρατὸς αὐτῶν καὶ πάντες οἱ στρατηγοὶ των πλὴν μόνου τοῦ Ἀδραστου, ἅστις ἐπώθη εἰς τὴν Ἀττικὴν διὰ τῆς ταχύτητος τοῦ λαμπροῦ ἐππου του. Ή εἴδηται αὕτη, ὡς ἔρθασεν εἰς τὸ Ἀργος, ἐτάραξε πᾶσαν τὴν πόλιν καὶ θρῆνοι καὶ κοπετοί ἤλιούντο μητέρων, γυναικῶν καὶ ἀνηλίκων τέκνων. Αἱ μητέρες τῶν ἀποθανόντων δι στρατηγῶν φέρουσαι εἰς τὰς ἀγκαλίας τὰς ἀνήλικας αὐτῶν τέκνα τῆλθον εἰς τὰς Θηβαῖς, ἵνα θάψωσι τοὺς κειμένους νεκρούς ἔξω τῆς πόλεως. 'Αλλ' οἱ Θηβαῖοι μεγαλαυχοῦντες διὰ τὴν νίκην δὲν ἐπέτρεπον παρὰ τοὺς θείους καὶ ἀνθρωπίνους νόμους νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς τοὺς ἀποθανόντας αἱ τελευταῖαι τιμῆι. Καὶ διὰ τοῦτο αἱ γραῖς κατέρυγον εἰς Ἀθήνας, ἵνθι καὶ δι βχσιλεὺς Θησεὺς καὶ δι λαὸς δι πάντοτε πρόδυμος νὰ ὑποστηρίζῃ τὰς εὔγενες; Ιδέας ἀναλαμβάνουσι νὰ μεστεύσωσι πρὸς τοὺς Θηβαῖους περὶ τῆς ταφῆς τῶν Ἀργείων. 'Αλλ' ἐν ᾗ ἡ τοιμαζόντο νὰ στελωσι περὶ τούτου πρέσβεις εἰς Θηβαῖς πρὸς τὸν βχσιλέα Κρέοντα, τὸν θεῖον τῶν φονευθέντων βχσιλεπταῖδων, προσέρχεται εἰς Ἀθή-

νας κηρυξέ ἔκ Θηβῶν, ὅστις μετ' ἀλαζονείας πολλῆς εἶπε τὰ
ἔξης πρὸς τὸν Θησέα.

«Καὶ ἐγὼ καὶ ὅλος δὲ στρατὸς τῶν Θηβαίων ἀπαγορεύομεν
εἰς σέ, τὸν βασιλέα τῶν Ἀθηναίων, νὰ δέχησαι τὸν Ἀδρα-
στον καὶ ἂν εἶναι ἐδῶ, ὅφελεις εὐηνὸς νὰ τὸν ἀποπέμψῃς.» Αν-
δὲν θελήσῃς νὰ ἀκούσῃς τοὺς λόγους τούτους, τότε προλεγω
μεγαλον συμφορὰν καὶ εἰς σὲ καὶ εἰς τὸν λαόν σου».

Ο Θησεὺς ως ήκουσε τὴν κομπορρημασύνην ταύτην καὶ
αὐθαδειαν ἐγέλασε καὶ εἶπε·

«Πήγανε καὶ εἰπὲ εἰς τὸν βασιλέα σου Κρέοντα ὅτι δὲν
εἶναι ἡμῶν κυρίος οὐδὲ ἀναγνωρίζομεν αὐτὸν τοσοῦτον ἴσχυ-
ρόν, ὥστε νὰ δυνηθῇ νὰ ἀναγκάσῃ ἡμᾶς νὰ ὑποταχθῆμεν εἰς
αὐτόν. Τὸν πολεμον δὲ τοῦτον θὰ κάμω οὐχὶ αὐτογνωμόνως
οὐδὲ χαριζόμενος εἰς τὸν Ἀδραστον τοῦτον, ὅμι, τὸν καμνω-
διότι θελω σεβόμενος τὸ ιερὸν ἔτιμον ὅλης τῆς Ἑλλαδὸς νὰ
δώσω ταφον εἰς τοὺς νεκρούς, γωρίς νὰ ἐπιθυμῶ διχ τούτου νὰ
λυπήσω ὑμᾶς κακολου. Δότε δὲ στερῶν τοῦ ταφου τὸν νεκρὸν
ιερίζει ὅλην τὴν Ἑλλαδα»

Ταῦτα ἀκούσας δὲ Θηβαῖος ἐπανηλθε ταχέως, ἵνα εἴπῃ πρὸς
τὸν Κρέοντα. Ο δὲ Θησεὺς εὔθυς συνεκάλεσε τὸν στοατὸν του
καὶ ἐτράπευσε κατὰ τῶν Θηβαίων, οἵτινες μαθόντες τοῦτο
ἐξωπλισμένοι ἀνέμενον τοὺς Ἀθηναίους ἔξω τῶν Θηβῶν. Γε-
νομέντις δὲ μάχης ἐνικήθησαν κατὰ κράτος οἱ Θηβαῖοι καὶ
ἐκλείσθησαν ἐντὸς τῆς πόλεως, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τότε τοὺς μὲν
ἄλλους νεκρούς ἔκκυρσαν, ὡς τότε συνηθίζετο, τὰ δὲ σώματα τῶν
στρατηγῶν παρχλαβόντες ἐφερον εἰς τὴν Ἐλευσῖνα, ἐνθα ἀνέ-
μενον αἱ μητέρες αὐτῶν, αἰτινες ἔκαυσαν αὐτὰ ἐπὶ μεγαλης
πυρᾶς, τὴν δὲ κόνιν τῶν πατέρων τῶν ἐκόμιζον εἰς τὴν πα-
τρίδικ τῶν ἐν ὑδρίχιες τὰ τέκνα τῶν ἀποθνάντων, τὰ δοια

ιθρήνουν καὶ ηὔχοντο νὰ αὐξηθῶσι τάχιστα, ἵνα ἔκδικήσω-
σιν αὐτούς.

ΙΓ. Θ πόλεμος τῶν ἐπιγόνων.

Δέκα ἔτη μετὰ τὸν πόλεμον τοῦτον οἱ αὐξηθέντες υἱοὶ τῶν πεσόντων ἐν Θήβαις Ἀργείων στρατηγῶν οἱ ἐπονομασθέντες Ἐπίγονοι ἐστράτευσαν κατὰ τῆς πόλεως ταύτης, ἵνα ἔκδικήσωσι τὸν θάνατον τῶν πατέρων των. Τῆς ἐκστρατείας ταύτης μετέσχε καὶ δι γέρων ἥδη Ἀδραστος, ποθῶν νὰ ἴδῃ τὴν μισητὴν πόλιν εἰς ἐρείπια μεταβαλλομένην. Ἀρχηγὸς δὲ τῆς ἐκστρατείας ταύτης ἐγένετο δὲ Ἀλκμέων δ ἀνδρεῖος υἱὸς τοῦ Ἀμφιαράου ἐνὸς τῶν ἀποθανόντων στρατηγῶν, διότι δὲ Ἀδραστος ἦτο πολὺ γέρων. Ἡσαν δὲ οἱ ἐπίγονοι οὗτοι οἱ Ἑζῆς δὲ Αἰγιαλεὺς δ υἱὸς τοῦ Ἀδράστου, δ Πρόμαχος δ υἱὸς τοῦ Παρθενοπαίου, δ Θέρσανδρος δ υἱὸς τοῦ Πολυνείκους, δ Διομήδης δ υἱὸς τοῦ Τηδέως, δ Σθένελος δ υἱὸς τοῦ Καπανέως καὶ δ Εύρυαλος δ υἱὸς τοῦ Μηκιστέως. Καὶ δὲν ἦτο μὲν δ στρατὸς οὗτος τῶν Ἀργείων πολύς, ὅσος ἦτο δ στρατὸς τῶν πατέρων των, εἶχεν δὲν πλειστέραν πεποίθησιν δτι θὰ νικήσῃ, καὶ τὴ πεποίθησις αὕτη καθίστα αὐτοὺς ἀκαταμαχήτους. Οτε δὲ ἐφθασαν εἰς τὴν χώραν τῶν Θηβαίων, κατέστρεψαν αὐτὴν, ἀπέκοψαν τὰ δένδρα, ἔκαυσαν τὰς οἰκίας καὶ ἔπειτα ἐπῆλθον κατὰ τῆς πόλεως. Ἀλλὰ καὶ οἱ Θηβαῖοι ἐνθυμούμενοι τὴν προτέραν αὕτων νίκην ἀντεπεξῆλθον μετὰ θάρρους κατὰ τῶν

Αργείων ύπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ βασιλέως αὐτῶν Λαοδάμαντος, τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἐπεοκλέους, καὶ συνεκροτήθη μάχη πεισματώδης πλησίον τῆς πόλεως, καθ' ἣν ὁ Λαοδάμας ἐφόνευσε τὸν Αἰγιαλέα, ἀλλὰ δὲν ἔχαρη τοῦτο, διότι εὐθὺς ἐφόνευσεν αὐτὸν ὁ Ἀλκμέων ἐκδικήσας τὸν φίλον. Ως δὲ οἱ Θηβαῖοι εἶδον τὸν βασιλέα αὐτῶν πεσόντα, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν καὶ ἐκλείσθησαν ἐντὸς τῶν τειχῶν τῆς πόλεως. Οἱ Ἐπίγονοι τότε ἐπολιόρκησαν τὰς Θήβας καὶ οὐδεμίᾳ ἀμφιβολίᾳ ὑπῆρχεν ὅτι ἡ πόλις θὰ ἐχυρεύετο. Τοῦτο αἰσθανόμενοι καὶ οἱ Θηβαῖοι ἀπεφάσισαν ἐν ὥρᾳ νυκτὸς νὰ ἔγκαταλίπωσι τὴν πόλιν. "Ιγαδὲ διαλάθωσι τὴν προσοχὴν τῶν Ἀργείων καὶ μείνωσιν ἀκαταδίωκτοι, ἔστειλαν πρέσβεις εἰς αὐτούς, δῆθεν ὅπως διαπραγματευθῶσι περὶ εἰρήνης. Καὶ ἐν φ οἱ Ἀργεῖοι ώμίλουν μὲ τοὺς πρέσβεις τῶν Θηβαίων οἱ πλεῖστοι τούτων μετὰ γυναικῶν καὶ παιδίων ἐξῆλθον τῆς πόλεως καὶ ἔφυγον καὶ ἦλθον εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν, ἐνθα ἔκτισαν τὴν πόλιν Ἐστιαίαν.

"Οτε δὲ οἱ Ἀργεῖοι ἔμαθον ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν Θηβαίων ἔφυγον, ἐπέπεσον μεθ' ὅρμῆς κατὰ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως καὶ μετὰ μικρὰν ἀντίστασιν κατέλαβον τὴν πόλιν. Φοβερὰ δὲ ἦτο ἡ τιμωρία, ἣν ἐπέβαλον εἰς τὴν νικηθεῖσαν πόλιν. Τὰ τείχη αὐτῆς καθηρέθησαν, οἱ θησαυροὶ αὐτῆς ἀνηρπάγησαν, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἐξηνδραποδίσθησαν, ἡ δὲ βασιλεία τῶν Θηβῶν παρεδόθη εἰς τὸν Θέρσανδρον τὸν υἱὸν τοῦ Πολυνείκους. Μετὰ τὸ κατόρθωμα τοῦτο ἐπανῆλθον εἰς τὸ Ἀργος περιχαρεῖς οἱ Ἐπίγονοι. Καθ' ὅδὸν δὲ ἀπέθανε καὶ ὁ γέρων Ἄδραστος ὑπὸ λύπης διὰ τὸν θάνατον τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ του Αἰγιαλέως.

ΙΔ. Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία.

Ἐν τῷ Ὁρχομενῷ, τῇ πλουσίᾳ πόλει τῆς Βοιωτίας, κατώκαι δὲ βασιλεὺς Ἀθάμας, οὐ συζυγος μὲν ἦτο ἡ θεὰ Νεφέλη, τέκνα του δὲ ὁ Φρίξος καὶ ἡ Ἔλη. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἀθαμας ἥθελησεν νὰ λαβῇ καὶ δευτεραν συζυγον τὴν κόρην τοῦ βασιλέως τῶν Θηβῶν Ἰνώ, ἡ Νεφέλη κατέλιπε τὴν σίκιαν καὶ ἔκτοτε ἐνέσκηψεν ἡ δυστυχία εἰς τὴν σίκιαν τοῦ Ἀθάμαντος.

Ἡ Ἰνὼ ἦτο κακὴ μητρικὴ καὶ ἵζήτει ἐκ παντὸς τρόπου νὰ φονεύτῃ τὸν Φρίξον καὶ τὴν Ἔλην. Διὸ παρέπεισε τὰς γυναικας τοῦ Ὁρχομενοῦ νὰ βρεστωσι τὸν σῖτον, τὸν προωρισμένον εἰς σπορχν. Ἐπειδὴ δὲ δὲ τοῦ: δὲν ἀνεβληστρεύοντὰ σπαστά, ἀφορία δὲ μεγάλη ἐπῆλθεν εἰς τὴν γώραν, ὁ Ἀθάμας ἔστειλε ἀνθρώπους εἰς Δελφούς νὰ ἐρωτήσωσι τὸν θεόν, διατί δὲν βλαστανούσιν οἱ ἄγροι. Οἱ ἀπεσταλμένοι παρεπείσθησαν καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῆς Ἰνώς διὰ χρηματων καὶ ὅταν ἐπανῆλθον εἰπον δὲι ἡ ἀφορία θα παύτη, ἐὰν θυσιασθῶσιν εἰς τὸν Δίκην δὲ Φρίξος καὶ ἡ Ἔλη. Οἱ Ἀθαμας ἀναγκασθείση παρὰ τοῦ λαοῦ ἀπεφάσισε νὰ θυσιασθῇ τὰ τέκνα του. Ἄλλος δὲ ἔμελλε νὰ ἔκτεινεσθῇ ἡ θυσία, ἡ Νεφέλη ἔστελε χρυσόμαλλον κριόν, καὶ προέτρεψε τὰ τέκνα της; ἀμφότεροι νὰ καθίσωσιν ἐπ' αὐτοῦ καὶ νὰ φυγωσιν. Οἱ κριές μὲ τὸν Φρίξον καὶ τὴν Ἔλην ἐπέταξεν ὑψηλὰ εἰς τὸν ἀέρα καὶ ως πτυνον ἐφέρετο ὑπερχνω τῶν κοιλαδῶν καὶ τῶν ὄρέων καὶ τῆς θαλασσῆς αὐτῆς. Ὁτε δῆμως εὑρίσκετο ὑπεράνω τῆς θαλάσσης, ἦν σήμερον κακλούσιν Δικρόνελλια, ἐκεῖ κατωλίσθησεν ἡ Ἔλη καὶ ἐπνιγη εἰς τὰ κύματα. Καὶ ἔκτοτε ἡ θάλασσα αὔτη ὠνομάσιη Ἐλλήσποντος. Οἱ Φρίξος δῆμως ἔφθισε μετὰ μακρὰν

ἐν τῷ ἀέρι πορείαν εἰς τὸ ἄκρον τοῦ Εὔξείνου Πόντου, ἐκεῖ
ὅπου δὲ Φᾶσις ποταμὸς ἔχειλλει εἰς τὴν θάλασσαν. Ἡ χώρα
αὕτη ἔκαλεῖτο Αἴα ή Κολχίς, ὅπου ἔβασίλευεν δὲ περιβόητος διὰ
τὰς μαγείας του βασιλεὺς Αἰήτης, ὁ οὗτος τοῦ Ἡλίου. Ὁ βα-
σιλεὺς οὗτος ὑπεδέχθη φιλοφρόνως τὸν Φρίξον καὶ ἔκαμεν αὐ-
τὸν γαμβρόν του δώσας εἰς αὐτὸν τὴν κόρην του Χαλκιόπην.
Ὁ Φρίξος σωθεὶς ἐκ τοῦ κινδύνου ἔθυσίασε εἰς τὸν Δία τὸν
κριόν, τὸ δὲ δέρμα ἔχάρισε εἰς τὸν βασιλέα ὡς σημεῖον εὐ-
γνωμοσύνης διὰ τὴν φιλόφρονα ὑποδοχήν. Ὁ Αἰήτης τὸ σπά-
νιον τοῦτο δέρμα ἔκρεμασεν ἐκ τεινος δρυὸς κειμένης ἐν τῷ
ἄλσει τοῦ Ἀρεως καὶ ἔθεσε φοβερὸν ἀκούμητον δράκοντα νὰ
τὸ φυλάττῃ. Ἐδῶ λοιπὸν ἔκρεματο τὸ δέρμα ἐπὶ πολὺν χρό-
νον, ἔθεωρεῖτο δὲ ὡς ἐπιχίνδυνον ἔργον νὰ θελήσῃ τις τοῦτο
ἔκειθεν νὰ κομίσῃ. Ἡ εἰδησις περὶ τοῦ θαυμασίου τούτου δέρ-
ματος ἦτο πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος διαδεδομένη καὶ οἱ συγ-
γενεῖς τοῦ Φρίξου ἐπόθουν νὰ ἀποκτήσωσι τοῦτο, ἀφ' οὗ μά-
λιστα ἐλέγετο ὅτι τὸ δέρμα τοῦτο θὰ ἔφερεν εἰς αὐτοὺς τὴν
εὐδαιμονίαν.

ΙΕ. Τάσων καὶ Πιυλέας.

Ο Αθάμας εἶχεν ἀδελφὸν τὸν Κρηθέα, δστις εἶχε κτίσῃ
ἐν Θεσσαλίᾳ εἰς ἔξαρτεν λιμένα πόλιν τὴν Ίωλκόν, ἥτις τα-
χέως καὶ διὰ τῆς εὐφορίας τῶν ἀγρῶν της, καὶ διὰ τῆς ἐμ-
πορίας της καὶ διὰ τῆς ναυτιλίας της ἀπέκτησεν ἀφθονα
πλούτη καὶ ἔγινε πόλις ὄνομαστή. Ὁ Κρηθεὺς ἀποθανὼν
ἀριστείαν τὸν οὗτον τοῦ Αἴσσονα, διὸ ὅμως δὲ ἐτεροθαλῆς αὐ-

τοῦ ἀδελφὸς δὲ Πελίας, ἀνὴρ ἄδικος καὶ αἰθάλης, ἐξέβαλε ἐκ τοῦ θρόνου καὶ ἔγινεν αὐτὸς βασιλεὺς. Ὁ Αἴσων ἔζη ὡς ἴδιωτης ἐν τῇ πόλει, φοβεύμενος πάντοτε τὸν κάκιστον Πελίαν. "Οτε δὲ ἐγεννήθη αὐτῷ υἱὸς ὁ Ἰάσων, δὲ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ ἐφοβήθησαν μὴ φονεύσῃ δὲ Πελίας τὸ βρέφος, καὶ διὰ τοῦτο ἔστειλαν αὐτὸν κρυφίως πρὸς τὸν Χείρωνα τὸν σοφὸν Κένταυρον κατοικοῦντα εἰς τὸ πλησίον ὄρος τὸ Πήλιον.

Ἐνταῦθα ηὔξηθη τὸ παιδίον μακρὰν τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρός, μακρὰν παντὸς ἀνθρώπου καὶ ἔγινεν ἔξαιρετος νέος. Ὁ Χείρων ἐδίδαξεν αὐτὸν πάντα τὰ μαθήματα, τὰ δποτε ἐμάνθανον τότε οἱ ἥρωες. "Οτε δὲ ἔγινε 20 ἑτῶν, κατέλιπε τὸ ὄρος καὶ ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ Πελίου τὴν ἀρχὴν τοῦ πατρός του. Σταθεὶς δὲ εἰς τὴν ἀγορὰν περιεκυκλώθη ὑπὸ τῶν κατοίκων, οἵτινες ἐθαύμαζον τὴν ὥραιότητα καὶ τὸ ἀνάστημα τοῦ νέου. Κατόπιν δὲ ἦλθε καὶ δὲ Πελίας ἐφ' ἀμάξης καὶ ἐξεπλάγη ἵδων τὸν νέον φοροῦντα ἐν μόνον σανδάλιον, διότι τὸ ἄλλο εἶχε παρασύρη ἢνυμά τι, διέβαινεν τοῦτο δὲ Ἰάσων. Χρησμὸς δὲ εἶχεν εἰπη εἰς τὸν Πελίαν νὰ φυλάττηται ἀπὸ τὸν μονοσάνδαλον, διότι ἐξ αὐτοῦ θὰ φονευθῇ. Καὶ διὰ τοῦτο ἦλθε πλησιέστερον καὶ κρύπτων τὸν φόβον του ἤρωτα χλευαστικῶς τὸν νέον περὶ τοῦ γένους καὶ τῆς πατρίδος του. Προσέθηκε δὲ ὅτι δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἀκούσῃ ψεύδη, τὰ δποτε πολὺ μισεῖ.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη μὲ ἀπάθειαν καὶ φιλοφροσύνην δὲ Ἰάσων ὡς ἔζης.

«Νομίζω ὅτι τιμῶ πολὺ τὰ διδάγματα τοῦ σοφοῦ Χείρωνος, διστις μὲ εἶχεν ἐν τῷ σπηλαίῳ διμοῦ μὲ τὴν σύζυγὸν του, τὴν μητέρα του καὶ τὰ ἐνάρετα κοράσιά του, καὶ μὲ ἐδίδασκε τὴν ἀληθειαν καὶ τὴν χρηστότητα. Ἐκεῖ ἔζησα εἴκοσι ἔτη χωρὶς νὰ πράξω κανὲν σφάλμα οὔτε ἐν λόγῳ οὔτε ἐν ἔργῳ.

Τώρα δὲ ἐπανέρχομαι εἰς τὴν οἰκίαν μας πρὸς τὸν πατέρα μου Αἴσονα, ἵνα ἀπαιτήσω παρὰ τοῦ Πελίου τὴν ἀρχὴν τῶν προγόνων μου, ἣν ἀδίκως, ως μανθάνω, ἰσφετερίσθη. Παρακαλῶ, προσφιλεῖς συμπολῖται, δείξατε ποῦ εἶναι ἡ οἰκία τῶν προγόνων μου. Καὶ ἔγὼ εἶμαι τέκνον αὐτῆς τῆς χώρας, εἶμαι δὲ Ἰάσων ὁ υἱὸς τοῦ Αἴσονος».

Ταῦτα εἶπε, οἱ δὲ πολῖται ὥθηγησαν αὐτὸν εἰς τὸν πατέρα του τὸν Αἴσονα, δστις ἐκ τῆς μορφῆς του εὔθὺς ἀνεγνώρισε τὸν υἱόν του καὶ δάκρυα χαρᾶς ἔρρευσαν ἐκ τῶν ὄφθαλμῶν του· διότι ἐβλεπε μετὰ πολὺν χρόνον τὸν ἡγαπημένον του υἱόν.

Ἡ εἰδησις ὅτι δὲ Ἰάσων ἦλθεν εἰς Ἰωλκὸν διεδόθη καὶ εἰς τοὺς ἄλλους συγγενεῖς τοῦ Ἰάσονος τοὺς μακρὰν δῆτας, οἵτινες πάντες ἦλθον εἰς Ἰωλκόν, ἵνα τὸν ἴδωσι καὶ συγχαρῶσι καὶ τοὺς γονεῖς του. 'Αφ' οὖ δὲ πάντες οἱ συγγενεῖς ἔφαγον καὶ ἐπιον εἰς τοῦ Αἴσονος τὴν οἰκίαν ἐπὶ πέντε κατὰ συνέχειαν ἡμέρας καὶ πέντε νύκτας, τὴν ἔκτην ἡμέραν ἀνεκοίνωσεν δὲ Ἰάσων εἰς αὐτοὺς τὸν σκοπόν του, νὰ ἀπαιτήσῃ παρὰ τοῦ Πελίου τὴν πατρικὴν του ἀρχὴν, ἣν ἔκεινος ἴδιοποιήθη αὐθαιρέτως. Οἱ συγγενεῖς πάντες ἀναγνωρίζοντες τὸ δίκαιον ἐπορεύθησαν δμοῦ μετὰ τοῦ Ἰάσονος εἰς τοῦ Πελίου τὴν οἰκίαν καὶ προσεπάθησαν νὰ τὸν πείσωσι διὰ λόγων νὰ ἀποδώσῃ τὴν ἀρχήν. 'Ο δὲ Ἰάσων εἶπε ταῦτα·

«Ἐπιθυμῶ διὰ καλοῦ τρόπου, βασιλεῦ, νὰ διαλύσωμεν τὴν διαφοράν μας. Εἴμεθα συγγενεῖς καὶ δὲν πρέπει διὰ τῶν δπλῶν νὰ δικάσωμεν εἰς τίνα ἐξ ἡμῶν ἀνήκει ἡ βασιλεία. Διὰ τοῦτο εὐχαρίστως ἀφίνω εἰς σὲ ὅλας τὰς ἀγέλας καὶ τῶν προθέτων καὶ τῶν βιῶν ως καὶ ὅλα τὰ κτήματα, τὰ δποῖα ἡρπασες ἐκ τῶν γονέων μου. 'Αλλὰ τὸ σκῆπτρον καὶ τὸν θρόνον, ἐφ' οὗ

ποτε ἐκάθισεν δὲ πετήρ μου, διότι τοῦτο μόνον ἐπιθυμῶ, καὶ πόδος μοι πάλιν, ἀν θέλησ, νὰ προλάβωμεν νέας συμφοράς.»

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη πρᾶτος δὲ Πελίας· «Εὔχαριστως θὰ πραξῶ τοῦτο. Ἄλλ' ἐν μόνον, Ἱάσων, θὰ σὲ παρακαλέσω νὰ πραξῆς. Εἶναι ἀνάγκη νὰ φέρωμεν ἐκ τῆς Κολχίδος τὸ χρυσοῦν δέρας, ίνα ἐξιλεώσωμεν τὴν ψυχὴν τοῦ Φριξού, διστις ἀπέθανε μακρὰν εἰς τὴν ξένην, ίνα ἀποφύγῃ τὴν ὄργὴν κακῆς μητριαῖς. Ὁ θεὸς διέταξε νὰ γίνη τοῦτο. Προθύμως δὲ θὰ ἐπραττον καὶ ἔγὼ τοῦτο, ἀλλ' ἥδη ἔγὼ εἴμαι πλέον γέρων, τοιαῦτα δὲ ἔργα ἀνήκουσιν εἰς τοὺς νεους. Ἐκτελεσον τὸ ἔργον τοῦτο, καὶ σοὶ δρκιζομαι νὰ σοὶ δώσω καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὰ βασίλειον ὅλον. Ταῦτα εἴπεν δὲ Πελίας θέλων διὰ τοῦ ἐπικενδύνου τούτου ἔργου, ἐν ᾧ περιέμενεν ἀφεύκτως νὰ ἀπολεσθῇ δὲ Ιάσων, νὰ ἀπαλλαγῇ τοῦ ἐπιφόβου τούτου ἔχθροῦ.

Οἱ Ἱάσων ἐδέχθη τὴν πρότασιν ταύτην καὶ ἀπεφάσισε νὰ φέρῃ ἐκ τῆς Κολχίδος τὸ χρυσοῦν δέρας.

Πρὸς τοιοῦτον πλοοῦν ἔχρειάζετο καὶ πλοῖον μέγα καὶ στρατὸς ἐκλεκτός. Καὶ διὰ τοῦτο δὲ Ἱάσων ἐπορεύθη εἰς τὰς διαφόρους τῆς Ἐλλάδος πόλεις, ίνα καλέσῃ τοὺς ὄνομαστοτέρους ἥρωας νὰ μετάσχωσι τῆς ἐκστρατείας. Πάντες οἱ ἥρωες προθύμως ἐδέχθησαν νὰ συνεκστρατεύσωσιν εἰς Κολχίδα, καὶ ἥλθον εἰς Ἰωλκόν. Μεταξὺ δὲ τῶν ἥρωων διέπρεπεν δὲ Ἡρακλῆς, δὲ Μελέαγρος, δὲ Κάστωρ καὶ Πολυδεύχης, δὲ Θησεύς, δὲ Λυγκεύς, δὲ Τελαμών, δὲ Πηλεύς, δὲ Δαέρτης, δὲ Ὁρφεύς καὶ πλῆθος ἄλλων. Οἱ Ἱάσων εἶχεν ἐν τῷ μεταξὺ ἑτοιμάσῃ μέγα διὰ τὴν ἐκστρατείαν πλοῖον διὰ τοῦ τεχνίτου Ἀργου εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Πηλίου, τὸ ὄποῖον ὡνομάσθη Ἀργώ. Πρὶν δὲ ἐμβωσιν εἰς τὸ πλοῖον ἐξέλεξαν οἱ ἥρωες ἀρχηγὸν τῆς ἐκστρατείας ταύτης τὸν Ἡρακλέα. Ἄλλ' οὕτος ἥρνθη ἐπιμόνως νὰ δεχθῇ

τὴν τιμὴν ταύτην καὶ προέτεινεν ὡς κατάλληλον τὸν Ἰάσονα. Ὁ Ἰάσων ἐδέχθη τὴν ἀρχηγίαν καὶ ἐφωδίασε τὸ πλοῖον μὲν ἀφθόνους τροφάς. Ἐπειτα ἐξετέλεσε θυσίαν εἰς τὸν Ποσειδῶνα, κατόπιν τῆς δποίας ἐγένετο λαμπρὰ εὐωχία τῶν ἥρώων δι’ ὅλης τῆς ἡμέρας, τὴν δποίαν ἐκτὸς τῶν ἀφθόνων κρεάτων καὶ τοῦ καλοῦ οἴνου καθίστων ἐξαίρετον καὶ τὰ εὐφρόσυνα τοῦ Ὀρφέως ἄσματα. Τὴν δὲ ἐπομένην ἡμέραν λίαν πρωῒ ἐπέβησαν πάντες οἱ ἥρωες πρόθυμοι εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἀφ’ οὗ ἐποίησαν σπονδᾶς εἰς τοὺς θεοὺς ἀπέπλευσεν εἰς τὴν ξένην. Καὶ κατ’ ἀρχὰς μὲν παρέπλευσαν τὰς ἀκτὰς τῆς Θεσσαλίας, εἰτα δὲ τῆς Μακεδονίας καὶ ἐπειτα τῆς Θράκης. Ανεμος οὖριος ἐκόλπου τὰ ιστία τοῦ πλοίου καὶ ἡ Ἀργώ ἐπήδα πρόθυμος περαιτέρω ἔνευ κωπηλασίας διὰ τῶν κυματων κατὰ τὸν βυθὸν τῶν ἄσμάτων, τὰ δποία ἥδεν δὲ ὁ Ὀρφεύς. Οἱ ἥρωες πάντες ἥκροῶντο τῶν ἄσμάτων καὶ οἱ ιχθύες αὐτοὶ ἀνέβαινον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ παρηκολούθουν τὸ πλοῖον, ἵνα ἀκούωσι τὰ ἄσματα τοῦ θείου ἀοιδοῦ. Φθάσαντες δὲ εἰς Λῆμνον ἀπέβησαν εἰς τὴν ξηράν, δπου ἔτυχον μεγάλης φιλοξενίας παρὰ τῶν κατοίκων. Ἐπειτα ἀναχωρήσαντες ἐκ τῆς Λήμνου ἐπλευσαν διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ ἐφθασαν εἰς τὴν Κύζικον, ἣτις ἐνοῦται μὲν τὴν ξηρὰν διὰ στενοῦ τινος ἴσθμοῦ. Ὁ βασιλεὺς τῆς νήσου, ἀφ’ οὗ ἐφίλοξένησεν αὐτούς, ὡδήγησεν ἐπειτα κατὰ ποίαν διεύθυνσιν γὰ πλεύσωσιν εἰς Κολχίδα. Οἱ ἥρωες εὐχαριστηθέντες ἐκ τῆς φιλόφρονος τοῦ βασιλέως ὑποδοχῆς ἐπλευσαν περαιτέρω πρῶτον μὲν εἰς τὸ μέρος, ἐνθα κατόπιν ἐκτίσθη ἡ πόλις Κίος, ἐπειτα δὲ διὰ τοῦ τρικυμιώδους Βοσπόρου ἐφθασαν εἰς τὴν ἀπέναντι τῆς Βιθυνίας ἀκτὴν τῆς Θράκης, ἐνθα ἦτο ἡ οἰκία τοῦ Φινέως, τοῦ πρώτου μὲν βασιλέως τῆς Θράκης, νῦν δὲ εἰς ἀθλίαν κατάστασιν εύρισκο-

μένου. Ὁ Ἀπόλλων δηλ. εἶχε χαρίσῃ εἰς τὸν Φινέα τὸ δῶρον τῆς μαντικῆς, ἀλλ᾽ οὐτος κατάχρησιν ποιούμενος ἀνεκοίνου εἰς τοὺς ἀνθρώπους πᾶσαν μαστικὴν τοῦ Διὸς βουλήν. Διὰ τοῦτο ἐπιμωρήθη διὰ τυφλότητος παρὰ τῶν θεῶν, αἱ δὲ Ἀρπυιαι, ὄρνιθοιςιδεῖς κόραι, τοῦ ἥρπαζον ἐκ τῆς χειρὸς πᾶσαν τροφὴν, ἣν ἔφερον πρὸς αὐτὸν οἱ ἀνθρώποι εὐγνωμονοῦντες διὰ τὰς μαντείας. Ἀλλὰ καὶ ἂν αἱ Ἀρπυιαι ἀφινόν τι, τοσοῦτον δυσῶδες τοῦτο ἐγίνετο, ὡστε ἵτο ἀδύνατον νὰ φάγῃ τις τοῦτο. Ὑπὸ τοιαύτης συμφορᾶς κατετρύχετο ὁ Φινέας. Ἐγνώριζε δὲ ὡς μάντις ὅτι ἔμελλόν ποτε ἔκειθεν νὰ διέλθωσιν οἱ Ἀργοναῦται καὶ ὅτι τέτε θὰ δυνηθῇ νὰ φάγῃ καὶ θὰ παύσωσι τὰ δεινά του. Διὰ τοῦτο ὡς ἕκουσε βήματα ἀνθρώπων εὔθὺς ἤγερθη, καὶ ψαύων τὸν τοῖχον ἐζήτει νὰ ἔλθῃ εἰς προϋπαγνησιν αὐτῶν. Οἱ Ἀργοναῦται, ὡς εἶδον τὸν γέροντα τρέμοντα καὶ κατεσκληκότα, συνεκινήθησαν καὶ παρετήρουν αὐτὸν ἔκπληκτοι. Τότε ὠμίλησεν ὁ γέρων πρὸς αὐτοὺς ταῦτα·

Βοηθήσατέ με, Ἐλληνες, ἂν σεῖς εἰσθε οἱ ἥρωες, τοὺς δόποίους δι' Ἰάσων δόηγεῖ εἰς τὸ χρυσοῦν δέρας, καὶ σώσατέ με ἐκ τῆς ἀθλιότητος ταύτης. Αἱ Ἐρινύες δέχοι μόνον μὲ ἐστέρησαν τοῦ φωτός, ἀλλὰ δὲν μὲ ἀφίνουσι διὰ τῶν βδελυρῶν πτηνῶν, τῶν Ἀρπυιῶν, νὰ γευθῶ οὐδὲ τῆς ἐλαχίστης τροφῆς, καὶ τήκομαι ἐν τοιαύτῃ γεροντικῇ ἡλικίᾳ ἐλεεινῶς ὑπὸ τῆς πείνης.» Οἱ ἥρωες κλαίοντες ἥρωτησαν, ἀν συγχωρῶσιν οἱ θεοὶ νὰ ἐπέμβωσιν οὗτοι καὶ νὰ φοβήσωσι τὰς Ἀρπυίας. «Οτε δὲ μεθ' ὅρκου διεβιβαίωσε τοῦτο ὁ Φινέας, τότε πάντες ἐστάθησαν μὲ γεγυμνωμένα ξίφη καὶ παρέθηκαν εἰς αὐτὸν τροφήν. Ἀλλ' εὐθὺς ἕκούσθησαν τῶν πτερωτῶν Ἀρπυιῶν αἱ φοβεραὶ κραυγαὶ, αἵτινες ὡς ἀστραπὴ κατέβησαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἥρπαζον τοῦ Φινέως ἐκ τοῦ στόματος τὰς τροφάς. Οἱ Ἀργοναῦται ἐξέβαλον κραυ-

γάς φοβεράς, ήνα φοβήσωσι τὰς Ἀρπυίας, ἀλλ' αὗται μετὰ μεγίστης ἀταραξίας παρέμειναν μέχρι τοῦ τελευταίου τεμαχίου τῶν τροφῶν, ὅπερ ἀφ' οὐ κατέφαγον, ἔφυγον καταλιπούσαι δῆπισθεν ἀνυπόφορον δυσωδίαν. Οἱ Βορεάδαις ἐδραμον κατόπιν αὐτῶν μὲ παλλόμενα ξίφη καὶ κατεδίωξαν αὐτὰς μέχρι τῶν νήσων Πλωτῶν τῶν κειμένων πρὸς νότον τῆς Ζακύνθου. Ἐνταῦθα ἐνεφανίσθη εἰς αὐτοὺς ἡ Ἰρις ὡς ἄγγελος τοῦ Διὸς καὶ εἶπε νὰ παύσωσι τὴν καταδίωξιν, διέταξε δὲ νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τοὺς συντρόφους των, αἱ δὲ Ἀρπυίαι κατ' ἀπόφασιν τοῦ Διὸς δὲν θὰ ἐνοχλήσωσι πλέον τὸν Φινέα. Οἱ Βορεάδαις ἐπέστρεψαν ὅπιστα εἰς τὸν Φινέα, αἱ δὲ νῆσοι αὕταις ἔκτοτε καλοῦνται Στροφάδες.

Ο Φινεὺς εὔγνωμονῶν διὰ τὸ μέγα τοῦτο καλὸν ὡδήγησε τοὺς Ἀργοναύτας πῶς νὰ διαπλεύσωσιν τὰς Συμπληγάδας, δηλ. τοὺς ἀνοίγοντας καὶ κλείοντας βράχους, καὶ τίνα διεύθυνσιν νὰ ἀκολουθήσωσιν, ήνα φθάσωσιν ἀσφαλῶς εἰς Κολχίδα. Οἱ Ἀργοναύται, ἀφ' οὐ ἀνεπαύθησαν ὅλιγας ἡμέρας πλησίον τοῦ γέροντος Φινέως, ἐνθα ἐσφαξαν πολλὰ πρόβατα καὶ ἔφαγον δμοῦ καὶ ἔπιον, ἀνεχώρησαν περαιτέρω. "Οτε δὲ ἐπλησίασαν εἰς τὰς Συμπληγάδας καὶ ἤκούσθη ὁ πάταγος τῶν συγκρουομένων βράχων καὶ ἡ βοὴ τῶν θραυσμένων ἱκεῖ κυμάτων, δη πηδαλιοῦχος ἐφώνησε νὰ προσέχωσιν. "Απαντες οἱ ἥρωες ἔλαθον τὰ κωπία εἰς τὰς χειράς καὶ ἤσαν ἔτοιμοι δι' ισχυρᾶς κωπηλασίας νὰ ὡθήσωσιν τὸ πλοῖον διὰ μιᾶς εἰς τὸ ἄλλο μέρος, εὐθὺς ὡς ἥθελον ἀνοίξῃ αἱ Συμπληγάδες. Ἄλλα πρὸ τούτου κατὰ τὴν δημηγίαν τοῦ Φινέως ἀπέλυσαν περιστεράν, ἥτις πετῶσα διὰ τῶν Συμπληγάδων οὐδὲν ἄλλο κακὸν ἔπαθε ἢ ὅτι ἡ οὐρὰ αὐτῆς ἀπεκόπη ὅλιγον ὑπὸ τῶν κλεισθεισῶν Συμπληγάδων. Τότε οἱ ἥρωες θαρροῦντες ἐκωπηλάτησαν ισχυρῶς καὶ

διηλθον τὰς πέτρας, τοῦ πλοίου μικράν τινα κατὰ τὴν πρύμνην παθόντος.⁷ Εκτοτε αἱ Συμπληγάδες ἔμειναν ἀνοικταὶ καὶ ἀκίνητοι, διότι ἡ το προωρισμένον νὰ παύσωσιν κινούμεναι, ὃν κατώρθωνε δι' αὐτῶν νὰ διέλθῃ πλοῖον. Ένταῦθα ἐπλεον περαιτέρω οἱ ἥρωες ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας καὶ νύκτας, ἔως ὅτου ἐφθασαν πλησίον τῆς νήσου Ἀρετιάδος, ὅπου εἶχον καταφύγη αἱ Στυμφαλίδες ὅρνιθες αἱ διωγθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους ἐκ τῆς Στυμφάλου. Ἐνῷ δὲ ἀμέριμνοι ἐκωπηλάτουν, ὅρνις ἔρριψε κατ' αὐτῶν πτερόν, καὶ ἐπλήγωσεν ἔνα τῶν ἥρώων. Εὔθὺς δὲ οὗτοι ἐνόησαν τὸν κίνδυνον, διότι εἶχεν αὐτοῖς καὶ τὸν κίνδυνον τοῦτον φανερώσῃ ὁ Φινέος, καὶ ἐνδυθέντες τὰ σπλα των ἀπέβησαν εἰς τὴν Ἑηρὰν καὶ διὰ τῶν φωνῶν καὶ τοῦ θορύβου ἐδίωξαν τὰς ἐπικινδύνους ταύτας ὅρνιθας εἰς τὰ μεσόγεια.

Ἐντεῦθεν ἐπλευσαν περαιτέρω καὶ ἡδη μακρόθεν διέκριναν τὰς κορυφὰς τοῦ Καυκάσου, ἐπὶ τοῦ δποίου ἡ το δ Προμηθεὺς δεσμώτης. Ένταῦθα εἶδον καὶ τὸν μέγαν ἀετὸν, δστις διηθύνετο ὑψηλὰ εἰς τὸν ἀέρα πρὸς τὸν Καύκασον, ἵνα φάγῃ τοῦ Προμηθέως τὸ ἡπαρ. "Οτε δὲ ἡλθον πλησιέστερον ἤκουεσαν καὶ τοὺς βαρεῖς τοῦ Προμηθέως στεναγμοὺς καὶ τὴν θρηνώδην αὐτοῦ φωνὴν. "Επειτα, ἀφ' οὐ ἐφαγε ὁ ἀετὸς τὸ ἡπαρ, εἶδον αὐτὸν ἐπιστρέφοντα ἡσύχως διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ μὲν ἥρεμον πτῆσιν. Τὰ δὲ ίστια τοῦ πλοίου ἐσείσθησαν ἐκ τῆς ῥιπῆς τῶν πελωρίων πτερύγων αὐτοῦ.

Κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ νύκτα ἐφθασαν οἱ Ἀργοναῦται εἰς τὰς ἔκβολὰς τοῦ Φάσιδος. Περιχαρεῖς συγέστειλαν τὰ ίστια καὶ διὰ τῶν κωπίων ἐπλευσαν εἰς τὸν ποταμόν, πλησίον τοῦ δποίου ἡ το ἡ πόλις. 'Ο Ιάσων ηύχαριστησε τοὺς Θεούς διὰ τὴν αἰσίαν ἀφεῖν καὶ παρεκάλεσεν αὐτοὺς νὰ εἶναι εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τὸ ἔξτης εύμενεῖς. "Επειτα ἐσυραν τὸ πλοῖον εἰς ἀσφαλὲς μέρος καὶ ἐκο-

μήθησαν, τῇ δὲ πρωῖξ δὲ Ἰάσων εἶπε πρὸς τοὺς ἑταίρους ταῦτα·

«Ἀκούετε, ὃ φίλοι, τί ἐγὼ νομίζω καλὸν νὰ γίνη. Σεῖς μὲν δὲ μείνατε ἐδῶ εἰς τὸ πλοῖον, ἐγὼ δὲ μως καὶ δύο ἄλλοι ἐξ ὑμῶν θὰ πορευθῶμεν πρὸς τὸν Αἰγαῖον, ἵνα προεπαθήσωμεν νὰ πείσωμεν αὐτὸν διὰ λόγων νὰ δώσῃ ἡμῖν τὸ δέρας. Ἐὰν δὲ πεποιθῶς εἰς τὴν ῥώμην του ἀρνηθῆ νὰ πρᾶξῃ τοῦτο, τότε σκεπτόμεθα τί νὰ πρᾶξωμεν. Πολλάκις λόγος καλὸς κατορθώνει πράγματα, τὰ δποῖα ἡ βίᾳ δὲν δύναται νὰ κατορθώσῃ.»

Οἱ ἥρωες παρεδέχθησαν τὴν γνώμην ταῦτην καὶ δὲ Ἰάσων μετὰ τοῦ Τελαμῶνος καὶ τοῦ Αὔγείου ἐπορεύθησαν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Αἰγαίου. Ἡσαν δὲ ταῦτα μεγάλα οἰκοδομήματα περιττειχισμένα πανταχόθεν. Καὶ εἰς μὲν τὴν αὐλὴν, τὴν ὑποίαν ἐκάλυπτον σκιεραὶ κληματίδες, ἐξηκόντιζον εἰς τὸν ἀέρα τέσσαρα ἀναβρυτήρια ἄλλο μὲν γάλα, ἄλλο δὲ οἶνον, ἄλλο δὲ εὐῶδες ἔλαιον καὶ ἄλλο διαυγέστατον ὅδωρ, θερμὸν μὲν τὸν χειμῶνα, ψυχρότατον δὲ τὸ θέρος. Τὰ θαυμάσια ταῦτα ἔργα, ὡς καὶ ταύρους χαλκόποδας καὶ χαλκοστόμους, ἐξάγοντας ἐκ τοῦ στόματος φοβερὸν πῦρ, κατεσκεύασεν δὲ τεχνικῶτατος τῶν Θεῶν. Ἡφαιστος χαριζόμενος εἰς τὸν Αἰγαῖον, δι' ἣν ἔτυχε παρ' αὐτῷ φιλοξενίαν. Πλὴν τῆς αὐλῆς ταύτης ὑπῆρχε καὶ ἄλλη μικροτέρα αὐλὴ ἔχουσα ἐκετέρωθεν στοὰς ὑποστύλους. Ὁπισθεν δὲ τῶν στοῶν τούτων ἦσαν δύο ὑψηλὰ ἀνάκτορα, τῶν δποίων τὸ μὲν ἐχρησίμευεν ὡς κατοικία τοῦ Αἰγαίου, τὸ δὲ ἄλλο ὡς κατοικία τοῦ οἰοῦ αὐτοῦ Ἀφύρτου, τὸν δποῖον δὲ λαὸς ἐκάλει Φχέθοντα διὰ τὸ ἔξοχον αὐτοῦ καλλος. Εἰς δὲ τὰ ἄλλα δωμάτια μεταξὺ τῶν ἀνακτόρων τούτων κατώκουν αἱ κόραι τοῦ Αἰγαίου ἡ Χαλκιόπη, ἡ γυνὴ τοῦ ἀποθανόντος Φρίξου μετὰ τῶν τεσσάρων αὐτῆς τέκνων, καὶ ἡ Μήδεια, ιέρεια τῆς Ἐκάτης. Τοιαῦτα ἦσαν τὰ ἀνάκτορα, εἰς τὰ δποῖα ἥδη εἰσῆλθεν δ

Ίάσων μετὰ τῶν ἑταίρων του. Ὁ Αἰήτης ἐδέχθη τούτους λίαν φιλοφρόνως, παρεσκεύασεν αὐτοῖς λουτρὸν καὶ κατόπιν παρέθηκεν αὐτοῖς πλουσίαν τράπεζαν. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφαγον, ἡρώτησεν αὐτοὺς πόθεν εἶναι καὶ διατί ἥλθον εἰς τὴν χώραν του. Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ὁ Ίάσων: «Κακὸς βασιλεὺς ἐν Ἑλλάδι φοβούμενος τὴν ῥώμην μου διέταξέ με νὰ φέρω τὸ χρυσοῦν δέρας ἐκ τῆς Κολχίδος, ἐλπίζων ὅτι θὰ εὕρω βέβαιον θάνατον.» Ως ἦκουσε τοῦτο ὁ Αἰήτης ὡργίσθη πολὺ καὶ εἶπε-

«Φύγετε τάχιστα, μὴ σᾶς βλέπω, κακούργοι, μὲ τὰς πανευργίας σας! Δὲν ἥλθετε νὰ λάβητε τὸ δέρας, ἀλλὰ νὰ μοῦ ἀφαιρέσητε τὸ σκῆπτρον καὶ τὸν θρόνον. Σέβομαι τὴν ζενίαν, ἀλλως θὰ ἀπέκοπτον ὑμῶν τὴν γλῶσσαν, θὰ σᾶς συνέτριψον τὰς χεῖρας καὶ μόνον θὰ ἀφίνον εἰς ὑμᾶς τοὺς πόδας ὑγιεῖς, ίνα φύγητε ἐντεῦθεν.»

Οἱ πικροὶ οὗτοι λόγοι ἥρέθισαν τὸν Τελαμῶνα, ὅστις εὐθύς ἤγέρθη, ίνα ἀποκριθῇ δι' ὅμοιων λέξεων. Ἄλλ' ὁ Ίάσων ἐμπόδισεν αὐτὸν καὶ ἀπεκρίθη αὐτὸς πρὸς τὸν Αἰήτην μὲ λόγους μαλακοὺς ὡς ἔξης:

«Μὴ ὄργιζου βασιλεῦ, δὲν ἥλθομεν ἐνταῦθα, ίνα πράξωμεν κακόν τι οὔτε εἰς σὲ οὔτε εἰς τὴν πόλιν. Τίς εἶναι ἀνόητος νὰ διαπλεύσῃ τόσας θαλάσσας, ίνα ἔλθῃ καὶ διαρπάσῃ τὴν χώραν ἄλλου;

«Οχι δὲν εἴμεθα κακοί, ἐνταῦθα ἥλθομεν ἐκτελοῦντες διαταγὴν κακοῦ βασιλέως. Δὸς ἡμῖν δι', τι ἐπιθυμοῦμεν καὶ θὰ κηρύξωμεν πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος τὸ σημαντικότερον λαόν εἴμεθα πρόθυμοις νὰ προσέλθωμεν βοηθοὶ σου καὶ νὰ πολεμήσωμεν μέχρις οὐ κατορθώσῃς τοῦτο.»

Οι μαλακοί ούτοι λόγοι δὲν ἐπράϋναν καθόλου τὴν ἔξηγριωμένην τοῦ Αἰήτου καρδίαν. Ἐν τούτοις ἀποκρύψας ἐπιμελῶς τὴν ὄργην του εἶπε.

«Ἐένοι, ἀν εἰσθε ὅντως ἐμοῦ ἀνδρείτεροι ἢ τούλαχιστον ἔξισου ἀνδρεῖοι, προθύμως παραχωρῶ τὸ δέρας, διότι ἐγώ συνθήζω νὰ σέβωμαι τοὺς ἀνδρείους. Ἰνας δύμως πεισθῶ περὶ τούτου, θέλω νὰ δοκιμάσω ὑμᾶς. Ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Ἀρεως βόσκουσιν δύο ταῦροι πυρίπνοι, δι' ὧν ἐγὼ καλλιεργῶ τὴν γῆν, καὶ σπείρω ὁδόντας δράκοντος, ἐκ τῶν διοίων ἀναβλαστάνουσιν ἀνδρες ἐνοπλοι, τοὺς διοίους φονεύω κατόπιν διὰ τοῦ δόρατός μου. Ἄν τις ἔξι ὑμῶν ἔχῃ τὴν τόλμην νὰ πράξῃ τὸ αὐτό, ἐγὼ ὑπισχνοῦμαι τὴν αὐτὴν ἡμέραν νὰ σᾶς δώσω τὸ δέρμα. Ἄν δὲν πράξητε τοῦτο, τότε δὲν σᾶς δίδω τίποτε, διότι δὲν εἶναι δίκαιον οἱ ισχυροὶ νὰ ὑποτάσσωνται εἰς τοὺς ἀσθενεῖς.»

«Ο Ἰάσων, ἀν καὶ ἦξενερευ, πόσον τὸ ἔργον τοῦτο ἥτο ἐπικινδυνον, ἐν τούτοις μὴ θέλων νὰ φανῇ δειλὸς εἶπε πρὸς τὸν Αἰήτην.

«Τῇ ἀληθείᾳ, βασιλεῦ, τὸ ἔργον, τὸ διοῖον μοὶ λέγεις νὰ ἐκτελέσω, εἶναι μέγα. Ἀλλ’ ἀναδέχομαι τοῦτο καὶ ἃς γίνη ὅ, τι οἱ θεοὶ ὠρεσαν.»

Ταῦτα εἰπόντες ἀπεχωρίσθησαν. Ἐν φύσει δὲ ἔξήρχοντο οἱ ἥρωες τῶν ἀνακτόρων, εἰδεν ἡ Μήδεια τὸ πρῶτον τὸν Ἰάσονα, τοῦ διοίου ἔθαύμασε τὸ κάλλος καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν. Γνωρίζουσα δὲ τὸ ἐπικινδυνον ἔργον, τὸ διοῖον ἐπέβαλεν εἰς αὐτὸν δικατήρ της νὰ ἐκτελέσῃ καὶ θέλουσα νὰ σώσῃ ἐκ βεβαίου θανάτου τὸν Ἰάσονα, ἀπεφάσισε διὰ μαγικῶν φαρμάκων νὰ βοηθήσῃ αὐτόν. Εύθὺς ἐπορεύθη εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἐκάτης ἔχουσα μεθ' ἑαυτῆς ἐν κίστῃ τὸ μαγικὸν ἔλαιον, τὸ καλούμενον ἔλαιον τοῦ Προμηθέως, κατασκευαζόμενον ἐκ τῆς ρίζης φυτοῦ φυ-

μένου εἰς τὰ δάση τοῦ Καυκάσου καὶ βλαστάνοντος ἐκ τῶν ἐπ' αὐτοῦ σταζουσῶν ῥανίδων τοῦ αἴματος τοῦ Προμηθίεως. Διὸ τοῦ ἑλαίου τούτου, ὃν τις ἡλείφετο, ἐκτάπτο θείαν δύναμιν, ἔγινετο δὲ ἀτρωτός καὶ ἀτρόμητος. Ἐκεῖ ἐλθοῦσα ἐκάλεσε καὶ τὸν Ἰάσονα, δστις μαθὼν τὸν καλὸν τῆς Μηδείας σκοπὸν νὰ συνδράμῃ αὐτὸν εἰς τὸ ἐπικίνδυνον ἔργον, ἔδραμεν εὐθὺς καὶ φθάσας εἶπε πρὸς τὴν Μήδειαν τὰ ἔξῆς·

«Δὲν ἀγαπῶ τοὺς ἀλαζονικοὺς λόγους οὔτε ἐνταῦθα οὔτε ἐν τῇ πατρίδι μου. Προσπίπτω σοι ίκέτης, ὡς θύγατερ τοῦ βασιλέως, καὶ σὲ δρκίζω εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἐκάτης, ἵς εἰσαι ιέρεια καὶ τοῦ Διός, δστις προστατεύει τοὺς ίκέτας, νὰ μοὶ δώσῃς τὸ φέρμαχον, ἵνα καὶ ἐγὼ σωθῶ καὶ τὸ δέρας ἀποκτήσω. Τὸ ὄνομά σου καὶ ἐγὼ καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἥρωες θὰ κηρύξωμεν εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, αἱ σύζυγοι καὶ αἱ μητέρες τῶν ἡρώων, αἵτινες ἵσως τώρα καθηνταὶ εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς Θαλάσσης θρηνοῦσαι ἥμας, θὰ εὐλογῶσί σε δτι ἵσωσας καὶ ἀπέδωκας ἥμας εἰς αὐτάς».

Ἡ Μήδεια σφόδρα εὐχαριστηθεῖσα ἐκ τῶν καλῶν τούτων λόγων παρέδωκε τὸ ἔλαιον εἰς τὸν Ἰάσονα καὶ ὠδήγησεν αὐτὸν τί νὰ πράξῃ, ἵνα ζεύξῃ τοὺς πυρίπνους ταύρους, φονεύσῃ δὲ κατόπιν καὶ τοὺς γίγαντας, οἵτινες θὰ ἀναβλαστήσωσιν, δταν θὰ σπείρη τοὺς ὁδόντας τοῦ δράκοντος. Ἀφ' οὐ δὲ εἶπε ταῦτα, ἥρωτησε τὸν Ἰάσονα περὶ τῆς πατρίδος του. Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ἰάσων.

«Εἶμαι ἐκ τῆς Ἰωλκοῦ, πόλεως τῆς Θεσσαλίας, κειμένης πολὺ μακρὰν τῆς Κοιλίδος. Ἡ εὐγνωμοσύνη μου, ὃν σωθῶ, εἶναι τόσον μεγάλη, ὡστε ἐπειθύμουν νὰ ἐδειχνύετο καὶ εἰς σὲ καὶ εἰς ἕμε εύμενής δ πατήρ σου καὶ νὰ σὲ ἀφίνε νὰ ἥρχεσο εἰς τὴν Ἑλλάδα, δπου ἀνδρες καὶ γυναῖκες θὰ σὲ λατρεύωσιν ως θεάν, διότι

έσωσας αύτῶν τοὺς υἱοὺς καὶ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς συζύγους
ἐκ τοῦ θανάτου.»

Οἱ λόγοι οὗτοι ἐνέπνευσαν εἰς τὴν Μήδειαν διακαῆ πρὸς
τὸν Ἰάσονα ἀγάπην καὶ ἐπιλανθομένη, καὶ τῆς πατρίδος, καὶ
τῶν γονέων καὶ τῶν συγγενῶν ἀπεφάσισε νὰ πλεύσῃ μακρὰν
μετὰ τοῦ Ἰάσονος εἰς τὴν ὥραίαν Ἐλλάδα.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἥλιος ἔκλινε πρὸς τὴν δύσιν, ὁ Ἰάσων ἀπε-
χαιρέτισε τὴν Μήδειαν καὶ ἀπῆλθεν. Τῇ δὲ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ
δὲ Αἰήτης ἐνδεδυμένος τὰ δύπλα του, ἀκολουθούμενος δὲ καὶ
ὑπὸ ἀπειρού πλήθους Κόλχων ἥλθεν εἰς τὸ πεδίον τοῦ Ἀρεως,
ἔνθιξ ἔμελλεν ὁ Ἰάσων νὰ ζεύξῃ τοὺς ταύρους, ἵνα ἴδωσι πῶς
δὲ ξένος θὰ καταστραφῇ τολμήσας νὰ ἔκτελέσῃ λίαν ἐπικίν-
δυνον ἔργον. Τόσον βέβαιος ἦσαν περὶ τῆς ἀπωλείας κύρως.
Ἐπειτα δὲ ἐπεφάνη καὶ δὲ Ἰάσων, δστις καὶ κατὰ τὸ ἀνάστημα
καὶ κατὰ τὴν ἀφοβίαν ὡμοίαζε πρὸς τὸν Ἀρη. Ἐνῷ δὲ οὕτος
Ιστατο εἰς τὸ πεδίον τοῦ Ἀρεως με τὴν ἀσπίδα καὶ τὴν λόγχην
ἀναμένων τοὺς ταύρους βλέπει αὐτοὺς ἐπερχομένους μετὰ λύσ-
σης. "Ολοι οι ἄλλοι ἥρωες οι μακρὰν ιστάμενοι ἐφεβήθησαν.
'Αλλ' ὁ Ἰάσων ἀτάραχος δρυμᾷ κατ' αὐτῶν καὶ ἀμυνόμενος
διὰ τῆς ἀσπίδος, ἵνα μὴ καῆ ἐκ τῆς φλογερᾶς τῶν ταύρων
πνοῆς συλλαμβάνει ἐκ τῶν κεράτων τὸν ἔνα καὶ ὑπάγει ὑπὸ^{τὸν}
τὸν ζυγόν, ἐπειτα δὲ καὶ τὸν ἄλλον ταῦρον καὶ ἀρχεται νὰ
ἀροτριψῃ τὴν γῆν σπείρων ἀντὶ σπόρου ὁδόντας τοῦ δράχοντος.
Δὲν παρῆλθε δὲ πολὺς χρόνος καὶ εὐθὺς ἐκ τῶν αὐλάχων ἐξῆλ-
θον πάνοπλοι ἀνδρες, οἵτινες παρεσκευάζοντο νὰ ἐπιπέσωσιν
κατὰ τοῦ Ἰάσονος. 'Αλλ' ὁ Ἰάσων ἐνθυμούμενος τοὺς λόγους
τῆς Μηδείας ἔβριψεν κατ' αὐτῶν λίθον. Δεινὴ δὲ μάχη τότε
συνήρθη μεταξὺ τῶν γιγάντων, καθ' ἣν πάντες ἐφονεύθησαν
ἄμοιβαίως.

"Ο, τις ἀπήγτησεν ὁ Αἰγαῖος ἔξετελέσθη ἦδη καὶ οἱ ἥρωες
 ἐδικαιοῦντο νὰ λάβωσι τὸ δέρας. 'Αλλ' ὁ Αἰγαῖος ἄλλας διε-
 νοεῖτο. Περίλυπος διὰ τὸ κατόρθωμα τοῦ Ἰάσονος ἐπορεύθη
 εἰς τὰ ἀνάκτορα, ἵνα σκεφθῇ μετὰ τῶν εὐγενῶν Κόλχων πῶς
 νὰ φονεύσῃ τοὺς ἥρωας. 'Υπώπτευσε δὲ ὅτι ἡ Μῆδεια θὰ ἐθίσῃ-
 θησε διὰ τῶν μαχικῶν χόρτων τὸν Ἰάσονα, ἵνα κατορθωθῇ
 τὸ ἔργον. Αὕτη δὲ σφόδρα φοβουμένη τὴν ὄργὴν τοῦ πατρός
 της φεύγει τὴν νύκταν καὶ ἐλθοῦσα εἰς τὸ πλοῖον τῶν Ἑλλή-
 νῶν συμβουλεύει τὸν Ἰάσονα νὰ σπεύσῃ νὰ ἀρπάξῃ τὸ χρυ-
 σοῦν δέρας καὶ νὰ φύγωσιν εὐθὺς ἐκ τῆς Κολχίδος, διότι δὲ
 πατέρος της ἐτοιμάζει μέγαν στρατὸν νὰ ἐπιπέσῃ αὔριον κατ'
 αὐτῶν καὶ νὰ θανατώσῃ ἀπανταχ. Οἱ ἥρωες εὐθὺς παρεσκεύα-
 σαν τὸ πλοῖον, δὲ ὁ Ἰάσων μετὰ τῆς Μῆδειας ἐπορεύθη εἰς τὸ
 ἄλσος τοῦ Ἀρεως, ὅπου ἦτο τὸ δέρας φυλαττόμενον ὑπὸ τοῦ
 ἀκοιμήτου δράκοντος, ὅστις ὡς εἶδε τούτους ὥρμησε κατ' αὐ-
 τῶν δεινῶς σίζων. 'Αλλ' ἡ Μῆδεια διὰ τῶν φαρμάκων της
 κατεπράσυνεν αὐτὸν καὶ κατὰ μικρὸν ἀπεκοιμησε. Τότε δὲ Ἰά-
 σων ἀνέβη εἰς τὴν δρῦν, καὶ παραλαβὼν τὸ δέρμα, τὸ δποῖον
 ἐλαμπε, ὡς λάμπει δὲ ἡλιος, ἡλθεν εἰς τὸ πλοῖον. Οἱ ἐταῖροι
 μετὰ θαυμασμοῦ ἐβλεπον τὸ δέρμα, καὶ ἔκαστος ἥρχετο, ἵνα
 τὸ ψηλαφήσῃ διὰ τῆς χειρός. 'Επειτα δὲ Ἰάσων περιτυλίξας
 δι' ὑφάσματος αὐτὸν εἶπε πρὸς τοὺς ἄλλους ἥρωας νὰ ἐτοιμα-
 σθῶσι καὶ νὰ ἀποπλεύσωσι τάχιστα. 'Εν φέδε εἶχον ικανὸν
 διάστημα ἀπὸ τῆς ἀκτῆς ἀπομακρυνθῆ, πλέοντες ταχέως διὰ
 τοῦ πλοίου εἰς τὴν θάλασσαν, εἶδον τὸν Αἰγαῖον μετ' ἀπείρου
 στρατοῦ Κόλχων ἐρχόμενον, ἵνα φονεύσῃ αὐτοὺς καὶ λάβῃ ὅπι-
 σω τὸ ἀρπαγέν δέρμα. 'Ινα δὲ συλλάβῃ αὐτοὺς διέταξε εὐθὺς τὰ
 πλοῖα του νὰ ἐτοιμασθῶσι καὶ καταδιώξωσι τοὺς ἥρωας. 'Αλλ'
 ἡ Ἀργώ τάχιστα πλέουσα μετὰ πολλῶν ἡμερῶν πλοῦν ἔφθασε

εἰς τὴν Ἐλλάδα φέρουσα ὑγιεῖς τοὺς ἥρωας καὶ μετ' αὐτῶν τὴν κόρην τοῦ Αἰγίτου Μήδειαν, ἣν δὲ Ἰάσων ἔλαβε σύζυγον.

Φθάσαντες δὲ εὐθὺς οἱ ἥρωες εὐχαρίστησαν τὸν Ποσειδῶνα, τὸν θεὸν τῆς θαλάσσης, εἰς τὸν δποῖον ἐν τῷ Ἰσθμῷ τῆς Κορίνθου ἀνέθηκαν καὶ τὴν Ἀργώ καὶ ἐπειτα ἀπεχωρίσθησαν πορευθεὶς ἔκαστος εἰς τὴν πατρίδα του. Ὁ δὲ Ἰάσων ἦλθεν καὶ αὐτὸς εἰς Ἰωλκὸν καὶ ἐμφανισθεὶς εἰς τὸν Πελίαν ἐνεχειρίσεν εἰς αὐτὸν τὸ χρυσοῦν δέρας. 'Αλλ' οὗτος κακὰ σκεπτόμενος διενοεῖτο νὰ φονεύσῃ καὶ τὸν Ἰάσονα ὡς ἐφόνευσε καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὸν ἀδελφόν του, καθ' ὃν χρόνον οὗτος ἐπλεε νὰ φέρῃ τὸ δέρας. Τότε ἡ Μήδεια ἀνέλαβε διὰ πανουργίας νὰ φονεύσῃ αὐτὴ τὸν Πελίαν. Ὑποκριθεῖσα φιλοφροσύνην πρὸς τὰς κόρας τοῦ Πελίου συνεβούλευσεν αὐτὰς νὰ διαμελίσωσι τὸν γέροντα πατέρα των, ὑπισχγουμένη ὅτι θὰ ποιήσῃ αὐτὸν πάλιν νέον. Καὶ διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἀπέκτεινε τὸν Πελίαν. Ὁ δὲ υἱὸς τοῦ Πελίου Ἀκαστος βασιλεὺς γενόμενος ἔξωρισεν ἐκ τῆς χώρας τὸν Ἰάσονα καὶ τὴν Μήδειαν, οἵτινες ἦλθον καὶ ἔζων εἰς τὴν Κόρινθον.

'Ενταῦθα ἔζησαν ἐπὶ τινα ἔτη εὔτυχεῖς, ἀποκτήσαντες καὶ δύο ώραια τέκνα. 'Αλλ' ἡ εὔτυχία αὕτη ἐταράχθη, ὅτε δὲ Ἰάσων ἤθέλησε νὰ λάβῃ καὶ δευτέραν σύζυγον τὴν κόρην τοῦ βασιλέως τῆς Κορίνθου. Ἡ δὲ Μήδεια ἀγανακτήσασα διὰ τὴν διαγωγὴν ταύτην τοῦ Ἰάσονος καὶ ἐκτὸς ἐαυτῆς γενομένη φονεύει ἡ ἀσπλαχνος τὰ δύο ἀθῶα αὐτῆς τέκνα διὰ τοῦ ξίφους, δηλητηριάζει τὴν νέαν τοῦ Ἰάσονος σύζυγον καὶ φεύγουσα ἦλθεν πρῶτον εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὴν Κολχίδα.

'Ο δὲ Ἰάσων ἔζη τεθλιψμένος ἐν Κορίνθῳ καὶ συχνάκις ἐπεσκέπτετο τὴν Ἀργώ, τὴν δποίαν οἱ ἥρωες εἶχον καμίση

εἰς τὸν Ἰσθμὸν καὶ ἀφιερώσῃ εἰς τὸν Ποσειδῶνα. Ἐνταῦθα βλέπων τὸ πλοῖον ἐνεθυμεῖτο τοὺς χρόνους τῆς εὐτυχίας του καὶ ἐτήκετο, ὡς ἐτήκετο καὶ τὸ πλοῖον τὸ ἔκτεθειμένον εἰς τὸν ἀέρα.

Ἡμέραν δέ τινα, ἐνῷ δὲ Ἱάσων κατάκοπος ἐκ τῶν Θλίψεων καὶ τῆς συμφορᾶς, ὅτο ἐξηπλωμένος εἰς τὴν σκιάν τῆς Ἀργοῦς ποθῶν τὸν θάνατον, αἴφνης κατέπεσον τὰ τοιχώματα τοῦ πλοίου καὶ ἔθαψαν διὰ τῶν συντριμμάτων αὐτῶν καὶ τὸν συντετριμένον ὑπὸ τῆς δυστυχίας Ἱάσονα.

ΙΣΤ. ·Ο Τρωϊκὸς πόλεμος.

Ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ κατὰ τὴν εἰσοδον τοῦ Ἑλλησπόντου ὑπάρχει μικρά τις χερσόνησος καλουμένη Τρῳάς. Ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ὑπῆρχε πάλαι πόλις καλουμένη Τροία, οἱ δὲ κατοίκοι αὐτῆς ὠνομάζοντο Τρῷες. Μεταξὺ τῶν Τρώων τούτων καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀλλοτε εἶχε διθῆ ἀφορμὴ ἐχθροπραξίῶν ἐπὶ Ἡρακλέους, ὃστις εἶχε κυριεύσῃ τὴν Τροίαν καὶ φονεύσῃ τὸν βασιλέα αὐτῆς Λαομέδοντα, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι τὸ παλαιὸν αὐτὸ μῆσος εἶχε λησμονηθῆ καὶ ἀμφότεροι οἱ λαοὶ ἔζων εἰρηνικῶς πρὸς ἀλλήλους, ὅτε πάλιν ἐδόθη νέα ἀφορμή, ἵνα ἀναγενεθῇ τὸ μῆσος καὶ γίνη φοβερὸς πόλεμος ὁ κληθεὶς Τρωϊκός, ὃστις διήρκεσεν δέκα ὅλα ἔτη. Ἡ Ἑλλὰς πάλαι ὅτο διηρημένη εἰς πολλὰ μικρὰ βασίλεια, ὡν ἡ ἔκτασις πολλάκις περιελάμβανε καὶ μίαν μένον πόλιν. Οὕτως ὑπῆρχε βασίλειον τοῦ Ἀργοῦς, βασίλειον τῆς Σπάρτης, βασίλειον τῆς Πύλου, βα-

σίλειον τῆς Ἰθάκης βασίλειον τῶν Θηβῶν κλπ. Ὅτο δὲ τῆς Σπάρτης τότε βασιλεὺς ὁ Μενέλαος, ὅστις εἶχε γυναικα τὴν Ἐλένην τὴν ὡραιοτάτην πασῶν τῶν γυναικῶν. Ἐτυχε δέ ποτε νὰ ἐλθῃ εἰς Σπάρτην, ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Τροίας, ὁ Πάρις, ὃν ἐδέχθη ὁ Μενέλαος εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ ὄφιλο-ξένει. Ἄλλ' ἀντὶ τῆς εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν ξενίζοντα βασιλέα διηγέρθη ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ βαρβάρου βασιλόπαιδος ἢ μο-χθηρὰ σκέψις νὰ ἀπαγάγῃ τὴν Ἐλένην καὶ τὴν κακοῦργον ταύτην ἀπόφασιν ἔξετέλεσεν ὁ κακοήθης. Ὡς δὲ ὁ Μενέλαος ἐμαθε τοῦτο, μεγάλη λύπη καὶ ἀγανάκτησις κατέλαβε τὴν ψυχὴν του καὶ ἀπεφάσισε νὰ τιμωρήσῃ τὸν ὑβριστήν. Καὶ οὐ μόνον ὁ Μενέλαος ἀλλὰ καὶ ὅλη ἡ Ἑλλὰς ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἀκρου μέχρι τοῦ ἀλλού ἔζητησε νὰ τιμωρηθῇ ὁ ὑβριστής καὶ πάντες οἱ ἡγεμόνες ἐδήλωσαν ὅτι εἶναι ἔτοιμοι νὰ μεταβῶσιν εἰς Τροίαν καὶ νὰ τιμωρήσωσι τὸν Πάριν. Διὸ ὡρίσθη ἡ Αὔλις, πόλις τῆς Βοιωτίας, ὡς τόπος, εἰς ὃν ἐπρεπε νὰ συναχθῶσιν πάντες οἱ Ἑλληνες, ἵνα ἔκειθεν πάντες δμοῦ πλεύσωσι κατὰ τῆς Τροίας. Δὲν παρῆλθε δὲ πολὺς χρόνος καὶ συνῆλθον ἐνταῦθα πάντες οἱ ἡγεμόνες τῆς Ἑλλάδος μὲ τὰ πλοῖα των καὶ μὲ τοὺς στρατιώτας των καὶ ἀφ' οὗ ἔξελεξαν τὸν Ἀγαμέμνονα ἀρχιστράτηγον τοῦ πολέμου ἀνεγώησαν εἰς Τροίαν.

Οἱ σπουδαιότεροι δὲ τῶν Ἑλλήνων ἥρωων ἦσαν οἱ ἔξης.

1. Ὁ Ἀγαμέμνων, ὁ βασιλεὺς τῶν Μυκηνῶν καὶ ἀδελφὸς τοῦ Μενέλαου.
2. Ὁ Μενέλαος, ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης.
3. Ὁ Νέστωρ, ὁ βασιλεὺς τῆς Πύλου, ὅστις εἰ καὶ γέρων μετέσχε τοῦ πολέμου καὶ παντοιοτέροπω; Ὡφέλησε διὰ τῶν φρονήμων συμβουλῶν του.
4. Ὁ Διομήδης, ὁ βασιλεὺς τοῦ Αργους.
5. Ὁ Ἰδομενεὺς ὁ ἡγεμὼν τῆς Κρήτης καὶ ἔγγονος τοῦ Μίνωος.
6. ΟΑΐας, ὁ υἱὸς τοῦ Τελαμῶνος ἐις Σαλαμῖνος μετὰ τοῦ ἀδελ-

φοῦ αύτοῦ Τεύκρου, τοῦ περιφήμου τοξότου. 7. Ὁ Αἴας ὁ Λοκρός, ὁ υἱὸς τοῦ Ὀἰλέως, ὁ ἐπικαλούμενος καὶ Αἴας ὁ μικρὸς πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τοῦ ἄλλου, ὃστις ἐκαλεῖτο καὶ Αἴας ὁ μέγας. 8. Ὁ Ὄδυσσεύς, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης, ὁ σορώτατος καὶ πανουργότατος πάντων τῶν Ἑλλήνων. 9. Ὁ Ἀχιλλεύς, ὁ υἱὸς τοῦ Πηλέως καὶ βασιλεὺς τῆς Φθίας ἐν Θεσσαλίᾳ, ὁ ἀνδρειότατος πάντων τῶν ἥρώων καὶ Ἑλλήνων καὶ Τρώων. Οὗτος ἀπερχόμενος εἰς τὸν πόλεμον συμπαρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν ἐπιστήθιον φίλον του Πάτροκλον, τὸν υἱὸν τοῦ Μενοιτίου ἐκ Λοκρίδος, ὡς καὶ τὸν γέροντα διδάσκαλόν του Φοίνικα, τὸν βασιλέα τῶν Δολόπων. 10. Ὁ Τληπόλεμος, ὁ βασιλεὺς τῆς Ρόδου. 11. Ὁ Νιρέος, ὁ βασιλεὺς τῆς Σύμης, ὁ ὡραιότατος πάντων τῶν ἀνδρῶν μετὰ τὸν Ἀχιλλέα, ὃσοι ἐστράτευσαν ἐπὶ τὸ Ἰλιον. 12. Οἱ ἀδελφοὶ Φείδιππος καὶ Ἀντιφός οἱ ἄρχοντες τῆς Κῷ, τῆς Κάσου, τῆς Καρπάθου καὶ τῶν πέριξ νήσων.

'Αλλὰ καὶ οἱ Τρῶες, ὡς ἔμαθον διτὶ μέγας στρατὸς τῶν Ἑλλήνων ἐπέρχεται διὰ τὴν ἀρπαγὴν τῆς Ἐλένης, ἵνα τιμωρήσῃ τὴν Τροίαν, ἐζήτησαν βοήθειαν παρὰ τῶν πλησιοχώρων λαῶν καὶ ικανὸν στράτευμα ἐτοιμάσαντες περιέμενον τοὺς Ἑλληνας. Ήσαν δὲ τῶν Τρώων οἱ διαπρέποντες ἥρωες οἱ ἔξης· 1. Ὁ Ἐκτωρ, ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Τροίας Πριάμου, ὁ ἀνδρειότατος πάντων τῶν Τρώων. 2. Ὁ Αἰνήας, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀγχίσου καὶ βασιλεὺς τῶν Δαρδάνων. 3. Ὁ Σαρπηδών, ὁ βασιλεὺς τῆς Λυκίας. 4. Ὁ Γλαῦκος, ἔγγονος τοῦ Βελλεροφόντου, ἐκ Λυκίας καὶ πληθυσμὸς ἄλλων, σὺν πανταχόθεν συγέλεξαν οἱ Τρῶες φοβούμενοι τὴν ὄργὴν τῶν Ἑλλήνων. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἡθέλησαν οἱ Τρῶες νὰ ἐμποδίσωσιν τοὺς Ἑλληνας νὰ ἀποβιβασθῶσιν ἐκ τῶν πλοίων, ἀλλὰ μὴ δυνηθέντες

ἐτράπησαν εἰς φυγὴν καὶ ἐκλείσθησαν ἐντὸς τῶν ὑψηλῶν καὶ ἀκαθιρέτων τειχῶν τῆς πόλεως. Οἱ Ἐλληνες εἶχον στρατοπεδεύσῃ κατὰ τὴν πεδιάδα πλησίον τῆς θαλάσσης καὶ περιέμενον νὰ ἔξελθωσιν οἱ Τρῷες ἐκ τῶν τειχῶν. Ἐπειδὴ δὲ δὲν εἶχον τροφάς, ἥρχισαν νὰ διαρπάζωσι τὰς πλησίον καιμένας πόλεις καὶ τὴν λείαν ταύτην νὰ φέρωσιν εἰς τὸ στρατόπεδον. Ἐκτότε δὲ οἱ Τρῷες ἐστενοχωρημένοι ἐκ τῆς πολιορκίας ἔξηρχοντο ἐκ τῶν τειχῶν καὶ συνήπτετο μάχη Τρώων καὶ Ἐλλήνων, ἀλλ᾽ ἀσείποτε ἐνίκησαν οἱ Τρῷες. Διότι ναὶ μὲν καὶ οὗτοι εἶχον τὸν Ἐκτορα ἀρχηγόν, τὸν ἀνδρειότατον τῶν Τρώων, ἀλλ᾽ οἱ Ἐλληνες εἶχον τὸν πολὺ τοῦ Ἐκτορος ἀνδρειότερον ἥρωα τὸν Ἀχιλλέα, ὃστις ἐμφανιζόμενος ἔτρεπεν πάραντα εἰς φυγὴν καὶ τὸν Ἐκτορα καὶ πάντας τοὺς Τρῷας.

ΟΤΕ ὅμως ὁ Ἀχιλλέας ἀπέσχε τῆς μάχης, ἐρίσας πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα, τότε δεινὴ συμφορὰ ἐνέσκηψεν εἰς τοὺς Ἐλλήνας. Οἱ Τρῷες λαβόντες θάρρος ὄρμησαν κατὰ τῶν Ἐλλήνων ἔχοντες ἡρηγὸν τὸν Ἐκτορα καὶ μετὰ πεισματώδη μάχην ἐνίκησαν αὐτοὺς καὶ ἔφθασαν μέχρι τοῦ στρατοπέδου θέλοντες νὰ καύσωσι τὰ πλοῖα αὐτῶν καὶ νὰ φονεύσωσι αὐτούς. Ο Ἀγαμέμνων, ὁ Μενέλαος, ὁ Ὄδυσσεὺς καὶ ἄλλοι ἥρωες ἔκειντο τετραυμχτισμένοι, καὶ μάτην ὁ Αἴας ἡγωνίζετο νὰ ἀποτρέψῃ τὴν συμφοράν. Τότε ὁ Πάτροκλος προσπίπτει εἰς τὸν Ἀχιλλέα καὶ τὸν παρακαλεῖ νὰ ἀφῆσῃ τὴν ὄργην του καὶ νὰ βοηθήσῃ τοὺς συμπολίτας του ἀπολλυμένους. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἀχιλλέας ἔμενεν ἀκαμπτος, τότε παρακαλεῖ αὐτὸν νὰ τοῦ δώσῃ τούλαχιστον τὰ ὅπλα του καὶ τοὺς Μυρμιδόνας, ἵνα ἐπέλθῃ κύτος κατὰ τῶν Τρώων. Ο Ἀχιλλέας ἐδέχθη τοῦτο, εἰπὼν εἰς τὸν φίλον του νὰ ἀρκεσθῇ εἰς τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν Τρώων καὶ τοῦ στρατοπέδου, νὰ μὴ καταδιώξῃ δὲ αὐτοὺς μακράν, ἵνα

μὴ παθη κακόν τι. Ό Πάτροκλος. φέρων τὰ δπλα τοῦ Ἀχιλλέως καὶ ἡγούμενος τῶν Μυρμιδόνων ἐνεφρνίσθη εἰς τὴν μάχην. Ως εἶδον τοῦτο οἱ Τρῶες ἔξελαθον αὐτὸν ὡς τὸν Ἀχιλλέα καὶ εὐθὺς ἐτράπησαν εἰς φυγήν, ἵνα σωθῶσιν ἐκ βεβαίου θανάτου. Τούτους ὅμως κατεδίωκεν ὁ Πάτροκλος μέχρι τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνων. Καὶ δὲν ἥρκέσθη εἰς τοῦτο, ἀλλ' ἡγωνιζετο νὰ ἀναβῇ καὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως καὶ νὰ κυριευσῃ αὐτήν. Τότε δεινὴ μάχη συνήρθη μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Τρώων, καθ' ἣν ἐπεσεν ὁ Πάτροκλος φονευθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἐκτορος. Ως δὲ ἦκουσε τοῦτο ὁ Ἀχιλλεύς, μανιώδης λύπη κατέλαβε τὴν ψυχήν του καὶ πεσὼν κατὰ γῆς ἀπέσπα τὰς τριχας τῆς κεφαλῆς του καὶ ἐγερθεὶς δρκίζεται ὅτι δὲν θὰ θάψῃ τὸν φίλον του, πρὶν ἢ φονεύσῃ τὸν Ἐκτορα. Καὶ ταῦτα εἰπὼν παρεσκευάσθη εἰς μάχην καὶ ἐπῆλθε κατὰ τῶν Τρώων.

Καὶ πρῶτον μὲν συνήντησε τὸν Αἰνείαν, καθ'οὓ ἔρριψε τὸ δόρυ, ὅπερ διεπέρασεν εἰς τὴν ἄκραν τὴν ἀσπίδα καὶ ἐνεπήχθη βαθέως εἰς τὴν γῆν. Ό Αἰνείας ἴδων τοῦτο ἐφοβήθη πολὺ καὶ ἐκρύψη εἰς τοὺς Τρώας. Ἐπειτα ἔσυρε τὸ ξίφος καὶ κατὰ σωροὺς ἐφόνευε τοὺς Τρώας, οἵτινες πεφοβισμένοι ἐτρεχον νὰ σωθῶσιν ἀλλοις ἀλλαχόσε. Τοῦτο βλέπων δ' Ἐκτωρ ἦλθεν κατὰ τοῦ Ἀχιλλέως μεζσειόμενον δόρι. Τὸν Ἐκτορα δὲ ἴδων ὁ Ἀχιλλεὺς ἔχάρη καὶ εἶπε· Ἐλθὲ πλησιέστερον, ἵνα σὲ στείλω ταχύτερον εἰς τὸν Ἀδην. Ό Ἐκτωρ ἀπήντησεν ἀπαθῶς. Ἡξεύρω, εἶπε, πόσον ἀνδρεῖος εἶσαι, Ἀχιλλεῦ, καὶ πόσον ἐγὼ σοῦ ἐλαττοῦμαι. Ἀλλ' ἡ νίκη ἔρχεται ἐκ θεοῦ. Ἐπειτα καὶ τὸ ἐμὸν δόρυ δὲν ἔδειχθη μέχρι τοῦδε ἀμβλύ. Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔρριψε τὸ δόρυ του κατὰ τοῦ Ἀχιλλέως, ὅπερ ὅμως ἀπέτυχε. Τότε δ' Ἀχιλλεὺς φρημῆσε καὶ αὐτὸς μὲν σειόμενον δόρυ κατὰ τοῦ Ἐκτορος, ὅστις

ἐτράπη εἰς φυγήν, ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς κατεδίωκεν αὐτὸν περὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως καὶ εἰς τὴν πεδίαδα, ὡς τὸ ἀρπακτικὸν ὅρνεον καταδιώκει περιστεράν. Τέλος διμως δ "Εκτωρ ἀπεφάσισε νὰ σταθῇ καὶ νὰ πολεμήσῃ. 'Αλλ' ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ ἐφονεύθη δ "Εκτωρ. Τότε εἶπε πρὸς αὐτὸν ἀποθνήσκοντα δ 'Αχιλλεύς· 'Ἐφόνευσας τὸν Πάτροκλον καὶ δὲν ἐνεθυμήθης τὸν 'Αχιλλέα. 'Αλλὰ τώρα θὰ σὲ φάγωσι κύνες καὶ ὄρνεα. Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔδεσε ἔχ τῶν ποδῶν τὸν νεκρὸν δπισθεν τῆς ἀμάξης του καὶ ἔφερεν αὐτὸν μὲ συρομένην εἰς τὸν κονιορτὸν κεφαλὴν εἰς τὰ πλοῖα. Ταῦτα εἶδον ἔχ τῶν τειχῶν δ γέρων Πρίαμος, δ πατὴρ τοῦ "Εκτορος καὶ ἡ 'Ανδρομάχη ἢ σύζυγος αὐτοῦ καὶ σύμπας δ λαὸς τῶν Τρώων καὶ ἡγειραν μέγαν θρῆνον. Πάντες δὲ γονεῖς, υἱοί, γαμβροί, καὶ θυγατέρες, δ λαὸς ὅλος ἦσαν ἀπαρηγόρητοι διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀρίστου τῶν Τρώων. 'Ο δὲ Πρίαμος, ἀφ' οὐ παρῆλθον δώδεκα ἡμέραι, ἀπεφάσισε νὰ ἐλθῃ εἰς τὰ πλοῖα τῶν 'Ελλήνων καὶ νὰ παρακαλέσῃ τὸν 'Αχιλλέα νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν τὸν υἱόν του πρὸς ταφήν. Εἶχεν δέδη ἐπέλθη νύξ, δαν δ γέρων εἰσῆλθεν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ 'Αχιλλέως καὶ κλαίων προσέπεσεν εἰς αὐτὸν καὶ τὸν παρεκάλει νὰ τὸν εὐσπλαγχνισθῇ καὶ νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν τὸν νεκρόν. 'Ο 'Αχιλλεὺς συνεκινήθη ἴδων τὸν γέροντα κλαίοντα καὶ ἀπέδωκεν εἰς αὐτὸν τὸν νεκρόν, δην ἔφερεν εἰς τὴν πόλιν καὶ ἔθαψε μεγαλοπρεπῶς. "Επειτα ἐπανελήφθη ἡ μάχη, καθ' ἥν ἐφονεύθη καὶ δ 'Αχιλλεύς, δην δ Αἴας καὶ 'Οδυσσεὺς ἐκόμισαν εἰς τὰ πλοῖα. "Ενταῦθα ἐθρήνησαν αὐτὸν οἱ "Ελληνες δεκαεπτά ἡμέρας καὶ ἄλλας τόσας νύκτας, ἐπειτα ἐκάυσαν τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὴν δὲ κόνιν ἔθεσαν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ 'Αχιλλέως ἐν τῇ αὐτῇ ὑδρίᾳ, ἐν ᾧ ἦτο καὶ ἡ κόνις τοῦ Πατρόκλου. 'Επὶ δὲ τοῦ Σι-

γείου ἀκρωτηρίου ὑψώθη τύμβος ὑψηλὸς τοῦ Ἀχιλλέως μνημεῖον εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα ἀνθρώπους.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀχιλλέως ἐφαίνετο ὅτι ἦτο ἀδύνατον πλέον νὰ κυριεύῃ ἡ Τροία. Ἄλλ' ὅτι δὲν ἥδυνήθη νὰ κατορθώσῃ ἡ ἀνδρεία κατώρθωσεν ἡ πανουργία. Ἰνα εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν οἱ "Ελληνες ἐμηχανεύθησαν τὸ ἔξῆς πρᾶγμα. Κατὰ συμβουλὴν τοῦ Ὀδυσσέως κατεσκευάσθη ξύλινος ἵππος παρμέγιστος, εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ δποίου ἐκλείσθησαν οἱ ὄριστοι τῶν Ἑλλήνων, χωρὶς νὰ ἔννοήσωσιν ἐκ τούτων οὐδὲν οἱ Τρῶες. Τοῦτον τὸν ἵππον καταλιπόντες πλησίον τοῦ τείχους ἔφυγον κατὰ τὴν νύκτα καὶ ἥλιθον ὅπισθεν τῆς Τενέδου, ἵνα μὴ βλέπωσιν αὐτοὺς οἱ Τρῶες. Ὡς δὲ ἐγένετο ἥμέρα, οἱ Τρῶες ἐθαύμασαν ιδόντες ὅτι οἱ "Ελληνες ἔφυγον, δὲν ἤξευρον δὲ καὶ τί δηλοῖ διέγας ξύλινος ἵππος, διν ἀφῆκαν ἔξω τῶν τειχῶν. Τότε δὲ Σίνων, διν ἐπίτηδες ἀφῆκεν δὲ Ὀδυσσεύς, διπως ἐξαπατήση τοὺς Τρῶας εἶπε·

«Ἐπειδὴ ἡ Ἀθηναὶ ἦτο ὡργισμένη κατὰ τῶν Ἑλλήνων, διότι δὲ Ὀδυσσεὺς καὶ δὲ Διομήδης ἥλιθον εἰς τὴν πόλιν καὶ ἀφήρεσαν ἐκ τοῦ ναοῦ αὐτῆς τὸ Παλλάξδιον, οἱ "Ελληνες, ἵνα πραύνωσιν αὐτὴν, κατεσκεύασαν τὸν ἵππον τοῦτον, διν ἀνέθηκαν εἰς αὐτὴν.» Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Τρῶες ἐχάρησαν διότι ἐνόμισαν ὅτι ἀπηλλάγησαν τοῦ χαλεποῦ πολέμου. Καὶ τὸν μὲν ἵππον ἀβλαβῆ ἐκόμισαν ἐν ὅμνοις εἰς τὴν ἀκρόπολιν, αὐτοὶ δὲ παρεδόθησαν εἰς εὐωχίας καὶ χορούς. Ἄλλα περὶ τὸ μεσονύκτιον, ὅτε βεβαρημένοι ὑπὸ τοῦ οἴνου ἐκοιμῶντο βαθύτατον καὶ ἀφροντιν ὕπνον, δὲ Σίνων ὑψώσε πυρτὸν εἰς τοὺς "Ελληνας τῆς Τενέδου, οἵτινες νοήσαντες τὸ σημεῖον ἐπλευσαν εὐθὺς εἰς Τροίαν. "Επειτα ἥλθε καὶ ἡγγειλε καὶ εἰς τοὺς ἐν τῷ ἵππῳ τὴν εὐκαιρίαν τῆς σφαγῆς, οἵτινες ταχέως ἐξελθόντες διήρχοντα

τὰς ὁδοὺς σφάττοντες ἀνηλεῶς πᾶν ὅ, τι συνήντων. "Οτε δὲ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ οἱ ἄλλοι "Ελλῆνες ἐκ τῆς Τενέδου, ἤρξατο μεγάλη σφαγὴ πανταχοῦ. Ἡ οἰκία τοῦ Πριάμου διηρ-πάγη καὶ οἱ ἐν αὐτῷ πάντες, πλὴν ὀλίγων, ἐφονεύθησαν. Τὸ αὐτὸ ἔπαθε καὶ σύμπασσα ἡ πόλις, τῆς δποίας τοὺς κατοίκους, ἄλλους μὲν ἐφόνευσαν, ἄλλους δὲ ἐξηνδραπόδισαν, τὰς δὲ οἰκί-ας διαρπάσαντες παρέδωκαν εἰς τὸ πῦρ. Τοιοῦτο ὑπῆρξε τὸ τέλος τοῦ καταστρεπτικοῦ αὐτοῦ πολέμου, ὅστις ἐγένετο ἔνεκκ τοῦ ἀσεβοῦς Πάριδος, δν ἡ πόλις ὑπὸ μωρίας ὑπερήσπισεν.

Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Τροίας οἱ "Ελλῆνες μετὰ τῆς Ἐλένης καὶ πολλῶν θησαυρῶν τῆς καταστραφείσης πόλεως ἐπανῆλθον, εἰς τὴν πατρίδα του ἔκαστος.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

A. Άξια μεταναστεύσεις.

Η καταστροφή της Τροίας παραδέχονται ότι εγίνε κατά τό έτος 1184 π. Χ. Μετά 50 δὲ ἔτη ἥρχισεν ἐν Ἑλλάδι μεγάλη τῶν λαῶν κίνησις, ὡν ἄλλοι κατέλαβον τὰς χώρας τῶν ἄλλων μεταβαλούσας οὕτω καὶ τὰ ὄνόματα αὐτῶν. Ἐκ τῆς ὥρεινῆς Ἡπείρου, ἐκ τῆς χώρας, ἐν ἣ σήμερον εἶναι τὸ Σοῦλι καὶ ἡ Παραμυθία, μετενάστευσαν οἱ Θεσσαλοὶ εἰς τὴν εὐφορωτάτην πεδιάδα, ἦτις σήμερον καλεῖται πεδιάς τῆς Καρδίτσης. Ἐνταῦθα κατέψη λαός τις οἱ καλούμενοι Βοιωτοί, ὡν ἡ κυριωτάτη πόλις ἦτο ἡ Ἀρνη πλησίον τῆς σημερινῆς Ματαράγκας. Οὔτοι μὴ θέλοντες νῦν νὰ ζῶσι δοῦλοι ἐγκατέλιπον τὴν γῆν τῶν πατέρων των καὶ ἔφυγον πρὸς μεσημβρίαν εἰς τὴν χώραν, ἦτις ἔκτοτε φέρει τὸ δηνομα αὐτῶν, καλουμένη Βοιωτία. Οἱ Θεσσαλοὶ δόμως μετά τὴν κατάκτησιν τῆς περὶ τὴν Καρδίτσαν χώρας ἥρχισαν σὺν τῷ χρόνῳ νὰ ἐξαπλοῦνται ἐφ' ὅλης τῆς χώρας, ἦτις ἔλαβε τὸ δηνομα αὐτῶν κληθεῖσα Θεσσαλία. Καὶ δοι μὲν τῶν παλαιῶν κατοίκων αὐτῆς δὲν μετενάστευσαν ἀλλαχοῦ ἐγένοντο οἱ μὲν ὥρεινοι ὑπήκοοι τῶν Θεσσαλῶν, οἱ δὲ πεδινοὶ δοῦλοι αὐτῶν καλούμενοι πενέσται, οἵτινες εἰργάζοντο τὴν γῆν καὶ ἀπέδιδον εἰς τοὺς νέους κυρίους τὰ προϊόντα αὐτῆς. Ἀλλὰ πλὴν τῶν Βοιωτῶν μετενάστευσαν ἐκ Θεσσαλίας καὶ οἱ Δωριεῖς, οἵτινες κατέψηκον τὰς παρὰ τὸν Ὀλυμπὸν χώρας. Οὔτοι δὲ ἐλθόντες πρὸς μεσημβρίαν ἐγκατεστάθησαν ἐν τῇ μεταξὺ τῆς Οίτης καὶ τοῦ

Παρνασσοῦ χώρᾳ, ἥτις ὡνομάσθη ἔκτοτε Δωρίς. Ἐντεῦθεν δὲ κατόπιν δρυμηθέντες διέβησαν διὰ τῆς Ναυπάκτου εἰς τὴν Πελοπόννησον, βοηθούμενοι καὶ ὑπὸ τῶν Αἰτωλῶν καὶ ἄλλων συμμάχων καὶ κατέλαθον διὰ πολλῶν ἀγώνων τὴν χώραν πεποσαν πλὴν τῆς Ἀρκαδίας καὶ τοῦ βορείου αἰγιαλοῦ τῆς Πελοποννήσου τοῦ ἔκτεινομένου ἀπὸ τοῦ Παναχαϊκοῦ μέχρι τῆς Σικυῶνος. Καὶ τὴν μὲν Ἡλίαν κατέλαθον οἱ Αἰτωλοί, ὃν δὲ βασιλεὺς ὡνομάζετο "Οξυλός, τὰς δὲ ἄλλας χώρας διένειμαν πρὸς ἄλλήλους οἱ Δωριεῖς. Καὶ ἡ μὲν Μεσσηνία παρεχωρήθη εἰς τὸν Κρεσφόντην, ἡ δὲ Λακωνικὴ εἰς τὸν Εύρυσθένη καὶ Προκλῆ, ἡ δὲ Ἀργολίς εἰς τὸν Τήμενον. Ἡσαν δὲ πάντες οὗτοι ἀπόγονοι τοῦ Ἡρακλέους καὶ διὰ τοῦτο ἡ μετανάστασις αὕτη τῶν Δωριέων καλεῖται κάθοδος τῶν Ἡρακλειδῶν.

Μετὰ τὴν εἰσβολὴν καὶ κατάληψιν τῆς Πελοποννήσου ὑπὸ τῶν Δωριέων καὶ Αἰτωλῶν οἱ παλαιοὶ αὐτῆς κάτοικοι, ὅσοι δὲν ἔφυγον, ἔγιναν δοῦλοι καλούμενοι Εἴλωτες ἐν τῇ Λακωνικῇ, Γυμνήσιοι δὲ ἐν τῇ Ἀργολίδι. Ἄλλοι οἱ πλεῖστοι ἦναγκάσθησαν νὰ φύγωσιν ἀλλαχόσε, μάλιστα δὲ εἰς τὴν Ἀττικήν, ὅπου εἶχον καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀλλαχόθεν προσέλθη ἐκ Θεσσαλίας, ἐκ Βοιωτίας, φεύγοντες τοὺς νέους τῶν χωρῶν αὐτῶν κατακτητάς. Ἐντεῦθεν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ βασιλέως Μελάνθου τοῦ υἱοῦ τοῦ Νηλεως ἐκ Πύλου ἀπῆλθεν καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Ἐνταῦθα προσῆλθον κατόπιν καὶ ἄλλοι ἐκ Διαφόρων χωρῶν τῆς Ἐλλαζδος καὶ ἐσχηματίσθησαν αἱ Ἐλληνικαὶ ἀποικίαι καθ' ὅλην τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους, αἵτινες καὶ ἡμερον ἀκόμη διατηροῦσι τὸν ἐλληνικὸν αὐτῶν χαρακτῆρα.

Οἱ Δωριεῖς δὲν ἤρκεσθησαν εἰς τὴν κατάκτησιν τῆς Πελοποννήσου, ἀλλ' ἤθελον νὰ καταλάθωσι καὶ ἄλλας χώρας

ἐν τῇ Στερεῷ Ἐλλάδι. Διὸ διαβάντες τὸν Ἰσθμὸν κατέλαβον τὴν Μεγαρίδα, ἥθελον δὲ καταλάβη καὶ τὴν Ἀττικὴν αὐτήν, ὃν δὲν ἀπεκρούοντο γενναῖως ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. Βασιλεὺς δὲ τότε τῶν Ἀθηναίων ἦτο ὁ Κόδρος, ὁ οὗτος τοῦ Μελάνθου ἐκ Πύλου. Οὗτος ἀκούσας πρὸ τῆς μάχης ὅτι ἔκεινος ὁ στρατὸς θὰ νικήσῃ, τοῦ δποίου θὰ ἐφονεύετο ὁ βασιλεὺς, ἐνεδύθη φορέματα χωρικοῦ καὶ ἐλθὼν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Δωρίων συνεπλάκη μετ' αὐτῶν καὶ ἐφονεύθη. Ως δὲ ἔμαθον τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι πλήρεις θάρρους ἀλλὰ καὶ ἀγανακτήσεως διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἡρωϊκωτάτου τῶν βασιλέων ἐπέπεσον κατὰ τῶν Δωριέων καὶ ἔξεδίωξαν αὐτοὺς κακῶς ἐκ τῆς Ἀττικῆς, τὸν δὲ Κόδρον ἐτίμων φέπερ θεὸν ἐγείραντες αὐτῷ ἵερὸν καὶ προσκυνοῦντες τὸν τόπον, ἐνθα ἀπεθάνε ἔκουσίως χάριν τοῦ λαοῦ του.

Δυκοθργος καὶ οἱ νόμοι τῆς Σπάρτης (880 π. Χ.)

Εἴδομεν ὅτι οἱ Δωριεῖς ἐπελθόντες κατὰ τῆς Πελοποννήσου κατέλαβον τὸ πλεῖστον μέρος αὐτῆς ὡς καὶ τὴν Λακωνίαν, ἐν ᾧ μάλιστα ἐγένοντο δύο ἀντὶ ἐνὸς βασιλεῖς ὁ Προκλῆς καὶ ὁ Εύρυσθένης. Οἱ Δωριεῖς οὗτοι τῆς Λακωνικῆς, οἵτινες κατέφυκον ἐν τῇ πρωτευόσῃ τῆς χώρας πόλει τῇ Σπάρτῃ, ἐκαλούντο Σπαρτιάται πρὸς διάκρισιν τῶν Λακεδαιμονίων ἢ Περιοίκων, τῶν παλαιῶν τῆς χώρας κατοίκων, οἵτινες κατέφυγον εἰς τὰς κλιτύας τοῦ Παρνανος καὶ τοῦ Ταΰγέτου καὶ ἐνταῦθα ἔζων πληρώνοντες φόρους εἰς τοὺς νέους κατακτητὰς καὶ ἀναγνωρίζοντες τὴν κυριαρχίαν αὐτῶν. Ἄλλα πλὴν τῶν Περιοίκων ὑπῆρχον καὶ οἱ Εἴλωτες, οἵτινες ωσαύτως ἦσαν ἐκ-

τῶν παλαιῶν κατοίκων τῆς χώρας καὶ οὓς οἱ Δωριεῖς ἐστέρησαν παντελῶς καὶ τῶν κτημάτων των καὶ τῆς ἐλευθερίας των μεταβαλόντες αὐτοὺς εἰς δούλους, ἵνα ἔργαζωνται τὴν γῆν χάριν τῶν δεσποτῶν αὐτῶν. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι καὶ οἱ Περιοχοί καὶ οἱ Εἴλωτες δὲν ἦσαν διόλου εὐχαριστημένοι ἐκ τῆς νέας ταύτης καταστάσεως καὶ ἐζήτουν εὔχαιριαν νὰ ἀνακτήσωσι τὴν ἐλευθερίαν των. Καὶ τοιαύτη εὔχαιρια δὲν θὰ ἔμφασῃ νὰ ἔλθῃ. Διότι πρῶτον μὲν οἱ Σπαρτιᾶται ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν ἦσαν ὀλιγώτεροι τῶν κατακτηθέντων λαῶν, ἐπειτα δὲ καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἐπεκράτει διχόνοια καὶ διχοστασία, ἥν μάλιστα ὑπέτρεφον οἱ δύο βασιλεῖς ἐρίζοντες πρὸς ἀλλήλους καὶ ζητοῦντες νὰ ὑποσκελίσῃ ὁ εἰς τὸν ἔτερον. Τοσοῦτον δὲ ἀνώμαλος ὑπῆρχεν ἐν Σπάρτῃ ἡ κατάστασις τῶν πραγμάτων, ὥστε ἐν συμπλοκῇ τινι τοῦ λαοῦ κατὰ τὴν ἀγορὰν ἴφονεύθη ποτε καὶ ὁ ἔτερος τῶν βασιλέων ὁ Εὔνομος. Εἶχε δὲ ὁ Εὔνομος οὗτος δύο υἱοὺς τὸν Πολυδέκτην καὶ Λυκοῦργον. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του ἐγένετο ὁ Πολυδέκτης βασιλεὺς, ἀλλὰ καὶ οὗτος μετ' ὀλίγον χρόνον ἀπέθανε καὶ τότε διεδέχθη αὐτὸν ὁ νεώτερος ἀδελφὸς ὁ Λυκοῦργος, ὁ σοφώτατος καὶ ἐναρετώτατος τῶν ἀνθρώπων, τὸν δοποῖον ἡ Πυθία δὲν ἤξευρε πῶς νὰ ὄνομάσῃ θεὸν ἢ ἀνθρωπὸν. 'Αλλ' ἐν φῷτῳ βασιλεὺς ὁ Λυκοῦργος ἔμαθεν ὅτι ἡ σύζυγος τοῦ ἀποθανόντος ἀδελφοῦ του ἦτο ἔγκυος. Τότε ὁ Λυκοῦργος εἶπεν ὅτι ἡ βασιλεία ἀνήκει εἰς τὸ γεννηθησόμενον τέκνον, ἐὰν εἶναι ἄρρεν, καὶ ὅτι αὐτὸς θὰ βασιλεύῃ προσωρινῶς. Μάτην ἡ χήρα βασίλισσα, γυνὴ φιλόδοξος καὶ κακή, προέτεινεν εἰς τὸν Λυκοῦργον χρυφίας ὅτι εἶναι πρόθυμος νὰ θανατώσῃ τὸ παιδίον, ἐὰν ὑπέσχετο ὅτι θὰ ἐλάχιστανεν αὐτὴν σύζυγον. 'Ο ἐνάρετος Λυκοῦργος οὐδὲν ἤθελε περὶ τούτου νὰ ἀκούσῃ καὶ ως ἴγεννήθη τὸ βρέφος, ἔφερεν

αύτὸς εἰς τὸ συνέδριον τῶν γερόντων καὶ εἶπε· Σπαρτιάται,
ἀγεννήθη ἡμῖν βασιλεὺς εὐς. Καὶ ταῦτα εἰπὼν κατέθεσε τὸ βρέ-
φος εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον. Τὸ βρέφος τοῦτο ωνομάσθη Χα-
ρίλαος.

Ἐκτότε δὲ Λυκοῦργος κατεῖχε τὴν βασιλείαν ὡς ἐπίτροπος
τοῦ ἀνεψιοῦ του. Ἀλλ' ἡ χήρα βασίλισσα θεωροῦσα ἔκυρὴν
προσβεβλημένην ὑπὸ τοῦ Λυκούργου, διότι δὲν ἐδέχθη τὴν
πρότασίν της, ἐσκέπτετο νὰ τὸν ἐκδικηθῇ. Διὸ συνεννοηθεῖσα
μετὰ τῶν συγγενῶν της διέδιδεν ὅτι δὲ οὐδὲν οὐδὲν
νὰ θανατώσῃ τὸν βασιλόπατρα, ἵνα σφετερισθῇ αὐτὸς τὴν βα-
σιλείαν. Αἱ συκοφαντίαι αὗται ἐλύπησαν τὸν Λυκοῦργον καὶ ἀπο-
φασίζει νὰ φύγῃ ἐκ Σπάρτης, μέχρις οὐδὲν ἄνεψιός του ἡλικεω-
θῆ. Μετέβη δὲ εἰς Κρήτην, ἐνθα ἐσπούδασε τοὺς σοφοὺς νόμους
τῶν Κρητῶν, ἐπειτα καὶ εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ εἰς ἄλ-
λας χώρας μελετῶν τὰς ἥθη τῶν λαῶν καὶ σκεπτόμενος νὰ
διορθώσῃ τὰς ἐλλείψεις τῆς πατρίδος του δι' ιδίας νομοθεσίας.

'Αφ' οὐδὲ διέτριψεν ίκανα ἔτη εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἐπαγ-
ῆλθεν εἰς τὴν Σπάρτην, ἦν εὖρε εἰς ἔτι μεγαλειτέραν ἀνωμαλίαν
ἢ πρότερον. 'Ο ἀνεψιός του Χαρίλαος εἶχε μεταβληθῆ εἰς τύ-
ραννον καὶ μίση μεταξὺ τῶν πολιτῶν καὶ στάσεις τοῦ λαοῦ
ἐμπάστιζον τὸν τόπον. 'Ο Λυκοῦργος εἶδε ὅτι μόνον διὰ νέων
νόμων ἡδύναντο νὰ θεραπευθῶσι τὰ κακὰ ταῦτα καὶ ἀπεφά-
σισε νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν νέαν ταύτην νομοθεσίαν. Τὸ σχέδιόν
του ἀνεκοίνωσεν εἰς ὄλιγους ιτιχυρούς, σύτινες ἐπεδοκίμασαν
αὐτὸς καὶ ὑπεσχέθησαν νὰ συνδράμωσιν αὐτόν. Διὸ πρωΐαν τινὰ
λαβὼν τριάκοντα ἀνδρας ὠπλισμένους μετέβη εἰς τὴν ἀγοράν,
ἵνα φοβήσῃ τοὺς ἐναντίους καὶ προλάβῃ πᾶσαν ἀντίστασιν εἰς
τὴν ἐκτέλεσιν τῶν σκοπῶν του. Τοῦτο μαθὼν δὲ βασιλεὺς Χα-
ρίλαος ἐνόμισεν ὅτι τοῦτο γίνεται κατ' αὐτοῦ καὶ ὅτι τρέχει

χίνδυνον ἡ ζωὴ του καὶ ἐλθῶν ἔκλεισθη ἐντὸς τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς. Ὁ Λυκοῦργος δόμως κατέστησεν εἰς αὐτὸν γνωστὸν ὅτι πρόκειται περὶ διορθώσεως τῆς πολιτείας καὶ ὅτι οὐδεὶς ἐπιβούλευει οὔτε τὴν ζωὴν οὔτε τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. Ὁ Χαρίλαος ἀκούσας τοῦτο συνεπάθη καὶ αὐτὸς μὲ τὸν Λυκοῦργον, ἵνα ἐφαρμοσθῇ ἡ νέα νομοθεσία.

Ὁ Λυκοῦργος διὰ τῆς νομοθεσίας του ἐπεδίωξε νὰ καταστήσῃ τοὺς Σπαρτιάτας στρατιωτικὸν ἔθνος, ἵνα καὶ τὴν ἀρχὴν τὴν ιδίαν τηρήσωσι καὶ τὴν χώραν αὐτῶν αὐξήσωσι διὰ κατατήσεων. Πρὸς τοῦτο ἐπρεπε νὰ παύσῃ πᾶς ἀνταγωνισμὸς καὶ πᾶσα ἔρις τῶν πολιτῶν, νὰ ὑπαρχῃ δὲ πανταχοῦ πειθαρχία, νὰ ἀσκηθῶσι δὲ οἱ πολῖται καὶ οἱ μεγάλη καὶ οἱ μικροὶ εἰς τὰς κακουχίας τῆς ζωῆς. Ὡστε δὲ πόλεμος νὰ θεωρῆται παρ' αὐτῶν οὐχὶ κατάρα ἀλλ' ἀπόλαυσις τῆς ζωῆς. Οἱ Περίοικοι καὶ οἱ Εἰλωτες ὥφειλον νὰ ἐργάζωνται τὴν γῆν καὶ νὰ ἀσκῶσι τὰς τέχνας καὶ τὸ ἐμπόριον, οἱ Σπαρτιάται δόμως ἐπρεπεν ἀποκλειστικῶς νὰ εἶναι στρατιῶται, ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτῶν μέχρι τοῦ θανάτου των ὑπηρετοῦντες τὴν πατρίδα των, χάριν τῆς δοποίας ἐγεννήθησαν. Ἡ δίκελλα καὶ τὸ ἄρτορον ἥρμοζον εἰς τὰς χεῖρας τῶν Εἰλωτῶν, εἰς τὰς χεῖρας τῶν Σπαρτιατῶν δόμως ἥρμοζε μόνον τὸ ξῖφος καὶ ἡ λόγχη. Καὶ ὅτε ἐπόθησεν δὲ Λυκοῦργος νὰ ἴδῃ ἐν τῇ πατρίδι του, τοῦτο ἐγένετο ἐντὸς ὀλίγου χρόνου. Ἡ Σπάρτη μετεβλήθη εἰς μέγα στρατόπεδον, ὅπου πάντες δόμοι οἱ δυνάμενοι νὰ φέρωσιν δόπλα ἔτρωγον δόμοι ἀνὰ δέκα πέντε εἰς ἑκάστην τράπεζαν ἄρτον κριθίνιον, ἐλαῖας, τυρόν, οἶνον, ιδίᾳ δὲ τὸν μέλανα ζωμὸν καὶ ὅπου πάντες ἤσκοῦντο εἰς τὰ δόπλα, ἵνα πάντοτε ὥσιν ἔτοιμοι εἰς πόλεμον. Ἐγίνετο δὲ δὲ μέλας ζωμὸς ἐκ κρέατος χοίρου βεβρασμένου ἐν αἴματι, εἰς δὲ ἔρριπτον καὶ δέξιος καὶ ὅλας.

Ἐννοεῖται δὲ ὅτι ἡ τοιαύτη τροφὴ κατ' ἀρχὰς ἐφάνη ἀηδὴς καὶ οἱ πλούσιοι μάλιστα, οἱ εἰθισμένη εἰς τὴν τρυφὴν ἡγανάκτησαν καὶ ἀθροισθέντες εἰς τὴν ἀγορὰν ὕβριζον τὸν Λυκοῦργον καὶ ἥθελον νὰ κακοποιήσωσιν αὐτόν. Διὸ ἡναγκάσθη ὁ Λυκοῦργος νὰ καταφύγῃ εἰς παρακείμενον ναόν, ἵνα σωθῇ. Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν ἔμελλε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν ναόν, νέος τις ὄνοματι "Αλκανδρος, οὐχὶ φύσει κακός, ἀλλ' ὀρμητικός καὶ ὀξύθυμος, ἐκτύπησε τὸν Λυκοῦργον διὰ τῆς βάθδου του, δτε οὗτος ἐστράφη νὰ ἴδῃ, καὶ τοῦ ἐξώρυξε τὸν ἐν τούτῳ ὀφθαλμόν. Ὡς δὲ οἱ πολῖται εἶδον τὸ καθημαγμένον πρόσωπον τοῦ Λυκοῦργου καὶ τὸν κατεστραμμένον ὀφθαλμόν του, ἐλυπήθησαν καὶ συλλαβόντες παρέδωκαν τὸν "Αλκανδρον εἰς τὸν Λυκοῦργον καὶ συνώδευσαν αὐτὸν μετὰ συμπαθείας εἰς τὴν οἰκίαν του. Καὶ αὐτοὺς μὲν εὐχαρίστησεν ὁ Λυκοῦργος διὰ τὰ εὐγενῆ αἰσθήματά των, τὸν δὲ "Αλκανδρον ἐκράτησε παρ' ἑαυτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ του, καὶ τοσοῦτον ἐμόρφωσεν αὐτὸν διὰ τῆς πραότητος καὶ τοῦ καλοῦ παραδείγματος, ὥστε ὁ "Αλκανδρος ἐγένετο χρηστὸς πολίτης λυπούμενος πάντοτε διὰ τὴν βλάβην, ἣν ἐποίησεν εἰς τὸν εὐγενέστατον τῶν ἀνδρῶν τῆς Σπάρτης.

'Αλλ' αἱ δυσαρέσκειαι αὕται καὶ τὰ παθήματα δὲν ἐπτότσαν τὸν Λυκοῦργον, ἵνα ἀποστῆ τοῦ ἔργου, ἀλλ' ἐνέμεινεν ἀδυσωπήτως ἐν αὐτῷ, μέχρις οὐ σὺν τῷ χρόνῳ οἱ Σπαρτιάται ἐξωχειώθησαν πρὸς τὸν νέον βίον καὶ ἐλησμόνησαν τὸν παλαιόν. 'Αλλ' ἵνα μὴ ἔχωσιν οἱ Σπαρτιάται τὰ μέσα τῆς εὔζωΐας, ὥστε καὶ θέλοντες νὰ μὴ δύνανται νὰ ζῶσι τρυφῆλῶς, πρὸς δὲ τούτοις ἵνα ἀφαιρέσῃ καὶ πᾶσαν ἀφορμὴν φθόνου τὸ ἔριδος πρὸς ἀλλήλους κατώρθωσεν, ὥστε νὰ γίνῃ ἀναδασμὸς τῶν κτημάτων, καθ' δια πάντες ἐλαθον ἵσην ἐκτασιν γαιῶν καὶ οὕτως ἀφηρέθη ἐκ τοῦ μέσου ἡ διάκρισις τῶν Σπαρτιατῶν

εἰς πλουσίους καὶ πτωχούς. Τὰ κτήματα ταῦτα ἐκαλλιέργουν, ώς εἰπομεν, οἱ Εἴλωτες, οἰτινες ἡσαν ὑποχρεωμένοι νὰ πληρώνωσι κατ' ἔτος ὡρισμένον ποσὸν κριθῆς, οἶνου καὶ ἐλαῖου εἰς τοὺς κυρίους τῶν, κρατοῦντες δὲ τι ἐπερίσσευε δι' ἑαυτούς. Ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τούτων προσέφερεν ἔκαστος Σπαρτιάτης κατὰ μῆνα εἰς τὴν κοινὴν τράπεζαν, ητις ἐκαλεῖτο συσσίτιον. ὡρισμένον ποσόν, δῆπος χρητιμεύη πρὸς διατροφὴν του.

Ἄλλα καὶ τὰ χρήματα δι' ἐπιτηδείου τρόπου ἀπεμάκρυνεν ἔκ τῆς Σπάρτης δὲ Λυκοῦργος· διότι διέταξε νὰ κυκλοφορῶσι μόνον σιδηρᾶ νομίσματα, τοσοῦτον δὲ μεγάλα καὶ βαρέα, ὥστε καὶ δὲ ισχυρότατος τῶν ἀνθρώπων δυσκόλως θὰ ἤδυνατο νὰ μεταφέρῃ ὄλιγας δραχμὰς ἀπὸ τοῦ ἐνὸς τόπου εἰς τὸν ἄλλον.

Ο Σπαρτιάτης λοιπὸν οὔτε κτήματα οὔτε χρήματα ἐπεθύμει νὰ ἔχῃ οὔτε καλὰ φαγητὰ καὶ ποτά, ἢ ἐπιθυμία του ἵτο μίχ καὶ ἡ αὐτὴ εἰς πάντας καὶ εἰς μικροὺς καὶ εἰς μεγάλους καὶ εἰς ἄνδρας καὶ εἰς γυναῖκας, ἢ δόξα τῆς Σπάρτης, ἢ ἐν πολέμῳ νίκη. Πρὸς τοῦτο ἔβλεπον πάντες καὶ πρὸς τοῦτο ἀνέτρεφον καὶ τὰ παιδία πάντα τὰ μὲν ἅρρενα νὰ γίνωσι ἀνδρεῖοι πολεμισταί, τὰ δὲ θήλεα νὰ γεννήσωσιν ἄνδρας ἀκαταμαχήτους. Καὶ διὰ τοῦτο, ὅταν ἐγεννῶντο τὰ παιδία, ἔξηταζον αὐτὰ οἱ γέροντες δὲν εἶναι ὑγιῆ καὶ ἀρτιμελῆ. "Οσα δὲν ἡσαν τοιαῦτα, ἔρριπτον εἰς τὸ Βάραθρον τοῦ Ταῦγέτου τὸ καλούμενον Ἀποθέται, ἵνα ἀποθάνωσι" Οσα δύος ἡσαν καλά, παρέδιδον εἰς τοὺς γονεῖς τῶν, ἵνα θρέψωσιν αὐτὰ μέχρι τοῦ 7 ἔτους, δὲ παρελάμβανεν αὐτὰ ἡ πολιτεία, ἵνα ἀναθρέψῃ αὐτὰ καὶ σκληραγγήσῃ συμφώνως πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτῆς.

Τὰ παιδία ταῦτα ἐτρέφοντο πάντα δμοῦ καὶ ἐδιδάσκοντο τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν γραφὴν καὶ τὰ ἀσματα. "Ινα δὲ σκλη-

ραγωγηθῶσι περιεπάτουν ἀνυπόδητα καὶ μὲν ἐλαφρὸν ὑποχάμισον, τὸ δποῖον ἐφόρουν τὸ αὐτὸν καὶ θέρος καὶ χειμῶνα. Ἐκοιμῶντο δὲ κατὰ γῆς ἐπὶ κλίνης ἐξ ἀχύρων ἢ χόρτων, ἀπὸ δὲ τοῦ 15 ἔτους ἐπὶ κλίνης ἐκ καλαμίων, τὰ δποῖα ἐκοπτον αὐτὰ ἐκ τῶν ὄχθων τοῦ Εὔρωτα, ποταμοῦ τῆς Σπάρτης, εἰς τὸν δποῖον καὶ ἐλούοντο. Τὸ δὲ φαγητὸν αὐτῶν ἦτο δ μέλας ζωμός, ὅστις ὅσον ἀηδὴς καὶ ἀν ἦτο, ἐφρίνετο εἰς αὐτὰ ἥδιστη τροφή, διότι ὑπερβολικὴ πεῖνα κατεῖχεν αὐτὰ κινουμενα καὶ γυμναζόμενα ἀδιακόπως δι' ὅλης τῆς ἡμέρας. Ἐγυμνάζοντο δὲ νὰ ὑποφέρωσι τὴν πεῖναν, τὴν διψαν, τὸ ψῦχος, τὸ θάλπος, τοὺς κόπους, τοὺς πόνους μετὰ θαυμαστῆς καρτερίας. Διηγοῦνται δὲ δτι κατὰ τὰς ἑορτὰς τῆς Ήεας Ἀρτέμιδος ἐμαστιγοῦντο ἀνηλεῶς τὰ παιδία, ἵνα δειχθῇ ἡ καρτερία αὐτῶν, ὅστε πολλὰ τούτων ἀπέθνησκον ὑπὸ τῶν κτυπημάτων, χωρὶς νὰ ἐκφέρωσιν εὐδεμίαν κραυγὴν ὁδύνης ἢ νὰ δειξωσι διὰ τοῦ προσώπου δτι ἀλγοῦσι.

Ωσαύτως ἐγυμνάζοντο τὰ παιδία νὰ σιωπῶσι ἐμπροσθεν τῶν μεγαλειτέρων, νὰ ἀποχρίνωνται δὲ ἐρωτώμενα δι' ὄλιγων λέξεων καὶ καταλλήλως. Τοσαύτας δὲ προόδους καὶ ἐν τούτῳ ἐδείκνυον καὶ ἀνδρες καὶ γυναικες, ὅστε ἐπεκλήθη τὸ εὑφωνικὸν συντόμως λέγειν Λακωνισμός. Πλῆθος δὲ τοιούτων ἀνεκδότων περιεσώθη ἡμῖν, ἐξ ὧν ἡμεῖς ἐνταῦθα ἀναφέρομεν τὰ ἀκόλουθα. Ἀθηναῖος οὗριζε τοὺς Σπαρτιάτας ὡς ἀμαθεῖς. Τοῦτο ἀκούσας Σπαρτιάτης εἶπε· Ἄληθῃ λέγεις, διότι μόνον ἡμεῖς δὲν ἐμάθομεν παρ' ὑμῶν οὐδὲν κακόν. "Οτε δὲ γυνὴ ξένη οὗριζε τὰς Σπαρτιάτιδας δτι ἀρχουσι τῶν ἀνδρῶν, ἡ Σπαρτιάτιστις ἀκούσασα τοῦτο ἀπεκρίθη διότι μόνον ἡμεῖς γεννῶμεν ἀνδρας.

Οὕτως ἐπαιιδεύοντο οἱ νέοι πάντες ἀνεξαιρέτως μέχρι τοῦ

20 ἔτους, ὅτε ἀγεγνωρίζοντο πλέον ὡς στρατιῶται τακτικοὶ καὶ μετεῖχον τῶν πολέμων μέχρι τοῦ 60 ἔτους τῆς ἥλικίας των.

Τὴν διεύθυνσιν δὲ τοιαύτης στρατιωτικῆς πολιτείας εἶχον οἱ δύο βασιλεῖς, οἱ πέντε ἔφοροι καὶ οἱ εἴκοσι ὄκτω γέροντες, οἱ ἀποτελοῦντες ὅμις μετὰ τῶν δύο βασιλέων τὴν βουλὴν τῶν γερόντων ἢ τὴν γερουσίαν.

Οἱ Λυκοῦργος, ἀφ' οὗ οὕτως διωργάνωσε τὴν πολιτείαν τῶν Σπαρτιατῶν, ἀνεγέρθησεν ἐκ Σπάρτης καὶ ἀπέθανεν ἐν τῇ ζένη. Τὰ δὲ ἀποτελέσματα τῆς στρατιωτικῆς τῶν πολιτῶν ἀνατροφῆς δὲν ἔθραμψαν νὰ φανῶσιν ἐν τοῖς πολέμοις τῶν Σπαρτιατῶν πρὸς τοὺς Μεσσηνίους, οὓς μέλλομεν νὰ ἔξιστορήσωμεν ἐφεξῆς.

Γ. Πρώτος Μεσσηνιακὸς πόλεμος (γ' 43—γ' 24 π. Χ.)

Πρὸς δυσμὰς τῆς Λακωνικῆς ὑπάρχει ἡ Μεσσηνία εὐφορωτάτη χώρα διαρρεομένη ὑπὸ τοῦ Παμίσου. Ταύτην, ὡς εἰπούμεν, εἶχον καταλάβῃ οἱ Δωριεῖς κατὰ τὴν μετανάστασιν τῶν λαῶν ὑπὸ βασιλέα αὐτῶν τὸν Κρεσφόντην. Ἡ πρωτεύουσα πόλις ἐκαλεῖτο Στενύκλαρος, δύο δὲ φρούρια ἴσχυρά ἢ Ἰθώμη καὶ ἡ Εἵρα ἡ τεφάλιζον τὴν χώραν. Οἱ Δωριεῖς οὔτοι τῆς Μεσσηνίας δὲν ἔζων κεχωρισμένοι τῶν παλαιῶν τῆς χώρας κατοίκων, ὡς οἱ Δωριεῖς τῆς Σπάρτης, καὶ διὰ τοῦτο προϊόντος τοῦ χρόνου συνεχωνεύθησαν εἰς ἓνα λαόν, ὅστις εἶναι γνωστὸς ἐν τῇ ιστορίᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν Μεσσηνίων. Μάλιστα δὲ καὶ ἡ βασιλεία περιῆλθεν εἰς ἄλλο γένος ἐξ Ἀρκαδίας καταγόμενον, εἰς τὸ γένος τοῦ Αἰπύτου. Φοβερὸς δὲ πόλεμος ἔξερράγη μεταξὺ τῶν Μεσσηνίων τούτων καὶ τῶν Σπαρτιατῶν, οὐ

τὰς ἀφορμὰς ἄλλως διηγοῦνται οἱ Μεσσήνιοι καὶ ἄλλως οἱ Σπαρτιάται. Πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ Ταῦγέτου εἰς τὰ σύνορα Λακωνικῆς καὶ Μεσσηνίας ἔκειτο ιερὸν τῆς Ἀρτέμιδος, κοινὸν εἰς ἀμφοτέρους τοὺς λαούς. Ἐνταῦθα, λέγουσιν οἱ Σπαρτιάται, ἐν καιρῷ ἑορτῆς νέοι τινὲς Μεσσήνιοι ἐπέπεσον κατὰ Σπαρτιατίδων παρθένων, ἵνα ἀπαγάγωσι αὐτάς. Ἐπειδὴ δὲ δι παρευρεθεὶς ἔκει τότε βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Τήλεκλος ἦθελησε νὰ ὑπερασπισθῇ αὐτάς, οἱ Μεσσήνιοι ἐφόνευσαν αὐτόν. Καὶ τοῦτο παρεκίνησε τὸν βασιλέα Ἀλκαμένη, υἱὸν τοῦ φονευθέντος, νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν Μεσσηνίαν. Οἱ δὲ Μεσσήνιοι τούναντίον ἔλεγον ὅτι, ὅτε τινὲς ἔχ τῶν προεστώτων αὐτῶν μετέβησαν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος, δι Τήλεκλος ἐπέπεσε κατ' αὐτῶν μετά τινων νέων ἀγενείων, οἵτινες ἦσαν μετημφιεσμένοι ως παρθένοι καὶ ὑπὸ τὰ ἐνδύματά των εἶχον κεχρυμμένα ξίφη, ἐλπίζων ὅτι, ἐὰν ἐφόνευεν αὐτούς, εὔκολώτερον ἥθελε κυριεύση τὴν χώραν. Ἄλλ' οἱ Μεσσήνιοι ἐννοήσαντες τὸ σχέδιον τοῦ Τηλέκλου ἐφόνευσαν καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς νέους. Πρὸς δὲ τούτοις διηγοῦνται οἱ Σπαρτιάται ὅτι δι Πολυχάρης, εὐγενῆς καὶ πλούσιος Μεσσήνιος, ἐφόνευσεν οὐκ ὄλιγος Σπαρτιάτας. "Οτε δὲ οἱ Σπαρτιάται ἀπήγινον νὰ παραδοθῇ αὐτοῖς πρὸς τιμωρίαν, οἱ Μεσσήνιοι ἤρνηθησαν. Οἱ Μεσσήνιοι δῆμος διεσχυρίζονται ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶχεν ἄλλως. Ὁ Πολυχάρης οὗτος εἶχε παραδώση εἰς Σπαρτιάτην ὄνόματι Εὔαιφνον ἀγέλην βιῶν ίνα βόσκη αὐτὴν εἰς τοὺς λειμῶνάς του μὲ τὴν συμφωνίαν να λαμβάνῃ καὶ αὐτὸς μέρος τῶν προϊόντων. Ὁ Εὔαιφνος δῆμος μὴ ἀρκούμενος εἰς τοῦτο ἐπώλησε τὴν ἀγέλην εἰς ἐμπόρους καὶ ἐλθὼν κατόπιν εἰς τὸν Πολυχάρη εἶπεν ὅτι λησταῖς ἥρπασα καὶ αὐτὴν καὶ τοὺς βουκόλους. Ἄλλ' ἐν τῷ μεταξὺ εἰς τῶν δούλων τοῦ Πολυχάρους, τὸν δποῖον δι Εἴαιφνος εἶχε πωλήσ-

δόμοῦ μετὰ τῆς ἀγέλης εἰς τοὺς ἐμπόρους, ἐπανῆλθεν εἰς τὸν Θεοχάρη καὶ διηγήθη αὐτῷ ὅλην τὴν ἀλήθειαν. Ὁ δὲ Εὔαι- φυνος διμολογήσας τὴν πρᾶξιν του ἐζήτησε συγχώρησιν καὶ ὑπεσχέθη νὰ πληρώσῃ τὴν ἀξίαν ὅλης τῆς ἀγέλης, εἶπε δὲ εἰς τὸν Θεοχάρη νὰ ἀφήσῃ τὸν υἱόν του νὰ συναπέλθῃ μετ' αὐτοῦ εἰς Σπάρτην, ἵνα δώσῃ αὐτῷ τὰ χρήματα. Καὶ δὲ μὲν νέος ἀνεχώρησε μετ' αὐτοῦ· ὅτε ὅμως ἔφθισαν εἰς τὰ σύνορα τῆς Σπάρτης, δὲ ἀπιστος Εὔαιρης ἐφόνευσε τὸν υἱόν. Ὁ Πο- λυχάρης τότε μαθὼν τοῦτο ἐπορεύθη εἰς Σπάρτην καὶ ἐζήτει δικαιιοσύνην, ἀλλ' οὐδεὶς προσεῖχε εἰς τοὺς λόγους του. Διὸ ἡναγκάσθη νὰ ἐπιχνέλθῃ εἰς Μεσσηνίαν, ἐφόνευε δὲ καθ' ὅδὸν πάντα Σπαρτιάτην, δην συνήντα. Τότε οἱ Σπαρτιάται ἔστειλαν πρέσβεις εἰς τὴν Μεσσήνην ζητοῦντες νὰ παραδοθῇ αὐτοῖς ὁ Πολυχάρης, ἀλλ' οἱ Μεσσήνιοι ἤργηθησαν καὶ τοῦτο ὑπῆρξεν ἡ αἰτία τοῦ πολέμου.

Οἱ Σπαρτιάται χωρὶς νὰ κηρύξωσι πρότερον πόλεμον κατὰ τῶν Μεσσηνίων εἰσέβαλον ἐν ὥρᾳ νυκτὸς εἰς τὴν χώραν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ βασιλέως Ἀλκαμένους καὶ κατέλαβον τὴν ὄχυραν πολὶν "Αμφειαν. Ἡ πόλις αὕτη παρὰ τὴν Στενύ- κλαρον κειμένη ὑπῆρξε τῶν Σπαρτιατῶν φοβερὸν δρμητήριον καὶ οἱ Μεσσήνιοι ἡναγκάσθησαν μετά τινων ἔτῶν κρατερὰν ἀντίστασιν νὰ φύγωσιν εἰς τὸ ιερὸν τοῦ Διὸς ὅρος τὴν Ίθώμην ἐγκαταλιπόντες καὶ τὴν πόλιν καὶ ὅλην τὴν βόρειον πεδιάδα τῆς Μεσσηνίας εἰς τοὺς πολεμίους. Ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς δυσπρο- σίτου τοῦ ὅρους κορυφῆς ὡχυρώθησαν οἱ Μεσσήνιοι καὶ ἀθροί- σαντες πάσας τὰς δυνάμεις αὐτῶν ἀντέστησαν πρὸς τοὺς πο- λεμίους ἐπὶ 19 ἔτη. Ἡτο δὲ βασιλεὺς τῶν Μεσσηνίων τώρα ὁ Εὐφάνης, ὅστις θέλων νὰ συμβουλευθῇ περὶ τοῦ πολέμου τὸν ἐν Δελφοῖς θεόν ἔστειλε καὶ ἤρωτησεν χύτον. Ἐλαθε δὲ ἀπάν-

τησιν τὴν ἔξης παρὰ τοῦ θεοῦ· Θυσιάσατε παρθένον ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γένους τοῦ Αἰπύτου καὶ θὲ σώσητε τὴν Ἰθώμην. Τότε πρὸς σωτηρίαν τῆς χώρας ὡρίσθη διὰ κλήρου νὰ θυσιασθῇ ἡ κόρη τοῦ Λυκίσκου. Ἀλλ' ὁ μάντις διαφθαρεὶς διὰ χρημάτων ὑπὸ τοῦ πατρὸς τῆς κόρης εἶπεν ὅτι αὕτη δὲν εἶναι ἐκ βασιλικοῦ αἵματος καὶ δὲν πρέπει νὰ θυσιασθῇ, ὁ δὲ πατὴρ παραλαβὼν αὐτὴν ἔψυγεν εἰς τὴν Σπάρτην, ἵνα σώσῃ αὐτὴν ἐκ τοῦ θανάτου. Τοῦτο ἐνέβαλε τοὺς Μεσσηνίους εἰς μεγάλην λύπην καὶ ἀμηχανίαν περὶ τοῦ πραχτέου. Ἀλλ' αἴφνης ἐμφανίζεται ἐνώπιον τοῦ λαοῦ ὁ Ἀριστόδημος ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γένους τῶν Αἰπυτιδῶν, ἀνὴρ τιμώμενος παρὰ πάντων διὰ τὴν ἀρετὴν του καὶ τὴν ἀνδρείαν του, καὶ ἐκκυρίως προσφέρει τὴν θυγατέρα του θυσίαν χάριν τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος. Ἀλλ' ὁ μνηστὴρ τῆς κόρης ἀντέστη εἰς τοῦτο λέγων ὅτι διὰ τῆς μνηστείας ὁ πατὴρ ἀπώλεσε τὸ πατρικὸν δικαίωμα. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Μεσσηνίοι οὐδέμιαν προσοχὴν ἔδοσαν εἰς τοὺς λόγους τούτου, ἔξεφερεν ούτος ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ του, ἵνα σώσῃ τὴν μνηστὴν του, ὅτι αὕτη δὲν εἶναι παρθένος καὶ ὅτι ἐντὸς ὄλιγου θὲ εἶναι μάτηρ. Τότε ὁ Ἀριστόδημος ἀγανακτήσας διὰ τὴν προσθολὴν ἔσυρεν ἐν μεγίστῃ ὄργῃ τὸ ξῖφος καὶ ἐνέπηξεν αὐτὸν εἰς τὸ στῆθος τῆς θυγατρός του, ἥτις πάραυτα ἔξεπνευσε. Καὶ ὁ λαὸς θὲ ἐφόνευε παραχρῆμα τὸν μνηστῆρα, ὅστις ἐγένετο ἀφορμὴ τοῦ θανάτου τῆς κόρης, ἀλλ' ὁ βασιλεὺς Εὐφάνης κατεπράῤῥεν τὸ πλῆθος εἰπὼν ὅτι διὰ τοῦ θανάτου τῆς κόρης ἔξεπληρώθη ὁ χρησμὸς καὶ ὅτι δὲν ἦτο ἀνάγκη νέου θύματος. Τοῦτο ἐδέχθησαν καὶ οἱ Αἰπυτίδαι πάντες, διότι ἔκαστος ἐφοβεῖτο μὴ διὰ νέας ~~κληρώσεως~~ ἀπολέσῃ τὴν ιδίαν του θυγατέρα. Ὁ μάντις δῆμος ἀντέλεγε διεσχυριζόμενος ὅτι ἡ κόρη ἔπεισε θῦμα τῆς ὄργης τοῦ πατρὸς καὶ οὐχὶ χάριν τῶν θεῶν.

Ἐξ ἔτη μετὰ ταῦτα οἱ Σπαρτιάται πάλιν εἰσέβαλον εἰς τὴν Μεσσήνην καὶ μάχης γενομένης ἐπεσεν δὲ Εύφανης. Ἐπειδὴ δὲ οὐδένα εἶχε κληρονόμον τῆς βασιλείας, δὲ λαὸς σύμπας τιμῶν τοῦ Ἀριστοδήμου τὴν φιλοπατρίαν καὶ τὸν ἡρωϊσμὸν ἀνεκήρυξεν αὐτὸν βασιλέα τῆς Μεσσηνίας. Οὐδὲ Αριστόδημος κατώρθωσε διὰ τῆς συνέσεως αὐτοῦ νὰ καταστήσῃ συμμάχος τοὺς Ἀρκάδας, τὸν δὲ Ἀργείους καὶ Σικυωνίους καὶ εἰργάζετο ἀνενδότως νὰ ἀπομακρύνῃ ἐκ τῆς χώρας του τοὺς Σπαρτιάτας. Πολλάκις ἔκαμνεν ἐπιδρομὰς δροῦ μετὰ τῶν συμμάχων εἰς τὴν Λακωνίαν μάλιστα ἐν καιρῷ τοῦ θερισμοῦ, δπόθεν ἐπανήρχετο πολλὰ λάφυρα φέρων. Άλλοι δὲ Ἀμφείφ τῆς Μεσσηνίας μένοντες Σπαρτιάται ἐποίουν τὰ αὐτὰ ἀντεκδικούμενοι τοὺς Μεσσηνίους καὶ οὕτω παρήρχοντο τὰ ἔτη ἐν ληστείαις καὶ ἐρημώσεσι, ἀλλὰ καὶ χωρίς νὰ παύσῃ καὶ διπόλεμος.

Τέλος κατὰ τὸ 18 ἔτος τοῦ πολέμου οἱ Σπαρτιάται ἀπεφάσισαν νὰ πορευθῶσι κατὰ τῆς Ἰθάμης ἔχοντες βοηθοὺς καὶ τοὺς Κορινθίους. Οὐδὲ Αριστόδημος ἐκλέξεις ἐκ τῶν Μεσσηνίων, Ἀργείων καὶ Σικυωνίων τοὺς ἀνδρειοτάτους παρέταξεν αὐτοὺς βαρέως ὥπλισμένους ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Κλεόννιδος καὶ Λάχμιδος κατὰ μακρὰν φάλαγγα εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Ἰθάμης, αὐτὸς δὲ μὲ τοὺς λοιποὺς μαχητὰς ἐκρύβη εἰς κοιλάδα τεινά, ἵνα ἐπέλθῃ ἀόρατος κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν. Καὶ ὅντως οἱ Σπαρτιάται ἐν πυκνῇ φάλαγγι ἐπέπεσον κατὰ τῶν Μεσσηνίων, οἵτινες ἀντέστησαν γενναίως ὡς σιδηροῦν τεῖχος καὶ οὐδαμῶς ὑπεχώρουν. Ενῷ δὲ ἐνταῦθα συνεκροτήθη πεισματώδης μάχη διὰ δοράτων καὶ ξιφῶν, αἱφνῆς προσέβαλεν ἐκ τῶν ἐπισθεν τοὺς Σπαρτιάτας δὲ Αριστόδημος ἐξελθὼν ἐκ τῆς ἐνέδρας καὶ πολλὴν φθορὰν ἐπήνεγκεν εἰς αὐτούς. Τότε ἡ Σπαρτιατικὴ φάλαγξ διερράγη καὶ μετ' ἀπελπιστικὸν ἀγῶνα ὅσοι

ἐκ τῶν Σπαρτιατῶν δὲν ἐπληγώθησαν ἢ δὲν ἐφονεύθησαν, ἔφυγον ἵνα σωθῶσι.

Μετὰ τὴν φοβερὰν δὲ ταύτην ἤτταν οἱ Σπαρτιάται ἀπώλεσαν τὸ θάρρος καὶ πέμψαντες εἰς Δελφοὺς ἡρώτων τί νὰ πρόξενωσι. Οὐ δὲ θεὸς συνεθούλευσε νὰ μεταχειρισθῶσιν ἐν τῷ πολέμῳ ἀπάτην. Διὰ τοῦτο ἔστειλαν 100 ὄνδρας Σπαρτιάτας δῆθεν ὡς αὐτομολήσαντας εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Μεσσηνίων, ὅπως ἐν ὕρᾳ μάχης συμπράξωσι μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν. Ἀλλ' ὁ Ἀριστόδημος νοήσας τὴν πανουργίαν ἀπέπεμψεν αὐτούς. Τότε προσεπάθησαν νά ἀποσπάσωσι ἐκ τῶν Μεσσηνίων διὰ βραδιουργιῶν τοὺς συμμάχους αὐτῶν, ἀλλ' οὐδὲ καὶ τοῦτο κατώρθωσαν.

'Αλλ' ἀν ἀπέτυχον τὰ ἄλλα, ἐν ὅμως δὲν ἀπέτυχεν, καὶ τοῦτο ἔφερε τὸν ὅλεθρον τῶν Μεσσηνίων. Οἱ χρησμὸι εἶχεν εἴπη πρὸς τοὺς Μεσσηνίους ὅτι κατὰ τὸ 20. ἔτος τοῦ πολέμου θὰ νικήσωσιν ἐκεῖνοι, οἵτινες πρῶτοι ἥθελον ἀφιερώσῃ 100 τρίποδας περὶ τὸν βωμὸν τοῦ Διὸς ἐν Ἰθώμῃ. Τοῦτο ἐγγάσθη ἐν Σπάρτῃ καὶ ὁ Οἰδαλος, τολμηρὸς Σπαρτιάτης, ἀφ' οὐ ἐπλασεν ἐκ πηλοῦ 100 μικροὺς τρίποδας, ἥλθεν ἀναμιχθεὶς μετὰ χωρικῶν Μεσσηνίων λάθρα εἰς τὸν ναὸν καὶ καταθέσας τοὺς ἑντὸς μικροῦ πάκκου κεκρυμμένους τρίποδας εἰς τὸν βωμὸν τοῦ θεοῦ ἐπανῆλθε ταχέως εἰς Σπάρτην, ἵνα ἀναγγείλῃ τὸ χαρμόσυνον γεγονός. Ως εἶδε τοῦτο ὁ Ἀριστόδημος, ἐνόησεν ὅτι εἶναι ἐγγὺς τῆς πατρίδος του ἡ πτῶσις, ἐδηλοῦτο δὲ τοῦτο καὶ ἔξ ἄλλων σημείων. Πρῶτον οἱ κύνες τῶν Μεσσηνίων πάντες συνήρχοντο εἰς τόπον, ὡρύοντο καθ' ὅλην τὴν νύκτα ὡς λύκοι καὶ ἔφευγον ἔπειτα εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν ἔχθρῶν ὡς νὰ ἥθελον τὰ πιστὰ ταῦτα ζῆσαι νὰ μὴ μετάσχωσι τῆς συμφορᾶς τῶν κυρίων των. Δεύτερον ἐν τῇ ἔστια τοῦ Ἀριστοδήμου ἐφύη χόρτον.

Τρίτον δὲ ἡ σφαγιασθεῖσα θυγάτηρ του ἐνεφανίσθη αὐτῷ μελα-
νειμονοῦσα καθ' ὑπνους καὶ ἀφ' οὐ ἀφήρεσεν αὐτοῦ τὸν δπλισμὸν
ἐνέδυσεν αὐτὸν λευκὸν ἴματιον ἐπιθέσασα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του
καὶ χρυσοῦν στέφανον, ὡς συνείθιζον οἱ Μεσσήνιοι νὰ θάπτωσι
τοὺς ἐπισήμους ἄνδρας. Οὐδεμίαν πλέον ἔχων ἀμφιβολίαν ὁ
Ἀριστόδημος ὅτι θὰ ἀποθάνῃ, ἥλθεν εἰς τὸν τάφον τῆς θυ-
γατρός του καὶ ὑπὸ μελαγχολίας καταληφθεὶς ἐσφαξεν ἑαυτὸν
διὰ τοῦ ξίφους.

'Ο θάνατος τοῦ ἀνδρείου βασιλέως ἐνέθαλε τοὺς Μεσση-
νίους εἰς μείζονα ἀθυμίαν. 'Αλλὰ καὶ πεῖνα μεγάλη ἐμάστιζεν
αὐτούς. Διὸ ἀπεφάσισαν νὰ πολεμήσωσι τὸν περὶ τῶν ὅλων
ἀγῶνα. Καὶ συγκροτηθείσης μάχης κατὰ τὸ 724 ἔτος π. Χ.
ήττηθησαν, ἀποθανόντων πάντων τῶν στρατηγῶν αὐτῶν θά-
νατον ἡρωϊκόν. Διὸ ἡναγκάσθησαν μετὰ εἰκοσαετῆ πόλεμον
νὰ παραδώσωσιν οἱ ἐπιζήσαντες τὴν Ἰθώμην καὶ νὰ ἀναχω-
ρήσωσιν ἀλλοι μὲν εἰς τὴν Ἀρκαδίαν, εἰς τὸ "Αργος καὶ εἰς
τὴν Σικυῶνα, ἀλλοι δὲ εἰς τὸ Πήγιον τῆς Ἰταλίας.

Δ. Δεύτερος Μεσσηνιακὸς πόλεμος.

Βαρέως ἐστέναζον ὑπὸ τὸν ζυγὸν οἱ Μεσσήνιοι ἀλλ' ἡ ἐλ-
πὶς ὅτι θὰ ἐλευθερωθῶσι παρέμενε αὐτοῖς ἀκμαία. 'Η σκλη-
ρότης τῶν ὑπερηφάνων νικητῶν εἶχε διεγείρη εἰς τὰς καρδίας
αὐτῶν μῆσος καὶ ἐκδίκησιν καὶ μετὰ πόθου ἀνέμενον τὸν
χρόνον, καθ' διν θὰ ἔξεδίωκον ἐκ τῆς χώρας τῶν πατέρων των
τοὺς ξένους καὶ θὰ ἀγέκτων τὴν ἐλευθερίαν των. Τὸν πόθον
τοῦτον τῶν Μεσσηνίων ἀνέλαβε νὰ πραγματοποιήσῃ ὁ ἥρως
Ἀριστομένης νέος ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γένους τῶν Αἰγυπτιῶν
καταγόμενος. Εἰς τὴν Ἀνδανίαν, πόλιν τῆς Μεσσηνίας κειμέ-

νην πρὸς βορρᾶν, συνήχθησαν φιλοπάτριδες Μεσσήνιοι νέοι καὶ πάντες ἀπεφάσισαν ἀνακηρύξαντες ἀρχηγὸν τὸν Ἀριστομένην νὰ ἐργασθῶσι πρὸς ἑλευθέρωσιν τῆς πατρίδος των. Ὁ Ἀριστομένης ἔστειλεν εὐθὺς ἀπεσταλμένους εἰς Μεσσηνίαν, ἵνα ἐτοιμάσωσι τὸν λαὸν εἰς ἐπανάστασιν, ἐζήτησε δὲ καὶ παρὰ τῶν Ἀρκάδων, Ἀργείων, Σικουωνίων βοήθειαν, ἵνα οὗτοι προθύμως ὑπεσχέθησαν. Ἀφ' εὑρίσκεται τοῦ ἡρωϊκοῦ στρατεύματός του εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Μεσσηνίας, οἱ δὲ Μεσσήνιοι ἐδέχθησαν αὐτὸν μετὰ χαρᾶς καὶ ἐπανεστάτησαν κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν. Τοσοῦτον δὲ ἀκάθεκτοι ἐδεικνύοντο οἱ Μεσσήνιοι, ώστε οἱ Σπαρτιάται ἡναγκάσθησαν νὰ ἐγκαταλίπωσι τὴν Μεσσηνίαν καὶ νὰ φύγωσιν εἰς τὴν Σπάρτην. Ἐνταῦθα δὲ τὰ πράγματα εἶχον κάκιστα. Οἱ Εἴλωτες καὶ οἱ Περίοικοι θαρρυνόμενοι ἐκ τοῦ παραδείγματος τῶν Μεσσηνίων διενοοῦντο νὰ ἐπαναστήσωσι, οἱ δὲ ἐκ Μεσσηνίας διωχθέντες Σπαρτιάται ἀπολέσαντες τὰ κτήματά των ἐν Μεσσηνίᾳ ἐζήτουν ἀναδασμὸν γῆς, ἵνα λάθωσι καὶ αὐτοὶ κτήματα. Ἐν τῇ σπουδαίᾳ ταύτῃ καὶ κρισίμῳ στιγμῇ ἔσωσε τὴν Σπάρτην ὁ ποιητὴς Τυρταῖος. Οὗτος διὰ τῶν ποιημάτων του ἐνέπνευσεν εἰς τοὺς Σπαρτιάτας ἀγάπην πρὸς τὴν πολεμικὴν δόξαν, σεβασμὸν πρὸς τοὺς βασιλεῖς καὶ ἀφοσίωσιν ἀδελφικὴν πρὸς ἀλλήλους, περιφρόνησιν δὲ πρὸς τοὺς δειλοὺς καὶ ἀπολέμους. Ἐν ἐκ τῶν ποιημάτων τοῦ Τυρταίου, ἀ τῆδον μετ' ἐνθουσιασμοῦ οἱ Σπαρτιάται, εἶναι τὸ ἀκόλουθον ἐν μεταφράσει εἰς τὴν γλῶσσαν ἡμῶν.

Τί τιμὴν τὸ παλληκάρι δταν πρῶτο 'ς τὴν φωτιὰ σκοτωθῆ γιὰ τὴν πατρίδα μὲ τὴν σπάθα 'ς τὴν δεξιά !

Πόσο λυπηρὸν ν' ἀφῆσῃ τὴν πατρίδα τὴν γλυκειά,
τὰ καλά του τὰ χωράφια καὶ νὰ ζῇ μὲ διακονιά·
μὲ γονεῖδον νὰ παραδέρνῃ, μὲ γυναῖκα ὡμορφονιά,
μὲ γερόντισσα μητέρα καὶ μ' ἀνήλικα παιδιά.

Κ' ἀπ' τὴν στέροποι καὶ φτωχεια, ὅπου πάη, ὅπου σταθῆ,
νὰ γνωρίζῃ ὅτι εἶναι 'ς ὄλους ἡ ζωή του μισητή·
νὰ ντροπιάζῃ τὴν γενιά του, νὰ 'ντροπιάζεται κι' αὐτὸς
καὶ ποτὲ νὰ μὴ τοῦ λείπῃ ἀπ' τὰ χείλη δ στεναγμός!

Τέτοιον ἀνθρωπὸν καθένας ζωντανὸν καταφρονεῖ
καὶ νεκρὸν δὲν ἀναφέρει, τὸνομά του λησμονεῖ.

Εἰς τὴν μάχην ἀς χυθοῦμεν ὄλοι μ' ἄφοβη καρδιὰ
δ καθένας ἀς πεθάνῃ γιὰ πατρίδα, γιὰ παιδιά.

'Σ τὴν φωτιὰ παλληκαράδες, γένητ' ὄλοι ἐν κορυμῷ,
'ς τὴν φωτιά, μὴ 'ντροπιασθῆτε 'σὰν φυγάδες, 'σὰν δειλοί.

Λεοντόκαρδο τὸ στῆθος καθενός σας ἀς φανῆ·

Τοὺς ἔχθρούς σας πολεμοῦντες μὴ ψηφᾶτε τὴν ζωή.

Νὰ μὴ φύγετε κι' ἀφῆστε τὰ σεβάσμια γηρατειά,
πῶχουν ἀχαμνὰ τὰ χέρια καὶ τὰ γόνατα βαρειά.

'Ἐντροπή σας, ἐντροπή σας, ἀπ' ὀπίσω νᾶν' δ νειδεῖς
κι' δ ἀδύνατος δ γέρος νὰ 'πεθάνῃ μπροστινός,
πῶχει κάτασπρα τὰ γένεια, κάτασπρη τὴν κεφαλή,
κ' εἰς τὰ χώματα ν' ἀφῆσῃ τὴν ἀδούλωτη ψυχή.

"Ολ' οἱ κίνδυνοι, οἱ πολέμοι, ὄλοι πρέπουν εἰς τὸν νειό,
εἰς τὸν νειὸ πολέμοι πρέπουν, 'ποῦ τὸ σῶμα ἔχ' ἀνθηρὸδ
Σεβαστὸς εἶναι 'ς τοὺς ἀνδρας, 'ς τὰς γυναῖκας ποθητός,
εὔμορφος ἀν πρωτοπέση κ' εἰς τὸν πόλεμον νεκρός.

"Ας ὁιφθῆ μπροστὰ 'ς τὸ γέρο κι' ἀσειστος ἀς στυλωθῆ,
καὶ τὰ δόντια του ἀς σφίξῃ, μέσ' 'ς τὸ αἷμ' ἀς κυλισθῆ.

Διὰ τοιούτων ἀσμάτων ὑψώσεν δὲ Τυρταῖος τὸ φρόνημα τῶν Σπαρτιατῶν, οἵτινες ἀκάθεκτοι ἐπανέλαβον τὸν πρὸς τοὺς Μεσσηνίους πόλεμον ἔχοντες ἀπόφασιν ἢ νὰ νικήσωσι ἢ νὰ ἀποθάνωσι. Καὶ οὕτως γενομένης μάχης ἐν Μεσσηνίᾳ παρὰ τὴν λεγομένην Μεγάλην τάφρον ἐνικήθησαν κατὰ κράτος οἱ Μεσσηνίοις καὶ διὰ τῆς ἀνδρείας βεβαίως τῶν Σπαρτιατῶν, καθ' ών δὲν ἦτο εὔκολον νὰ κατισχύσῃ πλέον τοῦ Ἀριστομένους ὥρωϊσμός, ἀλλὰ πολὺ περισσότερον ἐνικήθησαν, διότι δὲ Ἀριστοκράτης, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀρκάδων, ὅστις ἐμάχετο μετὰ τῶν Μεσσηνίων, δεκασθεὶς διὰ χρημάτων ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων ἐγκατέλιπε τὰς τάξεις του μεθ' ὅλου τοῦ στρατεύματός του καὶ ἀπεχώρησε τῆς μάχης. Οἱ Μεσσηνίοις τώρα ἡττηθέντες κατέφυγον εἰς τὴν Εἶραν τὸ ὄρος, ὅπερ κεῖται ἐν τῇ σημερινῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Ὄλυμπίας πλησίον τοῦ Τετραγίου ὄρους παρὰ τὸ χωρίον Κακαλέτρι, καὶ ἐνταῦθα ἐμειναν 11 ἔτη ἀμυνόμενοι γενναιίως κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν.

Διηγοῦνται δὲ περὶ τοῦ Ἀριστομένους θαύματα ἀνδρείας πάμπολλα. Ἐνῷ ἦτο ἐν Εἴρᾳ στεγῶς παρὰ τῶν Σπαρτιατῶν ἐγκεκλεισμένος, κατώρθωσε κρύφα νὰ ἀπέλθῃ ἐκ τοῦ φρουρίου καὶ μετ' ὄλιγων στρατιωτῶν, οὓς εἶχεν, νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Λακωνικὴν καὶ νὰ διαρπάσῃ τὰς Ἀμύκλας, κώμην κειμένην παρὰ τὴν Σπάρτην, πρὶν ἢ προφθάσωσιν οἱ Σπαρτιάται νὰ ἔλθωσιν εἰς βοήθειαν αὐτῆς. Ἀλλοτε εἰς ἐπιδρομήν τινα πάλιν αὐτοῦ εἰς Λακωνίαν συνεπλάκη μετά τινος στρατεύματος Σπαρτιατικοῦ, πολυαριθμοτέρου πολὺ τοῦ ἴδεικοῦ του καὶ βληθεὶς διὰ λίθου εἰς τὴν κεφαλὴν ἐπεσε κατὰ γῆς λιπόθυμος. Τότε ὥρμησαν ἐπ' αὐτὸν οἱ Σπαρτιάται καὶ συνέλαβον αὐτὸν αἰχμάλωτον μετὰ 50 Μεσσηνίων, οὓς πάντας ἐφερον εἰς Σπάρτην. Οἱ δὲ Σπαρτιάται ἀγανακτοῦντες διὰ τὰς ἀπωλείας, ἀς δὲ Ἀριστομέ-

νης ἐποίησεν εἰς αὐτούς, ὅπεράσισαν νὰ ῥίψωσιν αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς Μεσσηνίους εἰς τὸν Κεάδαν, δότις εἶναι βαθύτατον βάραθρον, εἰς δὲ ἔρριπτον τοὺς κακούργους.¹ Ινα δὲ λυπήσωσι ἔτι μᾶλλον τὸν Ἀριστομένη, διέταξαν νὰ ῥιφθῶσιν εἰς τὸ βάραθρον πρῶτον οἱ σύντροφοί του καὶ τελευταῖος αὐτός, ὅπερ καὶ ἔγενετο. Ἀλλὰ τοῦτο ἔσωσεν αὐτόν, διότι πολλῶν πτωμάτων εὐρισκομένων ἐν τῷ βαράθρῳ δὲ Ἀριστομένης ἐπεσεν ἐπ' αὐτῶν χωρὶς νὰ παθῇ τι. Ἀλλὰ μὴ δυνάμενος νὰ ἐξέλθῃ ἐτυλίχθη ἐντὸς τῆς χλαμύδος του καὶ κατεκλίθη ἐπὶ τῶν πτωμάτων περιμένων τὸν θάνατον. Εἶχον δὲ παρέλθῃ δύο ημέραι, καὶ ἤρχιζεν ἡ τρίτη, διε τὴν πτώσην ἐν τῷ βαράθρῳ κρότον. Ἀποκαλύψχε δὲ τὸ πρόσωπον, ἵνα ἴδῃ τί συμβαίνει, εἰδεν ἀλώπεκα τρώγουσαν πτώματα. Εὔθυς ἐνόησεν δὲ τι θὰ ὑπῆρχεν εἰς τὸ βάραθρον εἴσοδος καὶ ἐλθὼν πλησίον τῆς ἀλώπεκος ἤρπασεν αὐτὴν ἐκ τῆς οὐρᾶς διὰ τῆς μιᾶς χειρός, διὰ δὲ τῆς ἀλλῆς ἐκράτει τὴν χλαμύδα του καὶ ἐκώλυε τὴν ἀλώπεκα θέλιουσα νὰ τὸν δαγκάσῃ. Καὶ σύτως ἦλθον ἀμφότεροι, ἔμπροσθεν μὲν ἡ ἀλώπηξ, κατόπιν δὲ δὲ Ἀριστομένης εἰς τὴν ὄπην, ἐξ ἣς ἐξῆλθεν ἡ ἀλώπηξ ἀφεθεῖσα νῦν ἐλευθέρα. Τὴν ὄπην ταύτην ἐπλάτυνε διὰ τῶν χειρῶν του δὲ Ἀριστομένης καὶ ἐξῆλθε δι' αὐτῆς ἐπιστρέψας σῶος εἰς τὴν Εἰραν. Ως δὲ εἶδον τὸν προσφιλῆταν ἥρωα οἱ Μεσσηνίοι ὡγιστές ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην. Ἡ ἕδησις δὲ αὕτη ὅτι ζῆται δὲ Ἀριστομένης ἔφθασε καὶ εἰς τοὺς Σπαρτιάτας, οἵτινες ἀποροῦντες ἔλεγον· Πῶς εἶναι δυνατὸν ιεκρὸς νὰ εἶναι μεταξὺ τῶν ζώντων; Ἀλλ' ἐπείσθησαν εἰς τοῦτο μετ' ὀλίγον χρόνον· διότι δὲ Ἀριστομένης καιροφυλαῖτήσας ἐν καιρῷ νυκτὸς ἐπέπεσε κατὰ στρατεύματος Κορινθίων, οἵτινες ἦσαν σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ἐφόνευσε ἂν πλεῖστον αὐτῶν, ἐν οἷς καὶ τέσσαρας ἀρχηγούς. Τοιαῦτα

καὶ πολλὰ ἄλλὰ μεγάλης ἀνδρείας καὶ τόλμης ἔργα ἔξετέ-
λεσεν ὁ Ἀριστομένης, διὸ οἱ Μεσσήνιοι ἐτίμων ὅσπερ θεόν.
Ἄλλα πάντα ταῦτα δὲν ἡδυνήθησαν νὰ ἀποτρέψωσι τὴν
δουλείαν ἀπὸ τῆς πατρίδος του.

Εἴδομεν δὲ οἱ Μεσσήνιοι εἶχον ὄχυρωθῆ εἰς τὸ δυσπρόσιτον
ὅρος τὴν Εἵραν καὶ ὅτι ἐπὶ 11 ἔτη μάτην ἀπεπειράθησαν νὰ
κυριεύσωσιν αὐτὴν οἱ Σπαρτιάται· Ἀλλ᾽ ὅτι δὲν κατώρθωσεν
ἡ ἀνδρεία, κατώρθωσεν ἡ προδοσία. Δοῦλός τις εὐγενοῦς
Σπαρτιάτου, ὅστις ἔθοσκε τὰς ἀγελάδας τοῦ κυρίου του πλη-
σίον τῆς Εἵρας, κατώρθων νὰ εἰσέρχηται κρυφίως εἰς τὸ φρού-
ριον καὶ νὰ διενυκτερεύῃ μάλιστα ἐν τινι οἰκίᾳ Μεσσηνίου.
Κατὰ τινα δὲ νύκτα συνέβη νὰ πίπτῃ τοσοῦτον ῥαγδαία
βροχή, ὥστε οἱ φρουροὶ τῶν Μεσσηνίων ἐγκατέλιπον τὴν Εἵραν
καὶ μετέβησαν εἰς τὰς οἰκίας των ἐλπίζοντες ὅτι εἶναι ἀδύ-
νατον ἐν τοιούτῳ καιρῷ νὰ κάμωσιν ἔφοδον οἱ Σπαρτιάται.
Εἰς δὲ τῶν φρουρῶν ἦτο καὶ ὁ Μεσσήνιος, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ
ὅποίου διενυκτέρευεν ὁ Σπαρτιάτης δοῦλος, ὅστις ἤκουσε πάντα
ταῦτα ἔκτιθέμενα ὑπὸ τοῦ Μεσσηνίου εἰς τὴν γυναικά του.
Καὶ εὐθὺς ἔδραμεν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Σπαρτιατῶν καὶ
ἔφανέρωσε τί ἤκουσε. Οἱ Σπαρτιάται ἔχοντες ὅδηγὸν τὸν δοῦ-
λον τοῦτον ἀνέβησαν μετὰ μεγάλης ἡσυχίας εἰς τὸ φρούριον καὶ
διὰ κλιμάκων εἰσῆλθον εἰς τὰ τείχη, χωρὶς νὰ ἐννοήσωσιν ἐκ
τούτων τι οἱ Μεσσήνιοι. "Οτε δὲ ἤρχισαν νὰ ὑλακτῶσιν οἱ
κύνες ἡγέρθησαν οἱ Μεσσήνιοι ἐκ τοῦ ὅπνου καὶ εἶδον μέτ' ἐκ-
πλήξεως ὅτι οἱ ἔχθροὶ ἐκυρίευσαν τὴν ἀκρόπολιν. Καὶ πρῶτος
ἐπῆλθε κατ' αὐτῶν ὁ Ἀριστομένης, ὃν ἤκολούθησαν καὶ οἱ
ἄλλοι Μεσσήνιοι, ἔκαστος ἔχων ὅπλον τι, ὅπερ ἔτυχε νὰ εὕρῃ
πρόχειρον. Δι᾽ ὅλης δὲ τῆς νυκτὸς ἐξηκολούθησε ἡ μάχη μετὰ
πείσματος ἐκατέρωθεν. Τῇ δὲ πρωΐᾳ προσῆλθον ἐπίκουροι τῶν

Μεσσηνίων καὶ αἱ σύζυγοι αὐτῶν, αἱ τινες δράξασαι καὶ αὐταὶ τὰ ὅπλα ἐρρίφθησαν μετὰ τῶν ἀνδρῶν των εἰς φονικὴν μάχην ἐπιθυμοῦσαι μαζῇ λον ν' ἀπολεσθῶσι καὶ αὐταὶ μετὰ τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος των ή νὰ μετενεχθῶσιν εἰς Σπαρτην ώς δοῦλαι. Τρεῖς ήμέρας καὶ τρεῖς νύκτας διήρκεσεν ὁ δεινὸς οὕτος ἀγών εἰς τὰς δόδους τῆς Εἵρας. Καὶ σι μὲν Λακεδαιμόνιοι πολυάριθμοι ὄντες ἄλλοι μὲν ἐμάχοντο, ἄλλοι δὲ ἀνεπαύοντο, ἄλλοι δὲ ἐκόμιζον εἰς τοὺς μαχομένους τροφὴν καὶ ὕδωρ. Οἱ Μεσσηνίοι οἵμως ὄλγοι ὄντες ἐμάχοντο ἀδιαλείπτως, χωρὶς νὰ φάγωσι, χωρὶς νὰ πίωσι, χωρὶς νὰ ἀναπαυθῶσι. Τοτε διάντης τῶν Μεσσηνίων Θέοκλος ἦλθε πρὸς τὸν Ἀριστομένην καὶ εἶπε· Τί μάτην ἀγωνίζεσαι, Ἀριστόμενε; Ἡ Μεσσηνία εἶναι πεπρωμένον νὰ ἀπολεσθῇ. Καὶ ἔγώ μὲν ἐκλέγω κοινὸν μετὰ τῆς πατρίδος μου θάνατον, σὺ οἵμως σῶσον σαυτόν, σῶσον δὲ καὶ δσους δυνηθῆς ἐκ τῶν Μεσσηνίων. Καὶ ταῦτα εἶπὼν ὥρμησε κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων πολλοὺς ἐξ αὐτῶν φονεύων, ἔως ὅτου ἀπέθκνε καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῶν δοράτων πληγεὶς τῶν Λακεδαιμονίων. Τὴν δὲ συμβουλὴν τοῦ γενναίου καὶ φιλοπάτριδος μάντεως ἐξετέλεσεν εὐθὺς ὁ Ἀριστομένης. Θέσας τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδία ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὑπολειφθέντων στρατιωτῶν του καὶ αὐτὸς ἐμπρὸς βαδίσας διέταξε πάντας νὰ τὸν ἀκολουθήσωσι. Φθάσας δὲ πλησίον τῶν Σπαρτιατῶν ἔδειξε διὰ τοῦ δόρατος δτι ζητεῖ ἐλευθέραν διέξοδον. Ταύτην προθύμως ἐπέτρεψκεν οἱ Σπαρτιάται σεβόμενοι τὴν ἀγδρείαν τῶν ἀντιπάλων των καὶ μὴ θέλοντες νὰ φέρωσιν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐσχάτην ἀπελπισίαν. Καὶ οὕτως ἐγκατέλιπον τὴν προσφιλῆ των πατρίδα οἱ ἐπιζῶντες Μεσσηνίοι μετὰ συντετριμένης καρδίας πορεύομενοι εἰς τὴν ξένην.

Ως δὲ σι Ἀρκάδες ἐμαθον τὴν συμφορὰν τῶν συμμάχων

αὐτῶν Μεσσηνίων ἥλθον πρὸς αὐτοὺς ἀναπαυομένους εἰς τὸ
ὅρος Λύκαιον καὶ προσφέροντες τροφὴν καὶ ἐνδύματα ἐκάλουν
αὐτοὺς εἰς τὰς πόλεις τῶν. Ἀλλ' ὅλιγοι τῶν Μεσσηνίων ἔμει-
ναν ἐν Ἀρκαδίᾳ, οἱ πλεῖστοι ὅμως ἔφυγον εἰς τοὺς ἀδελφοὺς
αὐτῶν ἐν Ρηγίῳ τῆς κατώτατης Ἰταλίας, ὅποθεν ὀρυχθέντες
κατέλαβον τὴν Ζάγκλην πόλιν τῆς Σικελίας, ἔνθα κατώκη-
σαν, καλέσαντες αὐτὴν Μεσσήνην. Οἱ Ἀριστομένης ὅμως πο-
θῶν νὰ ἐργασθῇ, διθείσης εὐκαιρίας, πάλιν πρὸς ἀπελευθέρω-
σιν τῆς πατρίδος του δὲν μετέβη μακράν, ἀλλ' ἔμεινεν ἐν
Ρόδῳ, πλησίον τῆς θυγατρός του, ἡτις εἶχε νυμφευθῆ τὸν βα-
σιλέα τῆς Ἰαλυσοῦ Δαμάγητον, ἔνθα καὶ ἀπέθανεν. Οἱ δὲ
ἀπομείναντες ἐν Μεσσηνίᾳ ἀνδρες ἔγειναν τῶν Σπαρτιατῶν
Εἴλωτες. Καὶ οὕτως ἐτελείωσεν ὁ δεύτερος οὗτος φοβερὸς πό-
λεμος, διστις διήρκεσεν δέκα ἑπτὰ ὅλα ἔτη, καὶ οὐ ἀποτέ-
λεσμα ὑπῆρξε ἡ καταστροφὴ τῶν Μεσσηνίων, γενναίου καὶ
φιλοπάτριδος λαοῦ. Ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ διέπρεψεν ὁ ἥρως
αὐτῶν Ἀριστομένης διὰ τὴν εὐτολμίαν του καὶ διὰ τὴν σω-
ματικὴν ῥώμην καὶ διὰ τὸ ἀκαταπόνητον καὶ ἀνένδοτον ἐν
ταῖς συμφοραῖς. Ἀλλὰ πάντα ταῦτα δὲν ἤδυνθησαν νὰ ἀπο-
τρέψωσι τὴν συμφορὰν τῆς πατρίδος του. Καὶ οὕτως ἡ Μεσση-
νία δούλη, μὲ τὰ τέκνα αὐτῆς διεσκορπισμένα εἰς τὴν ξένην,
ἔμεινεν ἐπὶ τρεῖς ὅλους αἰῶνας, μέχρις ὅτου ὁ Ἐπαμεινώνδας,
ὁ μέγας τῶν Θηβῶν στρατηγός, νικήσας τοὺς Σπαρτιάτας
ἡλευθέρωσε καὶ τοὺς Μεσσηνίους.

E. Σόλων ὁ νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν 814 (π. Χ.)

Εἰδομεν (σελ. 90) ὅτι οἱ Δωριεῖς, ἀφ' οὗ κατέλαβον τὸ πλεῖ-

στον μέρος τῆς Πελοποννήσου, ἐστράτευσαν καὶ κατὰ τῆς Ἀττικῆς, ἀλλ᾽ ἔσωσε τὴν χώραν δὲ ἡρωϊκὸς θάνατος τοῦ βασιλέως αὐτῆς Κόδρου. Τοῦτο ἐπωφελήθησαν οἱ εὐπατρίδαι· Ἀθηναῖοι, ὅπως αὐξήσωσι μὲν τὴν ἴδιαν ἑαυτῶν δύναμιν, περιορίσωσι δὲ τὴν δύναμιν τὴν βασιλικὴν καὶ εἰπον ὅτι τοιούτου μεγαλοφύχου βασιλέως οὐδεὶς δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἄξιος διάδοχος καὶ καλὸν εἶναι τοῦ λοιποῦ νὰ μὴ ἔχωμεν βασιλέα ἀλλ᾽ ισόβιον ἀρχοντα δίδοντα εἰς τοὺς εὐπατρίδας λόγον τῶν πράξεών του. Καὶ ὡς τοιοῦτος ἀρχων ἔξελέγθη δὲ Μέδων, δὲ νιός τοῦ Κόδρου. Τοῦτο ἐγένετο ἐν ἔτει 1068. Μετὰ τριακόσια δὲ περίπου ἔτη (752), ἀφ' οὗ ἐκβέρνησαν 13 ισόβιοι ἀρχοντες πάντες ἐκ τοῦ γένους τοῦ Κόδρου, οἱ εὐπατρίδαι εἰπον ὅτι καλὸν εἶναι οἱ ἀρχοντες τώρα νὰ κυβερνῶσι μόνον 10 ἔτη καὶ εἰς τοιοῦτον ἀξιωματοῦ δοκιμάζωνται πλὴν τῶν ἀπογόνων τοῦ Κόδρου, καὶ σᾶλοι σὺνδρες ἐξ εὐγενῶν οἰκογενειῶν καταγόμενοι. Διήρκεσε δὲ δὲ νεωτερισμὸς οὗτος 70 ἔτη, ὅτε ἐν ἔτει 682 ὥρισαν νὰ μὴ εἶναι εἰς μόνον ἀρχων ἀλλ᾽ ἐννέα καὶ νὰ ἐκλέγωνται κατ' ἔτος. Οὕτως ἡ βασιλεία ἔξελιπε κατὰ πρῶτον μὲν τὸ ὄνομα αὐτῆς, ἔπειτα δὲ βαθμηδὸν καὶ τὸ πρᾶγμα, εἰσῆχθη δὲ ἀντ' αὐτῆς ὡς πολίτευμα ἐν Ἀθήναις ἡ ἀριστοκρατία, ητοι ἡ κυβέρνησις τῆς χώρας ὑπὸ τῶν εὐπατριδῶν. Οὔτοι δὲ οἱ εὐπατρίδαι ὑπὲρ ἑαυτῶν φροντίζοντες ἐφέροντο πρὸς τὸν λαὸν δεσποτικῶς ἀδικοῦντες αὐτὸν καὶ πιέζοντες, χωρὶς νὰ δίδωσιν εἰς οὐδένα περὶ τούτου λόγον. Ἐδάνειζον μὲ μέγαν τόκον εἰς σᾶλους μὲν ἐπὶ ὑποθήκη τῶν κτημάτων των, ἐὰν εἶχον τοιαῦτα, καὶ μὲ τὸν καιρὸν κατώρθωντον τὰ κτήματα τοῦ λαοῦ νὰ περιέρχωνται εἰς τὴν κατοχήν των, εἰς σᾶλους δὲ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθήκῃ τῶν σωμάτων αὐτῶν, ἐν οὓτοι δὲν εἶχον κτήματα, καὶ οὕτως ἐποίουν τοὺς μὴ δυναμένους νὰ πληρώσωσι τὰ χρέη των

δούλους, οὓς ἡ ἐτήρουν αὐτοὶ ὥς τοιούτους, ἵνα καλλιεργῶσι τὰ
κτήματά των ἡ ἐπώλουν εἰς ἄλλους ἐντοπίους ἢ ξένους. Πολ-
λοὶ δὲ ὀφειλέται, ἵνα ἀποφύγωσι τὴν δουλείαν, ἔφευγον εἰς
τὴν ἀλλοδαπήν. Καὶ οὕτω συνέβαινε πολλοὶ τῶν Ἀθηναίων
οὐ μόνον νὰ ἀπολέσωσι τὴν ἐλευθερίαν των, ἀλλὰ καὶ τὴν
πατρίδα των ζῶντες ἐν τῇ ξένῃ μακρὰν συγγενῶν καὶ φίλων,
μακρὰν τῶν ὅστῶν τῶν πατέρων των, μακρὰν τῶν ἱερῶν, ἢ
ἔλατρευσαν καὶ ἡγάπησαν. Ἀλλὰ καὶ ὅσοι διετήρησαν τὰ
μικρὰ αὐτῶν κτήματα, ἡναγκάζοντο νὰ διδωσι εἰς τοὺς δα-
νειστὰς τὰ πέντε ἔκτα τῆς προσόδου αὐτῶν, διάχοντες αὐτοὶ
βίον ἀθλιον, ἀθλιώτερον καὶ αὐτοῦ τοῦ βίου τῶν εἰλώτων τῆς
Σπάρτης, οἵτινες ἔδιδον τὸ πολὺ τὸ ἥμισυ τῶν εἰσοδημάτων
των εἰς τοὺς χυρίους των. Τοιαύτη κατάστασις πραγμάτων δὲν
ἡδύνατο νὰ διαρκέσῃ πολὺ καὶ οἱ μὲν ἐνόμιζον ὅτι δύναται νὰ
διορθωθῇ, ἀν ἐγίνοντο νόμοι, δι' ὧν νὰ ἐτίθετο φραγμὸς εἰς
τὴν αὐθαιρεσίαν τῶν εὐπατριδῶν καὶ δι' ὧν νὰ ἔκανονίζοντο
καλλίτερον τὰ δικαιώματα καὶ τὰ καθήκοντα καὶ τῶν εὐπα-
τριδῶν καὶ τοῦ λαοῦ. Ἀλλοι δ' ἐφρόνουν ὅτι τὰ πράγματα θὰ
διωρθοῦντο, ἀν ἀνελάμβανε τὴν ἐξουσίαν ὅλην εἰς ἀνήρ γενόμε-
νος τύραννος, ὅστις νὰ περιστείλη καὶ τὴν αὐθαιρεσίαν τῶν εὐ-
πατριδῶν καὶ τὴν ἀκολασίαν τοῦ σχλοῦ. Καὶ οἱ δύο οὗτοι τρόποι
τῆς διορθώσεως τῶν πραγμάτων ἐτέθησαν εἰς χρῆσιν, ἀλλ' ἀμ-
φότεροι δυστυχῶς ἀπέτυχον. Ἐν ἔτει 624 ἀγετέθη εἰς τὸν ἀρ-
χοντα τότε Δράκοντα νὰ συντάξῃ νόμους, καὶ συνέταξε πράγ-
ματι τοιούτους, ἀλλὰ τὰ πράγματα δὲν μετεβλήθησαν, τού-
ναντίον ἔχειροτέρευσαν. Διότι ὁ Δράκων ἐνόμιζεν ὅτι διὰ τῶν
ποινῶν καὶ διὰ τοῦ φόβου ἡδύνατο νὰ σωφρονίσῃ τοὺς ἀνθρώ-
πους, οὐδεμίαν δὲ φροντίδα ἔλαβε νὰ ἀπαλλάξῃ τὸν λαὸν ἀπὸ
τὰς πιέσεις τῶν εὐπατριδῶν ἢ νὰ σώσῃ αὐτοὺς ἀπὸ τὸν κίνδυ-

νον τῆς δουλείας. Τὴν ἀγανάκτησιν δὲ τοῦ λαοῦ ταύτην καὶ τὸ μίσος πρὸς τοὺς εὐπατρίδας ἐπωφελούμενος ὁ Κύλων, φιλόδοξος εὐπατρίδης καὶ γαμβρὸς τοῦ τυράννου τῶν Μεγάρων Θεαγένους ἀπεπειράθη νὰ γίνη ἐν Ἀθήναις τύραννος τῇ συνδρομῇ τοῦ πενθεροῦ του, καὶ κατέλαβε μάλιστα τὴν Ἀκρόπολιν μετὰ τῶν συνωμοτῶν του, ἀλλ' ὁ τότε ἄρχων τῶν Ἀθηνῶν Μεγακλῆς ὁ Ἀλκμεωνίδης ἐπολιόρκησεν αὐτοὺς καὶ μόλις ἐπρόθασε νὰ σωθῇ ὁ Κύλων καὶ ὄλιγοι ἀλλοι ἐκ τῶν ὄπαδῶν του, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἔφονεύθησαν, χωρὶς μάλιστα νὰ ληφθῇ ὑπ' ὅψιν ὅτι κατέφυγον εἰς τὸν βωμὸν τῆς Ἀθηνᾶς ὡς ίκέται, ὥπερ παριδόντες οἱ ἀνθρώποι τοῦ Μεγακλέους ἤσεβησαν τὰ μέγιστα πρὸς αὐτὴν τὴν θεάν.

Τὰ πάθη ἥδη ἐμαίνοντο ἐν Ἀθήναις οὐ μόνον μεταξὺ λαοῦ καὶ εὐπατριδῶν, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν εὐπατριδῶν αὐτῶν, μάλιστα δὲ κατὰ τοῦ Μεγακλέους καὶ τῶν ἀλλῶν, οἵτινες ἐδείχθησαν ἀσεβεῖς πρὸς τὴν θεάν, μὴ φεισθέντες τῶν καταρυγόντων εἰς τὸν βωμὸν αὐτῆς καὶ ζητούντων σωτηρίαν. Καὶ Ιζήτουν ἐπιμόνως νὰ δικασθῶτιν ἐπὶ τῷ ἀγνοσιουργήματι τούτῳ εἰς Ἀλκμεωνίδαι, οἵτινες ὅμως οὐδαμῶς ἐστεργον νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς δίκην καὶ οὕτω δεινὸς ἐπέκειτο ἐμφύλιος πόλεμος, οἵστις θὰ κατέστρεψε τὴν πόλιν, ἢν δὲν ἔτῳζεν αὐτὴν εἰς τῶν σοφωτάτων ἀνδρῶν πάντων τῶν αἰώνων ὁ Σόλων ὁ Ἀθηναῖος. Οὗτος ἐγεννήθη ἐν ἔτει 639 π. Χ. καὶ κατήγετο ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γένους τοῦ Κόδρου. Ἀφ' οὐ δὲ ἐμαθε τὰ τότε διδασκόμενα μαθήματα ἐν τῇ πατρίδι του, ἐπεδόθη εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ μετέβη εἰς πολλὰς χώρας, ἔνθα δὲν προσεῖχε μόνον πῶς νὰ κερδήσῃ περισσότερα χρήματα, ἀλλὰ καὶ πῶς νὰ γίνῃ σοφώτερος μελετῶν τὸν βίον τῶν λαῶν καὶ τὰ πολιτεύματα αὐτῶν, τοὺς γόμους καὶ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν, τὰς τέ-

γνας, τὰς ἐπιστήμας καὶ τὴν θητοκείαν τῶν λαῶν. Διότι
 ἥθελεν ἐπιστρέψας εἰς τὴν πατρίδα του νὰ φέρῃ εἰς αὐτὴν ὅ, τι
 καλὸν ἔθλεπεν ὅτι εἶχον οἱ ἄλλοι λαοὶ καὶ οὕτω νὰ συντελέσῃ
 εἰς τὴν προκοπὴν αὐτῆς. Τοσοῦτον δὲ αἱ ἔριδες τῶν πολιτῶν
 εἶχον ἔξασθενήσῃ τὴν πόλιν, ὡστε οἱ Μεγαρεῖς ἀφήρεσαν παρ'
 αὐτῶν τὴν γῆσσον Σαλαμῖνα, ἵν μάτην ἐπειράθησαν διὰ πολ-
 λῶν πολέμων νὰ ἀνακτήσωσιν οἱ Ἀθηναῖοι. Μάλιστα δὲ οὗτοι
 τοσοῦτον δύσκολον ἔθεωρουν τὸ πρᾶγμα, ὡστε ἔχαμαν καὶ νό-
 μον νὰ θανατοῦται, ὅστις ἥθελε προτείνη νὰ ἐπαναληφθῇ ὁ
 πόλεμος ὁ πρὸς τοὺς Μεγαρεῖς ἔνεκα τῆς Σαλαμῖνος. Ὁ Σό-
 λων ἦτο ἥδη τεσσαράκοντα ἑτῶν καὶ ἡ εὐγενὴς καὶ γενναῖα
 αὐτοῦ καρδία δὲν ὑπέμενε νὰ βλέπῃ τὴν τηλικαύτην τῆς
 πατρίδος του ἀδοξίαν. Καὶ ἀπεφάσισε νὰ πρωτοστατήσῃ αὐ-
 τός, ἵνα ἐλευθερωθῇ ἡ Σαλαμῖς ἀπὸ τῶν Μεγαρέων. Ἄλλ' ἵνα
 μὴ τιμωρθῇ, ὑπεκρίθη τὸν παράφρονα καὶ ἔξελθῶν ἔκ τῆς
 οἰκίας του ἐνδεδυμένος ἀλλοκότως καὶ φορῶν πιλίδιον ἐπὶ τῆς
 κεφαλῆς κατευθύνθη εἰς τὴν ἀγοράν. Ἐκεῖ περὶ αὐτὸν συνή-
 χθη λαὸς πολὺς, εἰς διὰ ἀπήγγειλε ὠραιότατον ποίημα αὐτοῦ
 περὶ ἀνακτήσεως τῆς Σαλαμῖνος. «Ἐρχομαι, λέγει, ἀπὸ τῆς
 Σαλαμῖνος μας ὅχι διὰ νὰ σᾶς δημιλήσω, ἀλλ' ἵνα σᾶς τρα-
 γουδήσω τὴν συμφοράν της. Ἡ δουλεία αὐτῆς εἶναι ἀνυπό-
 φορος καὶ ἔχει τὰ βλέμματά της ἐστραμμένα πρὸς τὴν μητέρα
 αὐτῆς τὰς Ἀθήνας, ἥτις ἀσπλάγχνως καὶ ἀδόξως ἐγχατέλι-
 πεν αὐτὴν. Ἀν δὲν ἀγακτήσωμεν τὴν γῆσσον, δὲν θέλω νὰ εἴμαι
 πλέον Ἀθηναῖος, θὰ γίνω πολίτης μιᾶς τῶν ἀσήμων πόλεων ἢ
 τῆς Φολεγάνδρου ἢ τῆς Σικίνου, διότι δὲν θέλω οἱ ἀνθρώποι
 δεικνύοντές με διὰ τοῦ δακτύλου νὰ λέγωσι περιφρονητικῶς.
 Καὶ αὐτὸς εἶναι Ἀθηναῖος ἐξ ἀκείνων, οἵτινες ἐγχατέλιπον τὴν

Σαλαμίνα. "Ας τρέξωμεν λοιπὸν ὅλοι εἰς τὴν Σαλαμίνα νὰ πολεμήσωμεν περὶ τῆς νῆσου μᾶς καὶ νὰ ἀποπλύνωμεν τὸ μέγα αἷσχος ὅτι ἔγκατελίπομεν αὐτὴν φοβηθέντες τοὺς Μεγαρεῖς." Ο θαυμάσσιος οὗτος λόγος τοῦ Σόλωνος ἐκάμε βαθυτάτην αἰσθησιν εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ εὐθὺς προσεφέρθησαν ἐξ αὐτῶν 500 ἑκλεκτοὶ ἄνδρες ἔτοιμοι νὰ συνδράμωσι τὸν Σόλωνα ὡς στρατιῶταις νὰ ἀνακτήσωσι τὴν νῆσον. Καὶ πράγματι ἐπεισόντες αἴφνης οἱ 500 οὗτοι Ἀθηναῖοι, ἤγουμένου τοῦ Σόλωνος, κατέλαβον τὴν Σαλαμίνα, χωρὶς οἱ Μεγαρεῖς νὰ προφθάσωσι νὰ ὑπερασπίσωσιν αὐτήν. Ἐπειδὴ δὲ κατόπιν ἐπὶ μακρὸν χρόνον οἱ Μεγαρεῖς προσεπάθουν μάτην νὰ γίνωσι κύριοι τῆς νῆσου, συνεφώνησαν νὰ λύσωσι τὴν διαφοράν των ταύτην διὰ διαιτησίας καὶ διώρισαν διαιτητὰς τοὺς Λακεδαιμονίους, οἵτινες ἐγνωμοδότησαν ὅτι ἡ νῆσος ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀθηναίους. Καὶ οὕτως δὲ Σόλων εὐηργέτησε τὰ μέγιστα τὴν πόλιν συντελέσας νὰ ἀνακτήσῃ αὕτη τὴν πρὸ πολλοῦ ἀπολεσθεῖσαν Σαλαμίνα. "Ωστε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἡτο μέγα ἐν Ἀθήναις καὶ οἱ ἄνθρωποι πρὸς αὐτὸν προσέβλεπον καὶ ἐν ταῖς δειναῖς ταύταις περιστάσεσι νὰ σώσῃ τὴν πόλιν ἐκ τῶν διχονοιῶν καὶ τῶν ἐρίδων καὶ ἐκ τῆς συμφορᾶς, ἥτις ἐμάστιζε τὴν κατωτάτην μάλιστα τάξιν τῆς κοινωνίας.

"Ἐν Ἀθήναις νῦν ἦσαν τρεῖς πολιτικαὶ μερίδες οἱ Πεδιεῖς, οἱ Πάραλοι καὶ οἱ Διάκριοι. Καὶ εἰς μὲν τὴν μερίδα τῶν Πεδιέων ἀνῆκον οἱ κτηματίαι, οἱ κατέχοντες τὴν πεδιάδα τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἐλευσίνος, εἰς δὲ τὴν μερίδα τῶν Παραλών ἀνῆκον οἱ βιομήχανοι, οἱ ἐμπόροι καὶ οἱ ναυτικοὶ οἱ κατοικοῦντες τὰ ἀνατολικὰ καὶ μεσημβρινὰ τῆς Ἀττικῆς μέρη, ἀκαλοῦντο Παραλία καὶ τὰ δποῖα ἐξετείνοντο ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Ζωστῆρος (τανῦν Βάρης) μέχρι τοῦ Σουνίου καὶ ἀπὸ τοῦ

Σουνίου μέχρι τῆς ἄκρας τοῦ Βριλησσοῦ (Πεντέλης). Εἰς δὲ τὴν μερίδα τῶν Διακρίων ἀνῆκον οἱ γεωργοὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν τριγωνικὴν πεδιάδα, ἥτις πάλαι μὲν ἐκαλεῖτο Διακρία, κατόπιν δὲ εἶναι γνωστὴ ὡς πεδιάς τοῦ Μαραθῶνος. Καὶ αἱ τρεῖς αὗται πολιτικαὶ μερίδες ἔδυσπλίστουν πρὸς ἀλλήλας καὶ ἐκάστη τούτων ἔζητε νὰ καταλάβῃ τὴν ἀρχήν, ἵνα διοικῇ τὰ πράγματα πρὸς τὸ συμφέρον της. Εἰς μεγίστην δὲ ἀντίθεσιν μάλιστα δὲ ἔχθραν εύρισκοντο οἱ Διάκριοι, οἱ πτωχοὶ οὗτοι γεωργοί, πρὸς τοὺς πλουσίους Πεδιεῖς, οἵτινες παντοιοτρόπως ἐπίεζον αὐτούς. Τὴν ἀνωμαλίαν δὲ ταύτην καὶ τὸ ἀσυμβίβαστον τῶν μερίδων βλέποντες πολλοὶ συνετοὶ Ἀθηναῖοι συνεβούλευσαν τὸν Σόλωνα νὰ γίνη μονάρχης καὶ διὰ τῆς βίας νὰ καταστείλῃ τὰ πάθη καὶ νὰ σώσῃ τὴν πόλιν. Ἄλλ' ὁ Σόλων ἤργηθη τοῦτο εἰπὼν διὰ τί νὰ καταφύγωμεν εἰς τοιοῦτον μέτρον, ἀφ' οὐ δυνάμεθα νὰ σώσωμεν τὴν πόλιν διὰ νόμων καταλλήλων καὶ νὰ ἐπαναφέρωμεν οὕτω τὴν εἰρήνην εἰς τοὺς πολίτας. Ὡς ἦκουσαν τοῦτο καὶ αἱ τρεῖς μερίδες, δημοφώνως ἀπεδέχθησαν αὐτό, διότι πάντες εἶχον ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν Σόλωνα, οὐ ἐγίνωσκον τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν φιλοπατρίαν, καὶ ἐτίμων αὐτὸν διὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ σοφίαν. Καὶ διὰ τοῦτο ἐν ἔτει 594 ἐξέλεξαν αὐτὸν πρῶτον ἀρχοντα μὲ τὴν πληρεξουσιότητα νὰ μεταρρυθμίσῃ τὸ πολίτευμα, ὅπως ἐνόμιζε συμφορώτερον.

'Ο Σόλων εἰς τὸ ὑπέρτατον ἀξιωματικὸν ἀναβιβασθεὶς ἐνόμισεν ὅτι ὥφειλε πρῶτον πάντων νὰ ἀρῃ τὸ μέγα σκάνδαλον περὶ τῆς ἀσεβείας τῶν Ἀλκμεωνιδῶν φονευσάντων τοὺς ὄπαδοὺς τοῦ Κύλωνος καθημένους ἵκέτας ἐν τῷ ναῷ. Μάλιστα δὲ τώρα ἦτο ἔτι μεγαλειτέρχη ἡ ἀπαίτησις περὶ τιμωρίας τῶν ἐναγῶν (μεμολυσμένων), καθ' ὃσον ἀπεδίδοντο καὶ ἐπιδημικαὶ νόσοι

ἐν τῇ πόλει εἰς τὴν ὄργὴν τῆς θεᾶς. Ὁ Σόλων παρέπεμψε τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὰ δικαστήρια καὶ οἱ θυαγεῖς περὶ τοὺς 300 ἔξωρίσθησαν ἐν τῶν Ἀθηνῶν, πρὸς ἔξιλασμὸν δὲ τῆς θεᾶς ἔχαλεσεν ἐκ Κρήτης ἀνδρα ἀγαπητὸν εἰς τοὺς θεοὺς ὅντα τὸν Ἐπιμενίδην, ὃστις διὰ προσευχῶν καὶ καθαριμῶν ἔξήγνισε τὴν πόλιν ἐκ τοῦ ἀγούσου.

Μετὰ τοῦτο δὲ Σόλων ἐπεδόθη εἰς τὴν μεταρρύθμισιν τῆς πολιτείας. Καὶ πρώτη μὲν αὐτοῦ διάταξις ἦτο νὰ ἀποδώσῃ τὴν ἐλευθερίαν εἰς πάντας τοὺς Ἀθηναίους, ὃσοι εἶχον γίνη δούλοις διὰ χρέος. "Οσοι δὲ τούτων εἶχον πωληθῆ ἐις τὴν ἀλλοδαπήν, νὰ ἀγορασθῶσι πάλιν διὰ χρημάτων τοῦ δημοσίου. Ἀπηγόρευσε δὲ τοῦ λοιποῦ νὰ δανειζῆται τις ὑποθηκεύων τὸ σῶμά του. Ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ὄφειλομένων χρημάτων ἐκ μέρους ἀνθρώπων ἔχοντων εἰσοδήματα καὶ δυγαμένων βαθμοῦν νὰ πληρώσωσι αὐτὰ ἔξευρεν δὲ Σόλων τοιοῦτο μέτρον, δι' οὗ καὶ τοὺς χρεώστας ἀνεκούφιζεν ἐλαττώνων τὸ χρέος αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς δανειτὰς δὲν ἔζημιώνεν. Τοῦτο δὲ ἦτο ἡ αὐξησίς τῆς τιμῆς τῆς δραχμῆς, δῆλον δτε τὸ νόμισμα ἔκαμε μὲν μικρότερον κατὰ 27 τοῖς ἑκατόν, διετήρησεν δὲν τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ τιμήν. Οὕτως αἱ 100 δραχμαὶ πρὸ τοῦ Σόλωνος εἶχον τώρα ἀξίαν 127 δραχμῶν, ὃ δὲ ὄφειλων 100 δραχμὰς πρὸ τοῦ Σόλωνος ἦδύνατο νῦν νὰ πληρώσῃ μόνον 73, διότι τόσαι παλαιαὶ δραχμαὶ ισοδυνάμουν πρὸς 100 νέας τοῦ Σόλωνος.

Ἐκτὸς δὲ τούτου ἥλαττωσε καὶ τὸν τόκον, ἀπηγόρευσε δὲ νὰ ἀγοράζωσι οἱ πλούσιοι πελλὰ κτήματα, δρίσας πόσην ἔκτασιν ἔκαστος τούτων ἰδικαιοῦτο νὰ κατέχῃ. Θαυμασμοῦ δὲ ἔξιος εἶναι καὶ ὁ τρόπος, καθ' ὃν ἔμελλε νὰ διοικήται ἡ πόλις. Ὁ Σόλων ἐφρόνει δτε ὅλοι οἱ πολεῖται ἐπρεπε νὰ ἀγαπῶσιν ἀλλήλους καὶ νὰ φροντίζωσι περὶ τῆς εὐτυχίας τῆς πό-

λεως, ούδεις δὲ νὰ μένῃ ἀδιάφορος εἰς τὸ πῶς αὕτη κυβερνᾶται καλῶς ή κακῶς. Διὸ ἐφρόνει ὅτι ἐπρεπε καὶ πάντες οἱ πολῖται νὰ μετέχωσι τῆς διοικήσεως. Τίνες δὲ ἐπρεπε νὰ κυβερνῶσι τὴν πόλιν, τούτους ἐπρεπε νὰ ἔκλεγῃ αὐτὸς ὁ λαός. Ἐλλ' ὁ λαός δύνατὸν ἐνίστη νὰ ἡπατάτο ὑπὸ σύνθρωπων δημοκόρπων καὶ ἀπατεώνων. Διὰ τοῦτο πρὸς ἀποφυγὴν ἐνδεχομένης πλάνης ὁ Σόλων ἐφρόντισε νὰ δρίσῃ προσόντα διὰ τοὺς μέλλοντας νὰ γίγωσιν ἀρχούτες τῆς πόλεως. Ὑπέλαθε δὲ ὅτι ἀριστονέροις πρὸς τοῦτο εἶναι ἡ περιουσία· διότι ὅσῳ μεγαλειτέραν περιουσίαν κτάται τις ἢ ὅσῳ καλλιεργεῖ τὴν περιουσίαν, ἢν παρ' ἄλλων παρέλαθε, τόσῳ καλλιτέρον ἀποδεικνύει τὴν φιλεργίαν, τὴν οἰκονομίαν, τὴν ἐπιτηδειότητα αὐτοῦ, καὶ τόσῳ περισσότερον συμφέρον ἔχει εἰς τὴν διατήρησιν τῆς τάξεως καὶ τῆς εὐνομίας. Καὶ δίκαιον εἶναι τοιοῦτος ἀνὴρ νὰ μετέχῃ τῆς κυβερνήσεως τῆς πόλεως. Περιουσίαν δὲ λέγων ἐνόει ὁ Σόλων μόνον τὴν ἔγγειον περιουσίαν. π. χ. τοὺς ἀγρούς, τοὺς ἀμπελῶνας, τοὺς ἐλαιῶνας κλπ. οὐχὶ ὅμως καὶ τὰς οἰκίας ἢ τὰ χρήματα· διότι φαίνεται ὅτι αἱ μὲν οἰκίαι τότε οὐδεμίαν ἔδιδον πρόσοδον, τὰ δὲ κέρδη τὰ ἐκ τῶν κεφαλαίων δὲν ἥδυναντο ἀποχρώντως νὰ βεβαιωθῶσι.

Διήρεσε δὲ τοὺς κατοίκους πάντας κατὰ τὰ εἰσοδήματα αὐτῶν εἰς τέσσαρας τάξεις τὰς ἔξις· 1. Εἰς τοὺς ἀπολαμβάνοντας κατ' ἔτος τούλαχιστου 500 μεδίμνων σίτου εἰσόδημα ἐκ τῶν κτημάτων των, οἵτινες εἶχον ἀξίαν 500 δραχμῶν, ἢ ἵστις ἀξίας οίνον ἢ ἔλαιον. Ἡ τάξις αὕτη ἐκαλεῖτο πεντακοσιομέδιμνοι. 2. Εἰς τοὺς ἀπολαμβάνοντας πρόσοδον 300 μεδίμνων ἢ 300 δραχμῶν μέχρι 479. Ἡ τάξις αὕτη ἐκαλεῖτο τριακοσιομέδιμνοι ἢ ἵππεις. 3. Εἰς τοὺς ἀπολαμβάνοντας πρόσοδον 200 μεδίμνων ἢ 200 δραχμῶν μέχρι 299. Ἡ τάξις αὕτη

ἐκαλεῖτο διακοσιομέδιμνοι ἢ ζευγῖται. 4. Εἰς τοὺς μικρὰν ἢ οὐδεμίαν πρόσοδον ἔχοντας. Ἡ τάξις αὕτη ἐκαλεῖτο θῆτες. Κατὰ τὴν διαίρεσιν ταύτην ἐκανόνισε καὶ τὰ δικαιώματα ὡς καὶ τὰ καθήκοντα τῶν πολιτῶν. Καὶ οἱ μὲν πεντακοσιομέδιμνοι ἥδυναντο νὰ καταλάβωσι πᾶσαν δημοσίαν θέσιν, εἶχον δὲ καὶ τὸ προνόμιον μόνις αὐτοὶ νὰ γίνωνται ἀρχοντες (ὑπουργοί), οἵτινες ἦσαν ἐν ὅλῳ Τ., ἐκλεγόμενοι κατ' ἔτος, οἱ δὲ θῆτες εἶχον μόνον δικαιώματα ψήφου νὰ ἐκλέγωσι δῆλον. καὶ τοὺς βουλευτὰς καὶ τοὺς ἀρχοντας, ἀλλ' αὐτοὶ δὲν ἥδυναντο νὰ γίνωσι οὔτε βουλευταὶ οὔτε ἀρχοντες, οὔτε δὲ ἔλλο τι ἥδυνατο νὰ λάθωσι δημόσιον ἀξιώματα, πλὴν τοῦ ἀξιώματος τοῦ δικαστοῦ (ἐνόρχου). Φόρους οἱ θῆτες δὲν ἐπλήρωνον οὔτε ὑπηρέτουν εἰς τὸ στρατιωτικὸν ἐκτὸς ἐκτάκτων περιστάσεων, καθ' ᾧς ἐκεινοὶ δύναντο νὰ πατρίς, ὅτε ἐστρατολογοῦτο ὡς εὗζωνοι ἢ ἐὰν ἦτο πόλεμος κατὰ θάλασσαν ὡς ναῦται. Τοὺς περισσοτέρους δὲ φόρους ἐπλήρωνον οἱ πεντακοσιομέδιμνοι, διότι οὔτοι ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ καταβάλωσι πᾶσας τὰς μεγάλας δαπάνας τοῦ στόλου καὶ νὰ φροντίζωσι περὶ τῆς καλῆς αὐτοῦ καταστάσεως καὶ διοικήσεως. Ἡ δὲ δευτέρα τάξις οἱ ἵππεῖς ὡς καὶ ἡ τρίτη οἱ ζευγῖται εἶχον τὸ δικαιώματα νὰ διορίζωνται βουλευταὶ, ὡν δ ἀριθμὸς ἦτο τετρακόσιοι. Τὰ δὲ καθήκοντα τῶν τριακοσιομεδίμνων ἢ ἵππεων ἦσαν νὰ ὑπηρετῶσιν ἐν πολέμῳ ὡς τοιούτοις διατηροῦντες ιδίᾳ δαπάνη καὶ τὸν ἵππον τῶν, οἱ δὲ ζευγῖται, οἵτινες ἦσαν καὶ ἡ πολυαριθμοτέρα τάξις, ὥφειλον νὰ ὑπηρετῶσιν ἐν πολέμῳ ὡς δπλῖται, δῆλα δὴ οὔτοις ἀπετέλουν τὸ πεζικὸν στράτευμα.

Τὴν ὑπερτάτην λοιπὸν ἀρχὴν τῆς πολιτείας ἀπετέλουν ἐν Ἀθήναις οἱ ἄννεα ἀρχοντες, ὡς ἐν Σπάρτῃ οἱ δύο βασιλεῖς. Ἀντὶ δὲ τῆς γερουσίας τῶν Σπαρτιατῶν ἐν Ἀθήναις ἦτο ἡ

βουλὴ τῶν τετραχοσίων, σίτινες κατ' ἔτος ἔζελέγοντο ὑπὸ πάντων τῶν πολιτῶν. "Ωστε ἐν Ἀθηναῖς εἰς τὴν κυβέρνησιν τῆς χώρας ἐλάμβανον μέρος περισσότεροι πολίταις ἢ ἐν Σπάρτῃ, τὸ πολίτευμα ἄρα αὐτῆς ἥτο δημοκρατικόν. Ἄλλας καὶ ἡ ἐκκλησία τοῦ δήμου εἴχε περισσότερα δικαιώματα ἵνταῦθα: διότι δὲν ἀπεκρίνετο μόνον διὰ τοῦ Ναὶ ἢ "Οχι εἰς τὰς προτάσεις τῆς βουλῆς, ἀλλ' ἡδύνατο καὶ νὰ ὅμιλήσῃ ἐπ' αὐτῶν καὶ νὰ τροποποιήσῃ αὐτάς. Ἄλλ' ἡ τοιαύτη τοῦ λαοῦ δύναμις ἡδύνατο νὰ ἀποβῇ ποτε καὶ βλαβερὰ εἰς τὴν πολιτείαν, ἐὰν εἰς τὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ συνέβαινε νὰ ἐπιδράσωσι λόγοι πάθους ἢ ἴδιοτελείχες. Καὶ διὰ τοῦτο ὁ Σόλων ἀνέθηκε εἰς τὸν Ἀρειον Πάγον ἥτοι εἰς τὸ σωματεῖον ἐκεῖνο, οὐ μέλη ἡσαν οἱ χρηματίσαντες πρότερον ἀρχοντες, οἱ δώσαντες λόγον τῶν πεπραγμένων καὶ χρηστοὶ κατὰ τὴν πολιτείαν αὐτῶν δειχθέντες, εἰς τοιοῦτο λοιπὸν ἐκ τοιούτων ἀνδρῶν συγκείμενον σωματεῖον ἐθώκεν ὁ Σόλων τὸ δικαίωμα νὰ ἀκυρωῖ τὰς ἀποφάσεις τοῦ δήμου, ἐὰν ἔθεωρει ταύτας ἐπιβλαβεῖς εἰς τὰ συμφέροντα τῆς πολιτείας. Εἰς τὸν αὐτὸν Ἀρειον Πάγον ἀνέθηκε προσόντα εἰς τὴν ἐπιτήρησιν τῆς ὅλης διοικήσεως, τῶν ἡθῶν τῶν ἀνθρώπων, τῆς ἐκπαιδεύσεως, πρὸς δὲ καὶ νὰ δικάζῃ τοὺς φόνους τοὺς γενομένους ἐκ προμελέτης.

Τὸ πολίτευμα τοῦτο τοῦ Σόλωνος ἥτο ἀριστον καὶ νῦν μὲν προσέλαβε τὴν αἵματοχυσίαν, ἔθεσε δὲ καὶ τὰς βάσεις τῆς προκοπῆς τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ μέλλοντι. Ἄλλ' οἱ σύγχρονοι τοῦ Σόλωνος ἀνθρώποι δὲν ἔμενον εὐχαριστημένοι. Αἱ μὲν ἀνώτεραι τάξεις τῆς κοινωνίας παρεπονοῦντο, διότι ἀφέθη ἡ ἐκλογὴ αὐτῶν καὶ δὲ ἐλεγχός τῶν πράξεών των εἰς τὸν λαόν, ἡ δὲ κατωτάτη τάξις ἔμεμψιμοί εἰρει ὅτι ἀπεκλείσθη τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐκλέγεσθαι. Καὶ ἐζήτουν νὰ γίνη τοῦ πολιτεύματος τροπο-

ποίησις καὶ προσθῆκαι, θνατικανοποιηθῶσι πάντων αἱ ἐπιθυμίαι. Ἀλλὰ τοῦτο ἔθεωρει ὁ Σόλων ὀλέθριον εἰς τὴν πολιτείαν καὶ διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὰς ἐνοχλήσεις τῶν ἀνθρώπων ἀπεδήμησεν εἰς τὴν ξένην ἐπὶ δέκα ἔτη, ἀφ' οὐ ἐλαθεὶς παρὰ τῶν Ἀθηναίων ἐνορκον. Διαβεβαίωσιν δὲ οὐδεμίαν μεταβολὴν κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον θὰ ἐπέφερον εἰς τοὺς νόμους. Τὰ δέκα ἔτη ταῦτα διέτριψεν ὁ Σόλων ἐν Αἰγύπτῳ, Κύπρῳ καὶ Μικρᾷ Ἀσίᾳ. Ὁτε δὲ ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας, εὗρε μὲν τοὺς νόμους ἀμεταβλήτους πράγματι, ἀλλὰ τὰ κομματικὰ πάθη εἰς μέγαν βαθὺ μὸν ἔξημμενα καὶ σκότως φιλοδόξους τείνοντας νὰ γίνωσι μονάρχαι. Ἄν καὶ γέρων, ἐν τούτοις προσεπάθησε νὰ ἀποκρούσῃ τὸν κίνδυνον, καλέσας τοὺς πολίτας νὰ ἀντισταθῶσι ἐνόπλως καὶ νὰ ὑπερασπίσωσι τὴν ἐλευθερίαν των, ἀλλὰ μὴ εἰσαχούσθεις ἀπεισέρθη εἰς τὸν ιδιωτικὸν βίον καὶ ἀπέθανεν ἐν βαθεῖ γῆρατι ἀγαπώμενος καὶ τιμώμενος μεγάλως παρὰ πάντων.

ΣΤ'. Πεισόστρατος καὶ οἱ νέοι αὐτοῦ. (860-810 π. Χ.)

Εἴδομεν δὲ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Σόλωνος οἱ κάτοικοι τῆς Ἀττικῆς ἦσαν διηρημένοι εἰς τρία κόμματα εἰς τοὺς Πεδίεις, εἰς τοὺς Παράλους καὶ εἰς τοὺς Διακρίους. Ἀρχηγοὶ δὲ τῶν κομμάτων τούτων κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τοῦ Σόλωνος ἦσαν τῶν μὲν Πεδιέων ὁ Λυκούργος ὁ Ἀριστολαῖδου, τῶν δὲ Παράλων ὁ Μεγακλῆς ὁ Ἀλκμεωνίδης, ἔχονος τοῦ Μεγακλέους, τοῦ ἐνεχομένου εἰς τὸ Κυλώνειον σύγος, εἰς δὲ εἶχε δοθῆ ὡς καὶ εἰς πάντας τοὺς ἐναγεῖς τοὺς ἔξορισθέντας σύμνηστείχε ἐπὶ Σόλωνος ἥδη νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν πατρίδα

τῶν τῶν δὲ Διαχρίων ἀρχηγὸς ἦτο δ Πεισίστρατος, ἀπόγονος τοῦ οὐδού τοῦ Νέστορος ἐκ Πύλου, ἀνὴρ ὥραῖος καὶ τοὺς τρόπους φιλόφρων καὶ εἰς ἄκρον δημοτικός. Καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι ἄνδρες ἐπεθύμουν νὰ γίνωσι τύρανοι τῆς Ἀττικῆς, ἐπέτυχεν δόμως δ Πεισίστρατος κατὰ τὸν ἔξης τρόπον. Ἡμέραν τινά, ὅτε δ Μεγαχλῆς καὶ δ Λυκοῦργος εἶχον ἐρίση μετὰ μεγάλης σφοδρότητος πρὸς ἄλλήλους ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἥλθε τετραυματισμένος καὶ δ Πεισίστρατος ἐφ' ἀμάξης ἐκεῖ τρέχων καὶ δεικνύων τὰ αἴματα εἰς τὸν παρεστῶτα λαὸν ἔλεγεν ὅτι καθ' ὅδον, ἐνῷ ἐπορεύετο εἰς τὰ κτήματά του, ἐπέπειτον κατ' αὐτοῦ οἱ ἀνθρώποι τοῦ Μεγαχλέους καὶ ἀν δὲν ἐπροφθανε νὰ φύγῃ, θὰ τὸν ἐφόνευον. Οὐδεὶς δὲ ἡδύνατο νὰ φαντασθῇ διτε τὰς πληγὰς ταύτας εἶχεν αὐτὸς δ Πεισίστρατος εἰς ἑαυτὸν ἐμποιήσῃ, ἵνα ἀπετήσῃ τὸν λαόν. Καὶ παρεχάλει τὸν λαὸν νὰ τὸν εὐεπλαγχνισθῇ καὶ νὰ τὸν συνδράμῃ, διότι ἐκειδύνευεν ἡ ζωὴ του. Ό λαός ύπέλαβε ταῦτα ἀληθῆ καὶ ἐδωκεν εἰς αὐτὸν 50 ἄνδρας ἐνόπλους σωματοφύλακας. Τούτους δ Πεισίστρατος ταχέως ηὔξησεν εἰς 400 καὶ καταλαβένων δι' αὐτῶν τὴν Ἀκρόπολιν ἐν ἔτει 560, ἐγένετο τῆς πόλεως τύρανος. Ως τοῦτο ἐγνώσθη, ἐφυγον εὐθὺς ἐκ τῆς χώρας οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἄλλων δύο μερίδων φοβούμενοι τὸν Πεισίστρατον, ὅστις οὕτω ἐμεινεν ἐπὶ 6 ἔτη ἀνενέχλητος διοικήσας τὴν πόλιν πατρικῶς, χωρὶς νὰ καταργήσῃ οὐδένα ἐκ τῶν νόμων τοῦ Σολωνος, μόνον εἰς τοῦτο προσεῖχε δύπως καὶ οἱ ἀρχοντες καὶ οἱ βουλευται καὶ αἱ λοιπαι ἀρχαῖ, οὐδὲν δὲν εἶχεν, ὡσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀνθρώποι τῆς μερίδος του.

'Αλλὰ τοὺς δύο φυγάδας ἀντιπάλους τοῦ Πεισίστρατου συνεφιλίωσε πάλιν ἡ κοινὴ δυστυχία καὶ ὅμονοήσαντες ἐπετέθησαν ἡνωμένοι κατ' αὐτοῦ καὶ ἡγάγκασαν αὐτὸν νὰ ἐγκατα-

λίπη τὴν ἀρχὴν καὶ νὰ φύγῃ μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν εἰς τὰ
ὅρη πρὸς τοὺς Διακρίους. Ἐκεῖθεν ἦλθε πρὸς τὸν Μεγαχλέα
εἰς συμφωνίαν νὰ γυμφευθῇ τὴν θυγατέρα του ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ
συνδράμῃ αὐτὸν νὰ καταλάβῃ πάλιν τὴν ἀρχήν. Ὁ Μεγα-
χλῆς ἔδεχθη τοῦτο καὶ ἐπανέφερε τὸν Πεισίστρατον εἰς Ἀθή-
νας κατὰ τρόπον παράδοξον καὶ ἀπίστευτον προκειμένου περὶ
τῶν Ἀθηναίων, οἵτινες ἐφημίζοντο ως ἀνθρωποι ἔξυπνοι. Ἐν
τῷ δήμῳ Παιανίας δηλ. ἵτο γυνή τις κάλλους μὲν ἔξαισιον,
ζναστήματος δὲ λίαν μεγάλου, καλουμένη Φυή. Ταύτην
ἰσχέφθησαν δὲ Πεισίστρατος καὶ ὁ Μεγαχλῆς νὰ παραστήσωσιν
εἰς τὸν λαὸν ως αὐτὴν τὴν θεὰν Ἀθηνᾶν. Διὸ ἐγένουσαν αὐτὴν
ὡς τὴν Ἀθηνᾶν μὲν περικεφαλαίαν, μὲν δόρυ καὶ ἀσπίδα καὶ
ἔκαθισαν ἐφ' ἀμάξης διμοῦ μετὰ τοῦ Πεισίστρατου. Καὶ οὕ-
τως ἤρχοντο εἰς τὴν πόλιν, κήρυκες δὲ προπορευόμενοι ἀνέχρα-
ζον· Δέχθητε, ὡς Ἀθηναῖοι, φιλοφρόνως τὸν Πεισίστρατον, δη-
νη Ἀθηνᾶ αὐτὴν φέρει εἰς τὴν Ἀκρόπολίν της λίαν αὐτὸν ἀγα-
πῶσα. Ταῦτα πιστεύσαντες οἱ Ἀθηναῖοι, προσηγόρισαν εἰς τὴν
θεὰν καὶ οὕτως ἀφῆκαν νὰ εἰσέλθῃ δὲ Πεισίστρατος εἰς τὴν
Ἀκρόπολιν καὶ νὰ γίνῃ πάλιν τύραννος τῆς γώρας. Ἄλλη ἡ
τυραννία αὕτη νῦν δὲν διήρκεσε πολὺν χρόνον· διότι δυσαρε-
στηθεὶς μετὰ τῆς γυναικός του τῆς νέας, θυγατρὸς τοῦ Με-
γαχλέους, περιέπεσεν εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ πενθεροῦ του,
ἐστις ἐνωθεὶς μετὰ τοῦ Λυκούργου ἐξέβαλεν αὐτὸν τῆς ἀρχῆς
καὶ τὸν ἥναγκασε νὰ φύγῃ μεθ' ὅλων τῶν τέκνων των, ἀ-
είχεν ἔχ τῆς προτέρας του γυναικός καὶ τῶν φίλων του εἰς τὴν
Ἐρέτριαν τῆς Εύβοίας, ἐνθα ἔμεινε 10 ὥλα ἔτη παρασκευό-
μενος νὰ καταλάβῃ πάλιν τὴν ἀρχήν. Βλέπων ὅτι τώρα μόνον
αιὰ τῆς βίας ἥδυνατο νὰ ἐπιτύχῃ τούτου, συνέλεγε χρήματα
καὶ παρὰ τῶν φίλων του ως καὶ ἔχ τῶν μεταλλείων του ἐν

Θράκη καὶ παρεσκεύαζε στρατὸν ἵσχυρὸν ἐν ἀγνοίᾳ τῶν Ἀθηναίων. "Οτε δὲ τὰ πάντα ἦσαν ἔτοιμα, ἀπέβη εἰς τὸν Μαραθῶνα, ἐνθα κατώκουν οἱ Διάκριοι οἱ ἀφωσιωμένοι εἰς αὐτὸν καὶ δπλίσας καὶ τούτους ἐπήρχετο κατὰ τῶν Ἀθηνῶν. Οἱ Ἀθηναῖοι μαθόντες τοῦτο ἀντεπεξῆλθον κατ' αὐτοῦ ως εἶχον, ἐστερημένοι πάσης προπαρασκευῆς, διότι δὲν περιέμενόν ποτε νὰ θελήσῃ ὁ Πεισίστρατος καὶ τρίτην ἥδη φορὰν νὰ ἀποκτήσῃ τὴν τύραννίδα. Φθάσαντες δὲ κατὰ τὸ μέσον τῆς διδοῦ πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς ἐν Πελλήνῃ Ἀθηνᾶς, κατὰ τὸ μέρος, ἐνθα κεῖται ὁ σήμερον Σταυρός, συνήντησαν τὸν Πεισίστρατον καὶ ἐστρατοπέδευσαν ἐνταῦθα. Τότε δ Πεισίστρατος καιροφυλακτήσας καθ' ὃν χρόνον οἱ Ἀθηναῖοι ἀλλοι μὲν ἐκάθισαν νὰ προγευματίσωσι, ἀλλοι δὲ ἐπαιζον ἡ ἀνεπάύοντο, ἐπέπεσε κατ' αὐτῶν καὶ μετὰ πεισματώδη ἀντίστασιν ἐτρεψεν αὐτοὺς εἰς φυγὴν. "Ινα δὲ δείξῃ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ὅτι δὲν εἶναι αὐτοῖς ἔχθρος, ἔστειλε τοὺς υἱούς του ἐφίππους κατόπιν τῶν φευγόντων Ἀθηναίων, ἵνα εἴπωσιν εἰς αὐτοὺς νὰ μὴ φοβῶνται μηδὲν κακὸν καὶ νὰ καταγίνωνται περὶ τὰ ἔργα των. Οὕτω δὲ δ Πεισίστρατος εἰσῆλθε νικητὴς εἰς τὴν πόλιν καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τύραννος αὐτῆς (538), διατηρήσας τὴν ἀρχὴν 11 ἔτη μέχρι τοῦ θανάτου του (527). Πολλοὶ δὲ τῶν ἀντιπάλων του, ἐν οἷς καὶ οἱ Ἀλκμεωνίδαι, ἐφυγον ἐκ τῆς χώρας, οἱ δὲ ἀπομεινάντες παρέδωκαν τοὺς υἱούς των διηρους διότι δ Πεισίστρατος ἐγίνωσκεν ἥδη μόνον διὰ τοῦ τρόμου καὶ διὰ τῆς δυνάμεως ἥδυνατο νὰ εἶναι ἀσφαλῆς ἐν τῇ ἀρχῇ. Διὸ καὶ δορυφόρους πολυαρίθμους διετήρει τοὺς καλουμένους Λυχόποδας καὶ φρουρὰν εἶχε διαρκῆ καὶ ἐν τῇ Ἀκροπόλει καὶ ἐν τῇ πόλει. Πάντα τὰ χρήματα δσα πρότερον εἰσέπραττεν ἡ πόλις ἔχ τῶν μεταλλείων τοῦ Λαυρίου, ἐκ τῶν λιμένων ως καὶ οἱ φόροι, οὓς ἐπέ-

Επαλεν ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος εἰς τὰς τρεῖς ἀνωτέρας τάξεις τῆς πολιτείας, εἰσήρχοντο εἰς τὸ ἴδιαιτερον τοῦ Πεισιστράτου ταμεῖον. Διὰ τῶν χρημάτων τούτων καὶ τοὺς πτωχοὺς ἔβοήθει καὶ στρατὸν συνετήρει καὶ ἔργα δημόσια ἔξετέλεσε μεγάλα, δι' ἣ τὸ ὄνομα τοῦ Πεισιστράτου ἐλαμπρύνθη ἐν τῇ ιστορίᾳ. Τοιαῦτα δὲ ἔργα εἶναι 1) μεγαλοπρεπέστατος ναὸς τοῦ Διὸς ἐν Ἀθήναις, ὃστις ἐτελείωσε μετὰ πάροδον πολλῶν αἰώνων ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ. 2) Ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς ἐν Ἀκροπόλει, δην ἡμιτελῆ ἔκαυσαν κατόπιν οἱ Πέρσαι. 3) Ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος παρὰ τὸν Ἰλισσὸν ποταμόν. 4) Κρήνη ἐν Ἀθήναις ἡ καλουμένη Καλλιρρόη, ἡς ἡς ἀνέβλυζε δι' ἐννέα κρουνῶν τὸ ὅδωρ καὶ ἥτις διὰ τοῦτο ἐπεκλήθη καὶ Ἐννεάκρουνος. Ἐπειτα δὲ ὅρισεν ἑορτὰς οἷχι τὰ Διονύσια τὰ μεγάλα, ἀτινα ἐτελοῦντο ταχτικῶς κατὰ Μάρτιον, τὰ Παναθήναια τὰ μεγάλα, ἀτινα ἐτελοῦντο κατὰ τετραετίαν τὸν μῆνα Ιούλιον, δι' ὧν ἐκρατεύοντο οἱ δεσμοὶ τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης τοῦ λαοῦ καὶ ηὔξανε τὸ πρὸς θεοὺς σέβας τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ καὶ ἐώ τῆς Ἀττικῆς ἀνέδειξε τὴν πόλιν ισχυρὰν καὶ σεβαστήν. Ήστι καὶ μὲ τοὺς Σπαρτιάτας, καὶ μὲ τοὺς Ἀργείους καὶ μὲ τοὺς Θηβαίους εἴχε συνάψη φιλίαν καὶ ἐπικαίρους θέσεις διὰ τὸ ἐλεύθερον ἐμπόριον καὶ ἐν Θράκη καὶ ἐν Τροίᾳ εἴχε καταστῆναι καὶ ὄχυρώσῃ. Ἰδιαιτέρας δὲ μνείας ἀξιον εἶναι ἡ συλλιγὴ τῶν δημητρικῶν ἐπῶν καὶ ἡ τακτοποίησις αὐτῶν ὑπὸ ὀνομαστῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ποιητῶν, οὓς ἐπίτηδες εἴχε καλέση τέος τὸν σκοπὸν τοῦτον δι Πεισίστρατος ἐν Ἀθήναις καὶ οἵτιες ἀποκαθάρχυτες παρέδωκαν εἰς τὰς ἐπερχομένας γεννεαῖς τὰ ιθάνατα ἔργα τοῦ Ὁμήρου, τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσσειαν, ἀτινα ἐμόρφωσαν καὶ μορφώνουσι καὶ μεγάλους καὶ μιρούς διὰ τῶν σοφῶν γνωμῶν, ἃς ἔκει περὶ παντὸς πράγματος

εύρισκει τις γεγραμμένας. Τοιαῦτα περιφανῆ ἔργα ἐξετέλεσεν δὲ Πεισίστρατος ὡς μονάρχης Ἀθηνῶν, ἀπέθανε δὲ εἰς βαθὺ γῆρας ἐν ἔτει 527.

Τὸν Πεισίστρατον διεδέχθη ἐν τῇ ἀρχῇ ὁ πρεσβύτερος τῶν υἱῶν του ὄνοματι Ἰππίας, ἔχων συμβοηθὸν καὶ τὸν ἀδελφόν του Ἰππαρχον. Ἡ διοίκησις αὐτῶν κατ' ἀρχὰς ἦτο συνετή. Χωρὶς νὰ μεταβάλωσι τὸ πολίτευμα τοῦ Σόλωνος ἐξηκολούθησαν νὰ κυβερνῶσι τὴν χώραν ὡς ὁ πατέρων τῶν, διακοσμοῦντες τὴν πόλιν διὰ δυμοτομίας, δι' ἴδρυσεως ἐν αὐτῇ ἱερῶν οίον ἦτο ὁ ἐν τῇ ἀγορᾷ ἴδρυθεὶς βωμὸς τῶν δώδεκα θεῶν, δι' ἴδρυσεως Ἐρμῶν, ἥτοι τετραγώνων ὑψηλῶν λίθων ληγόντων ἐνώπιον προτομὴν ἥρωος ἢ θεοῦ, οἵτινες ιστάμενοι κατὰ διαστήματα ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ τοῖς λεωφόροις τῆς χώρας ἔφερον ἐπὶ τῆς μιᾶς μὲν πλευρᾶς τὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ πόλει βωμοῦ τῶν δώδεκα θεῶν, ἐπὶ δὲ τῆς ἀλληλης παραίνεσιν ἢ γνωμικὸν βραχὺ π. χ. Τοῦτο εἶναι μνημεῖον Ἰππαρχοῦ. Μηδέποτε ἀπατήσῃς τὸν φίλον σου. Οὕτω προέβαινεν ἡ πόλις προοδεύουσα, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐδείκνυσον πρὸς τοὺς Πεισίστρατίδας ἀγάπην ὅντες καθ' ὅλα εὐχαριστημένοι. Ἄλλ' οἱ Πεισίστρατίδαι λησμονοῦντες ὅτι ἡ ἀρετὴ τῶν βασιλέων πρέπει νὰ εἴναι ἀχώριστος αὐτῶν σύντροφος διέπραξαν πράξεις, αἵτινες ἐπήνεγκον εἰς αὐτοὺς τὸν ὄλεθρον. Καὶ πρῶτον διέταξαν νὰ φονεύσωσιν ἐν τῷ σκότει τῆς νυκτὸς δολοφόνοι τὸν πλούσιον εὔπατρίδην Κίμωνα, τὸν πατέρα τοῦ ἐνδόξου Μιλτιάδου, περὶ οὐ θὰ ἕδωμεν κατόπιν, διότι ἐφαίνετο εἰς τὴν τυραννίδα αὐτῶν ἐπικίνδυνος. Τὸ κακούργημα τοῦτο διήγειρε τὸν φόβον καὶ τὴν δυσπιστίαν τῆς ἀριστοκρατίας καὶ ἐκαστος προθύμως θὰ συνέπραττε νὰ ἐκβληθῶσιν ἐκ τῆς ἀρχῆς τοιοῦτοι ἐπίφοβοι τύραννοι. Ἀλλὰ καὶ ἄλλη πρᾶξις ὡσαύτως ἀξιοκατάκριτος συνετέλεσε

νὰ ἔλαττωθῇ ἔτι περισσότερον δὲ σεβασμὸς τῶν πολιτῶν πρὸς τοὺς Πεισιστρατίδας, νὰ ἔξυφανθῇ δὲ συνωμοσία κατ' αὐτῶν καὶ νὰ φονευθῇ μάλιστα καὶ δὲ Ἰππαρχος. Ἡ αἰτία τῆς συνωμοσίας ταύτης εἶναι ἡ ἔξης. Ἐν Ἀθήναις ἦσαν δύο νέοι, ἐξ ἀριστοκρατικῆς οἰκογενείας, οἵτινες εἶχον πρὸς ἄλληλους ἀδελφικὴν συνάψη φιλίαν δὲ Ἀρμόδιος καὶ δὲ Ἀριστογείτων. Τούτους προσέβαλεν δὲ Ἰππαρχος εἰς τὰ καίρια εἰπὼν δημοσίᾳ περὶ τῆς ἀδελφῆς τοῦ Ἀρμόδιου δτὶ δὲν εἶναι τιμία κόρη καὶ ἀποπέμψας αὐτὴν ἐκ τῆς τελετῆς, καθ' ἥν ἤτοι μάζετο καὶ αὐτὴ μετ' ἄλλων παρθένων νὰ χρησιμεύσῃ ὡς κανηφόρος τῆς Ἀθηνᾶς κατὰ τὰ νομιζόμενα τότε. Τὴν προσβολὴν ταύτην ὡρκίσθησαν οἱ δύο φίλοι νὰ ἀποπλύνωσι διὰ τοῦ φόνου τῶν τυράννων καὶ πρὸς τοῦτο προσείλκυσαν καὶ ἄλλους ἐκ τῶν ἀριστοκρατικῶν, οἵτινες ἦσαν δυσηρεστημένοι κατ' αὐτῶν. Καὶ ὠρίσθη πρὸς ἔκτελεσιν τοῦ σχεδίου αὐτῶν ἡ ἑορτὴ τῶν Παναθηναίων 514 π. Χ., ητὶς ἐτελεῖτο κατὰ τὰς ἀρχὰς Ιουλίου. Οἱ συνωμόται ἔχοντες ἔγχειρίδια κεκρυμμένα ἐντὸς κλαδῶν λυρσίνης, οὓς ἐκράτουν, συνῆλθον εἰς τὸν Κεραμεικὸν ἔξω τῆς πόλεως, ὅπου δὲ Ἰππίας ἴταχτοποίει τὴν πομπήν. Ἐνταῦθα βλέπουσιν ἔνα τῶν συνωμοτῶν οἰκείως δμιλοῦντα μετὰ τοῦ Ἰππίου καὶ νομίζοντες δτὶ ἐγένετο προδοσία ἔφυγον καὶ κατευθύνθησαν ταχέως εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς πόλεως, ἔνθα ἦτο δὲ Ἰππαρχος, δην εὐθὺς ἐφόνευσαν. Ἐν τῇ συμπλοκῇ ὅμως ταύτη ἵπεσε καὶ δὲ Ἀρμόδιος φονευθεὶς ὑπὸ τῶν σωματοφυλάκων τοῦ Ἰππαρχου. Ὡς δὲ ἔμαθεν δὲ Ἰππίας τὰ γενόμενα, ἐσπευσε μετὰ τῶν σωματοφυλάκων του εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ διέταξε νὰ πυλλάξῃσι πάντα, ὅστις εὐρίσκετο ἔχων κεκρυμμένα ὅπλα, καὶ νὰ δὸηγγήσωσιν εἰς τὴν φυλακήν. Μεταξὺ δὲ τῶν συλληφθέντων ἦτο καὶ δὲ Ἀριστογείτων καὶ γυνὴ ὄνοματι Λέαινα,

οὓς ἔβασάνεισεν δὲ Ἰππίας διὰ φοβερῶν βασανιστηρίων, ἵνα προδώσωσι τοὺς συγνωμότας. Καὶ ἡ μὲν Λέαινα λέγουσε, ἵνα μὴ ἀναγκασθῇ ὑπὸ τῶν βασάνων καὶ φανερώσῃ τοὺς συνωμότας, ἀπέκοψε διὰ τῶν ὄδόντων της τὴν ίδίαν ἐκυτῆς γλῶσσαν, ἥν ἔπιπτε κατὰ περόσω πον τοῦ τυράννου, δεικνύουσα δὲ τι καταφρονεῖ τὰ βασανιστήρια του. Οὐδὲ Ἀριστογείτων, ἀφ' οὗ ὠνόμασε πάντας τοὺς φίλους τοῦ τυράννου ὡς συνωμότας, οἵτινες καὶ ἔθανατώθησαν, ἐρωτηθείς, ἵτεν ὑπάρχωσε καὶ ἄλλοι συνένοχοι ἀπεκρίθη. Οὐδεὶς ἀλλος πλέον μένει ἄξιος θανάτου ἢ αὐτὸς δὲ τύραννος. Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὑπέστη ἀγογγύστως τὸν θάνατον. Οὐδὲ Ἰππίας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰππάρχου δὲν ἦτο πλέον μαλακὸς καὶ προσηνήσει, ἀλλὰ τραχὺς καὶ ἄγριος ζητῶν νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τρόμον, φονεύων τοὺς ἐπιφόβους τῶν πολιτῶν, εἰσπράττων χρήματα πολλὰ διὰ πολλῶν πιέσεων, καὶ ζητῶν νὰ ἀποκτήσῃ ἴσχυρούς φίλους ἐν τῷ ἑξωτερικῷ, ἵνα συνδράμωσιν αὐτὸν ἐν ἀνάγκῃ διὰ τῶν ὅπλων πρὸς διατήρησιν τῆς ἀρχῆς. Τοιοῦτοι δὲ φίλοι ἦσαν οἱ Ἀλευάδαι τῆς Θεσσαλίας, δὲ Ἀμύντας δὲ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, καὶ ἄλλοι. Ἄλλ' οὔτε ἡ φιλία τῶν ξένων οὔτε ἡ δύναμις ἡ ίδια ἡδύνηθη νὰ σώσῃ αὐτὸν ἀπὸ τὴν ὄργὴν τοῦ λαοῦ. Διότι ἐν ἔται 510 πολιορκηθεὶς ἐν τῇ Ἀκροπόλει ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν βοηθαύντων τοὺς Ἀθηναίους ἡναγκάσθη νὰ συνθοκολογήσῃ μὲ τὸν δρόν νὰ φύγῃ ἐκ τῆς Ἀττικῆς. Καὶ οὕτω κατελύθη ἡ τυραννία, δὲ δὲ Ἰππίας μετέβη εἰς τὸ Σίγειον ἐν Τροίᾳ τῆς Ἀσίας, ἐνθα ἦτο δὲ ἀδελφός του Ἡγούσιστρατος. Μετὰ τὴν φυγὴν δὲ τοῦ τυράννου οἱ Ἀθηναῖοι ἐτίμησαν τοὺς δύο φίλους τοὺς ἀποθανόντας ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, τὸν Ἀρμόδιον καὶ Ἀριστογείτονα, στήσαντες αὐτῶν ἀνδριάντας γαλοῦς, εἰς δὲ τὴν Λέαιναν ἐστησαν κατὰ τὴν

εἴσοδον τῆς Ἀκροπόλεως χαλκίνην λέαιναν ὅνει γλώσσης, ὡς
τύμβιοιν τῆς σιωπῆς. Ἄσμα δὲ ἔξυμνει τοὺς τολμηροὺς νεα-
ίας, ὅπερ ἥδον ἐν τοῖς συμποσίοις οἱ Ἀθηναῖοι ἔχον ὡς ἔξη.

Εἰς μυρτιᾶς κλαδὶ θὰ κρύψω ξῖφος
ὡς Ἀρμόδιος κ' Ἀριστογείτων
ὅτε σκότωναν τυράννους
κ' ἀλευθέρουν τὰς Ἀθήνας.

Δὲν ἀπέθαναν οἱ φίλοι
κάτω εἰς τὸν Ἀδην πῆγαν
κ' εἶν' ἐκεῖ μὲν Ἀχιλλέα,
Διομήδην τὸν Ἀργεῖον.

Εἰς μυρτιᾶς κλαδὶ θὰ κρύψω ξῖφος
ὡς Ἀρμόδιος, Ἀριστογείτων
ὅτε τύραννον αὐθάδη
ἢ τὴν πανήγυριν τὸν σφάζουν

Αἰώνυμα ὁ κόσμος σᾶς δοξάζει
Ἀρμόδιε, Ἀριστογείτων
ὡς φονεῖς ὡμοῦ τυράννου,
τῆς ἀλευθεριᾶς σωτῆρες.

Διὰ νὰ καταλυθῇ δὲ ἐν Ἀθήναις ἡ τυραννία εἰργάσθησαν
ν πάντες οἱ πολῖται, οὐχ ἡκιστα δὲ καὶ οἱ εὐπατρίδαι μά-
τερα δὲ δὲ Κλεισθένης συντελέσας νὰ ἔλθωσι βοηθοὶ τῶν Ἀ-
ντίων κατὰ τοῦ Ἰππίου οἱ Σπαρτιάται, οἵτινες ἤναγκασαν
τὸν νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν ἀρχὴν. Καὶ τώρα εὔρον καιρὸν οἱ

εύπατρίδαι, ἀφ' οὐ μάλιστα εἶχον διαλυθῆ καὶ αἱ δύο μερίδες τῶν Διακρίων καὶ τῶν Παράλων, νὰ ἀνακτήσωσι τὴν παλαιὰν δύναμιν των ἐπαναφέροντες τὸ πολίτευμα τὸ πρὸ τοῦ Σόλωνος. Ἀρχηγὸς τῶν ἴδεῶν τούτων ἦτο δὲ Ἰσαγόρας ἐκ τῆς τάξεως τῶν εὐπατριδῶν. Ἄλλος δὲ Κλεισθένης, εἰ καὶ ἦτο καὶ οὗτος εὐπατρίδης ἐκ τοῦ γένους τῶν Ἀκμεωνιδῶν καὶ εἶχε μεγάλην δύναμιν νῦν ἐν Ἀθήναις, ὅστε ἡδύνατο, ἐὰν ἥθελε, νὰ γίνῃ αὐτὸς τύραννος, ἐν τούτοις βλέπων ὅτι ήταν ἔγκαττά στασις πάλιν τῆς τυραννίδος θὰ ἔφερε νέας ταραχῆς εἰς τὴν πολιτείαν καὶ θὰ κατέστρεψε τὴν εὐδαίμονίαν τῆς πατρίδος του, ὃν δὲ πεπισμένος ὅτι μόνον ὑπὸ πολίτευμα δημοκρατικὸν θὰ ἐσφύζετο καὶ θὰ προέκοπτεν ἡ πατρίς του, ἀπεφάσισε κατὰ μέρος ἀφῆσας πᾶσαν ιδίαν φιλοδοξίαν νὰ ἐργασθῇ πρὸς καταρτισμὸν καθαρῶς δημοκρατικοῦ πολιτεύματος.

Κατὰ ταῦτα ἐν Ἀθήναις ἐνεφανίσθησαν δύο κόμματα μὲ δύο προγράμματα ἔνθεν μὲν τὸ κόμμα τοῦ Ἰσαγόρου τὸ ὄπισθιδρομικόν, ὅπερ ἐνόμιζεν ὅτι αἱ Ἀθήναι θὰ προώδευον, ἀν ἐκυθερωγόντο ὑπὸ τῶν εὐπατριδῶν, καὶ πρὸς τοῦτο ἐφρόνει ὅτι ἔπειρε νὰ μεταχειρίσθῃ πάντα τὰ μέσα, ἀκόμη δὲ καὶ τὴν βοήθειαν τῶν Σπαρτιατῶν, ἔνθεν δὲ τὸ κόμμα τοῦ Κλεισθένους τὸ προοδευτικόν, ὅπερ ἀπέκρουε πᾶσαν ξενικὴν ἐπέμβασιν εἰς τὰ πράγματα τῆς πολιτείας καὶ ἐκήρυξτεν ὅτι δὲ λαὸς δέον νὰ κυθερωταῖ διὰ τοῦ λαοῦ. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι ἡ δύναμις τοῦ Κλεισθένους ὑποστηριζομένου ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἦτο μεγίστη καὶ τῇ συνδρομῇ αὐτοῦ μετερρύθμισε ἐπὶ τὸ δημοκρατικώτερον τὸ πολίτευμα τοῦ Σόλωνος. Καὶ πρῶτον ἐσκέφθη νὰ ἔξαφανίσῃ τὴν δύναμιν τῶν εὐπατριδῶν. Πρὸς τοῦτο ἔκαμεν ἀλληνὸν διαίρεσιν τῶν Ἀθηναίων.

Ἐνῷ πρότερον δὲ λαὸς ἦτο διηρημένος κατὰ γένη, τὰ δὲ

κτήματα τῶν εὐπατριδῶν ἀπετέλουν τὰ κέντρα τῶν γενῶν αὐτῶν καὶ οὕτως ἡ δύναμις τῶν εὐπατριδῶν ἥτο πάντοτε ἔξησφαλισμένη, ὁ Κλεισθένης, ἵνα συντρίψῃ τὴν τοιαύτην δύναμιν, ἔκαμε διαίρεσιν τῆς Ἀττικῆς κατὰ δήμους καὶ διέρεσεν ὅλην τὴν χώραν εἰς ἑκατὸν δήμους ἐκλέγοντας τὸν δήμαρχον αὐτῶν ἀνεξαρτήτως τῶν ἐπιθυμιῶν τῶν εὐπατριδῶν.¹ Άλλας καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν πολιτῶν ηὔξησε ἔγγραψας εἰς τοὺς καταλόγους πολλοὺς ξένους ἐγκατεστημένους ἐν τῇ Ἀττικῇ, ἀκόμη δὲ καὶ δούλους, οἵτινες πάντες τώρα ἀνῆκον εἰς τὸ κόμμα αὐτοῦ. Άλλ'² ἐκτὸς τοῦ νεωτερισμοῦ τούτου, ὅστις ἐμείωσεν σπουδαίας τὴν δύναμιν τῶν εὐπατριδῶν, ηὔξησε καὶ τὰς δημοσίας θέσεις χάριν τοῦ λαοῦ· διότι τὴν μὲν βουλὴν ἐκ 400 ἀνεβίβασεν εἰς 500, τοὺς δὲ ἡλιαστάς, ἥτοι τοὺς ἐνόρκους δικαστάς, οἵτινες καθ' ἡμέραν ἐκληροῦντο ἐκ τοῦ λαοῦ, ἐκ 4000 ἀνεβίβασεν εἰς 5000, πρὸς οὓς ἀκόμη προσετέθησαν καὶ 1000 ἀναπληρωτικοί.

Οἱ εὐπατρίδαι βλέποντες ἔχοτοὺς παρηγκωνισμένους καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ ὑπερασπίσωσι τὰ δίκαια τῶν διὰ τῶν ἴδιων ἔχοτων δυνάμεων ἐζήτησαν τὴν συνδρομὴν τῶν Σπαρτιατῶν. Οὕτοι προθύμως ἡθέλησαν πάλιν νὰ ἀναμιχθῶσιν εἰς τὰ πράγματα τῶν Ἀθηναίων, καθ' ὅσον ἡλπίζον ὅτι θὰ ηὔξανεν οὕτως ἡ ὑπόληψις αὐτῶν καὶ θὰ εἶχον τοὺς Ἀθηναίους ὑπὸ τὰς διαταγὰς των.³ Εσκέπτοντο δὲ ὅτι συνέφερεν καὶ εἰς αὐτοὺς, ἐάν εἶχον αἱ Ἀθῆναι πολίτευμα ἀριστοκρατικόν. Καὶ πρὸς τοῦτο ἔστειλαν τὸν Κλεομένη τὸν βασιλέα αὐτῶν εἰς τὴν Ἀττικὴν μετὰ στρατοῦ, ἵνα συνδράμῃ τοὺς εὐπατρίδας νὰ μεταβάλωσι τὸ πολίτευμα ἐπὶ τὸ ἀριστοκρατικώτερον.

Ως ἤκουσε τοῦτο ὁ Κλεισθένης, ἔφυγεν ἐξ Ἀθηνῶν ἢ διότι ἡ σθάνετο ὅτι δὲν εἶχε δυνάμεις νὰ ἀντισταθῇ ἢ διότι δὲν

γέθελε νὰ πολεμήσῃ πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας περὶ τῆς ἀρχῆς.
 Καὶ οὕτως οἱ Σπαρτιάται εἰσῆλθον εἰς τὰς Ἀθήνας ἀμαχητί,
 δὲ Ἰσαγόρας ὑποστηριζόμενος παρ' αὐτῶν ἤρχισε τὴν ἐπὶ
 τὸ ἀριστοκρατικώτερον μεταβολὴν τοῦ πολιτεύματος. Καὶ
 πρῶτον μὲν ἔξωρισε περὶ τὰς 700 οἰκογενείας ἐκ τῶν ὄπαδῶν
 τοῦ Κλεισθένους. Ἐπειτα συνεκρότησε βουλὴν ἐκ 300 εὐπα-
 τριδῶν, καταργήσας τὴν βουλὴν τῶν 500. Ἄλλ' οἱ 500 οὗτοι
 βουλευταὶ δὲν ἡθέλησαν νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς τὸ περὶ καταρ-
 γήσεως τοῦ Ἰσαγόρου διάταγμα καὶ ἀπεφάσισκαν νὰ ἀντιστῶσι
 διὰ τῶν ὄπλων. Βλέπων δὲ Ἰσαγόρας ὅτι τὸ πρᾶγμα λαμβά-
 νει σοβχρὸν χαρακτῆρα, ἥνοιξε τὴν Ἀκρόπολιν εἰς τοὺς
 Σπαρτιάτας, ἵναδειξῇ εἰς τὸν λαόν, ὅτι δὲν δύναται πλέον νὰ
 ἀντισταθῇ εἰς τοὺς Σπαρτιάτας. Ἄλλ' δὲ λαὸς ἤγανάκτησε
 διὰ τοῦτο ἔτι πιρισσότερον καὶ κατὰ πλήθη συρρεύσας ἐκ τῶν
 χωρίων ἐπολιόρκησε τὴν Ἀκρόπολιν, ἥν ἐθεώρει ὡς τὸ κατα-
 φύγεον τῆς ἐλευθερίας του καὶ κατοικίαν τῶν θεῶν του. Οὐ δὲ
 Κλεομένης βλέπων τὸ πεῖσμα τοῦ λαοῦ καὶ μὴ ἔχων στρατὸν
 ἐπαρκῆ πρὸς ἀντίστασιν προέτεινεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους νὰ
 ἐπιτρέψωσι αὐτῷ νὰ φύγῃ μετὰ τῶν στρατευμάτων του ἐκ
 τῆς Ἀκροπόλεως, διπερ οἱ Ἀθηναῖοι ἐδέχθησαν, ἀλλ' ὅνευ
 ὄπλων. Οὕτως ἔφυγον ἔξ Ἀθηνῶν κατη σχυμμένοι οἱ Σπαρ-
 τιάται παραλαβόντες καὶ τὸν Ἰσαγόραν μόνον, τοὺς δὲ λοι-
 ποὺς ὄπαδούς τοῦ Ἰσαγόρου ἀφῆκαν εἰς τὴν διάσκορισιν τοῦ
 λαοῦ, διτις κατεδίκασεν κύτους εἰς θάνατον ὡς προδότας τῆς
 πατρίδος.

Μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ Κλεομένους ἐπανῆλθεν εἰς Ἀ-
 θήνας πάλιν δὲ Κλεισθένης μετὰ τῶν 700 ἔξορίστων καὶ ἀνέ-
 λαβε τὴν διοίκησιν τῆς πολιτείας. Ἄλλ' οἱ Σπαρτιάται βα-
 ρέως φέροντες τὸ προσγενόμενον αὐτοῖς ὄνειδος ἦθελον νὰ ἐπα-

νορθώσωσι τοῦτο διὸ νέας ἐκστρατείας κατὰ τῶν Ἀθηναίων. Πρὸς τοῦτο ἔπεισαν καὶ τοὺς Χαλκιδεῖς τῆς Εύβοιας καὶ τοὺς Θηβαίους, πρὸς οὓς οἱ Ἀθηναῖοι ἥσαν ἔχθροι, ὅτι εἶναι κακιρός τώρα, ὅτε αὐτοὶ θὰ ἐπέλθωσι κατὰ τῶν Ἀθηναίων, νὰ εἰσβάλωσι καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν Ἀττικὴν, καὶ οὕτως ἡ χώρα πανταχόθεν πολεμουμένη νὰ καταστραφῇ. Αφ' οὗ δὲ παρεσκεύασαν τὰ πάντα, εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἀττικὴν μετὰ πολυυχρίθμου στρατιᾶς συγκειμένης καὶ ἐκ Σπαρτιατῶν καὶ ἐκ πασῶν τῶν συμμαχίδων αὐτοῖς πόλεων τῆς Πελοποννήσου. Ὅγοντο δὲ τοῦ στρατοῦ οἱ δύο βασιλεῖς τῆς Σπάρτης ὁ Κλεομένης καὶ ὁ Δημάρατος. Εἶχον δὲ ἦδη φθάση τὰ συμμαχικὰ ταῦτα στρατεύματα πλησίον τῶν Ἀθηνῶν εἰς τὴν Ἐλευσίνα, ἐνθα καὶ ἐστρατοπέδευσαν. Ἀλλὰ καὶ οἱ Θηβαῖοι εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἀττικὴν, καὶ οἱ Χαλκιδεῖς ωσαύτως καὶ ἐδήσουν τὴν χώραν. Οἱ Κλεισθένης, ἀν καὶ εἶχε πρὸς πολλοὺς νὰ παλαίσῃ, ὅμως δὲν ἀπώλεσε τὸ θάρρος του. Συναθροίσας τὰ στρατεύματα πάντα ἐπῆλθε πρῶτον κατὰ τῶν Πελοποννήσιων εἰς Ἐλευσίνα. Ἀλλὰ πρὶν ἀρχίση ἡ μάχη, οἱ Πελοποννήσιοι ἤλθον εἰς ἕριδας πρὸς ἀλλήλους καὶ ἔφυγον πρῶτον μὲν οἱ Κορίνθιοι, ἐπειτα δὲ ὁ Δημάρατος, ὁ ἔτερος τῶν βασιλέων τῆς Σπάρτης καὶ τελευταῖος ὁ Κλεομένης, διότι εἶδε ὅτι μὲ τὰς ὑπολειφθείσας δυνάμεις δὲν ἤδυνατο νὰ νικήσῃ τοὺς Ἀθηναίους. Οὗτοι νῦν ἀπαλλαγέντες ἀμαχητὶ τῶν ἐπιφοβωτέρων ἔχθρων, ἐστράφησαν πρῶτον μὲν κατὰ τῶν Θηβαίων, οὓς κατὰ κράτος ἐνίκησαν συλλαβόντες ἐξ αὐτῶν αἰχμαλώτους περὶ τοὺς ἐπτακοσίους. Κατόπιν δὲ ἤλθον καὶ κατὰ τῶν Χαλκιδέων, οἵτινες μαθόντες τῶν Ἀθηναίων τὰς νίκας καὶ φοβηθέντες ἔχωρησαν ὅπισσεις τὴν ιδίαν ἔχυτῶν χώραν. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα κατεδίωξαν αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι καὶ συνάψυχτες μάχην ἐνίκησαν αὐτούς.

Διὸ τὸνάγκασαν αὐτοὺς, νὰ δεχθῶσιν ἐν Χαλκίδι δημοκρατικὸν πολίτευμα, νὰ παραχωρήσωσι δὲ τὸ κάλλιστον μέρος τῶν γαιῶν των εἰς τοὺς Ἀθηναίους. Μετὰ τὰς ἐνδόξους ταύτας νίκας ἐπανελθόντες εἰς τὴν πατρίδα των ἀφιέρωσαν χαλκοῦν τέθριππον εἰς τὴν Ἀθηνᾶν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, τὰ δὲ δεσμὰ τῶν αἱχμαλώτων ἐκρέμασαν εἰς τὰ τείχη αὐτῆς πρὸς ἀνάμνησιν τῆς νίκης.

Ἡ ταχεῖα αὕτη πρόσδος τῶν Ἀθηναίων ἔκινησε τῶν Σπαρτιατῶν τὴν ἀντιζηλίαν καὶ ἐσκέφθησαν νὰ ἐπαναφέρωσιν ἐν Ἀθήναις πάλιν τὸν Ἰππίαν ὡς τύραννον, τὸν δοπιῶν αὐτοὶ ἄλλοτε εἶχον ἐκδιώξη βοηθοῦντες τοὺς Ἀθηναίους. Πρὸς τοῦτο συνεκάλεσαν ἐν Σπάρτῃ οὐ μόνον τὸν Ἰππίαν, ὅστις διέτριβεν ἐν τῇ μικρῷ Ἀσίᾳ. ἄλλὰ καὶ ἀντιπροσώπους πασῶν τῶν συμμαχίδων πόλεων, ἵνα πείσωσι αὐτοὺς πρὸς κοινὴν ἐνέργειαν ὑπὲρ τῆς ἐγκαταστάσεως τῆς τυραννίδος. Ὡς δὲ ἤκουσε τοῦτο ὁ Σωσικλῆς, ὁ ἀντιπρόσωπος τῶν Κορινθίων, ἀναστὰς εἶπε «Ἀφ' οὗ, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἔκτιμάτε οὕτω πολὺ τὴν τυραννίαν, διὰ τί δὲν εἰσάγετε σεῖς πρῶτοι αὐτὴν εἰς Σπάρτην; Φρονῶ δὲ ὅτι συνηγορεῖτε ὑπὲρ τῆς τυραννίδος, διότι δὲν γνωρίζετε αὐτήν. Ἡμεῖς δὲν οἱ Κορίνθιοι, οἵτινες ἐδοκιμάσαμεν τὴν τυραννίαν καὶ τοῦ Κυψέλου καὶ τοῦ Περιάνδρου καὶ εἴδομεν ὅτι οὐδὲν ἄλλο πρᾶγμα εἴναι ἀδικώτερον καὶ μιαρότερον αὐτῆς, σᾶς ἴκετεύομεν ἐν ὀνόματι τῶν θεῶν τῶν Ἐλλήνων, νὰ μὴ καταστήσητε τυραννίδας εἰς τὰς πόλεις. Ἄν δὲν μᾶς εἰσακούσητε, τότε δηλοῦμεν ὅτι δὲν θὰ συμπράξωμεν ἡμεῖς πρὸς τοῦτο.» Τὴν γνώμην τοῦ Σωσικλέους ἐδέχθησαν καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι καὶ οὕτως ἐματαιώθη καὶ ἡ τελευταία αὕτη ἐπιβούλη τῶν Σπαρτιατῶν κατὰ τῶν Ἀθηναίων, ὁ δὲ Ἰππίας οὐδεὶς ικέντευεν ἔχων πλέον ἐλπίδα.

ύποστηρίξεως ἀπῆλθεν εἰς Ἀσίαν καὶ ἐζήτησε τὴν βοήθειαν τοῦ Δαρείου τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, γενόμενος οὕτω παραίτιος τῶν μεγάλων Περσικῶν πολέμων, περὶ ὧν θὰ ἔδωμεν ἐν τοῖς ἐπομένοις.

Οὕτω πλέον ἐν Ἀθηναῖς ἐπεχράτησε καθαρῶς δημοκρατικὸν πολίτευμα, καθ' ὃ δὲ λαὸς ἐσκέπτετο καὶ ἀπεφάσιζε περὶ τῶν ἴδιων ἑαυτοῦ συμφερόντων, ἀπαλλαγεῖς τῆς κηδεμονίας τῶν τυράννων, καὶ εἰς τὴν ἐλευθερίαν ταύτην ὄφείλεται ἡ πρόδος καὶ ἡ ἀκμὴ τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐν τῇ τέχνῃ καὶ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ. Τὸ δημοκρατικὸν δὲ τοῦτο πολίτευμα ἔργος μὲν δὲ Σόλων, συνεπλήρωσε ὅμως καὶ ἐξησφάλισεν δὲ Κλεισθένης, ὅστις μάλιστα διὰ τοῦ ὀστρακισμοῦ προελάμβανε καὶ πάντα κίνδυνον κατὰ τῆς δημοκρατίας ἐκ μέρους φιλοδόξων ἀνδρῶν. Συνίστατο δὲ δὲ ὀστρακισμὸς εἰς τοῦτο νὰ ἔξοριζηται διὰ ψηφοφορίας ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐπὶ 10 ἔτη μακρὰν τῆς Ἀττικῆς πᾶς πολίτης παρέχων φόβους ὅτι ἥδυνατο νὰ γίνη τύραννος.

Z'. Περσικὸν βασίλειον καὶ ἐκστρατεία εἰς Σκυθίαν.

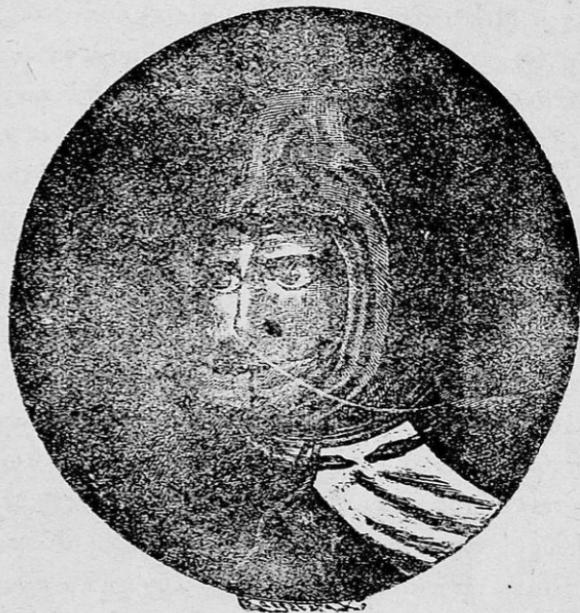
Ἐὰν προσθλέψωμεν εἰς οἰονδήποτε χάρτην τῆς Δυτικῆς Ἀσίας, πρῶτον διακρίνομεν δύο ποταμούς, οἵτινες παραλλήλως δέοντες ἀπὸ τὸ βορειοδυτικὸν μέρος ἐκβάλλουσιν ἐνούμενοι τελευταῖον εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον. Τούτων ὁ μὲν πρὸς τὸ ἐνατολικὸν μέρος δέοντα καλεῖται Τίγρης, ὁ δὲ ἀλλος Εὐφράτης. Η ὥρεινὴ χώρα, ἐξ ἣς πηγάζουσιν, εἶναι ἡ Ἀρμενία, ἡ δὲ χώρα ἡ μεταξὺ τῶν ποταμῶν κειμένη καλεῖται Μεσοποταμία. Εἰς τὸ κάτω δὲ μέρος τῶν ποταμῶν παρὰ τὸν Εὐφράτην ἐκείτο ἡ πόλις Βασιλῶν καὶ ἡ χώρα πᾶσα ἐκαλεῖτο Βασιλωνία. Πλησίον δὲ τῆς χώρας ταύτης εἰς τὸ δυνατό μέρος τοῦ Τί-

γρητος ποταμου ἔκειτο ἡ Ἀσσυρία, μὲν πρωτεύουσαν τὴν Νε-
νεύην, ἵς ἐρείπια σφύζονται παρὰ τὸν Τίγρητα ἀπέναντι τῆς σή-
μερον πόλεως Μοσούλης. Καὶ δυτικῶς μὲν τῆς Ἀρμενίας κεῖ-
ται ἡ χερσόνησος ἡ καλουμένη μικρὰ Ἀσία, δυτικῶς δὲ τῆς
Μεσοποταμίας καὶ Βαθυλωνίας κεῖται ἡ Συρία, ἵς μέρη εἶναι
ἡ Παλαιστίνη καὶ ἡ Φοινίκη. Ἐκ τῆς Συρίας δὲ διὰ τοῦ ισθ-
μοῦ τοῦ Σουέζ φθάνομεν εἰς τὴν Αἴγυπτον, τὴν δποίαν οἱ πα-
λαιοὶ ἐθεώρουν ἀνήκουσαν εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ἀνατολικῶς τοῦ Τίγρητος ἔκτείνεται μέχρι τοῦ Ἰνδοῦ ὑψηλὴ
χώρα μεγάλη πανταχόθεν κυκλουμένη μὲν ὅρη, ἥτις καλεῖται
Ἰράνον. Ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ κατώκουν οἱ μὲν Μῆδοι νοτίως τῆς
Κασπίας θαλάσσης, οἱ δὲ Πέρσαι νοτίως τῆς Μηδικῆς εἰς τὸ
ἀνατολικὸν μέρος τοῦ Περσικοῦ κόλπου.

Οἱ Πέρσαι οὗτοι, ὁ μικρὸς οὗτος καὶ ἀσήμαντος λαὸς, ἀπὸ
τοῦ 558. ἔτους π. Χ. ἀνήχθη εἰς περιωπὴν μεγάλην καὶ ἐδέ-
σποσε πασῶν τῶν χωρῶν τῆς Ἀσίας, ὅσκι ἔκτείνονται ἐντεῦ-
θεν τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ καὶ ὅ; πρὸ ὀλίγου ἀπηριθμίσαμεν.
Τοῦτο δὲ ὄφείλεται εἰς τὸν Κύρον, τὸν υἱὸν τοῦ Καμβύσου καὶ
τῆς Μανδάνης, ὅστις ἡγούμενος τῶν Περσῶν, ἐστράτευσε πρῶτον
μὲν κατὰ τῶν Μήδων, οὓς νικήσας ἀνεκρύχθη βασιλέυς αὐτῶν
καὶ τῶν Περσῶν, ἐπειτα δὲ κατὰ τοῦ Κροίσου βασιλέως τῆς
Λυδίας, κατόπιν δὲ κατὰ τῶν ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ Ἐλληνικῶν
ἀποικιῶν, ώς καὶ κατὰ τῆς Βαθυλωνίας, καὶ πάσας τὰς χώρας
ταύτας ὑπέταξεν ὑπὸ τὸ σκῆπτρόν του. "Ωστε ἐπὶ Κύρου τὸ Περ-
σικὸν κράτος περιελάμβανε πᾶσαν τὴν χώραν τῆς Ἀσίας ἀπὸ
τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς Ἀράλης λίμνης μέχρι τῆς Μεσο-
γείου θαλάσσης. Μετὰ τὸν Κύρον ὁ υἱὸς αὐτοῦ Καμβύσης εἰσ-
έβαλε εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ ὑπέταξεν αὐτὴν. Ἀποθνάντος
δὲ τοῦ Καμβύσου ἀποκιδὼς, ἐγένετο (521 π. Χ.) βασιλεὺς τοῦ

μεγάλου Περσικοῦ Κράτους δ' Δαρεῖος, ὃ οὐδὲ τοῦ Ἱστάσπους, τοῦ σατράπου τῆς Περσίδος, ἐκ τοῦ γένους τοῦ Κύρου καταγόμενος. Καὶ οὗτος ἀκολουθῶν τὸ παράδειγμα τῶν προκατόχων του βασιλέων ἐστράτευσε κατὰ τῆς Εύρωπης, ἵνα ὑποτάξῃ τοὺς Θρᾷκας, οἵτινες κατώκουν τὰς χώρας μεταξὺ τοῦ Ἰστρου ποταμοῦ καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, ώς καὶ τοὺς Σκύθας, οἵτινες κατώκουν πέραν τοῦ Ἰστρου μέχρι τῆς Ταυρικῆς Χερσονήσου.

Δαρεῖος.

Πρὸς τοῦτο συνήθοισε μέγαν στρατὸν ἐκ 700,000 ἀνδρῶν καὶ στόλον 600 πλοίων, ἢ σαν πάντα τῶν ἐν τῇ μικρῷ Ἀσίᾳ Ἑλλήνων, καὶ ἐπὶ γεφύρας κατασκευασθείσης ὑπὸ τοῦ Ἀν-

δροκλέους τοῦ Σαμίου ἐπὶ τοῦ Βοσπόρου ἐπεραιώθη εἰς τὴν Θράκην, ἵνα πολλὰς πόλεις ύπεταξε μάλιστα δὲ τὰς παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον. Καθ' ὃν δὲ χρόνον ὁ πεζὸς στρατὸς ἐβαδίζε διὰ τῆς Θράκης διευθυνόμενος εἰς τὸν Ἰστρον, ὁ στόλος κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως ἔπλεε διὰ τοῦ Εὔξείνου πόντου εἰς τὸν Ἰστρον, διότι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τούτου ἦθελε νὰ κατασκευασθῇ γέφυρα, ἵνα δὲ στρατὸς περαιώθῃ δι' αὐτῆς εἰς τὴν Σκυθίαν. Μεταξὺ τῶν πλοίων τούτων συμπεριελήφθη καὶ ὁ μικρὸς στολίσκος τοῦ Μιλτιάδου τοῦ Ἀθηναίου, ὅστις ἀρχων μικρᾶς χώρας ἐν τῇ Θρακικῇ Χερσονήσῳ ἡναγκάσθη νὰ υποταχθῇ εἰς τὸν μέγαν βασιλέα καὶ νὰ συνεκστρατεύσῃ μετ' αὐτοῦ. Οἱ Ἑλληνες ὄντως ἔφθασαν εἰς τὸν Ἰστρον καὶ ἔστησαν μεγάλην γέφυραν, ἐφ' ἵνα δὲ Δάρειος ἐπεραιώθη εἰς τὴν Σκυθίαν. Φύλακας δὲ τῆς γεφύρας ταύτης κατέστησε ὁ βασιλεὺς τοὺς τυράννους τῶν πόλεων τῆς μικρᾶς Ἀσίας, οἵτινες ἦσαν καὶ ἀρχηγοὶ τοῦ στόλου, προστάξας αὐτοὺς νὰ ἀναμείνωσιν αὐτὸν 60 ἡμέρας, ἐὰν δὲ ἐν τῷ χρονῷ τούτῳ δὲν ἦθελε ἐπιστρέψῃ, τότε νὰ διαλύσωσι τὴν γέφυραν καὶ νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν πατρίδα των, διότι αὐτὸς τότε θὰ ἐπέστρεφε εἰς τὴν Περσίαν διὰ τῆς χώρας τῆς πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Εὔξείνου Πόντου κειμένης. Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν Σκυθίαν ἔστειλε πρὸς τὸν βασιλέα τῆς χώρας πρέσβεις ζητῶν γῆν καὶ ὕδωρ, τὰ σημεῖα τῆς υποταγῆς. Οὕτος ὅμως ἀντὶ τούτων ἔστειλε πτηνόν, βάτραχον, μῦν καὶ πέντε βέλη, τὰ διποῖα ὥρθῶς δὲ Πέρσης Γωβρύας ἥρμήνευσεν εἰς τὸν Δαρεῖον ως ἔξῆς· «Ἐὰν δὲν πτερυγίσητε εἰς τὸν οὐρχνόν, ως τὸ πτηνόν τοῦτο, ἢ ἐὰν δὲν κρυβῆτε ὑπὸ τὴν γῆν, ως δὲ μῆς αὐτός, ἢ ἐὰν δὲν καταφύγητε εἰς τὰ ἔλη ως δὲ βάτραχος αὐτός, δὲν θὰ σωθῆτε ἐκ τῶν βελῶν τούτων.» Καὶ πραγματί ὁ Δαρεῖος μετὰ πολλῶν ἡμερῶν διδῶν, ἐπειδὴ εἰς Σκυθαὶ νομάδες ὄντες.

ἔφευγον εἰς τὰς ἐρήμους μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων καὶ ποιμνίων αὐτῶν, εὑρέθη εἰς μεγάλην στενοχωρίαν καὶ εἶδεν ὅτι οὕτω ἦτο ἀδύνατον ἐπὶ πολὺν χρόνον νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ στρατοῦ καὶ μόνην σωτηρίαν εύρε νὰ ἐπιστρέψῃ ταχέως διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ εἰς τὸν Ἰστρον. Τοῦτο νοήσαντες οἱ Σκυθι, ἔστειλαν μοῖραν ἵππικοῦ, ἵνα διαλύσῃ τὴν γέφυραν. Εὔροντες δὲ τοὺς "Ἐλληνας φυλάττοντας αὐτὴν παρεκίνησαν αὐτοὺς νὰ προβῶσι τάχιστα εἰς τὴν διάλυσιν αὐτῆς, διότι οὕτω ἔλεγον θὰ ἀπώλετο ὁ Δαρεῖος καὶ ὁ Περσικὸς στρατὸς ἐν τῇ Σκυθίᾳ καὶ οἱ λαοὶ θὰ ἀνέκτων τὴν ἐλευθερίαν των. Τὴν γνώμην τῶν Σκυθῶν ὑπεστήριξε καὶ ὁ Μιλτιαδῆς ὁ Ἀθηναῖος, ἀλλ᾽ ὁ Ἰστιαῖος ὁ τύραννος τῆς Μιλήτου ἀπέκρουσεν αὐτὴν εἰπὼν ὅτι καταστρεφομένης τῆς ἀρχῆς τῶν Περσῶν συγκαταστρέφεται καὶ ἡ ἴδική των ὡς τυράννων καὶ ὅτι εἶναι συμφέρον των νὰ σώσωσι τὸν βασιλέα. Τὴν γνώμην τοῦ Ἰστιαίου ἐδέχθησαν καὶ ἄλλοι καὶ ἡ γέφυρα δὲν διελύθη. Ὁ δὲ Δαρεῖος εύρων τὴν γέφυραν διεπεραιώθη εἰς τὴν Θράκην καὶ ἐκ τῆς Θράκης εἰς τὴν Περσίαν. Μαθὼν δὲ τὴν πίστιν τοῦ Ἰστιαίου ἐχάρισεν αὐτῷ χώραν ἐν Θράκη τὴν Μύρκινον παρὰ τὸν κάτω Στρυμόνα, ἐνθα οὗτος ἔκτισεν πόλιν διμώνυμον ὥχυρώσας αὐτὴν δι᾽ ἀκαθαιρέτων τειχῶν· διότι δὲ Ἰστιαῖος ὡνειρεύετο νὰ κατακτήσῃ καὶ ἄλλην χώραν καὶ νὰ γίνη κυρίαρχος τῆς Θράκικῆς θαλάσσης. Κατέλιπε δὲ ὁ Δαρεῖος ἐν Θράκη τὸν στρατηγόν του Μεγάθυζον μετὰ πολλῶν στρατευμάτων, ὅστις κατώρθωσε μετὰ πολλὰ ἔτη νὰ ὑποτάξῃ καὶ τὴν χώραν ταύτην ὡς καὶ τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας Ἀμύνταν εἰς τὸ Περσικὸν κράτος.

H'. Ἐπανάστασις τῶν Ἑλλήνων
τῆς μεικρᾶς Ἀσίας.

Εἴδομεν ὅτι πᾶσαι αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις καὶ νῆσοι τῆς μικρᾶς Ἀσίας ὑπήκουον εἰς τὸν βασιλέα τῆς Περσίας μέχρι τοῦ φθινοπώρου τοῦ ἔτους 500 π. Χ., ὅτε ἐξερράγη μεγάλη ἐπανάστασις κατὰ τοῦ Περσικοῦ κράτους, ἵνα μετέσχον καὶ πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ οὕτω συνήρθη πόλεμος Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, ὃστις ἐξηκολούθησεν ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας μέχρι τῆς καταλύσεως τοῦ Περσικοῦ κράτους διὰ τοῦ μεγάλου Ἀλεξανδροῦ. Πρώτη δὲ πόλις, ἥτις ὢψωσε τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως, ἥτο ἡ Μίλητος. Αὐτῆς τύραννος εἶχε διοικηθῆ ὑπὸ τοῦ Δαρείου ὁ Ἀρισταγόρας, γαμβρὸς τοῦ Ἰστιαίου.

Ἐτυχε δὲ τότε νὰ διατρίβωσιν ἐν Μιλήτῳ ἐξόριστοι ἀριστοκρατικοὶ Νάξιοι, οἵτινες παρεκάλουν τὸν Ἀρισταγόραν νὰ ἐπικναφέρῃ αὐτοὺς εἰς τὴν πατρίδα των προσφέροντες εἰς αὐτὸν πλούσια δῶρα. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἤδυνατο νὰ κατορθώσῃ τοῦτο μόνος ὁ Ἀρισταγόρας διενοήθη νὰ ζητήσῃ τὴν συνόρου μὴν τοῦ βασιλέως. Πρὸς τοῦτο μετέβη εἰς Σάρδεις πρὸς τὸν ἀδελφὸν τοῦ Δαρείου ὄνοματι Ἀρταφέρην καὶ παρέστησε εἰς αὐτὸν ὅτι, ἀν παρεχώρει αὐτῷ ὁ βασιλεὺς 100 πλοῖα, θὰ ἐκυρίευε λαμπρὰν νῆσον πλουσιωτάτην τὴν Νάξον καὶ μετ' αὐτὴν καὶ τὰς ἀλλας Κυκλαδίας νῆσους ως καὶ τὴν Εὔβοιαν καὶ οὕτω τὸ Περσικὸν βασίλειον θὰ ηὔξανεν μεγάλως. Εἰς τὸν Ἀρταφέρην τὰ σχέδια τοῦ προδότου τούτου Ἑλλῆνος ἦρεσκεν πολὺ καὶ συνεννοηθεὶς μετὰ τοῦ Δαρείου παρεχώρησε εἰς τὸν Ἀρισταγόραν 200 πλοῖα καλῶς ἐξωπλισμένα, διορίσας καὶ αὐτὸν ως καὶ τὸν Πέρσην Μεγαχάτην ἀρχηγούς τῆς ἐκστρατείας ταύτης. Ἡτο δὲ τὸ ἕαρ τοῦ ἔτους 500 π. Χ.,

ὅτε ὁ στόλος οὗτος ἐξέπλευσεν ἐκ Μιλήτου διευθυνόμενος πρὸς
Βιρρᾶν· διότι εἶχον διαδώσῃ ὅτι θὰ πλεύσωσιν πρὸς τὸν Ἐλ-
λήσποντον, ἵνα οὕτως ἐξαπατήσωσι τοὺς Ναξίους. Ὡς δὲ
ἔφθασαν εἰς τὴν Χίον, ἐστάθησαν ἐνταῦθα ἀναχμένοντες νὰ
πνεύσῃ ἀνεμος βόρειος, ὃν ἔχοντες οὔριον νὰ ἐφορμήσωσι κατὰ
τῆς Νάξου. Ἀλλ' ἐνταῦθα συνέβη ἡρις μεταξὺ Μεγαθάτου
καὶ Ἀρισταγόρου, ἥτις ἐσώσει τὴν Νάξον. Ὁ Μεγαθάτης δηλ.
ἔφυλάκισε τὸν πλοίαρχον πλοίου τινὸς τῆς πόλεως Μύνδου,
ἐνῷ εὑρεν ὅτι ἡ φρουρὰ δὲν ἤγρύπνει. Ἐπειδὴ δὲ ὁ πλοίαρχος
όνόματι Σκύλαξ ἦτο φίλος τοῦ Ἀρισταγόρου, οὗτος
παρεκάλεσε τὸν Μεγαθάτην νὰ συγχωρήσῃ καὶ ἀπολύσῃ ἐκ
τῆς φυλακῆς τὸν Σκύλακα. Ἀλλ' ὁ Μεγαθάτης ἐδείχθη
ἀδυσώπητος, ὃ δὲ Ἀρισταγόρας ὄργισθεις ἀπεφυλάκισε τὸν
φίλον του. Τοῦτο δυσηρέστησε σφόδρα τὸν Μεγαθάτην καὶ
θέλων νὰ ἐκδικηθῇ τὸν Ἀρισταγόραν στέλλει χρυφίως πλοῖον
καὶ ἀναγγέλλει εἰς τοὺς Ναξίους τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον.

Τοῦτο μαθόντες οἱ Ναξίοις ἔδραμον πάντες εἰς τὴν πόλιν ἐκ
τῶν ἀγρῶν καὶ πολλὰ τρόφιμα συγκομίσαντες, ἀποκλείσαντες
δὲ καὶ τὸν λιμένα, παρεσκευάσθησαν νὰ ἀντισταθῶσι. Ὅτε
δὲ ὁ Περσικὸς στόλος ἔφθασεν εἰς τὴν Νάξον εὑρε τὴν ἀλωσιν
τῆς πόλεως δύσκολον καὶ μετὰ 4 μηνῶν ματαίας προσπαθείας
ἥνχακάσθη νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν καὶ νὰ ἀπέλθῃ εἰς Μίλη-
τον ἀπρακτος.

Διὰ τὴν ἀποτυχίαν ταύτην ἐφοβεῖτο πολὺ ὁ Ἀρισταγόρας,
ὅν θὰ διέβαλεν ὁ ἔχθρος αὐτοῦ Μεγαθάτης καὶ πρὸς τὸν Ἀρ-
ταφέρνην καὶ πρὸς τὸν βασιλέα αὐτὸν καὶ κατὰ πᾶσαν πι-
θανότητα καὶ ἐκ τῆς τυραννίδος θὰ ἐπαύετο καὶ τὴν περιου-
σίαν του ὅλην θὰ ἐστερεῖτο, ἀν μὴ ἀνέμενεν αὐτόν τι ἔτι χει-
ροτερον.

Διὸ μὴ ὧν ἀσφαλῆς διενοεῖτο νὰ ἐπαναστατήσῃ. Εἰς τοῦτο δὲ ἔθερρυνεν αὐτὸν καὶ ἐπιστολὴ τοῦ Ἰστιαίου τοῦ πενθεροῦ του, δην δὲ Δαρεῖος εἶχε πλησίον του ἐν Σούσοις λόγῳ μὲν ὡς σύμβουλόν του, πράγματι ὅμως ὡς αἰχμάλωτόν του, διότι εἶχε λαβῇ ὑποψίαν δτι ἐν Μυρκίνῳ μένων ἦδύνατο νὰ ἀποθῇ αὐτῷ ἐπικίνδυνος. 'Ο Ἰστιαῖος θέλων εὔσχήμως νὰ ἀπαλλαγῇ τῆς ἐντίμου μέν, ἀλλ' ὄχληρᾶς αὐτῆς αἰχμαλωσίας ἔγραψε πρὸς τὸν Ἀρισταγόραν νὰ ἐγείρῃ ἐπανάστασιν τῶν Ἑλλήνων ἐν Ἀσίᾳ, ἐλπίζων δτι δὲ Δαρεῖος θὰ ἔστελλεν αὐτὸν ἔκει νὰ καθησυχάσῃ τὰ πράγματα καὶ οὕτω θὰ ἐπανήρχετο εἰς τὴν πατρίδα του. 'Ο Ἀρισταγόρας τοιαύτην ἐπιστολὴν λαβὼν συνεκάλεσε τοὺς φίλους του καὶ ἐσκέφθη μετ' αὐτῶν κρυφίως. Μόνος δὲ δὲ Ἐκαταῖος δὲ στοιχιὸς ἀντέστη εἰς τὴν γνώμην περὶ ἐπαναστάσεως, διότι εὑρίσκεν δτι ἡ Περσικὴ δύναμις ἦτο πολὺ ἀνωτέρα τῆς Ἰωνικῆς. 'Αλλὰ δὲν εἰσηκούσθη.

'Αποφασισθείσης λοιπὸν τῆς ἐπαναστάσεως ὑπὲρ ἀνακτήσεως τῆς ἐλευθερίας, δὲ Ἀρισταγόρας παρητήθη τῆς τυραννίδος καὶ προέτρεψε καὶ τοὺς Μιλησίους καὶ ἀπαντάς τοὺς Ἰωνας εἰς ἐλευθερίαν. Οὗτοι δὲ λίαν μισοῦντες τοὺς Πέρσας καὶ τὴν ἐλευθερίαν θεωροῦντες ὡς τὸ πολυτιμότατον τοῦ ἀνθρώπου πρᾶγμα προθύμως ἐπανεστάτησαν καὶ δὲν ἔθράδυνον νὰ μιμηθῶσιν αὐτοὺς καὶ οἱ Αἰολεῖς καὶ οἱ Κύπριοι, καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ πάντες οἱ Ἐλληνες οἱ κατοικοῦντες τὰ παράλια τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ὡς καὶ τινες τῶν βαρβάρων λαῶν. Σπουδαῖον δὲ κατόρθωμα τῶν ἐπαναστατῶν ἦτο δτι κατέλαβον περὶ τὰ 200 πλοῖα Περσικά, αὐτὰ τὰ δύοϊα πρότερον εἶχον πολιορκήση τὴν Νάξον καὶ ἔγιναν οὕτω θαλασσοκράτορες.

'Η ἐπανάστασις ἤρχισε κατὰ τὸ φινόπωρον τοῦ 500 π. Χ. ἔτους. 'Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν ἀνοιξιν πάντως θὰ ἐπήρχοντο κατ'

αύτῶν τὰ στρατεύματα τοῦ βασιλέως, δὲ Ἀρισταγόρας μετέβη εἰς Σπάρτην ζητῶν βοήθειαν κατὰ τοῦ ἐπικειμένου κινδύνου τῶν ἔλληνικῶν πόλεων καὶ ἀναπτύσσων τὴν δόξαν τῶν Σπαρτιατῶν καὶ τὰς ὡφελείας αύτῶν ἐκ τοιούτου πολέμου. Ἡτο δὲ βασιλεὺς τότε ὁ Κλεομένης, ὅστις ἤρώτησε τὸν Ἀρισταγόραν πόσας ἡμέρας χρειάζεται τις, ἵνα φθάσῃ ἀπὸ τῆς θαλάσσης εἰς τὰ Σαῦσα, τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Περσικοῦ κράτους, ἦν δὲ Ἀρισταγόρας παρίσταντες ὡς εὐχόλως δυναμένην νὰ κυριευθῇ. Ὁτε δὲ ὁ Ἀρισταγόρας εἶπε τὴν ἀλήθειαν, ὅτι χρειάζεται τρεῖς μῆνας, δὲ Κλεομένης διέκοψεν ἀποτόμως μετ' αὐτοῦ πᾶσσαν ὄμιλον καὶ τὸν διέταξε νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς Σπάρτης πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἥλιου. Μάτην δὲ Ἀρισταγόρας προσέφερεν εἰς αύτὸν χρήματα μέχρι 50 ταλάντων, δὲ Κλεομένης οὐδὲν ἤθελε νὰ ἀκούσῃ καὶ δὲ Ἀρισταγόρας ἀπρακτὸς ἦλθεν εἰς Ἀθήνας. Ἐνταῦθι τὰ πράγματα εὗρε διάφορα. Ἡ Μίλητος ἔθεωρείτο τῶν Ἀθηναίων ἀποικία, ἥσαν δὲ οὗτοι καὶ ὠργισμένοι κατὰ τῶν Περσῶν, οἵτινες ὑπεστήριζον τὸν Ἰππίαν καὶ ἤθελον νὰ ἐπαναφέρωσιν αύτὸν τύρχννον εἰς Ἀθήνας. Διὸ κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 499 ἀπέπλευσαν πρὸς βοήθειαν τῶν ἐπαναστατῶν 20 τριήρεις τῶν Ἀθηναίων καὶ 5 πλοῖα τῶν Ἐρετρίων εἰς τὴν Ἐφεσον. Τοῦτο ἐθέρρυνε τοὺς ἐπαναστάτας, οἵτινες ἐστράτευσαν κατὰ τῶν Σάρδεων, καὶ εἰσῆλθον εἰς αὐτὴν ἀμαχητὶ, διότι δὲ Ἀρταφέρνης μετὰ τῆς ὀλίγης θρουρᾶς τῆς πόλεως ἐκλείσθη ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως τῶν Σάρδεων. Ἀλλὰ δυστυχῶς Ἐλλην τις ἔθαλε πῦρ εἰς οἰκίαν τινά, τὸ δὲ πῦρ μετεδόθη καὶ εἰς τὰς ἄλλας οἰκίας καὶ ἡ πόλις ὅλη ἀπετεφρώθη, διότι αἱ πλεισται τῶν οἰκιῶν τούτων ἥσαν ἐσκεπασμέναι· διὰ καλαμίων. Τοῦτο παρώργισε τοὺς Λυδοὺς καὶ ἐνώθεντες μετὰ τῶν στρατευμάτων, τὰ δύοϊα πανταχόθεν συνε-

κεντροῦντο εἰς τὰς Σάρδεις, ἐπέπεσον κατὰ τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ἐγκατέλιπον τὴν πόλιν καὶ ταχέως ἔφευγον εἰς τὰ παραθαλάσσια. Ἀλλ' αὐτοὺς φεύγοντας κατεδίωξαν τὰ Περσικὰ στρατεύματα μέχρι τῆς Ἐφέσου, ἐνθα γενομένης μάχης ἐνικήθησαν οἱ Ἑλληνες, τὰ δὲ Ἀθηναῖκὰ πλοῖα ἐπανῆλθον εἰς τὴν πατρίδα των ἐγκαταλιπόντα ἀσπλάγχνως τοὺς ἐπαναστάτας εἰς τὴν τύχην των.

Μετὰ τὴν νίκην ταύτην οἱ Πέρσαι στρατηγοὶ διαιρεθέντες ἐπέπεσον κατὰ τῶν ἑλληνίδων πόλεων καὶ ὑπέταττον τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην. Ἐπειτα δὲ ἐνώθεντες πάλιν ἀπεφάσισαν ὅλοι διοῦ νὰ ἐπέλθωσι κατὰ τῆς Μιλήτου καὶ κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θαλασσαν, διότι ἡ πόλις αὕτη ἦτο ἡ ισχυροτάτη τῶν Ἑλληνίδων πόλεων. Οἱ Ἀρισταγόρας μαθὼν τοῦτο ἔφυγεν ἀνάνδρως, ἵνα σωθῇ, εἰς Μύρκινον τῆς Θράκης, ὅπου μετ' ὀλίγον ἐφορεύθη πολιορκῶν πόλιν τινὰ τῶν Θρακῶν. Ἀλλ' οἱ Μιλήσιοι δὲν ἐδειλίασαν, ἀλλ' ἀπεφάσισαν συγκεντρώσαντες τὰς δύναμεις των πάσας ἐντὸς τῆς πόλεως νὰ ἀντισταθῶσι μέχρι τῶν ἐσχάτων. Σύμπας δὲ ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἐκ 353 πλοίων συγκείμενος εἶχεν ἀθροισθῆ ἔμπροσθεν τοῦ λιμένος τῆς Μιλήτου παρὰ τὴν νῆσον Λάσην ἀναμένων τὸν Περσικὸν ἐκ 600 πλοίων ἀποτελούμενον. Τὸ σοβαρὸν τῶν πραγμάτων κατεῖδεν ὁ ἀνδρειότατος τῶν Φωκαέων στρατηγὸς δι Διονύσιος καὶ συνεβούλευσε τοὺς Ἑλληνας νὰ τεθῶσιν ὑπὸ αὐστηρὰν πειθαρχίαν ἐνὸς ἀνδρὸς καὶ νὰ γυμνοσθῶσιν εἰς διαφόρους ἐλιγμούς, ἥν θέλωσι νὰ νικήσωσι. Καὶ πράγματι οἱ Ἑλλήνες ἀνέθεσαν τὴν ὅλην διοίκησιν εἰς αὐτὸν τὸν Διονύσιον καὶ ἤρχισαν ἀκαταπόνητοι δι' ὅλης τῆς ἡμέρας νὰ κάμνωσιν γυμνοσια. Μετὰ τινας ὥμως ἡμέρας βαρυνθέντες τοὺς πολλούς, κόπους ἀπεφάσισαν νὰ μὴ ὑπακούωσι πλέον εἰς τὸν

Διονύσιον καὶ ἔξελθόντες εἰς τὴν νῆσον ἔστησαν σκηνὰς καὶ ἐκάθηντο ἀμέριμνοι ὑπὸ τὴν σκιάν. Τὴν ἀκαταστασίαν ταύτην βλέποντες οἱ Σάμιοι συνενοήθησαν κρυφίως μὲ τοὺς Πέρσας περὶ ὑποταγῆς. Καὶ πράγματι, ὅτε ἐλθὼν ὁ Περσικὸς στόλος εἰς τὴν Λάθην, συνεπλάκη πρὸς τὸν Ἐλληνικόν, τεσσαράκοντα ἑννέα πλοῖα τῶν Σαμίων ἐκ τῶν 60, ἀ εἶχον, ἔφυγον ἐκ τῆς ναυμαχίας, τούτους δὲ ἡκολούθησαν καὶ τὰ πλοῖα τῶν Λεσβίων ὡς καὶ ἄλλων πολλῶν πόλεων. Ἐν τούτοις ἔμειναν τὰ ἄλλα, ὅσον ὄλιγα καὶ ἐν ἥσαν, μάλιστα δὲ τῶν Χίων, οἵτινες ἐπολέμησαν ἀνδρείωτατα μέχρι τέλους τῆς μάχης. Ἡ ναυμαχία αὕτη ἀφήρεσε πλέον πᾶσαν ἐλπίδα σωτηρίας. Οἱ Πέρσαι ἐπολιόρκησαν τώρα στενῶς καὶ διὰ ἕηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης τὴν Μίλητον, ἦτις ἐπὶ τρία ἔτη ἀνδρείως ἀμυνομένη ἐκυριεύθη. Δεινὸν ἦτο τῆς Μίλητου τὸ πάθημα, διότι οἱ μὲν πλεῖστοι τῶν ἀνδρῶν ἐφονεύθησαν, αἱ δὲ γυναικες καὶ τὰ τέκνα ἐπωλήθησαν ὡς ἀνδράποδα. "Οσοι δὲ τῶν Μιλησίων ἔζωγρήθησαν, ἥχθησαν εἰς τὰ Σοῦσα πρὸς τὸν Δαρεῖον, ὅστις διέταξε νὰ ἐγκατασταθῶσιν εἰς Περσικὴν πόλιν τὴν "Αμπην παρὰ τὰ παράλια τοῦ Περσικοῦ κόλπου, ἐνθα ἐπὶ πολλὰ κατόπιν ἔτη διετήρουν τὴν γλῶσσάν των καὶ τὴν ἀνάμυνησιν τῆς πατρίδος των. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ἀποστατίδων πόλεων οὐδεμία ἔμεινεν ἀτιμώρητος πλὴν τῆς Σάμου, ἣν οὐδόλως ἐβλαψάν ἀνταμείψαντες οὕτως αὔτὴν διὰ τὴν προδοσίαν. Τὸ κοινὸν ὅμως τῶν Σαμίων ἀπεδοκίμασε τὴν διαγωγὴν τῶν προδοτῶν καὶ ἐκτιμῶν τὴν ἀρετὴν τῶν παραμεινάντων ἐν τῇ ναυμαχίᾳ 11 πλοίων ἔστησε στήλην ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἐν ᾧ ἀνεγράφησαν τὰ ὄνόματα αὐτῶν καὶ τῶν πατέρων των πρὸς ἔνδειξιν τιμῆς διότι ἐδείχθησαν ἀνδρες γενναῖοι. Μάλιστα δὲ οἱ εὐπορώτεροι τῶν Σαμίων μὴ ἐπιδοκιμάζοντες τὴν πρᾶ-

ξιν τῶν στρατηγῶν των κατέλιπον τὴν πατρίδα των καὶ ἐλθόντες κατώκησαν εἰς τὴν Ζάγκλην τῆς Σικελίας.

Ἄλλα καὶ ὁ Ἰστιαῖος δι μετὰ τοῦ Ἀρισταγόρου συνένοχος τῆς μεγάλης συμφορᾶς τῶν Ἑλλήνων ἔλαβε τὰ ἐπίχειρα τῆς κακίας του. Ούτος, ὡς ἐφθασεν ἡ εἰδησίς εἰς τὰ Σοῦσα, περὶ τῆς ἐπαναστάσεως, παρέπεισε τὸν Δαρεῖον νὰ στείλῃ αὐτὸν εἰς τὴν Ἰωνίαν ὑπισχνούμενος καὶ τὴν ἐπανάστασιν νὰ καταβάλῃ καὶ ἄλλας χώρας νὰ ποιήσῃ εἰς τὸν βασιλέα ὑποχειρίους. Μὲ τοιαύτην ἐντολὴν ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὰ Σοῦσα καταβαίνων εἰς τὰς ἐπαναστησάσας πόλεις. Διερχόμενος δὲ διὰ τῶν Σάρδεων ἤκουσε παρὰ τοῦ Ἀρταφέρνους τὰ ἔξῆς. «Ἴστιαῖε, φαίνεται δτὶ σὺ μὲν κατεσκεύασες τὸ ὑπόδημα, ἐφόρεσε δὲ αὐτὸ δ Ἀρισταγόρας.» Οἱ λόγοι οὗτοι οὐδεμίαν ἀφίνον ἀμφιβολίαν ὅτι ὁ Ἀρταφέρνης αὐτὸν ὕθεώρει πρωταίτιον τῆς ἐπαναστάσεως καὶ φοβούμενος περὶ τῆς ζωῆς του ἔφυγε κρυφίως κατὰ τὴν νύκτα ἐκ τῶν Σάρδεων. Καὶ πρῶτον μὲν ἦλθεν εἰς τὴν Μίλητον, ἐπειδὴ ὅμως ἐνταῦθα δὲν ἔγενετο δεκτός, κατέφυγεν εἰς τὴν Λέσβον, ἥτις ἔδωκεν αὐτῷ ὄκτὼ πλοῖα, διὰ τῶν δποίων μετήρχετο τὴν πειρατείαν ἐνεδρεύων εἰς τὸ Βυζάντιον. Ὅτε δὲ ἔμαθε τὴν καταστροφὴν τῆς Μίλητου καὶ τῶν ἄλλων πόλεων ἔδραμε πρὸς βοήθειαν πρῶτον μὲν εἰς Χίον, εἶτα δὲ εἰς Λέσβον. Ἄλλα μὴ ἔχων τροφὰς διέβη ἀντεκρύ, ἵνα θερίσῃ τὸν σῖτον τῆς πεδιάδος τοῦ Καϊκου, ἐνταῦθα ὅμως συνελήφθη ζῶν ὑπὸ τῶν Περσικῶν στρατευμάτων. Ἀχθεὶς δὲ εἰς Σάρδεις αἰχμαλωτος ἐφονεύθη, τὴν δὲ κεφαλήν του ἐπτειλαν εἰς τὸν Δαρεῖον, δστις ἀναμνησθεὶς τῶν εὑεργεσιῶν τοῦ ἀνδρὸς ἐλυπήθη καὶ διέταξε νὰ κοσμήσωσι καὶ θάψωσι τὴν κεφαλήν.

Καὶ οὕτως ἐτελείωτεν ἡ ἐπανάστασις τῶν Ἰώνων, ἥτις

διήρκεσεν ἔξι ἔτη, καὶ ἡς τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα δὲν ἤδυ-
νήθη νὰ ἐπουλώσῃ κατόπιν δ χρόνος.

**Θ'. Οἱ δύο πρῶτοι Περσικοὶ πόλεμοι
κατὰ τῆς Ἑλλάδος.**

(490—492. 490 π. X.)

Μετὰ τὴν ὑποταγὴν τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀσίας δ Δαρεῖος εἶδεν ὅτι τώρα ἐπρεπε νὰ ἐκστρατεύσῃ καὶ κατὰ τῶν Ἑλ-
λήνων τῆς Εύρωπης. Ἰδίᾳ δὲ ἐμίσει τοὺς Ἀθηναίους καὶ
Ἐρετριεῖς. "Οτε πρότερον εἶχεν αὐτῷ ἀναγγελθῆ ἢ πυρπόλησις
τῶν Σάρδεων ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, οὗτος ἡρώτησε τίνες εἶναι
οὗτοι οἱ Ἀθηναῖοι, μαθὼν δὲ περὶ αὐτῶν ηὐχήθη πρὸς τὸν
θεὸν νὰ μὴ ἀποφύγωσιν εἰς Ἀθηναῖοι τὴν ἐκδίκησίν του. Καὶ
ἐκτοτε εἶχε δοῦλον φρισμένον, ὅστις καθ' ἡμέραν ἐλεγεν εἰς
αὐτὸν πρὸ τοῦ φαγητοῦ· Δέσποτα, μὴ λησμόνει τοὺς Ἀθη-
ναίους. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου δὲν ἀφίνε αὐτὸν ησυχὸν καὶ δ
Ἴππίας παρακαλῶν αὐτὸν νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν Ἀ-
θηναίων.

'Ἐν ἔτει 493 ἐστειλεν δ Δαρεῖος τὸν γαμβρόν του Μαρδό-
νιον, ἄνδρα νέον φιλοπόλεμον μετὰ πελλοῦ στόλου καὶ πεζοῦ
στρατοῦ κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ὁ στόλος ὅλος καὶ δ πεζὸς
στρατὸς συνήχθη εἰς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἐντεῦθεν ἐξώρμη-
σαν διευθυνόμενοι διὰ τῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας εἰς τὴν
Ἑλλάδα. Ἄλλ' ἡ ἐκστρατεία αὕτη ἀπέτυχεν ἐντελῶς, τὸ μὲν
διότι κατεποντίσθησαν περὶ τὸν Ἀθωνα ὑπὸ φοιβερᾶς τρικυ-
μίας περὶ τὰ 300 πλοῖα ἐκ τοῦ στόλου του, ἐνθα ἐπνίγησαν
καὶ περὶ τὰς 20 χιλιάδες στρατιωτῶν, τὸ δὲ διότι καὶ ἐν τῇ
ξηρᾷ ὑπέστη οὐχὶ ὀλίγας ζημίας δ Μαρδόνιος ὑπὸ τῶν Θρακῶν,

πληγωθεὶς μάλιστα καὶ αὐτός. Διὸ ἡναγκάσθη νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπραχτος, διότι εἶδεν ὅτι δὲν εἶχεν δυνάμεις ικανὰς πλέον νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν Ἐλλάδα. Ἡ ἀποτυχία αὕτη κατέστησε τὸν Μαρδόνιον μισητὸν εἰς τὸν Δαρεῖον, ἀλλὰ διὰ τοῦτο δὲν ἐγκατέλιπε διάβασιλεὺς καὶ τὴν προτέραν ἀπόφασιν νὰ τιμωρήσῃ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς Ἐρετρίεις.

"Οτε δὲ ἦλθε τὸ ἔτος 490, ὁ Δαρεῖος ἀπεφάσισε νὰ ποιήσῃ καὶ δευτέραν ἔκστρατείαν κατὰ τῆς Ἐλλάδος. Ἄλλ' ὥπως μὴ ἀποτύχῃ καὶ αὕτη, ως ἡ πρώτη, δὲν διώρισε στρατηγὸν πλέον τὸν Μαρδόνιον, ἀλλὰ δύο ἄλλους τὸν ἀνεψιόν του Ἀρταφέρνην, υἱὸν τοῦ σατράπου τῶν Σάρδεων, καὶ τὸν Δᾶτιν ἀνδρα πρεσβύτερον καὶ ἐμπειροπόλεμον. Ἡ ὄργὴ δὲ τοῦ βασιλέως κατὰ τῶν Ἐλλήνων τώρα ἦτο ἔτι μεγαλειτέρα· διότι κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος θέλων νὰ δοκιμάσῃ τοὺς Ἐλληνας ἀνθελον νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς αὐτὸν οἰκειοθελῶς ἢ νὰ ἀντισταθῶσιν ἔστελε πρέσβεις πρὸς αὐτοὺς Κηπῶν γῆν καὶ ὕδωρ, τὰ σημεῖα τῆς ὑποταχῆς. Καὶ τινες μὲν τούτων ἔδοσαν, ἐν οἷς ἦσαν, καὶ οἱ Αἰγινῆται, οἱ πλεῖστοι ὅμως ἤρνηθησαν νὰ δώσωσιν οἱ δὲ Σπαρτιάται ἔρριψαν τοὺς πρέσβεις πρὸς ἐμπατιγμὸν ἐντὸς φρέατος λέγοντες νὰ λάθωσιν ἔκειθεν καὶ γῆν καὶ ὕδωρ. Ἡ ἔκστρατεία ὅμως αὕτη τώρα, ἐπειδὴ ἐφοδοῦντο τὸν Ἀθω, ἐγένετο ἐκ τῆς Ἰωνίας κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὴν Νάξον, ἦν ὑπέταξαν, ἐπειτα δὲ κατὰ τῆς Ἐρετρίας. Ὡς δὲ ἐμαθον οἱ Ἐρετρίεις ὅτι οἱ βάρβαροι ἐπέρχονται ἐναντίον των ἐζήτησαν βοήθειαν παρὰ τῶν Ἀθηναίων, οἵτινες ἔστειλαν τετραχισχιλίους ἀνδρας. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ Ἐρετρίεις ἦσαν διηρημένοι καὶ ἀλλοι μὲν ἤθελον νὰ ἀφήσωσι τὴν πόλιν καὶ νὰ καταφύγωσιν εἰς τὰ ὅρη, ἀλλοι δὲ ἤτοιμάζοντο εἰς προδοσίαν ἐλπίζοντες παρὰ τῶν Περσῶν ἀμοιβάς, οἱ Ἀθηναῖοι ἐπίκουροι κατέφυγον

εἰς Ὡρωπὸν καὶ ἐσώθησαν. Οἱ δὲ Πέρσαι ἐλθόντες εἰς τὴν Ἐρέτριαν ἔξεβαλον ἀμέσως τοὺς ἵππους καὶ ἡτοιμάσθησαν νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ τῶν ἔχθρῶν. Καρτερᾶς δὲ προσβολῆς γενομένης ἀνθίσταντο γενναῖοι οἱ Ἐρετριεῖς ἐπὶ ἔξη μέρας ἀπὸ τῶν τειχῶν καὶ πολλοὶ ἐκατέρωθεν ἐπιπτον. Τῇ δὲ ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ δύο ἔκ τῶν σημαίνοντων πολιτῶν τῆς Ἐρετρίας προδίδουσι τὴν πόλιν εἰς τοὺς Πέρσας, οἵτινες τὰ μὲν ιερὰ ἐσύλησαν καὶ ἔκαυσαν, τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἡνδραπόδισαν.

Μετὰ ταῦτα δὲ στρατὸς ὁδηγούμενος ὑπὸ τοῦ Ἰππίου, ὅστις παρηκολούθει τὴν ἐκστρατείαν, ἵνα γίνη πάλιν τῶν Ἀθηνῶν τύραννος, ἔφθασεν εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ ἀπειβίβασθη εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος, ἔνθα ἦτο τόπος κατάληλος διὰ τὸ ἐππικὸν τῶν Περσῶν. Ἐκτὸς δὲ τούτου ἥλπιζε δὲ Ἰππίας ὅτι θὰ προσήρχοντο πρὸς αὐτὸν καὶ οἱ κάτοικοι τῶν μερῶν τούτων οἱ γνωστοὶ Διάκριοι, οἵτινες ἄλλοτε ὑπῆρξαν αὐτοῦ ὄπαδοι. Ἄλλὰ τῷρα τὰ πράγματα εἶχον μεταβληθῆ, οἱ Διάκριοι ἡγάπων περισσότερον πάντων τὴν πατρίδα τῶν καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῶν, ἐμίσουν δὲ καὶ αὐτοὶ καὶ κατηρώντο τὸν τύραννον, ὅστις ἔφερε τοὺς βαρβάρους, ἵνα ὑποδουλώσωσι τὴν πατρίδα τῶν, ἦτις ἦτο καὶ κύτου τοῦ προδότου πατρίς.

Ως δὲ ἥλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἡ εἰδησις ὅτι πολυάριθμος στρατὸς Περσικὸς ἀπειβίβασθη εἰς Μαραθῶνα, μεγάλη συγκίνησις κατέλαβε τοὺς κατοίκους, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀπώλεσαν τὸ θάρρος τῶν. Ἐν Ἀθηναῖς διέτριψε τῷρα μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ δὲ Μιελτιάδης ὁ Ἀθηναῖος, ὁ τύραννος τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου, ὅστις περιπετών εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ Δαρείου διὰ τὴν συμβουλήν, ἦν εἶχε δώσῃ ἄλλοτε νὰ διαλυθῇ ἡ ἐπὶ τοῦ Ἰστρου γέφυρα καὶ νὰ καταστραφῇ δὲ Δαρεῖος καὶ δὲ Περσικὸς στρατός, εἶχεν ἀφῆσῃ τὴν Θρακικὴν χερσόνησον καὶ ἐπανέλθῃ

εἰς Ἀθήνας. Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἔχων ἐκτακτα χαρίσματα καὶ ἀνδρείας καὶ πολεμικῆς τέχνης καὶ εὐγλωττίας, γινώσκων δὲ καλῶς καὶ τῶν Περσῶν τὴν πολεμικὴν ἔσωσεν ἐν τῇ περιπτώσει ταύτη τὴν πόλιν, καὶ περιῆψεν εἰς αὐτὴν δόξαν, ἥτις θὰ μένη ἀγήρως καθ' ἄπαντας τοὺς χρόνους. Ὁ Μιλτιάδης συνέβούλευσε τοὺς συμπολίτας του νὰ ἀγνισταθῶσι μέχρι τῶν ἐσχάτων, ὑπέσχετο δὲ εἰς αὐτοὺς τὴν νίκην.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ στρατὸς τῶν Περσῶν ἦτο πολύς, δεκαπλάσιος τοῦ στρατοῦ τῶν Ἀθηναίων, ἀπεφάσισε τὸ στρατηγικὸν συμβούλιον αὐτῶν νὰ ζητήσῃ βοήθειαν παρὰ τῶν Σπαρτιατῶν. Πρὸς τοῦτο ἐστάλη εἰς Σπάρτην ὁ Φειδιππίδης πεζός, δύστις ἐντὸς 5 ἡμερῶν μετέβη εἰς Σπάρτην καὶ ἐπανῆλθε κομίσας τὴν λυπηρὰν ἀγγελίαν ὅτι οἱ Σπαρτιάται θεωροῦντες κακὸν νὰ ἐκστρατεύσωσι πρὸ τῆς πανσελήνου, θὰ ἔλθωσι βοηθοὶ μετὰ τὴν πανσέληνον. Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἵσως θὰ διήρκει δέκα ἡμέρας ἢ καὶ περισσότερον, πᾶσα ἐλπὶς περὶ ἐπικουρίας τῶν Σπαρτιατῶν ἐθεωρήθη ματαία.

Δύο δὲ γνῶμαι τώρα ἐπεκράτουν ἐν Ἀθήναις, οἱ μὲν ἡθελον νὰ ἀναβληθῇ ἢ μάχη, ὅντας ἀναζητήσωσι καὶ ἄλλους "Ελληνας συμμάχους, διότι οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν μόνον δέκα χιλιάδες, ἐνῷ οἱ ἔχθροι ἦσαν δεκαπλάσιοι καὶ περισσότεροι· οἱ δὲ ἡθελον νὰ γίνῃ εὐθὺς ἡ μάχη ἀνευ ἀναβολῆς καὶ νὰ μὴ ἀναμείνωσι τὸν ἔχθρὸν νὰ ἔλθῃ νὰ πολειρχήσῃ τὴν πόλιν, ἀλλὰ νὰ ἀγτεπεξέλθωσι κατ' αὐτοῦ εἰς τὸν Μαραθῶνα καὶ ἐνταῦθα νὰ τὸν πολεμήσωσι. Τὴν γνώμην ταύτην ὑπεστήριζεν ὁ Μιλτιάδης, δύστις δὲν ἡθελε νὰ δώσῃ καιρὸν εἰς τὸν Ἰππίαν καὶ εἰς τοὺς Πέρσας νὰ ἔξαπατήσωσι τὸν λαὸν διὰ χρημάτων καὶ διὰ ψευδῶν ἐλπίδων καὶ νὰ ὑποταχθῇ εἰς αὐτούς. Ἡ γνώμη δὲ τοῦ Μιλτιάδου ὑπερίσχυσε καὶ οἱ Ἀθηναῖοι μόνοι 10000

ἐν ὅλῳ ἐξῆλθον νὰ ὑπερασπίσωσι τὴν πατρίδα τῶν ἀπειλουμένην. Μετὰ πορείαν ἔξη ἢ ἐπτά ώρῶν ὑπερέβησαν τὰ ὑψώματα τοῦ Πεντελικοῦ καὶ ἐστρατοπέδευσαν ἐπὶ τῆς κλιτύος τῶν ὄρέων, ὅπόθεν ἤδυναντο νὰ βλέπωσι τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος καὶ τὸ στρατόπεδον τῶν Περσῶν. Καὶ τὴν μὲν ἡμέραν ταύτην ἀνεπαύθησαν ἐνταῦθα, τὴν δὲ ἐπιοῦσαν εἰδόν ἀπροσδοκήτως ἐρχομένους αὐτοῖς συμμάχους 1000 Πλαταιεῖς, οἵτινες ἦθελον προθύμως νὰ συμμετάσχωσι τοῦ κινδύνου. Τοῦτο ἐθάρρυνε τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἀπεφασίσθη νὰ γίνῃ ἡ μάχη τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν, ἥτις ἦτο ἡ 12 Σεπτεμβρίου 490. Ὡς δὲ ἐγένετο ἡμέρα, ὁ Μιλτιάδης παρέταξε τοὺς στρατιώτας του, τὸ αὐτὸ δὲ ἐπράξαν καὶ οἱ Πέρσαι, οἵτινες πολυάριθμοι ὅντες εἶχον ἐν μακροτάτῃ φάλαγγι παραταχθῆ. Ὁ δὲ Μιλτιάδης ἡράιώσε πολὺ κατὰ τὸ μέσον τοὺς στρατιώτας του, ὥστε τὸ μῆκος τῆς φάλαγγος αὐτοῦ νὰ εἴναι ἵσον πρὸς τὸ τῆς φάλαγγος τῶν Περσῶν. Εἰς τὰ δεκαρχία ὅμως ἐκατέρωθεν ἔθεσε πολλὰς ἐπαλλήλους τάξεις ἀνδρῶν, καταστήσας οὕτω τὰ δεκαρχία δυσπόρθητα. Ὡς δὲ τὰ πάντα παρεσκευάσθησαν, ἐφώρμησαν τρέχοντες οἱ Ἑλληνες κατὰ τῶν βαρβάρων, οἵτινες βλέποντες αὐτοὺς ὀλίγους ὅντας ἀνευ ἴππικοῦ καὶ μετὰ τηλικαύτης τόλμης ἐπερχομένους ἐξέλαβον αὐτοὺς ὡς παράφρονας καὶ παρεσκευάσθησαν νὰ τοὺς δεχθῶσι θεωροῦντες βέβαιον τὸ δλεθρον αὐτῶν. Ἐπειδὴ δὲ τὸ μεταίχμιον ἦτο μικρόν, μετ' ὀλίγον ἐφθασαν οἱ Ἑλληνες καὶ συνεπλάκησαν πρὸς τοὺς βαρβάρους. Καὶ ἐπὶ πολὺν μὲν χρόνον ἐμάχοντο ἐκατέρωθεν μετ' ἀνδρείας. Ἐπειτα ὅμως ἐτράπησαν εἰς φυγήν οἱ βαρβάροι ζητοῦντες σωτηρίαν εἰς τὰ πλοῖα. Καὶ ὅσοι μὲν ἤδυνήθησαν νὰ ἔμβωσι ταχέως καὶ νὰ φύγωσιν ἐσώθησαν, πάντες δὲ οἱ ἄλλοι ἐφορεύθησαν. Ἄλλα καὶ ἐνταῦθα κατεδίωξαν αὐτοὺς οἱ Ἑλληνες καὶ ἀγών πεισματώδης

συνήφθη περὶ τὰ πλοῖα, διότι οἱ "Ἐλληνες ἥθελον νὰ καταλά-
βωσι ταῦτα." Άλλὰ δυστυχῶς, εἰ καὶ ἀνδρείοτατα ἐπάλαισαν,
μόνον ἐπτὰ πλοῖα ἥδυνηθησαν νὰ κυριεύσωσι. Ἐνταῦθα διη-
γοῦνται περὶ τοῦ Κυνεγείρου, τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ μεγάλου ποιη-
τοῦ Αἰσχύλου, θαύματα ἀνδρείας. Εἶχε μόνος διὰ τῆς χειρὸς
ἀρπάση ἐκ τῆς πρύμνης Περσικὸν πλοῖον καὶ ἔκρατει αὐτό,
ὅτε Πέρσης διὰ πελέκεως ἀπέκοψε τὴν χειρα. Λέγουσι δὲ ὅτι
ἔκρατησεν αὐτὸ τότε διὰ τῆς ἄλλης χειρός, ἀποκοπείσης δὲ καὶ
ταύτης ὅτι ἔκρατησε διὰ τῶν ὁδόντων, μέχρις ὅτου ἐφανεύθη.

'Αποπλεύσαντες ἐγτεῦθεν οἱ βάρβαροι ἐσπευδόν νὰ φθάσω-
σιν διὰ θαλάσσης εἰς τὸ Φάληρον καὶ νὰ καταλάβωσι τὰς
'Αθήνας, πρὶν φθάσωσι ἔκει οἱ 'Αθηναῖοι στρατιώται. 'Άλλὰ
τοῦτο εἴδον οἱ 'Αθηναῖοι καὶ εὐθὺς δρομαῖοι ἥλθον εἰς 'Αθή-
νας καὶ παρετάχθησαν εἰς μάχην. 'Ως δὲ εἴδον τούτους μακρόθεν
οἱ Πέρσαι, ἔφυγον εἰς 'Ασίαν. Τούτους παρηκολούθησε καὶ ὁ
'Ιππιας, ὅστις ἀλλα ἥλπιζε καὶ ἀλλα εὔρε. Λέγουσι δὲ ὅτι
ἀπέθανε κατὰ τὸν πλοῦν τοῦτον.— Μίαν δὲ ἡμέραν μετὰ τὴν
μάχην ἐφθάσει καὶ ὁ στρατὸς τῶν Σπαρτιατῶν εἰς τὸν Μαρα-
θῶνα σπεύσας πρὸς βοήθειαν τῶν 'Αθηναίων καὶ ἐλυπήθη ὅτι
δὲν ἥδυνηθη νὰ μετάσχῃ τοιαύτης ἐνδόξου μάχης.

'Η χαρὰ τῶν νικητῶν ἦτο μεγάλη. Εύθὺς μετὰ τὴν μάχην
στρατιώτης 'Αθηναῖος φορῶν ὅλα τὰ ὅπλα, μεθ' ὧν ἐπολέ-
μησε, ἐδραμεν ἐντείνας ὅλας τὰς δυνάμεις του διὰ νὰ φθάσῃ
ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον εἰς τὰς 'Αθήνας καὶ ἀναγγείλῃ τὸ
χαρμόσυνον γεγονός. 'Άλλας μόλις ἐφθάσεν εἰς τὴν πόλιν ἐφώ-
νησε· Χαίρετε. ἐνικήσαμεν καὶ ἀπέθανεν ὑπὸ τοῦ κόπου. 'Εκ
τῶν Περσῶν ἐπεσον 6400, ἐκ δὲ τῶν 'Αθηναίων 192. Οὗτοι
ἐτάφησαν ἐν Μαραθῶνι εἰς ἓνα τάφον ὅλοι, καὶ ἐπὶ τοῦ τά-
φου ἐγράφη τὸ ἔξης ἐπίγραμμα.

‘Υπέρ τῶν Ἑλλήνων πάντων προμαχοῦντες Ἀθηναῖοι
ἔστρωσαν ’ε τὸν Μαραθῶνα τῶν Περσῶν τὴν στρατιάν.

Ο τύμβος οὗτος ἀνεῳχθῇ ἵσχατως καὶ ἀνευρέθησαν ἐντὸς αὐτοῦ τὰ ὄστα τῶν Μαραθωγομάχων. Ἄλλα καὶ εἰς τοὺς Πλαταιεῖς ἀπεδόθησαν μεγάλαι τιμai διὰ τὴν μεγαλόφρονα αὐτῶν συνδρομὴν ἐν καιρῷ τοῦ μεγίστου κινδύνου. Διότι οὐ μόνον ἐπέτρεψαν νὰ κηδευθῶσι οἱ ἐν Μαραθῶνι πεσόντες Πλαταιεῖς πλησίον τῶν Ἀθηναίων ἐν ιδίῳ τύμβῳ, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐπιζήσαντας παρεχώρησαν πλουσίαν μερίδα ἐκ τῶν λαφύρων τοῦ ἔχθροῦ ως καὶ πάντα τὰ δίκαια τοῦ Ἀθηναίου πολίτου, δὲ κέρυξ τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν μεγάλην αὐτῶν ἑορτὴν τὰ Παναθήναια ηὔχετο κοινῶς ὑπέρ τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Πλαταιέων.

Ἄλλ’ ἡ ὑψίστη τιμὴ ἀπεδόθη εἰς τὸν Μιλτιάδην. Ἀνδριὰς αὐτοῦ ἐστήθη ἐν τῇ πόλει πλησίον τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος, ἐπειτα μνημεῖον ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ἔδιον ἐν Μαραθῶνι προσέτι δὲ καὶ χαλκοῦς ἀνδριὰς ἐν Δελφοῖς ἐκ τῶν λαφύρων τῶν Περσῶν.

Ο Μιλτιάδης ἦτο μετὰ τὴν ἐν Μαραθῶνι νίκην δὲ πρῶτος ἐν Ἀθήναις ἀνήρ, τὸ δὲ ὄνομα του ἦτο λαμπρότατον καθ’ ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Ἄλλα τὸ ὄνομα τοῦτο ἡμαυρώθη εὐθὺς κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος. Παρεκάλεσε τοὺς Ἀθηναίους νὰ παραχωρήσωσιν αὐτῷ τὸν στόλον ὅλον ἐξ 70 πλοίων καὶ τὰς δαπάνας τῆς ἐκστρατείας, ἵνα συντελέσῃ ἔργον, ὅπερ, ως ἔλεγε, θὰ φέρῃ μέγαν πλοῦτον εἰς τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλὰ δὲν ἥδυνατο δμως τώρα νὰ ἀποκαλύψῃ. Ο λαὸς πλήρης ἐμπιστοσύνης πρὸς τὸν μέγαν ἀνδρα ἐπέτρεψεν αὐτῷ τὸν στόλον, χωρὶς νὰ ἀρευνήσῃ περαιτέρω περὶ τῶν σχεδίων του. Ο Μιλτιάδης

ἔπλευσε εἰς τὰς Κυκλαδας νῆσους καὶ ἀφ' οὗ ὑπέταξε τούτων τινὰς εἰς τοὺς Ἀθηναίους ἡγχυροβόλησεν εἰς τὸν λιμένα τῆς Πάρου, παρ' ἣς ἀπήτησεν ὑποταγὴν εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ 100 ταλάντα πρὸς τιμωρίαν, διότι κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος συνέδραμε τοὺς Πέρσας δι' ἐνὸς πλοίου ἐπερχομένους κατὰ τῶν Ἀθηνῶν. Ἄλλοι οἱ Πάριοι δὲν ἔδειχθησαν τοῦτο καὶ ὁ Μιλτιάδης ἡναγκάσθη νὰ πολιορκήσῃ τὴν πόλιν ἐπὶ 26 ἡμέρας. Ἐπειδὴ δὲ αὕτη εἶχεν ἴσχυρὰ τείχη, ὁ δὲ Μιλτιάδης δὲν εἶχε πολιορκητικὰς μηχανάς, ἐπείσθη δὲν εἶναι ἀγνωφελὲς νὰ πολιορκῇ τὴν πόλιν περισσότερον χρόνον καὶ ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας ἀπρακτος, ἀφ' οὗ μάλιστα κατὰ τὴν πολιορκίαν εἶχε λάβην σπουδαίαν πληγὴν εἰς τὸν μηρόν, ἥτις ἐπέφερεν εἰς αὐτὸν κατόπιν καὶ τὸν θάνατον. Τὴν ἀποτυχίαν ταύτην εὐθὺς ἐπωφελήθησαν οἱ ἔχθροί του καὶ κατήγγειλαν αὐτὸν εἰς τὸ δικαστήριον ἐπὶ ἀπάτη λέγοντες δὲν διέλυσε τὴν πολιορκίαν τῆς Πάρου δεκασθείς διὰ χρημάτων ὑπὸ τῶν Περσῶν. Ἄλλοι δὲ ἔλεγον δὲν τὴν ἐκστρατείαν ταύτην ἔκαμε οὐχὶ χάριν τῶν Ἀθηναίων, ἀλλὰ διὰ νὰ τιμωρήσῃ ἔχθρόν του προσωπικὸν Πάριον, διτις εἶχε διαβάλη αὐτὸν πρὸς τὸν στρατηγὸν τῶν Περσῶν Ὑδάρνη, καὶ ἄλλοι ἄλλα. Εἰς τὴν δίκην ἐνεφανίσθη ὁ Μιλτιάδης κομισθείς ἐπὶ κλίνης ἀσθενῆς καὶ ἐτοιμοθάνατος διὰ τὴν πληγὴν, χωρὶς νὰ δύναται νὰ ὑπερασπίσῃ τὸ διαβαλλόμενον ὄνομά του. Ἄλλοι οὔτε ἡ κατάστασις αὕτη, οὔτε ἡ νίκη τοῦ Μαραθῶνος ἐπέδρασαν εἰς τοὺς δικαστάς, οἵτινες δὲν κατεδίκασαν μὲν αὐτὸν εἰς θάνατον, ὡς ἔζητον οἱ κατήγοροί του, ἐπέβαλον ὅμως αὐτῷ πρόστιμον 50 ταλάντων, διότι τόσα εἶχον δαπανηθῆναι τὴν ἐκστρατείαν ταύτην. Ο Μιλτιάδης ἀπέθανε ὑπὸ τῆς πληγῆς πρὶν πληρώσῃ τὸ μέγα τοῦτο πρόσ-

τιμον, ὅπερ ἐπλήρωσε κατόπιν ὁ υἱός του Κίμων. "Οτι δὲ ἀπέθανεν ἐν τῇ φυλακῇ, οὐδὲν εἶναι βέβαιον.

I. Ἐκστρατεία τοῦ Ξέρξου κατὰ τῆς Ἑλλάδος.
(480 π. Χ.)

"Εἶη τότε ἐν Ἀθήναις ἀνὴρ μεγαλοφυέστατος ὁ Θεμιστοκλῆς, ἐκ τῶν διαπρεπῶν ἀνδρῶν τῆς ἀρχαιότητος. Οὗτος ἡγάπα πολὺ τὴν δόξαν, ἀλλ' ἔτι περισσότερον τὴν πατρίδα του, τὸν ἥθελε νὰ ποιήσῃ μεγάλην καὶ κραταιάν. Μετὰ τὴν ἐν Μαραθώνι μάχην, ἐν ᾧ ἐπολέμησε καὶ αὐτός, κατενόησεν ὅτι οἱ Πέρσαι δὲν θὰ ἀνεχθῶσι τὴν ἀδοξίαν ταύτην καὶ ὅτι θὰ ἐπέλθωσι πάλιν κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἐκ τοῦ ἐπικειμένου δὲ κινδύνου ἐφρόνει ὅτι θὰ ἐσφύετο ἡ Ἑλλάς, ἀν τὸ κατὰ θάλασσαν ἴσχυρά. Διὰ τοῦτο συγεβούλευσε τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἀποκτήσωσι στόλον καὶ ὑπέδειξε πρὸς τοῦτο νὰ χρησιμοποιήσωσι τὰ χρήματα, τὰ δποῖα ἢ πόλις εἰσέπραττε ἐκ τῶν μεταλλείων τοῦ Λαυρίου. Καὶ πράγματι ἐκ τῶν χρημάτων τούτων ἐν ἔτει 487 κατεσκευάσθησαν 20 τρήρεις, ἀπεφασίσθη δὲ κατ' ἔτος νὰ κατασκευάζωνται ἄλλαι τόσαι. Τὰ σχέδια ταῦτα τοῦ Θεμιστοκλέους ἀπήρεσαν εἰς πολλοὺς τῶν Ἀθηναίων, οἵτινες δὲν ἡγάπων τοὺς νεωτερισμούς καὶ προσεπάθουν ἐκ παντὸς τρόπου νὰ ματαιώσωσι ταῦτα. Τῶν ἀνδρῶν τούτων τῶν συντηρητικῶν προϊστάτο ὁ Ἀριστείδης, δστις ἐτιμᾶτο παρὰ πάντων ὡς ἀνὴρ εἰς ἀκρον τίμιος καὶ δίκαιος. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀνταγωνισμὸς τῶν δύο τούτων ἀνδρῶν ἐγίνετο δσημέραι δεινότερος, πρὸς ἡσυχίαν τῆς πόλεως ἀπεφασίσθη νὰ ἐξστρατεισθῇ ὁ ἕπερος τούτων. Διὸ καθ' ὡρισμένην ἡμέραν συνήχθη ὁ λαός, ἵνα ψηφίσῃ τίνα τῶν δύο θεωρεῖ ἀξιούς ἐξορίας. Καὶ

οἱ μὲν ὄπαδοὶ τοῦ Θεμιστοκλέους ἔγραψαν ἐπὶ τοῦ ὁστράχου του ἔκαστος τὸ ὄνομα τοῦ Ἀριστείδου, οἱ δὲ ὄπαδοὶ τοῦ Ἀριστείδου τὸ ὄνομα τοῦ Θεμιστοκλέους. Χωρικὸς δὲ Ἀθηναῖος μὴ γνωρίζων γράμματα παρεκάλεσε τὸν πλησίον του ἴσταμενον Ἀριστείδην, διστις ἥτο εἰς αὐτὸν ἐντελῶς ἀγνωστος, νὰ γράψῃ ἐπὶ τοῦ ὁστράχου του τὸ ὄνομα τοῦ Ἀριστείδου. Οὔτος δὲ ἡρώτησεν αὐτὸν ἀν ἔπαθε κακόν τι παρὰ τοῦ Ἀριστείδου, ἀλλ' ὁ χωρικὸς εἶπε· Οὐδὲν οὐδέποτε, μάλιστα οὐδὲ γνωρίζω αὐτόν. Ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ ἀκούω νὰ ὄνομάζωσιν αὐτὸν δίκαιον. Ο Ἀριστείδης τότε ἔγραψε τὸ ὄνομά του εἰς τοῦ χωρικοῦ τὸ ὁστράχον. Κατὰ τὴν διαλογὴν δὲ τῶν φήφων ὁ Ἀριστείδης ἔλαβε περισσότερας τῶν 6000 καὶ κατὰ τὸν νόμον ὥφειλεν ἐντὸς 10 ἡμερῶν νὰ ἀγκαταλίπῃ τὴν πόλιν ἐπὶ 10 ἔτη. Φεύγων δὲ τούχηθη εἰς τοὺς θεοὺς νὰ μὴ συμβῇ τι κακὸν εἰς τοὺς συμπολίτας του, ὥστε νὰ λάθωσι τοῦ Ἀριστείδου ἀνάγκην. Μετὰ τὴν ἐξορίαν τοῦ Ἀριστείδου ὁ Θεμιστοκλῆς ἔξηκελούθησε ἀγενόχλητος πλέον νὰ ἐφαρμόζῃ τὸ σχέδιόν του, ὥστε ἐν ἔτει 480 αἱ Ἀθηναὶ εἶχον 200 τριήρεις.

"Ο, τι δὲ προέβλεπε ὅτι θὰ γίνη ὁ Θεμιστοκλῆς, τοῦτο καὶ ἐγένετο. Ο Δαρεῖος μετὰ τὸ πάθημά του ἐν Μαραθῶνι, ἐξωπλίζετο μετ' ἀόκνου ζήλου, ἵνα ἀποπλύνῃ τὸ ὄνειδος. "Ολὴ Ἁσία ἔκινετο ἐπὶ τρία ἔτη παρασκευαζομένη εἰς πόλεμον. Καὶ ἥτο ἥδη ἔτοιμος ἡ ἐκστρατεία, ὅτε ἀνηγγέλθη αὐτῷ ὅτι ἐπανέστησαν οἱ Αἰγύπτιοι. Καὶ διὰ τοῦτο διέταξε νὰ ἐτοιμασθῶσι περισσότερα στρατεύματα, ἵνα συγχρόνως ἐκστρατεύσῃ καὶ κατὰ τῆς Αἰγύπτου καὶ κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλ' ἐν ἔτει 485 ἀπέθανε μετὰ 36 ἔτῶν βασιλείαν εἰς ἡλικίαν 64 ἔτῶν. Τοῦτον διεδέχθη ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ξέρξης ἀνὴρ ὠραίοτατος καὶ μεγαλοπρεπέστατος πάντων τῶν Περσῶν, ἀλλὰ καὶ ἦκε-

ετα φιλοπόλεμος. Εύρων δὲ τὰς στρατείας ἑτοίμους τοῦ πατρός του δὲν ἔθεώρει καλὸν νὰ διαλύσῃ αὐτάς, ἀλλὰ νὰ φέρῃ εἰς πέρας ὅ, τι δ πατήρ του ἐπόθησε, ἀλλὰ δὲν ἡδυνήθη. Ἀλλῶς τε εἶχε καὶ περὶ αὐτὸν φιλοπολέμους ἄνδρας καὶ ὄλλους καὶ τὸν Μαρδόνιον, ὅστις συνεθούλευε τὸν Θέρξην νὰ ἐπιχειρήσῃ τὸν κατὰ τῆς Ἑλλάδος πόλεμον, ἢν ἔθεώρει εὔκολον τιράγμα νὰ υποτάξῃ. Διὸ δ Θέρξης μετὰ τὴν ύποταγὴν τῆς Αἰγύπτου (484) διέταξε πανταχοῦ τοῦ κράτους του νὰ παρασκευάσσωσι στρατιώτας καὶ πλοῖα, διότι ἦθελε νὰ δειξῇ εἰς τὸν κόσμον στρατόν, ὅσος οὐδέποτε συνήχθη.

Ἡ ὁδός, ἢν ἔμελλε νὰ ἀκολουθήσῃ, ἥτο ἡ αὐτή, ἢν εἶχεν ἀλλοτε ἀκολουθήσῃ καὶ δ Μαρδόνιος. Διὰ τοῦτο διέταξε νὰ ιδρύσωσι μεγάλας ἀποθήκας εἰς τὰ παράλια τῆς Θράκης καὶ τῆς Μακεδονίας, εἰς ᾧς νὰ συγχομίσωσι τροφάς, διέταξε νὰ κατασκευάσσωσιν ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου εἰς τὸ στενότατον μέρος τοῦ πορθμοῦ μεταξὺ Σηστοῦ καὶ Ἀβύδου δύο μεγάλας γεφύρας, ἵνα ἐπί αὐτῶν δ στρατὸς καὶ τὰ ύποζύγια περαιωθῶσιν εἰς τὴν Θράκην· διέταξε εἰς τὴν χερσόνησον τοῦ Ἀθωνος νὰ ὑρυχθῇ εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας ὥρας τάφρος τόσον πλατεῖα, ὥστε νὰ δύνανται δύο τριήρεις εύκόλως νὰ πλέωσιν ἡ μία πλησίον τῆς ἀλλης. "Οτε δέ τὰ πάντα ἤσαν ἔτοιμα, συνήθησαν τὰ στρατεύματα ἐν Καππαδοκίᾳ κατὰ τὸ θέρος τοῦ 431 καὶ ἐντεῦθεν κατὰ τὸ φθινόπωρον ύπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Βασιλέως ἐφθασαν εἰς τὴν Λυδίαν, ἐνθα καὶ παρεχείμασαν. Κατὰ δὲ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔαρος, ὅτε παρεσκευάζετο δ Θέρξης ἡ πορευθῆ εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, ἤγγειλθη αὐτῷ ὅτι τρικυμία παρέσυρε τὰς γεφύρας τοῦ Ἑλλησπόντου. Τοῦτο ἐλύπησεν· κύτὸν σφόδρα καὶ ἐν τῇ ὄργῃ του διέταξε νὰ ἀποκεφαλίσωσι ἵνα; ἀρχιτέκτονας, εἰς δὲ τὸν Ἑλλήσποντον νὰ δώσωσιν 300

κτυπήματα διὰ μάστιγος, ἵνα ἐκβάλωσιν ἐκ τῶν δαιμόνων τοῦ ὅδατος τὰς πονηρὰς αὐτῶν ἐπιθυμίας. Μαστιγοῦντες δὲ τὸ ὄδωρ ἔλεγον οἱ ἀνθρώποι «'Ο δεσπότης ἐπιβάλλει σοι, πε-
κρὸν ὄδωρ, τὴν τιμωρίαν ταύτην, διότι ἐλύπησες αὐτόν, χωρὶς παρ' αὐτοῦ ν' ἀδικηθῆς.' Ο βασιλεὺς θὰ σὲ διαβῆ ἐκόντα-
ἡ ἀκοντα. Καὶ καλῶς ποιοῦσιν οἱ ἀνθρώποι μὴ θυσιάζοντες εἰς σέ, διότι εἶσαι ποταμὸς ἀπατηλὸς καὶ ἀλμηρός.» 'Αλλὰ καὶ δεσμὰ ἕριφθησαν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ δῆμιοι μὲν πεπυρα-
κτωμένον σίδηρον ἔστιγμάτισαν τὸ ὄδωρ. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀλ-
λοι γεφυροποιοὶ κατεσκεύασαν ἄλλας γεφύρας ἐπὶ τοῦ Ἐλ-
λησπόντου.

Κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 480 δὲ βασιλεὺς μετὰ τῶν στρατευμάτων ἐκίνησεν ἐκ τῶν Σάρδεων κατευθυνόμενος εἰς τὴν Ἀβυδον,
ἔνθα εἶχεν ἐλθῆ καὶ δ στόλος. Καὶ ὄμπρὸς μὲν ἐπορεύοντο τὰ
ὑποζύγια καὶ οἱ ἀχθοφόροι, κατόπιν δὲ τούτων εἴπετο ὁ στρα-
τὸς ἐκ παντοίων ἔθνῶν ἀναμιξὶς συγχείμενος. 'Ἐν τῷ μέσῳ δὲ
τοῦ στρατοῦ εἰς μικράν τινα ἀπόστασιν ἀπ' αὐτοῦ ἐπορεύετο δὲ
βασιλεὺς μεθ' ἀπάσης τῆς συνοδίας του. Συνίστατο δὲ ἡ βα-
σιλικὴ συνοδία ἐκ 1000 λογάδων ἵππεων Περσῶν, οἵτινες
προεπορεύοντο πάντων, μετὰ τούτους δὲ ἤρχοντο 1000 ἐκλε-
κτοὶ λογχοφόροι ἔχοντες τὴν αἰχμὴν πρὸς τὴν γῆν ἐστραμμέ-
νην καὶ χρυσοῦν καρπὸν φοιτᾶς ἐπὶ τὸ ἔτερον ἀκρον τοῦ δόρα-
τος. Κατόπιν δὲ ἤρχοντο οἱ 10 ιεροὶ ἵπποι δλόλευκοι, μετὰ δὲ
τούτους τὸ ιερὸν ἄρμα τοῦ θεοῦ Μίθρα ἐλκόμενον ὑπὸ ὄκτω λευ-
κῶν ἵππων, ὅπισθεν δὲ τῶν ἵππων ἐβάδιζε πεζῇ δ ἥνιοχος· διότι
εἰς οὐδένα θυητὸν ἐπετρέπετο γὰρ καθίσῃ ἐπὶ τοῦ ἄρματος τού-
του. 'Οπισθεν δὲ τοῦ ἄρματος τοῦ θεοῦ ἤρχετο ἐπὶ πολυτελε-
στάτης ἐποχούμενος ἀμάξης δ Ἐέρεζης, ἡς δ ἥνιοχος ἐβάδιζε
πεζῇ εἰς τὰ πλάγια. Τὸν βασιλέα δὲ ἤκολούθουν 1000 λογχοφό-

ροι οι εύγενέστατοι και ἀριστοί τῶν Πέρσῶν ἔχοντες τὰς αἰχμὰς τῶν λογχῶν ἐστραμμένας πρὸς τὰ ἄνω και εἰς τὸ ἦκρον τοῦ δόρατος χρυσοῦν μῆλον. Κατόπιν ἤρχοντο 1000 ἑκλεκτοὶ ἵππεῖς Πέρσαι και μετ' αὐτούς 10000 ἑκλεκτοὶ στρατιῶται Πέρσαι οἱ καλούμενοι ἀθάνατοι. Ἐκ τούτων 1000 εἶχον εἰς τὸ ἦκρον τοῦ δόρατος χρυσοῦν ῥοιᾶς καρπὸν και περιέχλειον κύκλῳ τοὺς λοιποὺς 9000, οἵτινες εἶχον ἀργυροῦν. Μετὰ τούτους δὲ ἤκολούθουν 10000 ἵππεῖς Πέρσαι.

Φθάσας δὲ ὁ Ξέρξης εἰς τὴν Τροίαν, ἐνθα τὸ ὕδωρ τοῦ Σκαμάνδρου ποταμοῦ δὲν ἔξήρχεσε νὰ πίωσιν τὰ ἀναρίθμητα στρατεύματά του, ἀνέβη εἰς τὴν παλαιὰν ἀκρόπολιν τοῦ Πριάμου και προσέφερε θυσίαν 1000 βοῶν. Κατόπιν δὲ διευθύνθη εἰς τὴν Ἀβυδον, πλησίον τῆς δοποίας ἀπό τινος μαρμαρίνης ἔξεδρας, ἣν ἰδρυσαν αὐτῷ οἱ Ἀβυδηνοί, παρετήρησεν ὅλον αὐτοῦ τὸν στρατὸν και τὸν στόλον, ὅστις ἔκαμεν μάλιστα καὶ πλαστὴν ναυμαχίαν χάριν τοῦ βασιλέως. Τὸν ἀπειρον τοῦτον κόσμον, ὅστις ἀνεγνώριζεν αὐτὸν ὡς βασιλέα, παρατηρῶν ὁ Ξέρξης ἡσθάνθη μεγάλην χαρὰν και ἐμακάρισεν ἐαυτόν, ἀλλὰ μετ' ὅλιγον ἡ χαρὰ μετεβλήθη εἰς λύπην και ἤρχισε νὰ δικρύῃ. Τοῦτο ἴδων ὁ πλησίον ἴστάμενος θεῖός του ὄνοματι Ἀρτάθανος, ἀδελφὸς τοῦ Δαρείου, ἤρωτησε· «Πόσον διάφορα πράγματα ἐν τῇ αὐτῇ στιγμῇ, δέσποτα, πράττεις νὰ μακαρίζῃς σεαυτὸν και νὰ κλαίῃς!» Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Ξέρξης· «Δυποῦμαι συλλογιζόμενος πόσον βραχὺς εἰναις ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου. Ἐκ πάντων τῶν ἀνθρώπων, οὓς σήμερον βλέπω, μετὰ 100 ἔτη δὲν θὰ ὑπάρχῃ οὐδείς.»

Κατὰ δὲ τὴν ἐπομένην ἡμέραν πρωὶ ἀπεφάσισθη νὰ γίνῃ ἡ Ἑιάθεσις. Καὶ ὡς ἔξημέρωσε πάντες περιέμενον νὰ ἀναπειληθῆ ἥλιος καίοντες ἐπὶ τῶν γεφυρῶν θυμιάματα και στρώνοντες

τὴν ὄδὸν μὲν μυρσίνας. "Οτε δὲ ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος, ὁ Ξέρξης μὲν χρυσοῦν ποτήριον ἔκαμε σπονδὰς εἰς τὴν θάλασσαν καὶ προσευχήθη εἰς τὸν ἥλιον νὰ μὴ συμβῇ αὐτῷ πρᾶγμα, ὅπερ ἦδύνατο νὰ ἐμποδίσῃ αὐτὸν νὰ ὑποτάξῃ ὅλην τὴν Εὐρώπην. Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔρριψεν εἰς τὴν θάλασσαν τὸ χρυσοῦν ποτήριον καὶ κρατῆρα χρυσοῦν καὶ ἀκινάκην εἴτε ὡς ἀναθήματα εἰς τὸν ἥλιον εἴτε καὶ ὡς δῶρον εἰς τὴν θάλασσαν, μετανοήσας φαίνεται, διότι πρότερον εἶχεν αὐτὴν μαστιγώση. Μετὰ τοῦτο ἥρχισε νὰ γίνηται ἡ διάβασις τοῦ μὲν πεζικοῦ καὶ ἵππικοῦ διὰ τῆς μιᾶς γεφύρας, διὰ δὲ τῆς ἄλλης τῶν ὑποζυγίων καὶ τῆς θεραπείας. Ἐπτὰ ὅλας ἡμέρας καὶ νύκτας διέβαινεν ἀδιακόπως ὁ στρατός, ὁ δὲ Ξέρξης ἐθεῖπτο τοῦτον μαστιγούμενον, ἵνα διαβαίνῃ ταχέως. Τὸ πλῆθος δὲ τοῦτο ἰδὼν ἀνήρ τις Ἑλλησπόντιος εἶπε· Ὡ Ζεῦ, διὰ τί λαβὼν μορφὴν ἀνδρὸς Πέρσου, τοῦ Ξέρξου, θέλεις νὰ ἀναστατώσῃς ὅλην τὴν Ἑλλάδα ἄγων κατ' αὐτῆς πάντας τούτους τοὺς ἀνθρώπους; Σὺ ἦδύνασθο νὰ πράξῃς τοῦτο καὶ ἀνευ τούτων.» Ἀφ' οὗ δὲ ὁ Ξέρξης διέβη εἰς τὴν Θράκην, ἥρχισε νὰ πορεύηται διὰ τῆς Χερσονήσου. Διαβὰς δὲ τὸν Μέλανα ποταμόν, τοῦ ὄποίου τὸ ὅδωρ δὲν ἐξήρχεται νὰ πήνη ὁ στρατός, καὶ πρὸς δυσμὰς ἀεὶ πορευόμενος ἐφθασεν εἰς τὸν Δορίσκον. Εἶναι δὲ ὁ Δορίσκος αἰγιαλὸς καὶ πεδιὰς μεγάλη τῆς Θράκης, διὰ μέσου τῆς ὄποιας ἔρει ὁ "Ἐβρος ποταμός. Ἐνταῦθα δὲ ὁ Ξέρξης, ἀφ' οὗ ἐφθασε καὶ ὁ στόλος, ἥθέλησε νὰ ἀριθμήσῃ τὸν στρατόν του ὅλον καὶ τὰ πλοῖα του. Τινὲς φρονοῦσιν ὅτι ὁ πεζικὸς στρατός, τὸ ἵππικόν, τὸ ναυτικὸν καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων τὸ ἄλλο τῶν ὑπηρετούτων εἰς τὸν στρατὸν τοῦ Ξέρξου εἶχεν ὡς ἔξτης κατὰ τὸν ἀριθμόν:

πεζὸς στρατὸς	1,700,000
ἱππικὸν	80,000
καμηλάται καὶ ἀρματηλάται.	20,000
Θρῆνες.....	300,000
πληρώματα πλοίων, θεράποντες τοῦ στρατοῦ κλπ.....	3,183,220
ἐν σ. ω	5,283,220

‘Αλλοι δέ μως νομίζουσιν δτε δ τακτικὸς στρατὸς ἦτο πολὺ¹ ὕλιγώτερος καὶ δτε δὲν ὑπερέβαινε τὸ ἐν ἔκκτομμάριον. ‘Αλλὰ² εἰσὶ ἐν μόνον ἐκάτομμάριον ἐάν δεχθῶμεν, πάλιν τὸ πλῆθος³ τοῦτο τοῦ στρατοῦ ἦτο φοβερόν.

Ἐκ τοῦ Δορίσκου ὁ στρατὸς καὶ ὁ στόλος κινήσας ἐπορεύθη περαιτέρω καὶ ἔφθασε εἰς τὴν Θέρμην πλησίον τῆς σημερινῆς Θεσσαλονίκης. Οἱ κάτοικοι τῶν μερῶν, δι’ ὧν διήρχετο ὁ στρατός, ὥφειλον νὰ παρέχωσι τὰς τροφὰς καὶ τοῦτο ἤρκει νὰ καταστήσῃ αὐτοὺς πενεστάτους. Διὰ τὸν βασιλέα δὲ ἴδιαιτέρως, ἕπου ἐστάθμευε, κατεσκεύαζον πολυτελεστάτην σκηνὴν καὶ φαγητὰ παρεσκεύαζον ἐκλεκτὰ καὶ ποτήρια ἔφερον καὶ κρατῆρες χρυσοῦς καὶ ἀργυροῦς, ἐκ τῶν δύοιων οὐδὲν ἐπεστρέφετο, διότι ἐλάμβανον αὐτὰ πάντα οἱ θεράποντες τοῦ βασιλέως.

Ἐν Θέρμη τῆς Μακεδονίας διέτριψεν ὁ Ξέρξης ἐνα ὄλόχληρον μῆνα. Πάντα τὰ πλοῖα ἀνειλκυσθησαν ἐνταῦθα εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ὁ στρατὸς ἐστρατοπέδευσε κατὰ τὸ μῆκος τῆς ἀκτῆς κατελαθὼν ἀπόστασιν 10 ώρῶν. Παρέτεινε δὲ ἐνταῦθα τὴν διαμονήν του ὁ Ξέρξης, διότι ἦνοι γε νέον δρόμον εἰς τὴν αγω Μακεδονίαν, ἵνα ἔκειθεν διαβῆ ὁ στρατός του εἰς τὴν Θεσσαλίαν, διότι δὲν ἤθελε νὰ διαβιβάσῃ αὐτὸν διὰ τῆς κοιλάδος τῶν Τεμπῶν, ἢν δὲν ἔθιώρει ἀσφαλῆ.

Ἡ εἰδησις περὶ τῆς φοβερᾶς ταύτης τοῦ Ξέρξου στρατιᾶς ἐφθασεν εἰς τοὺς Ἑλληνας καὶ ἄλλοι μὲν φοβηθέντες ἔσπευσαν νὰ δμολογήσωσι εἰς αὐτὸν ὑποταγὴν, πρὶν ἔλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἄλλοι δὲ διενοοῦντο νὰ ὑποταχθῶσι κατόπιν. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς γενικῆς ταύτης ἀπελπισίας ἀνεφάνησαν σωτῆρες τῆς Ἑλλάδος οἱ Ἀθηναῖοι. Οὗτοι πιστεύοντες ὅτι ἡ Ἑλλάς ἥνωμένη ἦδύνατο ἐπιτυχῶς νὰ παλαισῃ πρὸς τοὺς βαρβάρους, ἐκάλεσαν δμοῦ μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν γενικὴν συνέλευσιν τῶν Ἑλλήνων ἐν Κορίνθῳ. Ἐνταῦθα ἔστειλον ἀντιπροσώπους μόνον αἱ πόλεις, αἵτινες εἶχον γενναῖα φρονήματα νὰ μὴ ὑποταχθῶσιν εἰς τοὺς βαρβάρους, ἀλλὰ νὰ ἀγωνισθῶσιν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας των προτιμῶντες μᾶλλον νὰ ἀποθάνωσιν ἢ νὰ γίνωσι δοῦλοι. Καὶ πάντες εὐρέθησαν σύμφωνοι νὰ συμπράξωσιν ἐν τῷ ἐπικειμένῳ πολέμῳ, νὰ παύσωσι δὲ τὰς μεταξύ των ἔχθρας καὶ ἔριδες. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἔχθρὸς εἶχεν ἀπειρα στρατεύματα ἀπεφάσισαν νὰ στείλωσι πρέσβεις καὶ εἰς τὴν Κρήτην, καὶ εἰς τὴν Κέρκυραν καὶ εἰς τὸν Γέλωνα ἐν Σικελίᾳ καὶ νὰ παρακινήσουν πάντας νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὸν ἀγῶνα, διότι ὁ κίνδυνος ἦτο κοινὸς εἰς πάντας. Καὶ ἔσταλησαν μὲν πανταχοῦ πρέσβεις, ἀλλὰ δυστυχῶς οὔτε οἱ Κρῆτες, οὔτε οἱ Κερκυραῖοι οὔτε ὁ Γέλων ἐβοήθησαν προφασισθέντες ἄλλοι ἄλλα. Καὶ οἱ μὲν Κρῆτες εἶπον ὅτι ἀπαγορεύει αὐτοῖς τὴν βοήθειαν τὸ ἐν Δελφοῖς μχ ντεῖον, οἱ δὲ Κερκυραῖοι ὑπεσχέθησαν μὲν κατὰ τὴν φαινόμενον καὶ ἔστειλαν μάλιστα καὶ 60 πλοῖα, ἀλλὰ μὲ τὴν διαταγὴν νὰ παραπλέωσι ταῦτα περὶ τὸ Ταίναρον μέχρις δου γίνη ἡ μάχη καὶ κατόπιν νὰ προσέλθωσι, ἀν μὲν ἐνίκων οἱ Ἑλληνες, πρὸς αὐτοὺς λέγοντες ὅτι εἴχον πᾶσαν τὴν διάθεσιν νὰ συμπολεμήσωσι, ἀλλ' ἐναντίοις ἀγεμοὶ ἐκώλυσαν αὐτούς, ἀν δὲ ἐνίκα ὁ Ξέρξης, νὰ προσέλθωσι πρὸς

αὐτὸν λέγοντες, ὅτι, ἂν καὶ εἶχον πολλὰ πλοῖα, ἐν τούτοις ἀπέσχον τῆς μάχης, διότι δὲν ἦθελον νὰ πολεμήσωσι πρὸς τὸν βασιλέα. Καὶ πράγματι αὐτὴν τὴν γλῶσσαν μετεχειρίσθησαν πρὸς τοὺς Ἑλληνας καὶ τοὺς ἡπάτησαν. Οὐ δὲ Γέλων, ὃστις εἶχε τότε μεγάλην ἔνναμιν ἐν Σικελίᾳ, ἀπεκρίθη ὅτι παραχωρεῖ διακοσίας τριήρεις καὶ στρατὸν πολὺν καὶ τὰς δαπάνας τοῦ πολέμου, ἐὰν στέργωσιν οἱ Ἑλληνες νὰ ἀναγγωρίσωσιν αὐτὸν ἀρχιστράτηγον. Ἐπειδὴ δὲ οἱ πρέσβεις εἰπον αὐτῷ καθαρῶς ὅτι ἡ Ἑλλὰς δὲν ἔχει ἀνάγκην ἡγεμόνος ἀλλὰ στρατοῦ, δ Γέλων ἤρνηθη νὰ μετάσχῃ τοῦ ἀγῶνος.

Οὓς δὲ ταῦτα ἐγένοντο γνωστὰ εἰς τοὺς Ἑλληνας, ἀπεφάσισαν νὰ πολεμήσωσι καὶ μόνοι ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς Ἑλλάδος. Πρὸς τοῦτο δὲ ἐνόμισαν κατάλληλον νὰ καταλάθωσι τὰ στενὰ τῶν Τεμπῶν ἐν Θεσσαλίᾳ, ἵνα μὴ ἀφήσωσιν τὸν βάρβαρον νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν χώραν, διότι ἐνόμιζον ὅτι ἔκειθνυ θὰ διέβαινεν εἰς τὴν Θεσσαλίαν. Οὐτε δημαρχοὶ ὅτι οὗτος ἐτράπη ἄλλην ὁδόν, ἐγκατέλιπον τὰ Τέμπη καὶ ἀπεφασίσθη ὁ μὲν στόλος νὰ καταλάθῃ τὸ Ἀρτεμίσιον τῆς Εὔβοιας, δ δὲ στρατὸς τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν. Εἶναι δὲ καὶ αἱ Θερμοπύλαι καὶ τὸ Ἀρτεμίσιον τόσον πλησίον ἀλλήλων, ὥστε εὐκόλως ἥδυνατο ὁ εἰς στρατὸς νὰ ἔχῃ εἰδήσεις περὶ τοῦ ἄλλου. Καὶ τοῦ μὲν στρατοῦ τῶν Θερμοπυλῶν ἀρχηγὸς διωρίσθη ὁ Λεωνίδας ὁ Ἀναξανδρίδου, δ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης, τοῦ δὲ στόλου πάλιν Λεκεδαιμόνιος ὁ Εύρυθιαδῆς, εἰ καὶ τὰ πλείονα πλοῖα ἦσαν τῶν Ἀθηναίων δειξάντων καὶ ἐν τούτῳ θαυμαστὴν αὐταπάρυνσιν χάριν τῆς σωτηρίας τῆς Ἑλλάδος.

Οἱ Εέρζης ἐκ τῆς Θέρμης διευθύνθη εἰς τὴν Ἑλλάδα. Εἰτῆλθε δὲ ὁ πεζὸς στρατὸς διὰ τῆς ἀνω Μακεδονίας εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἔφθασεν ἐμπροσθεν τοῦ στε-

νοῦ τῶν Θερμοπυλῶν, ὅπερ κατεῖχεν ὁ Λεωνίδας μὲ 4000 Πελοποννησίους, ὡν 300 ἡσαν Σπαρτιάται καὶ 3200 ἐκ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος. Σχηματίζεται δὲ τὸ στεγὸν τοῦτο ἐνθεν μὲν ὑπὸ τῶν ὄρέων τῆς Οἴτης, ἐνθεν δὲ ὑπὸ τῆς θαλάσσης, εἰς δὲ τὸ μέρος, ὅπερ καλεῖται Θερμοπύλαι, ἐστενοῦτο ἡ δόδος ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε μόλις ἡδύνατο μία ἀμαξαὶ νὰ διέλθῃ. Ἐνταῦθα ἄλλοτε εἶχον οἱ Φωκεῖς κτίση τεῖχος, ὅπερ νῦν ὁ Λεωνίδας πάλιν εἶχεν ἐπισκευάση καὶ ἀναβέση εἰς τμῆμα τοῦ στρατοῦ ἐκλεκτὸν νὰ φρουρῇ. Εἰς ἀπόστασιν δὲ τριῶν τετάρτων τῆς ὥρας ἀπὸ τοῦ πρώτου στενοῦ ὑπῆρχε ἄλλο τοιοῦτο μὲ τὸ αὐτὸ πλάτος. Τὸ μεταξὺ δὲ τούτων διαστημα ἡτο πολὺ πλατύτερον ἔχον μάλιστα κατὰ τὴν παραλίαν καὶ ἔλη. Αὐτὴ ἡτο ἡ συνήθης δόδος ἡ φέρουσα ἐκ τῆς Φθιώτιδος εἰς τὴν Λοχρίδα. Ἀλλὰ πλὴν ταύτης ὑπῆρχε καὶ ἀτραπὸς ἐπὶ τῶν ὄρέων γνωστὴ μόνον εἰς τοὺς περιοίκους, ἡν ὥρισε ὁ Λεωνίδας νὰ φυλάττωσι 1000 Φωκεῖς.

Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα τῶν Ἑλλήνων ἐν Θερμοπύλαις, ὅτε ἐφθασεν ὁ Ξέρξης ἐνταῦθα. Καὶ ὑπὸ περιεργίας ἐστειλεν ἵππεα κατάσκοπον διὰ νὰ μάθῃ τί κάμνουσιν οἱ ὄλιγοι οὗτοι ἀνθρωποι, οἵτινες εἶχον τὴν τόλμην νὰ ἀντισταθῶσιν εἰς ἑκατομμύρια στρατοῦ. Οἱ ιππεὺς ἐπιστρέψας διηγήθη ὅτι εἶδεν αὐτοὺς ἄλλους μὲν ἀγωνιζομένους πρὸς ἄλλήλους καὶ παίζοντας, ἄλλους δὲ κτενιζομένους καὶ καθόλου ἀφόβους, ὡς νὰ μὴ διέτρεχον οὐδένα κίνδυνον. Λέγουσι δὲ ὅτι εἰς τὴν ἐμράνισιν τῶν πολυχρίθμων τοῦ Ξέρξου στρατευμάτων ἔδραμεν Ἑλλην τις εἰς τὰς Θερμοπύλας καὶ ἀνήγγειλεν ὅτι τόσον πολλοὶ ἡσαν οἱ βάρβαροι, ὥστε τοξεύοντες ἐσκίαζον τὸν ἥλιον διὰ τῶν βελῶν. Τόσον καλλίτερα εἶπεν ὁ Σπαρτιάτης Διηνέκης γελῶν, τότε μαχομένους δὲν θὰ μᾶ; καίη ὁ ἥλιος;. Οἱ Ξέρξης, ως ἡ-

κουσε περὶ τῆς ἀνδρείας τοῦ στρατοῦ τούτου καὶ παρὰ τοῦ Δημαράτου τοῦ ἄλλοτε βασιλέως τῶν Σπαρτιατῶν, ὅστις ἐκπιτωτὸς γενόμενος τῆς βασιλείας διὰ βαδιούργιῶν τοῦ Κλεομένους εἶχε καταφύγη εἰς τὸν Εέρξην καὶ ἐπανήρχετο ἥδη μετ' αὐτοῦ, ἐλπίζων ὅτι ἥδυνατο πάλιν νὰ ἔγκατασταθῇ ἐπὶ τὴν ἀρχήν, δὲν ἥθελησε νὰ θυσιάσῃ τοιούτους ἀνδρας καὶ ἔγραψε πρὸς τὸν Λεωνίδαν ἐπιστολὴν λέγων νὰ παραδώσῃ εἰς αὐτὸν τὰ ὅπλα ως σημεῖον ὑποταγῆς. 'Αλλ' ὁ Σπαρτιάτης ἦρως ἀπεκρίθη· «Μολὼν λαβέ» ἦτοι ἔλα νὰ τὰ πάρῃ. Τοιοῦτος ἥρωιςμὸς ἐφαίνετο εἰς τὸν Εέρξην ἀκατάληπτος καὶ ἐλπίζων ὅτι οἱ "Ελληνες θὰ ἔφευγον μόνοι ὑπὸ φόβου ἀφῆκε νὰ παρέλθωσι τέσσαρες, ἡμέραι. "Οτε δὲ εἶδεν ὅτι αὐτοὶ ἔχουσιν ἀπόφασιν νὰ πολεμήσωσιν κατ' αὐτοῦ πλήρης ὄργης ἔστειλε δύο τάγματα στρατοῦ, ἵνα συλλάβωσι καὶ φέρωσιν εἰς αὐτὸν τοὺς "Ελληνας τούτους ζῶντας. 'Ο Εέρξης παρετήρει μακρόθεν τὴν μάχην, ἥτις ὑπῆρξε φονικωτάτη εἰς τοὺς Πέρσας. Τότε ἀντικατέστησε τὰ τάγματα ταῦτα διὰ τοῦ ἐκλεκτοτάτου σώματος τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ, τοῦ καλουμένου σώματος τῶν ἀθανάτων, οἵτινες ἦσαν 10000 καὶ ἀπετέλουν τὴν φρουρὰν τοῦ βασιλέως. Κατ' αὐτῶν ὁ Λεωνίδας ἔταξε τοὺς 300 Σπαρτιάτας, ἵνα τάχιστα ἀποδείξωσιν εἰς τοὺς ἀθανάτους ὅτι δὲν ἔσσαν τοιοῦτοι. Οἱ ἀθανάτοι ἐπῆλθον μεθ' ὅρμης κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν, ἀλλ' ἀπεκρούσθησαν γενναίως. Δεινὴ δὲ μάχη συγήφθη ἐν τῷ στενῷ, καθ' ἧν φοβερὰ σφαγὴ ἐγένετο τῶν ἀθανάτων. "Ιγα δὲ προσελκύωσιν ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρους ἀθανάτους εἰς τὸ στενὸν προσεποιοῦντο οἱ Σπαρτιάται ὅτι τρέπονται εἰς φυγὴν καὶ ἐν φέδιώκοντο ὑπὸ τῶν ἀθανάτων ἐπιστρέφοντες ἐφόνευον αὐτούς. 'Ο Εέρξης, ὅστις ἐβλεπε τὴν μάχην ἔχ τινος ὑψώματος, τρὶς ἀνεπήδησεν ἐκ τῆς ἔδρας του βλέπειν

τὸν ἔχειασθη τοῦ στρατὸν φρυγεύμενον καὶ καταδιωκόμενον.
·Υπὲρ τοὺς 6000 Περσῶν ἐπεγον κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην,
χωρὶς νὰ ἔχειασθῇ ἡ δίοδος.

·Αλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἐπομένην ἡμέραν τὰ πράγματα δὲν
ἀπέβησαν εἰς τὸν Εέρζην καλλίτερον, ὅστις διὰ τοῦτο εὐρί-
σκετο εἰς μεγάλην ἀμηχανίαν μὴ γινώσκων τί νὰ πράξῃ, ἵνα
διαβῆ δ στρατὸς διὰ τῶν Θερμοπυλῶν. Τότε περὶ τὴν ἑσπέ-
ραν προσέρχεται πρὸς αὐτὸν προδότης ἐκ τῆς χώρας ταύτης
ὄνοματι Ἐφιάλτης καὶ ἀποκαλύπτει τὴν ἀτραπόν. ·Ο Εέρ-
ζης εὐχαριστηθεὶς πολὺ ἐκ τούτου στέλλει εὐθὺς στρατεύματα
ὑπὸ τὸν Ὑδάρνη, ἵνα διὰ τῆς ἀτραποῦ διηγὴν ἔχοντες τὸν
Ἐφιάλτην φθάσωσιν εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ στενοῦ καὶ οὕτω
περικυκλώσωσι τοὺς Ἔλληνας. Οἱ Φωκεῖς οἱ φυλάττοντες τὴν
ἀτραπὸν ἤκουσαν κατὰ τὴν νύκτα φόφον βημάτων, καὶ νομί-
ζοντες ὅτι ἐπήρχοντο κατ' αὐτῶν οἱ Πέρσαι ἀνῆλθον εἰς τὴν
κορυφὴν τοῦ ὅρους, ἵνα πολεμήσωσι ἀκινδυνότερον. ·Αλλ' οἱ
Πέρσαι ἄλλον σκοπὸν ἔχοντες προεχώρησαν περαιτέρω καὶ
κατέλαβον τὸ ἔτερον ἄκρον τῶν Θερμοπυλῶν. ·Ως δὲ ἦλθεν
εἰς τὸν Λεωνίδαν ἡ εἰδῆσις αὕτη, τότε εἶπεν εἰς πάντας τοὺς
ἄλλους στρατιώτας νὰ φύγωσιν ἐντεῦθεν, ἵνα μὴ φονευθῶσι
μάτην, αὐτὸς ὅμως μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν θὰ ἔμενε κατὰ τοὺς
νόμους τῆς πατρίδος του, ἵνα πολεμήσῃ. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι
πάντες ἀνεχώρησαν, μόνον 700 Θεσπιεῖς ἔμειναν θέλοντες καὶ
αὐτοὶ νὰ συναγωνισθῶσιν μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν ὑπὲρ τῆς
ἐλευθερίας τῆς Ἐλλάδος. ·Ο δὲ Λεωνίδας θεωρῶν βέβαιον τὸν
θάνατον ἀξῆλθε μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν καὶ τῶν Θεσπιέων ἐχ-
τὸς τοῦ στενοῦ, ἵνα δυνηθῶσι νὰ φονεύσωσιν δσφ δυνηθῶσι περισ-
σοτέρους βαρβάρους. Τοσαύτη δὲ σφαγὴ ἐγίνετο, ὥστε οἱ Πέρ-
σαι ἦθελον νὰ τραπῶσιν εἰς φυγὴν, ἀλλ' ὁ Εέρζης, ὅστις εἶχε

προτίθη τοῦτο, εἰχε τάξη ὅπισθεν τούτων τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν στρατευμάτων, οἵτινες διὰ μαστίγων ἡγάγκαζον τοὺς στρατιώτας νὰ προχωρῶσι. Τότε δὲ ἵρριφθησαν πολλοὶ ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπιγίγησαν, πολλοὶ δὲ καὶ κατεπατήθησαν ὑπὸ τοῦ ἴδιου αὐτῶν πλάκθους. Τὰ μακρὰ τῶν Ἑλλήνων δόρατα ἥραίουν τὰς πυκνὰς τῶν βαρβάρων φάλαγγας, ἀλλὰ ταῦτα κατὰ μικρὸν ἔθραύσθησαν. Τότε ἔσυραν τὰξιφη καὶ ἄγων ἐξηκολούθησεν ἔτι πεισματωδέστερος. Ἐν τῷ ἥρωϊκῷ ἀγῶνι, ἔπειταν δὲ Λεωνίδας καὶ πολλοὶ τῶν Σπαρτιατῶν, ἀλλ' ἔπειτε καὶ ἀναρίθμητον πλῆθος Περσῶν καὶ δύο ἀδελφοὶ τοῦ Ερέζου. Δεινὴ δὲ μάχη συνήφθη περὶ τὸ σῶμα τοῦ Λεωνίδου, τῶν μὲν Περσῶν ζητοῦντων νὰ λάθωσι τὸν νεκρόν, τῶν δὲ Σπαρτιατῶν ὑπερασπιζόντων τὸν βασιλέα των. Τετράκις ἐφώρμησαν μετὰ μανίας κατ' αὐτῶν οἱ Πέρσαι, ἀλλὰ καὶ τειράκις ἀπεκρούσθησαν τραπέντες εἰς φυγήν. "Οτε δὲ ἦλθε καὶ ἐκ τοῦ ἔλλου μέρους δὲ Ὁδάρνης μετὰ 20000 Περσῶν, οὓς ἔφερεν δὲ Ἐφιάλτης, οἱ ύπολειπόμενοι ὀλίγοι ἀκόμη ἥρωες κατέφυγον εἰς παρακείμενον μικρὸν λόφον καὶ ἐνταῦθα πολεμήσαντες κατὰ τῶν βαρβάρων ἀνδρειότατα μὲ λίθους, μὲ τὴν πυγμὴν, μὲ τοὺς ὄδόντας, διότι καὶ τὰξιφη αὐτῶν εἶχον θραυσθῆ, ἀπέθανον πάντες θάνατον ἥρωων. Πλησίον δὲ τῶν Θερμοπυλῶν ὑπῆρχε κώμη ὄνομα 'Αλπηνοί. Ἐνταῦθα ἐμεγον δύο Σπαρτιατκεῖ δὲ Εὔρυτος καὶ δὲ Ἀριστόδημος πάσχοντες ὑπὸ ὄφθαλμίας. Καὶ δὲ μὲν Εὔρυτος καίπερ πάσχων, ὡς ἤκουσε τὴν θέσιν τῶν συμπολιτῶν του, ἐζήτησε τὰ ὄπλα του καὶ ἐνδιθεὶς ταῦτα διέταξε τὸν εἴλωτά του νὰ τὸν διδηγήσῃ εἰς τοὺς μαχομένους, ἐνθα συμπολεμήσας καὶ αὐτὸς ἀπέθανε. Ὁ δὲ Ἀριστόδημος ὑπὸ δειλίας ἐμειγεν εἰς τοὺς 'Αλπηνοὺς καὶ δὲν μετέβη νὰ πολεμήσῃ. "Οτε δὲ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Σπάρτην

κατεφρόνουν πάντες οἱ ἀνθρωποι, οὐδεὶς τοῦ ὡμίλει, οὐδεὶς τοῦ ἔδιδε πῦρ νὰ ἀνάψῃ, ἀπεκαλεῖτο δὲ Ἀριστόδημος ὁ τρέσας (δειλός, λιποτάχτης). Ἀλλὰ τὸ ὄνειδος τοῦτο ἀπέπλυνεν δὲ Ἀριστόδημος κατόπιν πολεμήσας ἀνδρειότατα κατὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην, ἐνθα καὶ ἀπέθανεν.

Οὕτως ἀπέθανον οἱ τριακότιοι Σπαρτιάται καὶ οἱ ἑπτακόσιοι Θεσπιεῖς ἐν Θερμοπύλαις. Ο δὲ Ξέρξης, ἀναίσθητος πρὸς τὴν ἡρωϊκὴν ἀνδρείαν καὶ ἀρετὴν καὶ τεθλιμμένος διὰ τὸν θάνατον τῶν δύο ἀδελφῶν του, διέταξε πρὸς ἐκδίκησιν νὰ ἀποκόψωσι τὴν κεφαλὴν ἐκ τοῦ πτώματος τοῦ Λεωγίδου καὶ νὰ ἀνασταυρώσωσιν αὐτὴν. Ἀλλὰ κατόπιν οἱ Ἑλληνες ἀπέδωκαν ἱκτάκτους τιμᾶς εἰς τοὺς πεισόντας. Εἰς μὲν τὸν Λεωνίδαν ἵδρυσαν τάφον, ἐφ' οὐ στατο λέων μὲ τὴν ἑζῆς ἐπίγραφήν·

«Πάντων μὲν τῶν θηρίων ἐγὼ εἶμαι τὸ ἀνδρειότατῶν, πάντων δύμως τῶν ἀνθρώπων τοιοῦτος ἐδείχθη ὁ ἀνήρ, δην ἐγὼ ἐδῶ φρονρῶ ὑπάρχοντα ἐντὸς τοῦ μαρμαρίνου τούτου τάφου. Καὶ τὸν φρονρῶ εὐχαρίστως, διότι εἶχε καὶ τὴν ἀνδρείαν μου καὶ τὸ δνομά μου Λέων.»

Ἐπὶ δὲ τοῦ τάφου τῶν Σπαρτιατῶν ἐπὶ στήλῃς ἐγράφη ἀλλοὶ ἐπίγραμμα τὸ ἑζῆς·

«Ἐσὺ διαβάτη ποῦ περνᾷς πὲς εἰς τὴν Σπάρτην κάτω πῶς εἴμαστε θαυμένοι ἐδῶ, πιστοὶ στὸ θέλημά της.»

Τπέρ πάντων δὲ τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ἀπέθανον ἐν Θερμοπύλαις ἐχαράχθη τὸ ἑζῆς ἐπίγραμμα·

«Ἐδῶ ποτὲ ἐποδέμησαν ἐκ τῆς Πελοποννήσου χιλιάδες μόνον τέσσαρες καθ' ἐκατομμυρίων.»

Ἡ ἀρετὴ τῶν ἐν Θερμοπύλαις ἀγωνισαμένων καὶ ἀποθα-

νόντων ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐνέπλησε μεγαλοφροσύνης καὶ ὑπερηφανίας τοὺς "Ἐλληνας, ὅτι ἡ πατρίς των ἔχει τοιούτους ἄνδρας νὰ ἐπιδείξῃ, καὶ ἀνέλαβον μετ' ἐνθουσιασμοῦ τὸν ἀγῶνα, δῖτις ὠδήγησεν αὐτοὺς εἰς τὰς νίκας τῆς Σαλαμῖνος καὶ τῶν Πλαταιῶν, περὶ ὧν θὰ διμιλήσωμεν ἐφεξῆς·

Τῶν νεκρῶν ἐν Θερμοπύλαις
ἐνδοξος εἶναι ἡ μοῖρα
εὖμορφος δὲ θάνατός των
καὶ δὲ τάφος των βωμός,
ἀντὶ θρῆνων μνήμηνάγρως
καὶ ἔπαινος ἡ λύπη αὐτῶν.
Στόλισμα τοιοῦτον οὐδόλως
οὔτε σῆψις οὔτε χρόνος ἀμαυροῖ.
Τὸ δοῦλον τοῦτο ἔδω
τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀγαθῶν
οὐδὲν ἄλλα εἶχε ποθῆση
παρὰ δόξην Ἑλληνικήν.
Μάρτυς τούτου Λεωνίδας,
βασιλεὺς Σπαρτιατῶν,
οὗ δὲ δόξα, ἡ ἀνδρεία
θὰ ὑμνοῦνται ἐσαεί.

**ΙΑ'. Μάχη ἐν Σαλαμῖνι
(480 π. Χ.)**

Τὰ πλοῖα τῶν Ἐλλήνων ὑπὸ ἀρχιναύαρχον τὸν Σπαρτιάτην Εύρυβιαδην ἔμενον εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον τῆς Εὐθοίας, οὐκ ἐμποδίσωσι τὰ πλοῖα τῶν βαρβάρων νὰ κατέλθωσιν εἰς τὴν Ἐλλαδα. Ταῦτα δὲ ὡς εἴδομεν, διέτριβον ἐν Θέρμῃ, ὅποθεν ἐκίνησαν καὶ αὐτὰ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ πεζικοῦ στρατοῦ καὶ πλέοντα προσήγγισαν εἰς τὸ μεταξὺ Κασθαναίας

καὶ τῆς Σηπιάδος ἀκτῆς μέρος, ἵνα διανυκτερεύσωσι. Καὶ ἐν ᾧ κατὰ τὴν ἡμέαν ταύτην ὡς καὶ τὴν νύκτα ἦτο γαλήνη, αἴφνις κατὰ τὸν ὅρθρον ἐνέπεσε τριχυμία μεγάλη καὶ ἄγεμος σφοδρὸς ἀπηλιώτης, ὃν οἱ περὶ τοὺς τόπους τούτους κατοικοῦντες καλοῦσιν Ἐλληνοποτίαν. Τόση δὲ συμφορὰ ἐγένετο εἰς τοὺς βαρβάρους, ὥστε ἐπνίγησαν κατ' ἐλάχιστον ἀριθμὸν τετρακόσια πλοῖα καὶ ἀνθρωποι ἀναρίθμητοι καὶ μέγα πλῆθος πραγμάτων. Μέγα δὲ ἦτο καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολεσθέντων σιταγωγῶν πλοίων. Διήρκεσε δὲ ἡ τριχυμία αὕτη τρεῖς δλοκλήρους ἡμέρας. Ὡς δὲ ἔμαθον ταῦτα οἱ Ἐλληνες, εὐχαρίστησαν τὸν Ποσειδῶνα, εἰς δὲ τὸν Βορρᾶν μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου ἤγειραν ναὸν πλησίον τοῦ Ἰλισσοῦ ποταμοῦ εὐγνωμονοῦντες διὰ τοῦτο. Οἱ δὲ βάρβαροι, ἀφ' οὗ ἐκόπασεν ὁ ἀνεμος καὶ ἐπαυσεν ἡ τριχυμία, ἐξηκολούθησαν τὸν πλοῦν τῶν καὶ κάμψαντες τὴν ἀκραν τῆς Μαγνησίας προσωριμίσθησαν εἰς τὸν ὄρμον τῶν Ἀρετῶν. Ἀλλὰ δεκαπέντε ἔκ τῶν πλοίων τῶν βαρβάρων, τὰ διποῖα ἔτυχε νὰ ἀναχωρήσωσι βραδύτερον τῶν ἀλλων, πλέοντα εἶδον πλοῖα παρὰ τὸ Ἀρτεμίσιον καὶ ἐκλεβόντα ταῦτα ὡς τὰ ἴδια τῶν διευθύνθησαν ἔκει καὶ συνελήφθησαν πάντα. Καὶ τὰ μὲν πλοῖα αὐτῶν ἐκράτησαν οἱ Ἐλληνες ἐνταῦθα, αὐτοὺς δὲ δεδεμένους ἐστειλαν εἰς τὸν Ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου.

Τὰ πλοῖα τῶν Ἐλλήνων ἐν Ἀρτεμισίῳ ἦσαν ἐν ὅλῳ 221, τὰ δὲ τῶν βαρβάρων 1100. Ἰνα δὲ συλλάβωσι πάντα οἱ βάρβαροι, ἐστειλαν χρυφίως 200 πλοῖα ἔκ τῶν ὅπισθεν τῆς Εὐβοίας, ἵνα φράξωσι τὸ στενὸν τοῦ Εὔριπου, καὶ ἀφ' οὗ γίνη τοῦτο, τότε νὰ ἐπιτεθῶσι καὶ αὐτοί, ὥστε ἡ ναυμαχία αὕτη νὰ ἀποδῆ εἰς τοὺς Ἐλληνας πανωλεθρία. Ὡς ἤκουσε τὰ σχέδια ταῦτα εἰς τῶν Ἐλλήνων, οἵτινες συνεστράτευσαν μὲ τὸν

Ξέρδην, ὄνόματι Σκυλλίας ἐκ Σκιώνης τῆς Μαχεδονίας, ἀριστος δύτης τῆς ἐποχῆς ἑκείνης, ηύτομόλησε πρὸς τοὺς "Ἐλληνας κοιλυμβῶν καὶ φθάσας ἐφανέρωσεν εἰς αὐτοὺς τὰ σχέδια τῶν Περσῶν. Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ "Ἐλληνες, παρεπηεύσθησαν εἰς μάχην. Ἐπειδὴ δὲ εἶδον ὅτι οἱ βάρβαροι δὲν ἐπήρχοντο πρῶτοι, ἀπεφάσισαν αὐτοὶ νὰ προσθάλωσι τὸν βάρβαρον θέλοντες οὕτω νὰ γυμνασθῶσι εἰς τὸν τρόπον τοῦ πολεμεῖν καὶ μάλιστα τοῦ διασχίζειν τὴν ἔχθρικὴν γραμμήν. Ως εἶδον τοῦτο οἱ βάρβαροι, ὑπέλαθον τοὺς "Ἐλληνας παράφρονας, διότι ἦθελον μὲν ὀλίγιστα πλοῖα νὰ πολεμήσουν πρὸς τὰ πολλὰ αὐτῶν, καὶ ἀντεπεξῆλθον κατ' αὐτῶν προσπαθοῦντες νὰ περικυκλώσωσι καὶ συλλαβθῶσι οὕτως ὅλα τὰ "Ἐλληνικὰ πλοῖα. Οἱ δὲ "Ἐλληνες, ως εἶδον ἐκυτούς περικυκλωθέντας, εἰς τὸν πρώτην διαταγὴν τὰς μὲν πρώρας τῶν πλοίων ἐστρεψάν κατὰ τῶν βαρβάρων, τὰς δὲ πρύμνας ὅλων συνήγαγον εἰς τὸ μέσον, ὥστε ἀπετέλεσαν καὶ αὐτοὶ ἔνα κύκλον. "Οτε δὲ ἐδόθη αὐτοῖς καὶ δευτέρα διαταγὴ, ἐπῆλθον μετὰ θάρρους κατὰ τῶν βαρβάρων, ὡν ἐκυρίευσαν τριάκοντα πλοῖα. Ἄλλ' ἐπελθοῦσα ἡ νῦν διεχώρισεν αὐτούς, ἡ δὲ νίκη ἔμεινεν ἀμφίβολος. Καὶ οἱ μὲν "Ἐλληνες ἐπέστρεψαν εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον, οἱ δὲ βάρβαροι εἰς τὰς Ἀφετάς.

"Οτε δὲ ἐνύκτωσεν, εἰ καὶ ᾧτο περὶ τὸ μέσον τοῦ θέρους, ἤρχισε νὰ πίπτῃ βροχὴ ῥαγδαία καθ' ὅλην τὴν νύκτα καὶ βρονταὶ ἴσχυραι νὰ γίνωνται ἐπὶ τοῦ Πηλίου, καὶ ἡ θάλασσα ἐξηγριωμένη νὰ κυλίῃ περὶ τὰς πρώρας τῶν πλοίων καὶ τοὺς νεκροὺς καὶ τὰ ναυάγια, τὰ δποῖα πάντα ἐνέπλησαν φάσου τοὺς βαρβάρους, οἵτινες ἐνόμιζον ὅτι ἀφεύκτως θὰ ἀπολεσθῶσιν ὑπὸ τόσων κακῶν. Εἰς δὲ τοὺς πλέοντας περὶ τὴν Εὔβοιαν βαρβάρους ἡ νῦν αὕτη ὑπῆρξεν ἀγριωτέρα. Εύρισκόμενοι

ἐν τῷ πελάγει καὶ μὴ ἡξεύροντες ποῦ νὰ καταφύγωσι προσέκρουσαν εἰς τοὺς βράχους τῆς Εὔβειας καὶ κατεστράφησαν πάντες. Ὡς δὲ ἔξημέρωσεν οἱ μὲν ἐν Ἀφεταῖς βάρβαροι ἔχαρησαν καὶ ἔμενον ἀπαλλαγέντες τοῦ φόβου τῆς φοβερᾶς αὐτῆς νυκτὸς ἥσυχοι, ἐπιθυμοῦντες νὰ ἀναπαυθῶσι, οἱ "Ἐλληνες ὅμως, ὡς ἔμαθον τὴν καταστροφὴν τῶν Περσικῶν πλοίων, τὰ δποῖα περιέπλεον τὴν Εὔβοιαν, ἐθάρρησαν καὶ ἀπεφάσισαν νὰ ναυμαχήσωσι καὶ σήμερον πάλιν, ἀφ' οὗ μάλιστα ἥλθον εἰς αὐτοὺς ἀκόμη καὶ 53 τριήρεις Ἀττικαὶ πρὸς ἐπικουρίαν. Περὶ τὴν δεῖλην ἀνήγθησαν εἰς τὸ πέλαγος καὶ συγκρουσθέντες πρὸς τὰ πλοῖα τῶν Κιλίκων κατέστρεψαν πάντα. Νυκτὸς δὲ ἐπελθούσης, ἐπανῆλθον εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον.

Τῇ δὲ τρίτῃ ἡμέρᾳ, θυμωθέντες οἱ στρατηγοὶ τῶν βαρβάρων, ὅτι τόσον ὄλιγα πλοῖα εἶχον κάμη εἰς αὐτοὺς τόσην καταστροφὴν, φοβούμενοι δὲ καὶ τὸν Θέρετρον, δὲν ἀνέμενον πλέον τοὺς "Ἐλληνες νὰ ἀρχίσωσι τὴν μάχην, ἀλλὰ παροτρύναντες ἀλλήλους περὶ τὴν μεσημβρίαν ἀνήγαγον τὰ πλεῖα καὶ πρεχώρουν μὲ τάξιν κατὰ τῶν Ἐλλήνων, στίνες ἔμενον ἀκίνητοι εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον. Φθάσαντες δὲ πλησίον παρέταξαν τὰ πλοῖά των ἐν εἰδεὶ ἡμισελήνου, ἵνα περικυκλώσωσι καὶ συλλάβωσιν οὕτω τὰ Ἐλληνικά. Ἀλλὰ τότε ὤρμησαν ἐναντίον αὐτῶν οἱ "Ἐλληνες καὶ συνεπλάχησαν. Ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ταύτη ἐπολέμησαν ἀνδρείως οἱ τε "Ἐλληνες καὶ οἱ βάρβαροι. Ἄλλη ἡ ἀπώλεια τῶν βαρβάρων ἐγένετο πολὺ μεγαλειτέρα, διότι τὰ πλοῖα αὐτῶν ἥσαν καὶ πολλὰ καὶ μεγάλα, τὰ δποῖα συγκρουόμενα πρὸς ἄλληλα ἰβλάπτοντο μεταξύ των. Μετὰ δὲ τὴν μάχην ταύτην ὄχωρίσθησαν πάλιν οἱ στόλοι καὶ ἑκάτερος ἥλθεν εἰς τὸν ὄρμον του. Κατὰ τὴν νύκτα δὲ ἀπεφάσισαν οἱ "Ἐλληνες νὰ φύγωσι, διότι τὰ πλοῖα αὐτῶν ἐκ τῆς ναυμα-

χίας εἶχον βλαφθῆ καὶ εἶχον ἀνάγκην ἐπισκευῆς. Ἰνα δὲ μὴ ἐννοήσωσι τοῦτο οἱ βάρβαροι, ἀνῆψαν πανταχοῦ τῆς Εὐβοίας πυρὰ καὶ ἀπῆλθον διευθυνόμενοι εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἑλλάδος. Ο δὲ Θεμιστοκλῆς ἐπιβαίνων πλοίων ταχυπλόων ἔξηρχετο εἰς τὰς πηγὰς καὶ ἔγραψε εἰς τοὺς λίθους γράμματα συμβουλεύων τοὺς Ἑλληνας, ὅσοι ἦσαν μὲ τὸν βάρβαρον νὰ ἀναλογισθῶσι ὅτι ἔκεινοι, τοὺς δποίους ἔρχονται νὰ πολεμήσωσι, εἶναι ἀδελφοὶ των καὶ ὅτι δ βάρβαρος ἔρχεται νὰ τοὺς τιμωρήσῃ, διότι ἐβοήθησαν τοὺς ἀδελφούς των ἐν Ἀσίᾳ κατὰ τῶν βαρβάρων, ζητοῦντες νὰ ἐλευθερώσωσιν αὐτούς.

Ως δὲ ἐγένετο ἡμέρα, εἶδον οἱ βάρβαροι ὅτι οἱ Ἑλληνες ἔφυγον ἐκ τοῦ Ἀρτεμισίου καὶ ἀνεχώρησαν καὶ αὐτοὶ εὐθύς, πορευόμενοι ὅπισθεν ἔκεινων. Ο δὲ ναυτικὸς στρατὸς τῶν Ἑλλήνων προσωριμίσθη εἰς τὴν Σαλαμῖνα κατὰ παράκλησιν τῶν Ἀθηναίων, πρῶτον μὲν ἵνα λάθωσι καιρὸν καὶ μετακομίσωσι τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα των, δεύτερον δὲ ἵνα διασκεφθῶσι περὶ τοῦ πραχτέου διότι ἔβλεπον ὅτι οἱ Πελοποννήσοις εἶχον συγκεντρωθῆ εἰς τὸν Ἰσθμὸν περὶ πλεῖστου ποιούμενοι τὴν Πελοπόννησον, ἀφίνοντες δὲ τὰ ἄλλα μέρη ἀνυπερχομένα. Ἀφ' οὗ δὲ μετεκόμισαν τὰς γυναῖκας των καὶ τὰ τέκνα των καὶ τὰ πράγματά των οἱ μὲν πλεῖστοι εἰς τὴν Τροίζηνα, ἄλλοι δὲ εἰς τὴν Αἴγιναν καὶ ἄλλοι εἰς τὴν Σαλαμῖνα, ἥλθον καὶ οὗτοι εἰς τὴν Σαλαμῖνα. Ἐνταῦθα δὲ ἥδη εἶχον καὶ ἄλλα πλοῖα Ἑλληνικὰ προσέλθη, ὥστε δ στόλος ὅλος τῶν Ἑλλήνων εἶχε 378 πλοῖα πλὴν τῶν πεντηκοντόρων. Πάγτων δὲ τούτων ναύαρχος ἦτο πάλιν δ Σπαρτιάτης Εύρυβιάδης.

Ἐν Σαλαμῖνι ἐγένετο συμβούλιον τῶν στρατηγῶν ποῦ ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἡ ναυμαχία. Τῶν δὲ πλείστων ἡ γνώμη ἔκλινε νὰ γίνῃ πρὸ τῆς Κορίνθου, διότι ἔλεγον ὅτι, ἀν ἔκεī

ἐνικῶντο ὑπὸ τοῦ Ξέρξου, θὰ ἡδύγεντο νὰ ἀποβιβασθῶσιν εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ νὰ σωθῶσι, ἐν φὲ ἐν Σαλαμῖνι θὰ ἐπολιορκοῦντο καὶ θὰ κατεστρέφοντο. Καθ' δυν δὲ χρόνον ἐσκεπτούντα ταῦτα, ἥλθεν ἄνθρωπος ἐξ Ἀθηνῶν λέγων ὅτι δὲ βάρβαρος, ἀφ' οὐ ἔκαυσε τὰς Θεσπιαὶς καὶ τὰς Πλαταιαὶς ὡς μὴ μηδίζουσας, ἥλθε καὶ εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ ἔκαιε τὸ πᾶν, ὅτι οἱ ὄλιγοι, οἵτινες ἔμενον φύλακες τῆς Ἀκροπόλεως μετὰ γενναίαν ἀντίστασιν ἐφονεύθησαν, οἱ δὲ βάρβαροι, ἀφ' οὐ ἐσύλησαν τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς, ἐνέπρησαν πᾶσαν τὴν Ἀκρόπολιν καὶ ὅτι δὲ ἡ Ξέρξης ἐστειλεν εἰς Σοῦσα ἵππεα, ἵνα ἀναγγείλῃ τὴν μεγάλην ταύτην ἐπιτυχίαν. Τοῦτο ἐποίησε μέγαν φόβον εἰς τοὺς Ἑλληνας, ὃν τινες, χωρὶς νὰ παραμείνωσιν εἰς τὴν συνεδρίασιν ἡγέρθησαν καὶ ἥλθον εἰς τὰ πλοῖα τῶν, ἵνα ἀναχωρήσωσι ταχέως. Οἱ δὲ ἀπομείναντες ἀπεφάσισαν νὰ ναυμαχήσωσι πρὸ τοῦ Ἰσθμοῦ. Νυκτὸς δὲ γενομένης, ἥλθεν ἔκαστος εἰς τὸ πλοῖον του, ὡς καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς δὲ Ἀθηναῖος. Ἐν τῷ πλοιώ ἥρωτησεν αὐτὸν ὁ Μνησίφιλος δὲ Ἀθηναῖος, τί ἀπεφασίσθη εἰς τὸ συνέδριον. Μαθὼν δὲ ὅτι ἀπεφασίσθη νὰ φέρωσι τὰ πλοῖα εἰς τὸν Ἰσθμὸν καὶ νὰ ναυμαχήσωσιν ἐνταῦθα εἶπε τὰ ἐξῆς.

«Ἄν τοῦτο γίνη, ναυμαχία πλέον δὲν γίνεται καὶ η Ἑλλὰς ἀπόλλυται. Ἐκαστος τῶν Ἑλλήνων θὰ ἀναχωρήσῃ διὰ τὴν πατρίδα του καὶ οὐδεὶς θὰ δυνηθῇ νὰ ἐμποδίσῃ οὔτε ὁ Εύρυβιάδης οὔτε ἄλλος οἰօδήποτε τὴν διάλυσιν τοῦ στόλου καὶ οὕτως η Ἑλλὰς καταστρέφεται διὰ τὴν μωρίαν τῶν ἀρχηγῶν της. Ἄλλ ἀν ἀκόμη ὑπάρχῃ μέσον τι, δράμε καὶ προσπάθησε νὰ ματαιώσῃς τὰ ἀποφασισθέντα· ίσως δυνηθῆς νὰ πείσῃς τὸν Εύρυβιάδην νὰ μεταβάλῃ γνώμην καὶ νὰ γίνῃ η ναυμαχία ἐνταῦθα.»

Οι λόγοι τοῦ Μνησιφίλου ἐφάνησαν λίαν ὄρθοι εἰς τὸν Θεμιστοκλέα, ὅστις χωρὶς νὰ ἀποκριθῇ τίποτε μετέβη εἰς τὸν Εὔρυνθιάδην, καὶ εἶπεν ὅσα ἤκουσε παρὰ τοῦ Μνησιφίλου προσέθηκε δὲ καὶ αὐτὸς ἀλλὰ πολλά, μέχρις ὅτου ἐπείσθη ὁ Εύρυνθιάδης νὰ καλέσῃ τοὺς στρατηγοὺς πάλιν εἰς συμβούλιον. 'Αφ' οὖ δὲ οὗτοι συνῆλθον, ὁ Θεμιστοκλῆς ἔλαβε πρῶτος τὸν λόγον καὶ ἔλεγε πολλὰ ζητῶν νὰ πείσῃ τοὺς στρατηγοὺς νὰ μὴ ἀφήσωσι τὴν Σαλαμῖνα. 'Αλλ' ἐν δῷ διμίλεις δὲ Κορινθίος στρατηγὸς Ἀδείμαντος εἶπε· «Θεμιστοκλῆ, εἰς τοὺς ἀγώνας ῥαπίζονται, ὅσοι ἀρχίζουν πρωτήτερα.» 'Αλλὰ καὶ δὲν στεφανοῦνται, εἶπεν ὁ Θεμιστοκλῆς, ὅσοι μένουν ὀπίσσω. Καὶ πρὸς μὲν τὸν Ἀδείμαντον ἀπεκρίθη ἡπίως, πρὸς δὲ τὸν Εύρυνθιάδην καὶ τοὺς ἄλλους εἶπεν ὅτι τὸ συμφέρον τῆς Ἑλλάδος εἶναι νὰ γίνη ἡ ναυμαχία ἐν Σαλαμῖνι, ἐνθα ἔνεκεν τοῦ στενοῦ διβάρβαρος δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ παρατάξῃ δόλον τὸν στόλον του καὶ οἱ Ἑλληνες θὰ γινήσωσι. 'Αλλὰ πάλιν ὁ Ἀδείμαντος ἐπετέθη κατὰ τοῦ Θεμιστοκλέους λέγων εἰς τὸν Εύρυνθιάδην νὰ μὴ ἀφίνη νὰ ἔχῃ ψῆφον ἀνήρ, οὐ δὲν ὑπάρχει πλέον ἡ πόλις, ἢν ἀντεπροσώπευε, διότι αἱ Ἀθηναὶ κατείχοντο νῦν ὑπὸ τῶν βαρβάρων. Πρὸς τοῦτο ἀπεκρίθη ὁ Θεμιστοκλῆς· «Οἱ ἔχοντες ἔξωπλισμένας διακοσίας τριήρεις, Ἀδείμαντε, δύνανται νὰ ἔχωσι καὶ πόλιν καὶ χώραν μεγαλειτέραν τῶν Κορινθίων, διότι οὐδεμία χώρα τῶν Ἑλλήνων θὰ δυνηθῇ νὰ ἀποκρούσῃ αὐτούς, ἐάν ἀποφασίσωσι νὰ τὴν καταλάβωσι.» Ήμεῖς, ἐάν δὲν γίνη ἡ ναυμαχία ἐνταῦθα, δηλοῦμεν ὅτι θὰ λάβωμεν τὰ πλοῖά μας καὶ τὰς οἰκογενείες μας καὶ θὰ μεταβῶμεν νὰ κατοικήσωμεν εἰς Ἰταλίαν καὶ πιστεύω νὰ ἐνθυμηθῆτε ἡμᾶς, ὅταν πλέον δὲν θὰ μᾶς ἔχετε συμμάχους.»

'Η ἀπειλὴ αὕτη ἔφερεν ἀποτέλεσμα. 'Ο Εύρυνθιάδης πρῶ-

τος ἐδέχθη τὴν γνώμην τοῦ Θεμιστοκλέους, χατόπιν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοί.

Οὐ δὲ ναυτικὸς στρατὸς τοῦ Εἵρξου εἶχε φθάση εἰς τὸ Φάληρον. Ἐκεῖ κατέβη καὶ διέρχετο ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν καὶ συνεσκέφθη μετὰ τῶν στρατηγῶν ἀν ἔπειτα νὰ γίνῃ ἢ οὐχι ναυμαχία ἐν Σαλαμῖνι. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες συνεφώνουν νὰ γίνῃ αὕτη; μόνη δὲ ἡ Ἀρτεμισία, ἡ βασίλισσα τῆς Ἀλιχαρνασσοῦ, ἡτις συνεστράτευεν μετὰ τοῦ Εἵρξου, εἶπε δὲ τι δὲν συμφέρει νὰ ναυμαχήσῃ κατ' ἀνδρῶν, οἵτινες εἶναι ἀνώτεροι τῶν Περσῶν, ὅσον εἶναι οἱ ἄνδρες ἀνώτεροι τῶν γυναικῶν. Συνεβούλευσε δὲ νὰ ἀναβάλῃ τὴν μάχην, μέχρις δὲ τοῦ οἴητον τοῦ Ελληνες στερούμενοι τροφῶν ἐν Σαλαμῖνι ἀναγκασθῶσι νὰ φύγωσι. Ἄλλος δὲ Εἵρξης νομίζων δὲ τὰ παθήματα τοῦ στόλου του ἐν Ἀρτεμισίῳ προῆλθον, διότι δὲν ἦτο καὶ αὐτὸς ἔκει νὰ ἐπιτηρῇ τοὺς μαχομένους ἀπεφάσισε νὰ γίνῃ ναυμαχία ἐν Σαλαμῖνι, αὐτὸς δὲ νὰ βλέπῃ τὴν μάχην μακρόθεν. Καὶ διέταχθη στόλος ἀπέπλευτεν εἰς Σαλαμῖνα, ἵνα τὴν ἐπομένην ἡμέραν ναυμαχήσῃ πρὸς τὸν Ελληνικόν. Οὐ δὲ στρατὸς διετάχθη νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν Πελοπόννησον διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ, ὃν ἐφρούρουν πολλοὶ Πελοποννήσιοι ὑπὸ τὸν Κλεόμβροτον, τὸν ἀδελφὸν τοῦ Λεωνίδου. Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ελληνες, ὡς ἐμαθον πάντα ταῦτα, ἤρχισαν νὰ ἀνησυχῶσι καὶ ἀπεκάλουν μωρίαν νὰ μένωσιν αὐτοὶ ἐνταῦθα, καθ' ὃν χρόνον καταστρέφεται ἡ Πελοπόννησος. Τέλος ἐγένετο συμβούλιον καὶ διηγρέθησαν αἱ γνῶμαι, οἱ μὲν ἥθελον νὰ ἀναχωρήσωσιν εἰς τὴν Πελοπόννησον, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, Αἰγινῆται καὶ Μεγαρεῖς ἐπέμενον νὰ μείνωσιν ἐν Σαλαμῖνι. Ἡ γνώμη ὅμως τῶν Πελοποννήσιων ὑπερίσχυε καὶ διὰ νὰ μὴ ἀποφασισθῇ ἡ ἐγκατάλειψις τῆς Σαλαμῖνος, διέταχθη στέλλει τὸν παιδαγωγὸν τῶν παιδῶν του ὀνόματι Σίκιννον

πρὸς τὸν Ξέρξην καὶ λέγει αὐτῷ τὰ ἔξῆς· «Κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεμιστοκλέους, ἡλθον νὰ σᾶς εἴπω δὲ οἱ «Ἐλληνες φοβηθέντες σκέπτονται νὰ φύγωσι καὶ εἶναι τώρα καιρὸς νὰ περικυκλώσῃς αὐτοὺς διὰ τῶν πλοίων σου καὶ νὰ κατορθώσῃς ἐργον λαμπρότατον.»

Ο Ξέρξης ἐπίστευσε ταῦτα καὶ ἐστειλε εὐθὺς τὸν στόλον του νὰ περικυκλώσῃ τοὺς «Ἐλληνας, εἰς δὲ τὴν Ψυττάλειαν ἀπεβίβασε μέγα πλῆθος; Περσῶν, ἵνα ἐὰν ἔκει κατὰ τὴν μάχην ἥρχοντο ἀνθρωποι τοὺς μὲν φίλους των σώζωσι, φονεύωσι δὲ τοὺς ἔχθρούς. Ταῦτα ἐπραττον οἱ Πέρσαι δι' ὅλης τῆς νυκτός, χωρὶς παντάπασις νὰ κοιμηθῶσι. Οἱ στρατηγοὶ δομῶσι τῶν Ἐλλήνων ἐφίλονείκουν ἀκόμη καὶ δὲν ἐγίνωσκον δὲι δ στόλος τῶν βαρβάρων περιεκύκλωσεν αὐτούς. Ἀλλ' αἰφνης ἐμφανίζεται εἰς τὸ συνέδριον δ Ἀριστείδης δ Ἀθηναῖος, δοστις ιδών εἶς Αἰγίνης τὰς κινήσεις τοῦ Περσικοῦ στόλου καὶ νοήσχε τὴν περικύκλωσιν τῶν Ἐλλήνων ἐσπευσεν ἐμβᾶς εἰς πλοῖον μὲν κινδυνον τῆς ζωῆς του νὰ ἐλθῃ εἰς Σαλαμίνα καὶ νὰ ἀναγγείλῃ πάντα ταῦτα. Καὶ πρῶτον εἶδε τὸν Θεμιστοκλέα τὸν ἔχθρόν του, εἰς διὰ εἰπεν· «Θεμιστοκλῆ, ή ἀνάγκη τῆς πατρίδος ἀπαιτεῖ στήμερον παρ' ἡμῶν νὰ παύσωμεν τὰς μεταξύ μας ἔριδας καὶ νὰ ἀγωνισθῶμεν τίς νὰ ὠφελήσῃ αὐτὴν περισσότερον. Οἱ Πέρσαι περιεκύκλωσαν ἡμᾶς. Γνωρίζεις τοῦτο;» Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη δ Θεμιστοκλῆς· «Τοῦτο καὶ ἐγὼ ἐπεθύμουν νὰ γίνη καὶ ἐγὼ συνετέλεσα πρὸς τοῦτο. Ἀλλ' εἰςελθε εἰς τὸ συνέδριον καὶ εἰπὲ αὐτὸς τοῦτο εἰς τοὺς στρατηγούς, ἵνα ἀφήσωσι πλέον τὰς ἀνωφελεῖς συζητήσεις καὶ ἐτοιμασθῶσιν εἰς πόλεμον». Ο Ἀριστείδης δοντας εἰσῆλθεν εἰς τὸ συνέδριον καὶ εἰπε τί συνέβη κατὰ τὴν νύκτα, τὰ αὐτὰ δὲ μετ' ὅλιγον ἀνήγγειλε καὶ τριήρης Τηνία αὐτομολήσασα πρὸς τοὺς «Ἐλληνας ἐκ τοῦ Περ-

σικοῦ στόλου. 'Ως δὲ ἦκουσαν ταῦτα οἱ στρατηγοί, ἀπεφάσισαν νὰ γίνῃ ἐν Σαλαμῖνι ἡ ναυμαχία καὶ ἔκκστος ἐπορεύθη νὰ ἑτοιμάσῃ τὰ πλοῖά του εἰς μάχην.

"Ηρχισεν ἥδη νὰ ἔξημερώνη, ὅτε συνήχθησαν πάντες οἱ "Ελληνες εἰς τὸν αὐτὸν τόπον. 'Ενταῦθα ὡμίλησαν καὶ ἄλλοι Ἁρρύνοντες τοὺς στρατιώτας, ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ Θεμιστοκλέους ἦτο ἀνώτερος πάντων. Τοὺς συνεβούλευσε νὰ πολεμήσωσι μετ', ἀνδρείας ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ τῶν γυναικῶν καὶ τέκνων των καὶ νὰ ἀφήσωσιν ὅνομα, τὸ δποῖον θὰ μένῃ θαυμαστὸν καὶ ἀθάνατον καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας. Καὶ ταῦτα εἰπὼν διέταξε τοὺς στρατιώτας νὰ ἔμβωσιν εἰς τὰ πλοῖα. 'Εμβάντες δὲ ἔπλευσαν κατὰ τῶν βαρβάρων, οἵτινες μεθ' ὅρμης καὶ οὗτοι ἔπλεον ἐναντίον. Οι δὲ "Ελληνες φεύγοντες τὴν ὅρμὴν τῶν βαρβάρων ἤρχισαν κατ' ἀρχὰς νὰ ὀπισθοχωροῦν μὲ τὴν πρύμναν, ὅτε ὅμως εἶδον ὅτι ὁ Ἀμεινίας ἔχ τῆς Παλλήνης τῆς Ἀττικῆς προχωρήσας μόνος του μὲ τὸ πλοῖόν του συνεπλάκη μὲ ἐν ἔχθρικον, ἔσπευσαν καὶ οἱ ἄλλοι εἰς βοήθειαν καὶ οὕτως ἤρξατο ἡ μάχη, ἥτις ἔξηκολούθησε πεισματώδης ἐκατέρωθεν μέχρι τῆς δείλης. Οι "Ελληνες ἐπολέμησαν ἀνδρείότατα, ἀλλὰ καὶ οἱ Πέρσαι ὡσαύτως, διότι ἐφοβοῦντο τὸν Εέρεκην τὸν ἀπέναντι ἐπὶ τοῦ ὄρους καθήμενον καὶ σημειοῦντα τοὺς δειλοὺς καὶ τοὺς ἀνδρείους. 'Αλλ' ἐπὶ τέλους ἐνίκησαν οἱ "Ελληνες τρέψαντες εἰς φυγὴν τοὺς Πέρσας. 'Εν τῇ μάχῃ δὲ ταύτῃ ἡ καταστροφὴ τῶν Περσῶν ὑπῆρξε μεγάλη, διότι οἱ στρατιώται αὐτῶν μὴ ἤξεύροντες νὰ κολυμβῶσι, συντριβομένων τῶν πλοίων των, ἐπιπτον εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπνίγοντο, ἐν φοιτούσιον τοῦ θανάτου. Οἱ δὲ Αριστείδης συνεπλήρωσε τὸ ἔργον ἀποβιβασθείς εἰς Ψυττάλειαν μετὰ στρατοῦ καὶ κατασφάξας πάντας τοὺς ἔχει το-

ποθετηθέντας Πέρσας. 'Ως είδε ταῦτα πάντα δὲ Ξέρξης, ἵσχεφθη δότι καλὸν ὅτο νὰ ἐπέστρεφεν εἰς τὴν Ἀσίαν. Εἰς τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἐθάρρυνεν αὐτὸν καὶ δὲ Μαρδόνιος, ὅστις ἔζητησε νὰ ἀφήσῃ αὐτὸν μὲ τριακοσίας χιλιάδας ἐκλεκτοῦ στρατοῦ καὶ ὑπέσχετο νὰ ποιήσῃ εἰς αὐτὸν πάντας τοὺς "Ἐλληνας δούλους. Τὴν γνώμην ταύτην ἐδέχθη δὲ Ξέρξης καὶ λαβὼν τὸν στρατὸν του ἥλθε εἰς τὴν Θεσσαλίαν, τὸν δὲ ὑπολειφθέντα στόλον διέταξε νὰ πλεύσῃ τάχιστα εἰς τὸν Ἐλλήσποντον, ἵνα φυλάξῃ τὰς γεφύρας, διότι ἐφοβεῖτο μὴ οἱ "Ἐλληνες πλεύσωσιν ἔκει καὶ διαλύσωσιν αὐτάς. 'Εν Θεσσαλίᾳ ἔξελεξεν δὲ Μαρδόνιος τριάκοντα μυριάδας στρατοῦ ἐκλεκτοῦ καὶ ἔμεινε νὰ παραχειμάσῃ ἐνταῦθα. 'Ο Ξέρξης δῆμος ἔσπευδε νὰ φθάσῃ εἰς τὸν Ἐλλήσποντον μετὰ τοῦ λοιποῦ στρατοῦ του. Καθ' ὅδὸν δὲ ἔνεκα ἐλλείψεως τροφῶν, ἐπειδὴ δὲ στρατὸς ἡναγκάζετο νὰ τρώγῃ καρπούς, χλόην καὶ φλοιούς τῶν δένδρων, ἐνέσκηψε λοιμὸς καὶ πολλαὶ χιλιάδες αὐτῶν ἀπέθανον. Μὲ ὄλιγον δὲ στρατὸν κατώρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς τὸν Ἐλλήσποντον, δην διέβη διὰ τῶν πλοίων του, τὰ διοῖα εἰχον ἥδη φθάση καὶ περιέμενον ἐνταῦθα, καὶ κατέλυσεν εἰς τὴν Ἀβυδον. 'Ενταῦθα πάλιν εὑρόντας τροφὰς περισσοτέρας καὶ ἀμέτρως τρώγοντες, ἐπειτα δὲ ἀλλάξαντες καὶ τὸ ὅδωρ ἡσθένησαν πολλοὶ καὶ ἀπέθνησον. "Οσοι δὲ ἐσώθησαν μετὰ τοῦ Ξέρξου, ἐφθασαν εἰς τὰς Σάρδεις.

Οἱ δὲ "Ἐλληνες μαθόντες τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου κατεδίωξαν αὐτὸν μέχρι τῆς Ἀνδρου. 'Επειδὴ δὲ οὗτος οὐδαμοῦ ἐφαίνετο, συνεκροτήθη ἐνταῦθα συμβούλιον τῶν Ἐλλήνων ἀρχηγῶν καὶ ἀπεφασίσθη νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν πατρίδα του ἔχαστος, τὴν δὲ ἔγοιξιν νὰ πλεύσωσιν εἰς τὸν Ἐλλήσποντον καὶ εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν. 'Εκ τῆς Ἀνδρου λοιπὸν ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Σαλαμῖνα, ἐνθα ἀφ' οὐ ἔξελεξαν τὰς ἀκρο-

θίνια τοῦ πολέμου διὰ τὸν ἐν Δελφοῖς θεόν, ὃς ὡν κατεσκευάσθη μέγας χαλκοῦς ἀνδριὰς χρατῶν εἰς τὰς χεῖρας πρῷραν πλοίου, διένειμαν ἐπειτα πρὸς ἀλλήλους τὰ λάφυρα τῶν πλοίων. Μετὰ δὲ τὴν διανομὴν τῶν λαφύρων ἥλθον καὶ εἰς τὸν Ἱσθμόν, ἵνα ἀποφασίσωσι τίς ἔδειχθη ὁ πρῶτος καὶ τίς ὁ δεύτερος ἐκ πάντων τῶν Ἑλλήνων ἐν τῇ ναυμαχίᾳ. Περίεργον δὲ ὅτι ἔκαστος τῶν στρατηγῶν ἔγραψεν ἑαυτὸν πρῶτον, θεωρῶν ὅτι αὐτὸς ἔδειχθη ἄριστος πάντων, τὰ δὲ δευτερεῖα ἀπέδωκαν οἱ περισσότεροι εἰς τὸν Θεμιστοκλέα. Ἐν τούτοις, εἰ καὶ οἱ στρατηγοὶ ὑπὸ ζηλοτυπίας ἀφῆκαν ἄκριτον τὸν ἀγῶνα καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα του ἔκαστος, ὅμως τοῦ Θεμιστοκλέους τὸ ὄνομα ἐγένετο γνωστὸν εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ σοφώτατος ἀνὴρ τῆς Ἑλλάδος. «Οτε δὲ ἥλθεν εἰς τὴν Σπάρτην, ἤξιώθη μεγίστων τιμῶν. Οἱ Σπαρτιάται ἔδωκαν εἰς αὐτὸν τὸ ἄριστειον τῆς σοφίας, στέφανον ἐξ ἐλαίας, τῷ ἔχαρισαν κάλλιστον ἄρμα καὶ ἀπερχόμενον προέπεμψαν αὐτὸν τριακόσιοι λογάδες Σπαρτιάται οἱ καλούμενοι ἵππεῖς μέχρι τῶν Τεγεατικῶν συνόρων. Τοιαύτην τιμὴν μόνον εἰς τὸν Θεμιστοκλέα ἔδειξαν οἱ Σπαρτιάται. Τὴν μεγίστην ὅμως τιμὴν ἀπέλαθε εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας. Διότι δὲ ἐνεφανίσθη εἰς τὸ στάδιον, πάντες ἤρχισαν νὰ χειροκροτῶσι καὶ νὰ βλέπωσι πρὸς αὐτὸν μετὰ θαυμασμοῦ. Τοῦτο συνεχίνησε πολὺ τὸν Θεμιστοκλέα καὶ εἶπε πρὸς τοὺς παρακαθημένους φίλους του· «Τώρα ἀπολαμβάνω τοὺς καρποὺς. δι' ὅσα ἤγωνίσθην ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος.»

IB'. Μάχη ἐν Πλαταεαῖς. (479 π. Χ.)

Ο περισσωθεὶς στόλος τοῦ Ξέρξου φυγῶν ἔχ Σαλαμῖνος ἐπλευ-

σε πρῶτον μὲν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐπειτα δὲ εἰς τὴν Σάμον, ἔνθι ἐμεινεν, ἵνα ἐπιτηρῇ μὴ ἐπανχστατήσῃ ἡ Ἰωνία. Οὐδέποτε δὲ οὐλπιζεν ὅτι οἱ Ἑλληνες ἥθελον ἐλθῆ καὶ ἐκεῖ νὰ προσβάλωσιν αὐτόν. Καὶ κατὰ θάλασσαν ἐθεώρουν ἑαυτοὺς οἱ βάρδοροι ἡττημένους, κατὰ ξηρὰν δὲ μᾶς δὲν εἶχον οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ὅτι δὲ Μαρδόνιος θὰ ἐδειχνύετο τῶν Ἑλλήνων νικητής.

Ο Μαρδόνιος θέλων νὰ διαιρέσῃ τοὺς Ἑλληνας, ἵνα οὗτω δυγηθῇ εὔκιλώτερον νὰ νικήτῃ αὐτούς, ἐστειλε πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πρεσβευτὴν τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας Ἀλέξανδρον τὸν Ἀμύντου καὶ ὑπέσχετο νὰ ἀποδώσῃ εἰς αὐτούς τὴν Ἀττικὴν ὅλην καὶ οἷχν ἄλλην χώραν θελήσωσι, νὰ εἴναι δὲ αὐτόνομοι, ἐπειτα νὰ κτίσῃ αἰτῶν πάντας τοὺς ναούς, οὓς ἔκαυσε, ἐὰν ὑπέσχοντο νὰ γίνωσιν αὐτῷ σύμμαχοι. Οἱ Σπαρτιάται εἶχον μάθη τὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου καὶ ἐστειλαν πρέσβεις εἰς Ἀθήνας, ἵνα μὴ γίνη τοιοῦτόν τι, τὸ δποῖον θὰ ἡτίμαζε καὶ τὴν Ἑλλάδα ὅλην καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἔτε περισσότερον, οἵτινες μέχρι τοῦδε εἶχον φχνῇ ἐλευθερωταὶ τῶν λαῶν. Καὶ ὑπέσχοντο, ἔχοντες ὑπ' ὅψιν τὴν καταστροφὴν τῆς Ἀττικῆς, νὰ ἀναδεχθῶσιν οἱ Λακκεδαιμόνιοι καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι νὰ διατρέφωσι τὰ τέκνα των καὶ τὰς γυναικάς των καθ' ἀπαντα τὸν χρόνον μέχρι τέλος τοῦ πολέμου.

Ως ἦκουσαν ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς μὲν τὸν Ἀλέξανδρον ἀπεκρίθησαν ταῦτα.

«Ἐν ὅσῳ δὲ οὐλιος, Ἀλέξανδρε, πορεύεται τὴν αὐτὴν ὁδόν, τὴν δποίαν καὶ σήμερον πορεύεται, οὐδέποτε ἡμεῖς θὰ συμμαχήσωμεν μὲ τὸν Ξέρξην, ἀλλ' ἔχοντες τὰς ἐπιδίδας ἡμῶν εἰς τὴν βοήθειαν τῶν θεῶν καὶ τῶν ἡρώων, τῶν δποίων ἐκείνος ἀσεβῶς ἐνέπρησε τοὺς ναούς καὶ τὰ ἀγάλματα, μὲ θάρρος θὰ ἔξακολουθήσωμεν κατ' αὐτοῦ τὸν πόλεμον. Καὶ σὺ τοῦ λοιποῦ μὴ

ἀναλάθης νὰ κομίσῃς ἡμῖν τοιαύτας προτάσεις, διότι εἶσαι φίλος ἡμῶν καὶ δὲν θέλομεν νὰ πάθης παρὰ τῶν Ἀθηναίων οὐδὲν ἄχαρι.»

Πρὸς δὲ τοὺς πρέσβεις τῶν Λακεδαιμονίων εἶπον τὰ ἔξῆς. «Τὸ νὰ φοβηθῶσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι μήπως συνθηκολογήσωμεν μὲ τὸν βάρβαρον, τοῦτο εἶναι ἀνθρώπινον. Ἐλλὰ τοῦτο δι' ἡμᾶς τοὺς Ἀθηναίους εἶναι λίαν προσβλητικόν, ἀφ' οὐ γνωρίζετε τὸ φρόνημα ἡμῶν ὅτι οὔτε χρυσὸς τοσοῦτος ὑπάρχει οὐδαμοῦ τῆς γῆς οὔτε χώρα τοσοῦτον ὥραία καὶ εὔφορος, τὰ δποῖα προσφερόμενα ἡμῖν, νὰ δύνανται νὰ μᾶς πείσωσι νὰ μηδίσωμεν καὶ νὰ συνεργασθῶμεν εἰς τὴν ὑποδούλωσιν τῆς Ἑλλάδος. Εἶναι πολλοὶ οἱ λόγοι, δι' οὓς δὲν δυνάμεθα νὰ πράξωμεν τοῦτο. Πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον τὰ ἀγάλματα καὶ οἱ ναοὶ τῶν θεῶν οἱ ἐμπεπρησμένοι· καὶ συγχεχωσμένοι, διὸ τὰ δποῖα μᾶς ἐπιβάλλεται ὡς ὑπέρτατον καθῆκον δσον δυνάμεθα νὰ τιμωρήσωμεν ἐκεῖνον, δστις ἐπραξεῖ ταῦτα καὶ δχι νὰ συνθηκολογήσωμεν μὲ αὐτόν. Ἔπειτα ὅλοι οἱ Ἑλληνες ἔχομεν τὴν αὐτὴν γλῶσσαν, τὴν αὐτὴν θρησκείαν καὶ τὰ αὐτὰ ἡθη καὶ δὲν συμβιβάζεται οἱ Ἀθηναῖοι νὰ ἀρνηθῶσι πάντα ταῦτα καὶ νὰ προδώσωσι τοὺς ἀδελφούς των. Μάθετε δὲ τώρα, ἐάν μέχρι τοῦδε δὲν τὸ ἡξεύρετε, ὅτι ἐν ὅσῳ καὶ εἰς ἐκ τῶν Ἀθηναίων μένει ἀκόμη ζῶν, οὐδέποτε συνθήκην οὐδεμίαν θὰ κάμωμεν ἡμεῖς μὲ τὸν Σέρεζην. Ὡς πρὸς δὲ τὴν ἴδιαν σας ἀγάπην, τὴν δποίαν δεικνύετε πρὸς ἡμᾶς, νὰ θέλητε νὰ διαθρέψητε τοὺς ἴδιούς μας, ἀναγνωρίζομεν τὴν χάριν καὶ θαυμάζομεν τὴν θυσίαν ταύτην. Ἐν τούτοις, εἰ καὶ εἴμεθα διὰ τὴν προθυμίαν σας ταύτην λίαν ὑποχρεωμένοι, ἔχομεν ἀπόφασιν νὰ μείνωμεν ὡς ἔχομεν καὶ νὰ μὴ γίνωμεν εἰς κάνενα βάρος. Μόνον τοῦτο λέγομεν νὰ στείλητε τάχιστα στρα-

τόν, ἵνα μὴ ἀφῆσωμεν τὸν βάρβαρον νὰ εἰσέλθῃ καὶ πάλιν εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἀλλ' ἵνα προλάβωμεν αὐτὸν ἐν τῇ Βοιωτίᾳ.»

Ταῦτα εἶπον οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ δὲ πρέσβεις ἀγεχώρησαν δὲν Ἐλέξανδρος εἰς Θεσσαλίαν, οἱ δὲ Λαχεδαιμόνιοι εἰς Σπάρτην.

Ο δὲ Μαρδόνιος, ως ἔμαθε τὴν ἀπόχρισιν τῶν Ἀθηναίων, ἔχινησε μετὰ σπουδῆς ἐκ τῆς Θεσσαλίας κατὰ τῶν Ἀθηνῶν παραλαμβάνων ἐκ πάντων τῶν μερῶν, δι ' ὧν διηρχετο, πάντας τοὺς δυναμένους νὰ φέρωσιν ὅπλα. "Οτε δὲ ἔφθασεν εἰς τὴν Βοιωτίαν, οἱ Θηβαῖοι, οἴτινες ἦσαν φίλοι τῶν Περσῶν, συνεβούλευσαν αὐτὸν νὰ στρατοπεδεύσῃ ἐκεῖ καὶ νὰ προσπαθήσῃ διὰ χρημάτων νὰ διαφθείρῃ τοὺς Ἑλληνας λέγοντες ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ γινήσῃ αὐτοὺς πάντας ἡνωμένους. Ο Μαρδόνιος ὅμως δὲν ἤκουσε τὴν συμβουλὴν ταύτην, ἀλλ' ἔχων μεγάλην ἐπιθυμίαν νὰ καταλάβῃ πάλιν τὰς Ἀθήνας προεχώρησε κατ' αὐτῶν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καὶ πάλιν μετέβησαν εἰς τὴν Σαλαμῖνα καὶ εἰς τὰ πλοῖα ἐγκαταλιπόντες τὴν πόλιν. Τότε δὲ Μαρδόνιος καὶ πάλιν ἐστειλε πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἀπεσταλμένον "Ἐλληνα προτείνων εἰς αὐτοὺς πάλιν συμβίβασμόν. "Οτε δὲ οὗτος ἐνεφανίσθη εἰς τὴν βουλὴν τῶν πεντακοσίων καὶ εἶπε τὰ ἐντεταλμένα, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἀπέκρουσαν τὴν πρότασιν, δὲ Λυκίδης ὅμως, εἰς ἐκ τῶν βουλευτῶν, εἴτε δεχθεὶς χρήματα παρὰ τοῦ Μαρδονίου εἴτε καὶ εύρισκων κατὰ πεποιθσιν τοῦτο καλόν, εἶπε νὰ δεχθῶσι τὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου καὶ νὰ ἀγαφέρωσιν αὐτὰς εἰς τὸν λαόν. Ως δὲ ἤκουσαν τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ἐν τῇ βουλῇ καὶ οἱ ἔκτος αὐτῆς τοσοῦτον ὥργισθησαν, ὡστε περικυκλώσαντες ἐφόγευσαν τὸν Λυκίδην μὲ λίθους. Θορύβου δὲ γενομένου περὶ τοῦ Λυκίδου ἐν Σαλαμῖνι, ἔμαθον τὸ πρᾶγμα καὶ αἱ γυναῖκες τῶν Ἀθη-

ναίων καὶ περιτρύνασαι ἡ μία τὴν ἄλλην ὥρμηταν εἰς τὴν
οἰκίαν τοῦ Λυκίδου καὶ ἐλιθοβόλησαν καὶ τὴν γυναικα τοῦ
καὶ τὰ τέκνα του.

Οἱ Ἀθηναῖοι δὲν θὰ ἀφίνον καὶ πάλιν τὴν πατρίδα των
οὐδὲ θὰ μετέβαινον εἰς τὴν Σαλαμῖνα, ἀν τοι εἰς Σπαρτιάτα,
ἔστελλον ἔγκαίρως βοήθειαν, ἵνα ἡνωμένοι πολεμήσωσι τὸι
βάρβαρον ἐν Βοιωτίᾳ. Ἐπειδὴ δὲ ἐθράδυνε νὰ φανῆ ὁ στρατὸς
τῶν Πελοποννησίων, ἔστειλαν πρέσβεις εἰς Σπάρτην διὰ νὰ
παραπονεθῶσι διὰ τὴν ἀδιαφορίαν ταύτην τῶν Σπαρτιατῶν.
Οἱ πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων εὔρον τοὺς Σπαρτιάτας ἑορτάζον-
τας τὰ Ὑακίνθια καὶ ἡ προσοχὴ των ὅλη ἦτο πῶς νὰ τιμή-
σωσι τὸν θεόν. Συγχρόνως ὅμως ἐκτίζον καὶ τὸ τεῖχος εἰς τὸν
Ισθμόν, τὸ ὅποιον εἶχεν ἥδη ὑψωθῆ μέχρι τῶν ἐπάλξεων. Ὡς
δὲ ἤκουσαν τὰ δίκαια παράπονα τῶν Ἀθηναίων, κατ' ἀρχὰς μὲν
ἐνόμιζον ὅτι οὐδεμίαν πλέον θὰ εἶχον τῶν Ἀθηναίων ἀνάγκην,
ἀν ἐπερατοῦτο τὸ τεῖχος τοῦ Ισθμοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἀνέβαλλον
ἐπὶ δέκα ἡμέρας νὰ δώσωσιν ὄριστικὴν ἀπόκρισιν εἰς τοὺς Ἀθη-
ναίους τί θὰ πράξωσι. Ἀλλ' ἐν Σπάρτῃ ἔτυχε νὰ διατρίβῃ
τότε ἐκ Τεγέας ἀνήρ φρόνιμος ὀνόματι Χίλεος φίλος λίαν τῶν
Σπαρτιατῶν, δστις εἶπεν πρὸς αὐτούς «Ἐὰν οἱ Ἀθηναῖοι συν-
ταχθῶσι μὲ τὸν βάρβαρον, ὅσον ἴσχυρὸν τεῖχος καὶ ἀν εἴναι
ἐκτισμένον εἰς τὸν Ισθμόν, εἰς τὸν Πέρσην μένουσιν πάντοτε
μεγάλαι πύλαι ἀνοικταὶ διὰ νὰ φέρῃ στρατεύματα εἰς τὴν
Πελοπόννησον. Ἀκούσατε λοιπὸν τοὺς Ἀθηναίους, πρὶν ἀπο-
φασίσωσιν ἄλλο τι, ὅπερ θὰ φέρῃ δυστυχίαν εἰς τὴν Ἐλλάδα.»

Οἱ λόγοι οὗτοι ἐκχριμόν μεγάλην αἰσθησιν εἰς τοὺς ἐφέρουν,
οἵτινες τὴν αὐτὴν νύκτα ἔστειλαν ὑπὸ τὴν στρατηγίαν τοῦ
Παυσανίου πεντακισχιλίους Σπαρτιάτας, δώσαντες εἰς ἔχαστον
τούτων καὶ ἐπιτὰ εἴλωτας. Τῇ δὲ ἐπομένη ἡμέρᾳ ἀνεχώρη-

σαν καὶ οἱ πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων καὶ δμοῦ μὲ αὐτοὺς καὶ πεντακισχίλιοι λογάδες δπλῖται ἐκ τῶν περιόχων Λακεδαιμονίων πορευόμενοι πάντες εἰς τὸν Ἰσθμόν. Ὁ δὲ Μαρδόνιος, δοτις διέτριβεν ἐν τῇ Ἀττικῇ, μαθὼν δτι ἔρχονται κατ' αὐτοῦ οἱ Σπαρτιᾶται, δὲν ἔμεινεν ἐν τῇ Ἀττικῇ, διότι ἔθεώρησε τὴν πεδιάδα αὐτῆς ἀκατάλληλον δι' ἵππικους ἐλιγμούς καὶ ἐπικίνδυνον μάλιστα εἰς αὐτόν, ἐὰν ἐνικῆτο, διότι ἡ πεδιάς αὕτη μίαν καὶ μόνην ἔχει διέξοδον, ὃπου καὶ ὀλίγοι ἀνθρωποι ἡδύναντο νὰ ἔμποδίσωσι τὸν στρατόν του, ἀλλ' ἐπέστρεψεν εἰς Θήβας, ἵνα πολεμήσῃ πλησίον πόλεως φιλικῆς καὶ χώρας ἐπιτηδείας εἰς τὸ ἵππικόν. Ἐμπρόστα λοιπὸν τὰς Ἀθήνας καὶ καταχρημάτσας ὅ, τι ἀκόμη ἴστατο ὅρθιον εἴτε ἐκ τῶν οἰκιῶν εἴτε ἐκ τῶν τειχῶν εἴτε ἐκ τῶν νχῶν ἥλθε καὶ ἐστρατοπέδευσεν εἰς τὰς Θήβας, κατασκευάσσας μαλιστα ὅπισθεν τοῦ στρατοπέδου διὰ δοκῶν καὶ ξύλων μέγα τετράγωνον τεῖχος, εἰς δὲ στήθη ἡ χρυσοποίικιτος αὔτοῦ κλίνη καὶ αἱ κλίναι τῶν ἄλλων στρατηγῶν, ἐτοποθετήθησαν τὰ πολυτελῆ σκεύη τοῦ στρατοῦ καὶ ἐσκήνωσαν οἱ πολυάριθμοι θεράποντες τῶν ἀνθροδιαιτῶν Περσῶν. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι φθάσαντες εἰς τὸν Ἰσθμόν, ὃπου ἥλθον αὐτοῖς ἐπίκουροι καὶ πολλοὶ ἄλλοι Πελοποννήσιοι φιλοπάτριδες, ἐξηκολούθησαν πάντες τὴν περαιτέρω πορείαν μέχρι τῆς Ἐλευσίνος, ἐνθα εὔρον τοὺς Ἀθηναίους δέκα χιλιάδας ἐλθόντας ἐκ Σαλαμῖνος ὑπὸ τὸν Ἀριστείδην. Ἐντεῦθεν κατεύθυνθησαν εἰς τὴν Βοιωτίαν, ἵνα ἔκει πολεμήσωσι τὸν βάροβαρον, καὶ ἐστρατοπέδευσαν εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Κιθαιρῶνος. Ἐνταῦθα εἶχον προσέλθη καὶ ἐκ τῶν Πλαταιῶν καὶ ἐκ τῆς Ἐρετρίας καὶ ἐκ τῆς Κεφαλληνίας καὶ ἐκ τῆς Λευκάδος καὶ ἐξ ἄλλων μερῶν τῆς Ἐλλάδος σύμμαχοι, ἵνα συναγωνισθῶσι ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς Ἐλλάδος. Συνεπεσοῦτο δὲ ὁ στρατὸς τῶν

Ἐλλήνων ἀπαρτεῖσας εἰς 120 χιλιάδας, ἐν φόρο στρατὸς τῶν βαρβάρων ἀνέβασιν δόμου μὲ τοὺς μηδίζοντας Μαχεδόνας, Θεσσαλούς, Βοιωτούς καὶ ἄλλους εἰς 350 χιλιάδας. Ἐπειδὴ δὲ οἱ μάντεις προεῖπον εἰς τοὺς "Ἐλληνας ὅτι θὰ νικήσωσι, ἐὰν δὲν ἐπιτεθῶσι πρῶτοι, ἀλλὰ διατηρήσωσι θέσιν ἀμυντικήν, διὰ τοῦτο ἀνέβαλλον τὴν μάχην περιμένοντες νὰ ἐπιτεθῶσι κατ' αὐτῶν οἱ Πέρσαι. Ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς Πέρσας τὸ αὐτὸν εἶχον εἴπη οἱ μάντεις αὐτῶν καὶ διὰ τοῦτο ἡ μάχη ἀνεβάλλετο ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ὅπερ ὅμως ὠφέλει τοὺς "Ἐλληνας, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ἥρχοντο πρὸς αὐτοὺς ἐπίκουροι ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Ἐλλάδος. Τοῦτο ἐνόησε ὁ Μαρδόνιος καὶ ἀπεφάσισεν αὐτὸς πρῶτος νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τῶν Ἐλλήνων. Καὶ πρῶτον ἐστειλε στρατὸν καὶ κατέλαβε τὴν δόμον, ἥτις ἐκαλεῖτο Δρυὸς κεφαλαὶ καὶ δι' ἣς συνεκοινώνει ἡ Βοιωτία πρὸς τὴν Πελοπόννησον. Ἐπειτα θέλων νὰ καταβιβάσῃ τοὺς "Ἐλληνας ἐκ τῶν ὑψηλάτων τοῦ Κιθαιρώνος εἰς τὴν πεδιάδα, ἔνθα ἐνόμιζεν ὅτι εὐκολώτερον ἦδύνατο νὰ νικήσῃ αὐτοὺς διὰ τοῦ πολυαριθμοῦ ἵππεικοῦ, ὅπερ εἶχε, ἐστειλε κατ' αὐτῶν μεγάλην μοῖραν ἵππεικοῦ, ἥς ἡγεῖτο ὁ ἵππαρχος Μασίστιος ἵππεύων ἐπὶ ἵππου χρυσοχαλίνου καὶ λευκοπρότατα κεκοσμημένου. Ἀλλ' ἐν τῷ συναφθέντι ἀγῶνι ὁ ἵππος τοῦ Μασίστιου τοξευθεὶς εἰς τὰ πλευρὰ ὑπὸ τῶν Ἐλλήνων ὠρθώθη καὶ ἀπετίναξε τὸν ἐπιφανῆ ἀναβάτην, ὃν οἱ "Ἐλληνες παρευθεὶς ἐφόνευσαν καὶ ἀρπάσαντες τὸν νεκρὸν ἐφερον εἰς τὰς τάξεις τῶν Ἐλλήνων ἐπιεικνύοντες τὸ μέγα τοῦτο κατόρθωμα.

Ο στρατὸς τῶν Ἐλλήνων θαρρυνθεὶς ἐκ τῆς πρώτης ταύτης ἐπιτυχίας κατέβη εἰς τὰ πεδινώτερα μέρη καὶ ἐστρατοπέδευσε εἰς τὴν χώραν τῶν Πλαταιέων εἰς τὴν δεξιὰν ὅχθην τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ, πλησίον τῆς κρήνης Γαργαρίας, ἵνα

ἔχη ἐνταῦθα ἀφθονον ὅδωρ, διότι ἐπὶ τοῦ ὄρους ὑπέφερεν ἀπὸ λειψυδρίαν. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα οἱ Πέρσαι δὲν προσέβαλον τοὺς "Ἐλληνας κωλυόμενοι ὑπὸ τῶν μάντεων. Εἶχε δὲ ἔλθη ἡ δεκάτη ἡμέρα, ἀφ' ἣς εἶχον ἐνταῦθα οἱ "Ἐλληνες στρατοπεδεύση, ὅτε τὴν νύκτα ἔρχεται κρυφίως πρὸς αὐτοὺς ἐκ τοῦ Περσικοῦ στρατοπέδου ἐ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Ἀλέξανδρος ἔφιππος καὶ λέγει δὲ τῇ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ λιαν προὶ ἀπεφάσισεν δὲ Μαρδόνιος νὰ πολεμήσῃ, ὅτι τὰ σφάγια δὲν εἶναι καθόλου εὔνοϊκα καὶ ὅτι αἱ τροφαὶ του ἔχουσιν ἔξαντληθῆ. Ταῦτα πάντα λέγει ἔθεώρησε καλόν, ἀφ' εὑ καὶ αὐτὸς εἶναι "Ἐλλην καὶ ἡ ἐπιθυμία του εἶναι νὰ βλέπῃ τὴν Ἐλλάδα ἐλευθέραν ἀντὶ δούλης, νὰ ἔλθῃ νὰ ἀναγγείλῃ εἰς τοὺς ἀδελφούς του, ἵνα μὴ ἐπιπέσωσι ἔξαιρνται οἱ βάρβαροι καὶ τοὺς βλάψωσι. Διὰ τὴν ἐπικίνδυνον ταύτην ὑπηρεσίαν, ἣν προσέφερεν, παρακαλεῖ, ἐὰν νικήσωσι, νὰ ἐνθυμηθῶσι καὶ τὴν Μακεδονίαν καὶ νὰ βοηθήσωσι αὐτὸν νὰ διώξῃ ἐκ τῆς χώρας του τοὺς βαρβάρους. Ταῦτα εἴπεν δὲ Ἀλέξανδρος καὶ στρέψας τὸν ἵππον ἐπανῆλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ εἰς τὴν τάξιν του. Οἱ δὲ "Ἐλληνες εὐθὺς παρεσκευάσθησάν εἰς μάχην καὶ παρετάχθησαν οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι εἰς τὸ δεξιὸν κέρας, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι εἰς τὸ ἀριστερόν, εἰς δὲ τὸ μέσον πάντες οἱ ἄλλοι "Ἐλληνες. Τῇ δὲ πρωΐᾳ δὲ Μαρδόνιος ἐστειλε τὸ ἱππικόν, ὅπερ διαβὰν τὸν Ἀσωπὸν ποταμὸν ἔφθασεν εἰς τὴν Γαργαφίαν χρήνην, ἐξ ἣς ὑδρεύοντο οἱ "Ἐλληνες καὶ παρέχωσεν αὐτήν. Οἱ "Ἐλληνες μάτην προσεπάθησαν νὰ ἐμποδίσωσιν αὐτούς, διότι οἱ ἱππεῖς οἱ Πέρσαι μετεχειρίζοντο καὶ τόξα καὶ ἀκόντια καὶ δὲν ἔφινον τοὺς "Ἐλληνας νὰ ἔλθωσι πλησίον αὐτῶν. Καὶ σύτῳ διῆλθε καὶ ἡ ἡμέρα αὕτη ἀνευ σπουδαίας μάχης. Ἐπειδὴ δὲ δὲ οἱ στρατὸς τῶν "Ἐλλήνων ἐστερεῖτο ἥδη ὕδατος, ἀπε-

φασίσθη κατὰ τὴν νύκτα νὰ στρατοπεδεύσωσιν ἀλλαχοῦ εἰς χώραν καλουμένην Νῆσον, κειμένην πλησίον τῆς πόλεως τῶν Πλαταιέων. Ἡ Νῆσος αὕτη περιορίζεται ὑπὸ δύο βραχιόνων τοῦ ποταμοῦ τῆς Ὀμερόης καὶ ἡτο τόπος κατάληλος πρὸς στρατοπέδευσιν. Διὸ ἐν καιρῷ νυκτὸς μετεκινήθησαν, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν μετέβησαν πάντες εἰς τὸ προσδιορισθὲν μέρος. Οἱ μὲν ἀποτελοῦντες τὸ κέντρον πρῶτοι ἀναχωρήσαντες εἶχον φθάση εἰς τὴν πόλιν τῶν Πλαταιέων κατεστραχμμένην δλοσχερῶς ὑπὸ τῶν Περσῶν καὶ ἔξω τῶν τειχῶν παρὰ τὸ Ἡραῖον ἐστάθησαν νὰ ἀναπαυθῶσι κατάκοποι καὶ ἔξηντλημένοι ἐκ τῶν συνεχῶν πορειῶν καὶ τῶν ἐπιδρομῶν τοῦ Περσικοῦ ἵππικου· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, μεθ' ὧν ἦσαν καὶ οἱ Τεγεαῖται, ἐφθασαν εἰς τὴν θέσιν τὴν λεγομένην Ἀργιόπιον ὄλιγον ἀπέχουσαν τῶν Πλαταιῶν πρὸς τὸ ἀνατολικὸν αὐτῆς μέρος, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι εἶχον πλησιάσῃ πρὸς τὴν Νῆσον. Οὔτως εἶχον οἱ Ἑλληνες, ὅτε ἔξημέρωσεν. Οἱ δὲ Μαρδόνιοι μὴ βλέπων τοὺς Ἑλληνας πλέον πλησίον του ἐστρατοπεδευμένους, ἐνόμισεν ὅτι ἐτράπησαν εἰς φυγὴν καὶ ἐστειλε κατὰ μὲν τῶν Λακεδαιμονίων τὸ ἵππικόν, ὅπισθεν τῶν δοιάων ἥρχετο καὶ αὐτὸς ἀγών τοὺς Πέρσας, κατὰ δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν ἀλλῶν τοὺς συμμάχους αὐτοῦ Ἑλληνας. Ὡς δὲ ἐφθασαν οἱ Πέρσαι εἰς τὸ Ἀργιόπιον, ἥρχισεν ἡ μάχη. Πρῶτοι ὕρμησαν κατὰ τῶν βαρβάρων οἱ Τεγεαῖται, οὓς εὐθὺς ἡκολούθησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι. Λυσσώδης συνήφθη ἐκατέρωθεν ἀγών, οἱ Τεγεαῖται καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι διὰ τῶν μακρῶν δοράτων ἐπετίθεντο κατὰ τῶν βαρβάρων, οἱ δὲ βάρβαροι συλλαμβάνοντες ἔθραυν τὰ δόρατα. Οἱ δὲ Μαρδόνιοι ἐπὶ λευκοῦ ἵππου ἐποχούμενος παρώτρυνε τοὺς Πέρσας. Ἄλλ' ὁ Ἀείμνηστος ἐπιφχνεῖς Σπαρτιάτης, εἰςχωρήσας εἰς τὸν στρατὸν τῶν βαρβάρων ἐφόνευσε τὸν Μαρδό-

νιον διὰ λίθου. Τοῦτο ἐνέβαλε φόβον εἰς τοὺς βαρβάρους καὶ μετὰ μικρόν, ἀφ' οὗ ἐφονεύθη καὶ ὅλη ἡ φρουρὰ τοῦ Μαρδονίου, οἱ λοιποὶ ἐστρεψαν τὰ νῶτα καὶ ἔφευγον. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, οὓς ὁ Παυσανίας εἶχε καλέση εἰς βοήθειαν, ἐσπευδον καὶ αὐτοὶ νὰ φθάσωσι καὶ νὰ πολεμήσωσι, ἀλλὰ καθ' ὅδὸν οἱ ἑπδίζοντες "Ελληνες ἐμπόδισαν αὐτούς, μέχρις ὅτου ἐπὶ τέλους ἐνίκησαν περιφανῆ νίκην οἱ Ἀθηναῖοι τρέψαντες τοὺς Θηραῖους καὶ τοὺς ἄλλους προδότας εἰς ἐπονείδιστον φυγήν. Φεύγοντες δὲ οἱ Πέρσαι ἐκλείσθησαν εἰς τὸ ξύλινον τεῖχος, ἵπερ εἴχον πρότερον κατασκευάση εἰς τὴν χώραν τῶν Θηραίων. Οἱ δὲ Ἀρταβάζος Πέρσης στρατηγός, ὅστις ἐξ ἀρχῆς ὢν ἐπεδοκίμαζε τὰ σχέδια τοῦ Μαρδονίου, ως εἶδε τοὺς Πέρσας φεύγοντας, λαβὼν τεσσαράκοντα χιλιάδας στρατοῦ ἐφυγεν εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ ἐκεῖθεν διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἀσίαν. Διαρκοῦντος δὲ τοῦ διωγμοῦ τούτου οἱ περὶ τὸ Ἡράκιον τεταγμένοι "Ελληνες ἐμαθον ὅτι ἥρξατο ἡ μιάχη καὶ ὅτι νικῶσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐσπευσαν σκευαζέεις νὰ φθάσωσιν εἰς τοὺς μαχομένους. "Αλλὰ καθ' ὅδὸν ἐπέπεσε κατ' αὐτῶν τὸ ἵππικὸν τῶν Θηραίων καὶ ἀφ' οὗ ἐφόνευσεν ἐξ αὐτῶν ἕξακοσίους, τοὺς λοιποὺς ἀπέκλεισεν εἰς τὸν Κιθαιρῶνα. Οἱ δὲ Πέρσαι καὶ τὸ ἄλλο πλῆθος τῶν βαρβάρων κλεισθέντες ἐντὸς τοῦ τείχους ἡμύνοντο κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων λίαν ἐπιτυχῶς, διότι οἱ Λακεδαιμόνιοι δὲν ἥξευρον νὰ τειχομαχῶσι. "Οτε δῆμως ἥλθον καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, ἥρξατο ἴσχυρὰ τειχομαχία, καὶ κατωρθώθη μετὰ πολλοὺς ἐγῶνας νὰ κρημνισθῇ μέρος τοῦ τείχους, δι' οὗ εἰσῆλθον οἱ Ἑλληνες καὶ ἥρχισε φοβερὰ σφαγὴ τῶν βαρβάρων, ὥστε ἐκ τῶν τριακοσίων χιλιάδων ἐσώθησαν μόνον οἱ τεσσαράκοντα χιλιάδες τοῦ Ἀρταβάζου καὶ περὶ τὰς τρεῖς χιλιάδας ἐκ τῶν

ἄλλων. Ἐκ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐφονεύθησαν περὶ τὰς δέκα χιλιάδας. Ἐν τῇ μάχῃ τεύτη ἐφονεύθη καὶ ὁ Ἀριστόδημος ὁ ἐν Θερμοπύλαις ἐκ τῶν τρικοσίων μόνον σωθείς, πολεμήσας ἀνδρειότατα πάντων καὶ ἀποπλύνας τὴν ἀδοξίαν ἔκεινην.

“Οτε δὲ πάντα εἰχον τελειώση, ἐφθασαν καὶ οἱ Μαντινεῖς καὶ κατόπιν καὶ οἱ Ἡλεῖοι, οἵτινες ἐλυπήθησαν, διότι ὑστέρησαν. Ως δὲ ἐπανῆλθον εἰς τὴν πατρίδα των, κατεδίκασαν τοὺς στρατηγούς των εἰς ἔξοριαν.

Μετὰ δὲ τὴν μάχην ὁ Παυσανίας διεκήρυξεν εἰς τὸν στρατὸν νὰ μὴ ἐγγίσῃ μηδεὶς τὰ λάφυρα, ἢ διέταξε τοὺς εἴλωτας νὰ συγχομίσωσι πάντα εἰς ἐν μέρος. Οὗτοι δὲ διασκορπισθέντες εἰς τὸ στρατόποδον εὑρίσκον σκηνὰς χρυσᾶς καὶ ἀργυρᾶς, κλίνας ἐπιγρύσους καὶ ἐπαργύρους, κρητῆρας χρυσοῦς, φιάλας καὶ σκληρὰ ποτήρια. Ἐπειτα δὲ ἐκ τῶν κειμένων νεκρῶν ἀφήρουν ψέλια καὶ περιδέραια καὶ ἀκινάκας χρυσοῦς. Ἄφ' οὐ δὲ πάντα ταῦτα συνεκομίσθησαν, πρῶτον μὲν ἔχωρισαν τὴν δεκάτην διὰ τοὺς θεούς· ἦτοι 1) διὰ τὸν Δελφοῖς θεόν, εἰς ὃν κατεσκευάσθη χρυσοῦς τρίπους, δεύτερης ἐστήθη πλησίον τοῦ βωμοῦ ἐπὶ τρικεφάλου χαλκοῦ ὄφις¹⁾, ἐφ' οὐ ἐνεγράψησαν τὰ ὄνόματα πασῶν τῶν πόλεων, διὰ μετέσχον τῆς μάχης καὶ τὸ ἔξης ἐπίγραμμα.

Αὐτὸς ἀφιέρωσαν τῆς μεγάλης Ἑλλάδος σωτῆρες, ἐκ θεοστυγοῦς δουλείας σώσαντες αὐτῆς τὰς πόλεις.

2) Διὰ τὸν Ὁλυμπία θεόν, εἰς ὃν κατεσκευάσθη δεκάπηχος χάλκινος Ζεύς. 3) Διὰ τὸν ἐν τῷ Ἰσθμῷ θεόν, εἰς ὃν

1) Ὁ ὄφις σώζεται σήμερον ἐν Κωνσταντινουπόλει κομισθείς ἔκεīt ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου.

κατεσκευάσθη ἐπτάπηχυς χάλκινος Ποσειδῶν, ἐπειτα διένει-
μαν πρὸς ἄλλήλους τὰ λοιπὰ ἐξ ἕσου. Μόνον εἰς τὸν Παυσα-
νίαν κατ' ἔξαίρεσιν ἐδωκαν περισσότερα ἐξ ὅλων τῶν πραγμά-
των. Εἰς δὲ τοὺς Πλαταιεῖς ἐδωκαν 80 τάλαντα ὡς βραβεῖον
τῆς ἀνδρείας, ἐκήρυξαν τὴν χώραν αὐτῶν ἄσυλον καὶ ἀπαρα-
βίαστον καὶ ἀφιέρωσαν αὐτὴν εἰς τὸν Δία τὸν Ἐλευθέριον, οὐ
ἐκτίσθη βωμὸς πρὸ τῶν πυλῶν τῆς πόλεως. Πρὸς τιμὴν δὲ τῶν
πεσόντων ἡγέρθησαν μνημεῖα καὶ διετάχθησαν κατ' ἔτος νὰ
τελῆται ἑορτὴ καλουμένη Ἐλευθέρια, καθ' ἣν δ ἀρχων τῶν
Πλαταιέων ἐνδεδυμένος χιτῶνα φοινικοῦν ἥρχετο εἰς τοὺς
τάφους τῶν νεκρῶν καὶ ἐπλύνε δι' ὅδοτος τὰς νεκρικὰς στήλας
καὶ ἤλειφεν αὐτὰς διὰ μύρου καλῶν τὰς ψυχὰς τῶν πεσόντων
νὰ προσέλθωσι εἰς τὸ συμπόσιον, ὅπερ χάριν αὐτῶν ἐγίνετο.
Κατὰ τὸ συμπόσιον δὲ προέπιγνεν ὑπὲρ τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες
ἀπέθανον ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἐλλήνων.

Μετὰ δὲ τὴν διανομὴν τῆς λείας καὶ τὴν ταφὴν τῶν νε-
κρῶν ἀπεφάσισαν νὰ ἐκστρατεύσωσι κατὰ τῶν Θηβαίων καὶ
νὰ ζητήσωσι νὰ παραδώσωσιν εἰς αὐτοὺς τοὺς μηδίσαντας ἐξ
αὐτῶν. Ἡλθον δὲ ἐνταῦθα τῇ ἐνδεκάτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν ἐν
Πλαταιαῖς μάχην καὶ ἐπολιόρκησαν τὴν πόλιν μέχρι τῆς εἰ-
κοστῆς. Τότε παρέδωκαν εἰς αὐτοὺς οἱ Θηβαῖοι τοὺς μηδίσαν-
τας, οὓς δ Παυσανίας διδηγήσας εἰς Κόρινθον ἐφόνευσε.

ΙΓ'. Μάχη ἐν Μυκάλῃ.

(479 π. Χ.)

Μετὰ τὴν νίκην τῆς Σαλαμῖνος, ἦτις συγένη κατὰ Σεπτέμ-
βριον τοῦ ἔτους 480 π. Χ., δ στόλος τῶν Ἐλλήνων ἀπῆλθεν
εἰς τὰ Ἰδία. Ὅτε δὲ ἦλθεν ἡ ἄνοιξις τοῦ ἔτους 479, συνή-

χθησαν εἰς τὴν Αἴγιναν ἑκατὸν δέκα πλοῖα. Στρατηγὸς δὲ αὐτῶν ἦτο ὁ Λεωτυχίδης ἐκ Σπάρτης καὶ ὁ Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρονος ἐξ Ἀθηνῶν. Πρὸς αὐτοὺς ἐνταῦθα διατρίβοντας ἥλθον ἀπεσταλμένοι τῶν Ἰώνων παρακαλοῦντες νὰ ἐλευθερώσωσι τὴν Ἰωνίαν ἐκ τῆς δουλείας τῶν Περσῶν. Ἀμφότεροι οἱ στρατηγοὶ ἔδέχθησαν τοῦτο, ἀλλὰ πλεύσαντες μέχρι τῆς Δήλου ἐφορεῦντο νὰ προχωρήσωσι περαιτέρω, πρῶτον μὲν διότι δὲν ἔγνωριζον καλῶς τὰ μέρη ἔκεινα, ἐπειτα ἐνόμιζον ὅτι δλα τὰ μέρη ἦσαν πλήρη Περσικῶν στρατευμάτων. Ἀλλὰ καὶ οἱ βάρβαροι καταπεφοβισμένοι καὶ αὐτοὶ δὲν ἐτόλμων νὰ πλεύσωσι πρὸς δυσμὰς ἐντεῦθεν τῆς Σάμου, ἐνθα ἔμενον φυλάττοντες τοὺς Ἐλληνας τῆς μικρᾶς Ἀσίας μὴ ἐπαναστατήσωσι. Ἐνῷ δὲ τὰ πλοῖα τῶν Ἐλλήνων ἔμενον ἐν ἀπραξίᾳ ἐν Δήλῳ, ἥλθον πρέσβεις ἐκ Σάμου, οἵτινες εἶπον ὅτι πάντες οἱ Ἐλληνες εἶναι ἔτοιμοι νὰ ἀποστατήσωσι, εὐθὺς ως ἴδωσι τὸν Ἐλληνικὸν στόλον, καὶ ὅτι οἱ βάρβαροι δὲν θὰ τολμήσωσιν νὰ ἀντισταθῶσι καὶ ὅτι καλλιτέραν ἄγραν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εὕρωσιν οἱ Ἐλληνες. Οἱ λόγοι οὗτοι ἐπεισάν τὸν Λεωτυχίδην καὶ τὸν Ξάνθιππον καὶ μετά τινας ἡμέρας ἀνήγαγον τὰ πλοῖα πάντα ἐκ τῆς Δήλου εἰς τὴν Σάμον καὶ παρεσκευάζοντο νὰ ναυμαχήσωσι. Ἀλλὰ τὰ πλοῖα τῶν βαρβάρων φοβηθέντα ἔφυγον πλησίον τῆς ξηρᾶς, ἵνα ωσιν ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ στρατοῦ, δοτις ἔμενεν εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Μυκάλης τοῦ ἀπέναντι τῆς Σάμου κειμένου ὄρους, πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ φυλάττῃ τὴν Ἰωνίαν. Ὁ ἀριθμὸς δὲ τοῦ στρατοῦ τούτου ἀνέβαινεν εἰς ἑπτάκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν καὶ ἀρχηγὸς ἦτο ὁ Τιγράνης, δοτις ὑπερεῖχε πάντων τῶν Περσῶν κατὰ τε τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγα ἀνάστημα. Ἐλθόντες δὲ ἐνταῦθα οἱ βάρβαροι ἀνείλχυσαν τὰ πλοῖα εἰς τὴν ξηρὰν καὶ περιεκύλωσαν

αύτὰ μὲ περίφραγμα λίθων καὶ ξύλων, κόψαντες πρὸς τοῦτο δένδρα ημερα. Οὗτω δὲ χαρακωθέντες ἀνέμενον τοὺς "Ελληνας καὶ ἵσαν βέβαιοι περὶ τῆς νίκης. Οἱ δ' "Ελλῆνες, ὡς ἐμαθον τὴν φυγὴν τῶν βαρβάρων, ἐπλευσαν κατόπιν αὐτῶν καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν Μυκάλην. Φθάσαντες δὲ πλησίον τοῦ ἔχθρικοῦ στρατόπεδου εἶδον τὰ μὲν πλοῖα αὐτῶν ἀνειλκυσμένα εἰς τὴν ξηρὰν ἐντὸς τοῦ τείχους, πολὺν δὲ στρατὸν αὐτῶν παρατεταγμένον εἰς τὸν αἰγιαλόν. Οἱ δὲ Λεωτυχίδης ἐλθῶν πολὺ πλησίον αὐτῶν ἔλεγε διὰ κήρυκος πρὸς τοὺς "Ιωνας τοὺς ὄντας μετὰ τῶν βαρβάρων νὰ ἐνθυμηθῶσιν ὅτι εἶναι "Ελλῆνες καὶ ὅτι μάχονται πρὸς δόμοφύλους των, οἵτινες διέπλευσαν τόσην θάλασσαν, ἵνα τοὺς ἐλευθερώσωσι. Οἱ δὲ Πέρσαι ἀκούσαντες ταῦτα ὑπώπτευσαν τοὺς "Ιωνας καὶ τοὺς μὲν Σαμίους ἀφώπλισαν, τοὺς δὲ Μιλησίους διέταξαν νὰ φυλάττωσι τὰς διόδους τὰς φερούσας εἰς τὰ δρυν τῆς Μυκάλης, ἵνα οὕτως ἀπομακρύνωσιν αὐτοὺς ἐκ τῆς μάχης. Ἐπειτα παρεσκευάσθησαν καὶ αὐτοὶ εἰς μάχην, ἀφ' οὐ εἶδον ὅτι οἱ "Ελλῆνες ἐπλησίασαν τὰ πλοῖα των εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ἀποθίασθέντες παρετάσσοντο νὰ πολεμήσωσι. Ότε δὲ οἱ "Ελλῆνες ἐπήρχοντο κατὰ τῶν βαρβάρων διεδόθη εἰς ὅλον τὸ στρατόπεδον φύμην ὅτι οἱ "Ελλῆνες ἐν Πλαταιαῖς ἐνίκησαν τὸν Μαρδόνιον, εἶδον δὲ καὶ κατὰ τὸν αἰγιαλὸν κειμένην ράβδον κήρυκος. Τοῦτο ἀγεπτέρωσε τὰς ἐλπίδας τῶν 'Ελλήνων καὶ ὕρμησαν μετὰ θάρρους κατὰ τοῦ ἔχθροῦ. Καὶ τὸ μὲν ημίσυ τοῦ 'Ελληνικοῦ στρατοῦ, ἐν οἷς καὶ οἱ 'Αθηναῖοι, ἥρχοντο κατὰ τῶν βαρβάρων ἐπὶ διαλοῦ χώρου, οἱ δὲ ἄλλοι, ἐν οἷς καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἐπήρχοντο διὰ χαράδρας τινὸς καὶ τῶν ὄρέων. 'Αλλὰ πρὶν φθάσωσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι, οἱ 'Αθηναῖοι συνεπλάκησαν μετὰ τοῦ ἔχθροῦ, ὅστις κατ' ἀρχὰς ἥμεντο γενναίως. Ότε ὅμως οἱ 'Αθηναῖοι ἐπιθυμοῦντες νὰ ἀνήκῃ τὸ κατόρ-

θωμα εἰς αὐτοὺς καὶ ὅχι εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους παρακελεύσαντες ἄλλήλους ὥρμησαν προθυμότερον, τότε ἦλλαξε τὸ πρᾶγμα. Διότι οἱ βάρβαροι ὑπομείναντες ἔτι χρόνον τενά ἀμυνόμενοι διεσπάσθησαν ὑπὸ τῆς ὁρμῆς τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐφύγον τάχιστα εἰς τὸ τεῖχος, ἵνα σωθῶσι. 'Αλλ' ἡκολούθησαν αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ μετ' αὐτῶν τεταγμένοι Κορίνθιοι, καὶ Τροιζήνιοι καὶ προσέβαλον τὸ τεῖχος. 'Ως δὲ εἰσῆλθον καὶ εἰς τοῦτο, οἱ βάρβαροι ἐφύγον εἰς τὸ ὅρος, πλὴν τῶν Περσῶν, οἵτινες ἡμέραντο γενναῖως, μέχρις ὅτου ἐφθασαν καὶ οἱ Σπαρτιάται καὶ συνεπλήρωσαν τὴν νίκην. 'Εν τῇ μάχῃ ταύτῃ ἐπεισον πολλοὶ βάρβαροι, ἐν οἷς καὶ δύο στρατηγοί, ἄλλὰ καὶ πολλοὶ "Ελληνες, ἐν οἷς πάντες οἱ Σικυώνιοι καὶ δὲ στρατηγὸς αὐτῶν Περίλαος. 'Ανδρείαν δὲ μεγάλην μάλιστα πάντων ἔδειξαν οἱ Ἀθηναῖοι, μετ' αὐτοὺς δὲ οἱ Κορίνθιοι, οἱ Τροιζήνιοι καὶ οἱ Σικυώνιοι. Συνετέλεσαν δὲ εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν βαρβάρων καὶ οἱ "Ιωνες, οἵτινες καθ' ὃν χρόνον ἐγίνετο ἡ μάχη ἐπετέθησαν κατὰ τῶν βαρβάρων βοηθοῦντες τοὺς "Ελληνας. Πρῶτοι δὲ εἰς τοῦτο ἥρχισαν οἱ Σάμιοι.

'Αρ' οὐ δὲ οἱ "Ελληνες ἐφόνευσαν τοὺς περισσοτέρους τῶν βαρβάρων ἄλλους μὲν μαχομένους, ἄλλους δὲ φεύγοντας, ἔκαυσαν τὰ πλοῖα καὶ τὸ στρατόπεδον αὐτῶν καὶ λαβόντες τὰ λάσφυρα ἥλθον εἰς τὴν Σάμον. 'Ενταῦθα ἐκήρυξαν τοὺς "Ιωνας ἐλευθέρους καὶ ἐγένοντο δεκταὶ εἰς τὴν "Ελληνικὴν συμμαχίαν ἡ Σάμος, ἡ Χίος, ἡ Λέσβος καὶ αἱ ἄλλαι νῆσοι, δώσασαι ἔνορκον ὑπόσχεσιν ὅτι θὰ ἀποστατήσωσιν ἀπὸ τῶν βαρβάρων. 'Ἐπειδὴ δὲ ἐπήρχετο δὲ χειμών, οἱ μὲν Πελοποννήσιοι ὑπὸ τὸν Λεωτυχίδην ἐπέστρεψαν εἰς τὴν πατρίδα των, οἱ Ἀθηναῖοι δὲ παραλαβόντες καὶ ἄλλα πλοῖα τῶν συμμάχων ἐπλευσαν εἰς τὴν Θρακικὴν χερσόνησον, ἵνα διώξωσι

καὶ ἐκεῖθεν τοὺς βαρβάρους. Οὗτοι εἶχον κλεισθῆ ἐντὸς τῶν τειχῶν τῆς Σηστοῦ ὑπὸ τὸν Πέρσην τύραννον Ἀρταύκτην καὶ ἡρωϊκῶς ἥμενοντο. Ἐπειδὴ δὲ ἡ πολιορκία παρετείνετο, οἱ Ἀθηναῖοι στρατιώταις ἤρχισαν νὰ ζητῶσι νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰ τέκνα τῶν καὶ εἰς τὰς γυναικας τῶν, ἃς εἶχον ἐν Σαλαμῖνι ἀφήση, διότε τὰς Ἀθήνας εἶχε καύσῃ ὁ Μαρδόνιος. Ἄλλ' ὁ Εάνθιππος δὲν ἦθελε νὰ ἀπέλθῃ ἀπρακτός καὶ διὰ τῆς ἐπιμονῆς του κατώρθωσε ὁ μὲν Ἀρταύκτης ἐν καιρῷ νυκτὸς νὰ δραπετεύσῃ, οἱ δὲ Σήστιοι νὰ ἀνοίξωσιν τὰς πύλας τῆς πόλεως καὶ νὰ παραδώσωσι εἰς τοὺς ἔλευθερωτὰς τὴν πόλιν, ἐν ᾧ εὔρον ἀπείρους θησαυρούς ἐγκεταλειφθέντες ὑπὸ τῶν Περσῶν. Ως δὲ οἱ Ἑλληνες ἔμαθον τὴν φυγὴν τῶν Περσῶν κατεδίωξαν αὐτούς, οὓς φθάσαντες παρὰ τοὺς ποταμούς τῆς Αἰγὸς ἐνίκησαν φονεύσαντες μάλιστα καὶ τὸν Ἀρταύκτην. Διὰ τῆς ἀλώσσως τῆς Σηστοῦ ὁ Ἑλλήσποντος ἐγένετο κτῆμα τῶν Ἀθηναίων καὶ ὁ Εάνθιππος κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 478 π. Χ. ὑπερήφανος ἐπανῆλθε μετὰ τοῦ νικηφόρου Ἀθηναϊκοῦ στόλου εἰς τὸν Παιραιά, σην ἀνευφήμησεν ὁ λαὸς ὡς αὐξήσαντα τὸ κράτος τῶν Ἀθηναίων.

ΙΓ'. Αὕτησις τῆς δυνάμεως τῶν Ἀθηναίων.

Καὶ διὰ στόλος καὶ διὰ πεζὸς στρατὸς τῶν Περσῶν εἶχον πολλάκις κατατροπωθῆ, μεγάλη δὲ χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις καὶ εὐγνωμοσύνη εἰς τοὺς θεοὺς κατέλαβε τὰς ψυχὰς τῶν Ἑλλήνων διὰ τὰς ἐνδόξους ταύτας νίκας. Ἄλλ' ὁ ἄγων δὲν εἶχεν ἀκόμη περατωθῆ. Αἱ Ἀθηναῖς εἶχον μεταβληθῆ εἰς ἐρείπια, οἱ δὲ κάτοικοι τῆς πόλεως ἐπανελθόντες εἰς αὐτὴν μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς νίκην ἐμεγον ἀστεγοι καὶ διῆλθον ἐν κακουχίᾳ μεγάλη

τὸν χειμῶνα. Νῦν δὲ ἦτο πλέον καιρὸς νὰ ἀνακτισθῶσιν αἱ οἰκίαι, νὰ ἀσφαλισθῇ δὲ ἡ πόλις διὰ τείχους ὑψηλοῦ, ἵνα μὴ πάθῃ πάλιν τὰ αὐτὰ ὑπὸ τῶν Περσῶν. Οὗτοι κατεῖχον ἔτι ἐν Θράκῃ, ἐν Μακεδονίᾳ ὄχυρά μέρη καὶ ἥδυναντο καὶ πάλιν διὰ μεγάλης στρατιᾶς νὰ ἐπέλθωσι κατὰ τῆς Ἑλλάδος.¹ Άλλα καὶ οἱ ἐν τῇ μικρῇ Ἀσίᾳ Ἑλληνες δὲν ἤσαν ἀσφαλεῖς καὶ ἥδυναντο πολλὰ νὰ πάθωσι, ἢν δὲν ἔξησφαλίζοντο διὰ κοινῆς ἀπάντων συμμαχίας. Πρὸ παντὸς δὲ ἐπρεπε νὰ προσβληθῶσιν οἱ βάρβαροι ἐν τῇ ᾖδᾳ ἑαυτῶν χώρᾳ, ἵνα μὴ δύνανται πλέον νὰ σκέπτωνται περὶ ἐκστρατείας κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ταῦτα πάντα ἐπρεπε ταχέως νὰ συντελεσθῶσι καὶ νὰ προληφθῇ πᾶς ἐνδεχόμενος κίνδυνος. Καὶ πράγματι κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ ἔτους 478, ἔξι μῆνας μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς νίκην, ἥρξατο ἡ ὄχυρωσις τῶν Ἀθηνῶν. Χιλιάδες ἕργατῶν κατεγίνοντο δραστηρίως ὑπὸ τὴν ἐπιστασίαν τοῦ Θεμιστοκλέους εἰς τὴν οἰκοδομὴν ὑψηλοῦ τείχους πέριξ τῆς πόλεως ἄλλοι μὲν φέροντες λίθους, ἄλλοι δὲ κτίζοντες. Ὡς δὲ ἔμαθον τοῦτο οἱ Σπαρτιάται, ἔστειλαν πρέσβεις εἰς τοὺς Ἀθήνας κελεύοντες νὰ παύσῃ ἡ οἰκοδομὴ τοῦ τείχους. Τοῦτο, ἔλεγον, πρὸς οὐδὲν ἥδυνατο νὰ ὀφελήσῃ τοὺς Ἀθηναίους, ἥδυνατο δῆμος νὰ βλάψῃ σπουδαίως τὴν Πελοπόννησον καταλαμβάνομενον ὑπὸ τῶν Περσῶν καὶ χρησιμεῦον αὐτοῖς ὡς ὅρμητήριον. Ταῦτα ἔλεγον οἱ Σπαρτιάται, διότι ἐφοβοῦντο τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες μάλιστα διὰ τῆς ὄχυρώσεως τῆς πόλεως θὰ ἀπέβαινον ἀκαταγώνιστοι. Ἄλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς, δύτεις ἐθεώρει τὸ τεῖχος ἀναγκαιότατον εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς πόλεως, κατώρθωσε νὰ ἀπατήσῃ τοὺς Σπαρτιάτας καὶ νὰ συντελεσθῇ τὸ τεῖχος. Καὶ ἴδου πῶς συνέβη. Ὡς ἤκουσε τοὺς λόγους τῶν πρέσβεων, διέταξε παρευθὺς νὰ παύῃ ἡ οἰκοδομή, καὶ προέ-

τρεψε τοὺς Ἀθηναίους νὰ στείλωσι πρέσβεις εἰς τὴν Σπάρτην καὶ ἄλλους καὶ αὐτόν, ἵνα σκεφθῶσι περὶ τοῦ τείχους. Καὶ αὐτὸς μὲν ἀνεγάρησε μόνος εἰς Σπάρτην, εἰπὼν εἰς μὲν τοὺς ἄλλους συμπρέσβεις νὰ βραδύνωσι νὰ ἀναχωρήσωσιν ἐξ Ἀθηνῶν, εἰς δὲ τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἔξακολουθήσωσι τὸν τειχισμὸν μετὰ σπουδῆς, ἵνα τάχιστα περατωθῇ. Φθάσας δὲ εἰς Σπάρτην δὲν ἐνεφανίσθη εὔθὺς εἰς τοὺς ἐφόρους, ἀλλ' ἀγέβαλλε νὰ πράξῃ τοῦτο μέχρις ὅτου ἔλθωσι καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις. Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως τὸ τεῖχος ἐν Ἀθήναις ἐκτίζετο, οἱ δὲ Σπαρτιάται ἔκχαμνον περὶ τούτου εἰς τὸν Θεμιστοκλέα παράπονα. Οὗτος ὅμως ἔλεγεν ὅτι δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι κτίζεται τὸ τεῖχος καὶ ἀν δὲν πιστεύωσιν εἰς αὐτόν, ἀς στείλωσιν ἐπίτηδες ἀνθρώπους εἰς Ἀθήνας νὰ πληροφορηθῶσι καλλίτερον. Καὶ πράγματι οἱ Σπαρτιάται ἔστειλαν τοιούτους, ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεμιστοκλέους συνέλαβον αὐτοὺς καὶ ἔκρατουν μέχρι τῆς ἐπανόδου τῶν ἴδικῶν των ἐκ Σπάρτης. Ὁτε δὲ τὸ τεῖχος εἶχε σχεδὸν συντελεσθῆ, ἥλθον καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων εἰς Σπάρτην καὶ τότε ἐνεφανίσθη μετ' αὐτῶν καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐνώπιον τῶν γερόντων καὶ εἶπεν ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον ἀρκετὸν νοῦν νὰ ἐννοῶσι τί ωφελεῖ αὐτοὺς καὶ τί βλάπτει καὶ ὅτι οὔτε πρότερον ἔζητησαν συμβουλὴν παρὰ τῶν Σπαρτιατῶν, ὅτε δις ἐγκατέλιπον τὴν πόλιν των καὶ ἔκάη παρὰ τῶν βαρβάρων, οὔτε τώρα ἔχουσιν ἀνάγκην αὐτῆς, ἵνα τειχίσωσι τὴν πόλιν των καὶ προφυλάξωσιν αὐτὴν ἀπὸ μέλλοντος κινδύνου. Οἱ λόγοι οὓτοι ἐλύπησαν πολὺ τοὺς Σπαρτιάτας, οἵτινες ὅμως δὲν ἤδυναντο νὰ βλάψωσι τοὺς πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων, φοβούμενοι μὴ πάθωσι τὰ αὐτὰ καὶ οἱ πρέσβεις οἱ ἴδιοι των οἱ χρατούμενοι ἐν Ἀθηναῖς. Καὶ οὕτως ὡχυρώθησαν αἱ Ἀθηναῖς καὶ δι Πει-

ραιεὺς διὰ τείχους ὑψηλοῦ ἀκαθαιρέτου, οἱ δὲ πρέσβεις ἐπανῆλθον ἀβλαβεῖς εἰς Ἀθήνας. Ἐντὸς δὲ τῶν τειχῶν τούτων ἔκτισθησαν ταχέως καὶ οἰκίαι, ἀλλὰ καὶ ναοί, θέατρα, στοάι, ἔστηθησαν παντοῖα ἀγάλματα καὶ μετ' ὅλιγα ἦτη αἱ Ἀθῆναις ἐγένοντο πρώτη καὶ καλλίστη πόλις τῆς Ἑλλάδος. Καὶ οὐ μόνον τὰς Ἀθήνας, ἀλλὰ καὶ τὸν Πειραιᾶ περιέβαλεν ὁ Θεμιστοκλῆς δι' ὑψηλοῦ τείχους, εἰς τοὺς λιμένας τοῦ ὅποιου ἤδυνατο νὰ μένῃ πλέον ἀσφαλῆς ὁ μέγας τῶν Ἀθηναίων στόλος. Ἐσκέπτετο δὲ κατόπιν νὰ ἐνώσῃ τὴν πόλιν ταύτην μὲ τὰς Ἀθήνας καὶ διὰ μακρῶν τειχῶν, ἀλλ' αὐτὸς μὲν δὲν κατώρθωσε τοῦτο, ἐξετέλεσε δὲ μετὰ ταῦτα διὰ Κίμων καὶ διὰ Περικλῆς.

Ἄπὸ τῆς ἐν Πλαταιαῖς μάχης οἱ Πέρσαι ἐπαυσταν πλέον τὰς ἔκστρατείας κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ δὲ τῆς ἐν Μυχάλῃ ἥρχισαν τούναντίον νὰ ἐπιτίθενται κατ' αὐτῶν οἱ Ἑλληνες ἐν αὐτῇ μάλιστα τῇ ἐπικρατείᾳ αὐτῶν. Οἱ Περσικὸς στόλος δὲν ἐφαίνετο πλέον εἰς τὸ Αίγαϊν πέλαγος, οἱ Ἑλληνες τῆς Ἀσίας ἐγένοντο ἐλεύθεροι καὶ τώρα ἡτο πλέον καιρὸς νὰ ἀφαιρεθῶσι παρὰ τῶν βαρβάρων καὶ ὅσα ἀκόμη κατεῖχον ἐν Εὐρώπῃ ὄχυρά μέρη, ἵνα μὴ δύνανται τοῦ λοιποῦ νὰ ἐκστρατεύωσιν κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἐν ἔτει 476 π. Χ. διαμαχικὸς στόλος τῶν Ἑλλήνων ἐξ 100 πλοίων ἀποτελούμενος ὑπὸ τὴν ἀγωτάτην ἀρχηγίαν τοῦ Παυσανίου ἐξέπλευσεν ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰς Κύπρον, ἵνα χυρεύσῃ αὐτὴν κατεχομένην ὑπὸ τῶν βαρβάρων, τῶν Ἀθηναίων ὅμως στρατηγοὶ ἦσαν δύο διὰστελόντες καὶ ὁ Κίμων, διὰ τοῦ Μιλτιάδου. Εἶχον δὲ ἐλευθερώσῃ μέγα μέρος τῆς νήσου, ὅτε ἐμαθον ὅτι διὰ Περσικὸς στόλος εὑρίσκετο ἐν Βυζαντίῳ, πόλεις ὄχυρωτάτῃ, ἣν κατεῖχον οἱ Πέρσαι, καὶ εἰς ἣν εἶχον πλῆθος θησαυρῶν συγχειμίσῃ πεποιθότες εἰς τὸ ὄχυρὸν τοῦ τόπου. Διὸ ἀπεφάσισαν νὰ πορευ-

Θῶσιν ἔχει καὶ νὰ καταλάβωσι καὶ τὸ σπουδαιότατον τοῦτο φρούριον, διπέρ κατεῖχον ἀκόμη οἱ βάρβαροι. Ἐπειδὴ δὲ οὗτοι δὲν περιέμενον πόλεμον ἐνταῦθα, ἡ πόλις ἔκυριεύθη εὐκόλως καὶ πάντες οἱ θησαυροὶ ἐγένοντο κτῆμα τῶν νικητῶν, πολλοὶ δὲ συνελήφθησαν αἰχμαλώτοι, ἐν οἷς καὶ συγγενεῖς τοῦ Εέρξου. Υπὸ τῶν κατορθωμάτων δὲ τούτων ἐπαρθείς ἦτι μᾶλλον διφύσει ἀλαζών Παυσανίας ἔξεστη τῶν φρενῶν καὶ ἔγεννήθη αὐτῷ ἐπιθυμία νὰ ζῆ καὶ νὰ ἀρχῃ τῶν Ἑλλήνων ὡς ἡγεμῶν Πέρσης. Ινα δὲ ἔχῃ τὴν ὑποστήριξιν τοῦ Εέρξου ἀπέλυσε κρύφα τοὺς αἰχμαλώτους, εἰπὼν δὲ οὗτοι ἐδραπέτευσαν καὶ ἔγραψε πρὸς αὐτὸν δὲ οὗτοι προσφέρεται νὰ συμπράξῃ αὐτῷ εἰς τὴν ὑποδεύλωσιν τῆς Ἑλλάδος, ἐὰν οὗτος συνήνει νὰ δώσῃ αὐτῷ μίαν τῶν θυγατέρων του σύζυγον. Ως δὲ ἤκουσε ταῦτα δι Εέρξης, στέλλει τὸν Ἀρτάβαζον σατράπην τῆς Μυσίας, ινα συνεγγονθῇ μὲ τὸν Παυσανίαν, πρὸς δὲ καὶ ἐπιστολὴν ἐσφραγισμένην μὲ τὰς σφραγῖδας τοῦ βασιλέως, ἐν ᾧ ἔγραφοντο ταῦτα· «Ἡ λύτρωσις τῶν αἰχμαλώτων εἶναι εὐεργεσία, ἢτις θὰ μένη πάντοτε ἀναγεγραμμένη ἐν τῷ ἡμετέρῳ οἴκῳ. Τὰς προτάσεις σου δέχομαι. Διὸ φρόντισον νύκτα καὶ ἡμέραν ἐργαζόμενος νὰ ἐκτελέσῃς δέσμοι μοὶ ὑποσχέθης. Μὴ φείδεσαι οὔτε χρυσοῦ οὔτε ἀργύρου οὔτε πλήθους στρατοῦ. Περὶ πάντων θὰ συνεγγονθῇσαι μετὰ τοῦ Ἀρταβάζου, δην στέλλω ἐπίτηδες, καὶ κανόνιζε τὰς ὑποθέσεις κατὰ τρόπον κάλλιστον καὶ ὠφελιμώτατον καὶ εἰς ἐμὲ καὶ εἰς σέ». Ως δὲ δι Παυσανίας ἔλαβε καὶ ἐπιστολὴν παρὰ τοῦ βασιλέως, τότε ἤρχισε νὰ φέρηται καὶ νὰ ζῆ ὡς Πέρσης σατράπης. Ἐνεδύθη περσικὴν ἐνδυμασίαν, εἶχε περὶ αὐτὸν Μήδους καὶ Αἰγυπτίους, τὰ δὲ Σπαρτιατικὰ ἔδεσματα δὲν εὐχαρίστουν πλέον αὐτὸν καὶ παρετίθεντο αὐτῷ φαγητὰ Περσικὰ καὶ μεγαλοπρέπεια ἀσιατικὴν καὶ ἀσωτία ἐπεκράτει.

κατὰ τὸ δεῖπνον. Ἡ συμπεριφορὰ αὐτοῦ καὶ οἱ τρόποι του
 ἦσαν ἀγέρωχοι καὶ δισποτικοί, δυσκόλως δὲ ἡδύνατό τις νὰ
 τὸν ἔδη καὶ νὰ διμιλήσῃ πρὸς αὐτόν, πρὸς δὲ τοὺς στρατιώτας
 ἰφέρετο μετὰ περιφρονήσεως ἀφορήτου. Τοῦτο ἐλύπησε τοὺς
 συμπάχους, μάλιστα δὲ τοὺς "Ιωνας, οἵτινες τῶν Ἀθηνῶν
 ἔποικοι ὅντες εἶχον πρὸς αὐτοὺς μείζονα συμπάθειαν, συνετέ-
 λει δὲ πρὸς τοῦτο καὶ ἡ λεπτὴ καὶ φιλάνθρωπος συμπεριφορὴ
 τοῦ Ἀριστείδου καὶ Κίμωνος πρὸς πάντας τοὺς στρατιώτας.
 Διὸ παρεκάλεσαν τὸν Ἀριστείδην οἱ "Ιωνες νὰ γίνη αὐτός,
 ἀντὶ τοῦ Παυσανίου, ἀρχιναύαρχος αὐτῶν. Οἱ Ἀριστείδης ἐδή-
 λωσε ὅτι δέχεται τοῦτο, ἐὰν οἱ "Ιωνες ἐποίουν τι, ὅπερ ἐν τῷ
 μέλλοντι θὰ καθίστα δύσκολον πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας πᾶσαν
 συμφιλίωσιν. Τότε δύο ἀρχηγοὶ τῶν Ἰώνων ἔξεπλευσαν μὲ τὰς
 τριήρεις των δ μὲν διδειά, δ δὲ ἀριστερὰ τῆς ἐκ τοῦ λιμένος
 τοῦ Βυζαντίου ἐκπλεούστης τριήρους τοῦ Παυσανίου καὶ φθά-
 σαντες αὐτὴν διετρύπησαν διὰ τῶν ἐμβόλων ἐκατέρωθεν. Οἱ
 Παυσανίας ᾧδων τοῦτο ὠργίσθη σφόδρα καὶ ἡπείλησεν ὅτι θὰ
 καταστρέψῃ τὰς πόλεις τὰς Ἰωνικάς, ἀλλ' οἱ ἀρχηγοὶ ἔχλεύα-
 σαν καὶ ἔσκωψαν αὐτόν. "Εκτοτε δ στόλος δ Ἐλληνικὸς πρὸ^τ
 τοῦ Βυζαντίου διηρέθη εἰς δύο μέρη, εἰς ἐν τῶν Σπαρτιατῶν
 καὶ τῶν Πελοποννησίων καὶ εἰς ἄλλο τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν
 Ἰώνων. Ὡς δὲ ἔμαθον ταῦτα οἱ ἔφοροι ἐν Σπάρτῃ, ἀγεκάλε-
 σαν τὸν Παυσανίαν, ἵνα δικασθῇ, ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἔστειλαν ἄλ-
 λον ἀρχηγὸν εἰς τὸ Βυζαντίον. Οὗτος δὲ ᾧδων ὅτι δὲν ἦτο
 δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ πλέον συμφιλίωσις μεταξὺ τοῦ στόλου ἀνε-
 χώρησεν ἐκ Βυζαντίου μὲ τὰ ὄλιγα πλοῖα τῶν Πελοποννη-
 σίων καὶ ἥλθεν εἰς τὴν Ἐλλάδα." Εκτοτε ἡ Σπάρτη ἀπεσύρθη
 πάσης κατὰ θάλασσαν ἐκστρατείας καὶ ἀφῆκε εἰς τοὺς Ἀθη-

ναίους τὴν περαιτέρω τοῦ πολέμου ἐξακολούθησιν καὶ τὴν ἡγεμονίαν τῆς θαλάσσης.

Ἡ συμμαχία τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Ἰώνων πρὸς περαιτέρω ἐξακολούθησιν τοῦ πολέμου κατὰ τῶν βαρβάρων ἐκανονίσθη λεπτομερῶς, ἡ δὲ σύνταξις τοῦ κανονισμοῦ τούτου ἀνετέθη εἰς τὸν Ἀριστείδην, εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦ δροίου πάντες εἶχον ὑπόληψιν. Οὗτος ὥρισεν ὅτι ἐπρεπε νὰ εἶναι πάντοτε ἔτοιμος πρὸς πόλεμον στόλος, ὡς καὶ χρήματα καὶ διέταξε πόσα χρήματα καὶ πλοῖα ὡς καὶ ἄνδρας ὥρειλε ἐκάστη τῶν συμμαχίδων πόλεων νὰ συγεισφέρῃ. Ἡ Δῆλος ὥρισθη νὰ εἶναι ὁ τόπος, ἐνθα δὲ συνέρχωνται οἱ ἀπεσταλμένοι τῶν συμμαχῶν νὰ συσκέπτωνται, καὶ ἐνθα δὲ φυλάττωνται οἱ φόροι τῶν συμμαχῶν. Ἡ ἡγεμονία δὲ τῆς συμμαχίας ἀνετέθη εἰς τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες διεχειρίζοντο τὰ συμμαχικὰ χρήματα, εἶχον ἐν πολέμῳ τὴν ἀρχηγίαν καὶ προήδρευον εἰς τὰς συνελεύσεις. Οὕτως αἱ Ἀθηναὶ ἤτο τώρα ἡ πρώτη γαυτικὴ δύναμις τῶν χρόνων ἐκείνων, διότι διέθετε τὰς δυνάμεις πασῶν τῶν νήσων καὶ τῶν πλείστων παραθαλασίων πόλεων τοῦ Αιγαίου πελάγους καὶ ἔφθανε πρὸς βορρᾶν μέχρι τοῦ Βυζαντίου.

ΙΔ'. Τέλος τοῦ Παυσανίου, τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ τοῦ Ἀριστείδου.

Εἴδομεν ὅτι ὁ Παυσανίας ἀνεκλήθη εἰς τὴν Σπάρτην, ἵνα δικασθῇ ὡς προδότης τῆς πατρίδος. Ἄλλ' ἐπειδὴ τοῦτο δὲν ἐγένετο δυνατὸν νὰ ἀποδειχθῇ δι' ὧρισμένων μαρτυριῶν, δὲν κατεδικάσθη μέν, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀπεστάλη καὶ πάλιν εἰς τὸ Βυζάντιον ὡς ἀρχιναύαρχος. Οὗτος ὅμως θέλων νὰ ἐπιτύχῃ ἴκενο, ὅπερ ἐπεδίωκε, ἀνεχώρησε μετὰ τινα χρόνον μόνος ἐπὶ

ξένου πλοίου εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν καὶ ἤρχισε καὶ πάλιν νὰ συνεγγνθῆται μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας. Τοῦτο μαθόντες οἱ ἔφοροι ἔστειλαν πρὸς αὐτὸν πάραυτα κήρυκα κελεύοντες νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν κήρυκα καὶ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Σπάρτην, ἀλλως θὰ ἐκηρύσσετο ὁ χρόνος τῶν Σπαρτιατῶν. Ὁ Παυσανίας ἐλπίζων πάλιν εἰς τὰ ἴσχυρὰ μέσα, ἢ διέθετεν καὶ μὴ φοβούμενος καταδίκην ἐπανῆλθεν εἰς Σπάρτην. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐψυλαχίσθη, ἐπειδὴ ὅμως καὶ πάλιν δὲν ἀπεδειχνύετο φανερῶς ἡ ἐνοχὴ του, ἀφέθη ἐλεύθερος. Τοῦτο ἐθράσυνεν αὐτὸν ἔτι μᾶλλον καὶ ἤρχισε πρῶτον μὲν νὰ κινῇ τοὺς εἴλωτας εἰς ἀποστασίαν ἐλπίζων τὴν συνδρομὴν αὐτῶν νὰ καταλύσῃ τὸ πολίτευμα καὶ ὑπισχνούμενος εἰς αὐτοὺς ἐλευθερίαν καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ πολίτου Σπαρτιάτου, ἐπειτα δὲ καὶ νὰ ἔξακολουθῇ πρὸς τὸν Ἀρτάβαζον νὰ στέλλῃ ἐπιστολὰς προδοτικὰς τῆς Ἑλλάδος. Οἱ εἴλωτες κατήγγειλαν τὸ πρᾶγμα εἰς τοὺς ἐφόρους, ἀλλ' ἡ μαρτυρία αὐτῶν δὲν ἐθεωρεῖτο ἀξιόπιστος, ἐπὶ τέλους ὅμως ἐπαρουσιάσθη καὶ ἀναμφίβολος τῆς ἐνοχῆς ἀπόδειξις ἡ ἔξης· Νεανίας τις ἐκ τῶν ἀκολούθων τοῦ Παυσανίου ὄνοματι Ἀργίλιος εἶχε σταλῆ εἰς Ἀσίαν πρὸς τὸν Ἀρτάβαζον κομίζων ἐπιστολὴν τοῦ κυρίου του. Ἄλλὰ καθ' ὅδὸν ἐσκέφθη ὅτι ἐκ πάντων τῶν προαποσταλέντων πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ὑπὸ τοῦ Παυσανίου γένων οὐδεὶς ἐπανῆλθε εἰς Σπάρτην καὶ φοβούμενος κακόν τι ἀπεισφράγισε τὴν ἐπιστολὴν, ἵνα ἵδῃ τί γράφεται ἐν αὐτῇ. Ὡς δὲ ἀνέγνωσεν ἐν τῷ τέλει τῆς ἐπιστολῆς νὰ θανατωθῇ δὲ κομίζων τὸ γράμμα ἀνέκοψε τὸν δρόμον του καὶ ἐπανελθὼν εἰς Σπάρτην ἤγγειρίζει τὴν ἐπιστολὴν εἰς τοὺς ἐφόρους. Οὗτοι, εἰ καὶ δὲν ἀμφέβαλλον πλέον περὶ τῆς προδοσίας τοῦ Παυσανίου, ὅμως ἥθελον καὶ μᾶλλον ψυλαφητὰς τοῦ κακουργήματος νὰ λάβωσιν ἀποδείξεις. Διὸ συνεβούλευσαν

τὸν νέον νὰ καταφύγῃ εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος ἐν Ταινίρω, ἐνθα ἔκτισε καλύβην χωριζομένην διὰ μεσοτοίχου εἰς δύο μέρη. Καὶ αὐτὸς μὲν ἔκάθητο εἰς τὸ ἐν μέρος, σπισθεν δὲ ἥλθον καὶ ἔκάθισάν τινες τῶν ἑφόρων, ἵνα ἀκούσωσι ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ τοῦ Παυσανίου τὴν ἰνοχήν του. Καὶ πράγματι; ὡς ἀνηγγέλθη εἰς τὸν Παυσανίαν, ὅτι δὲ Ἀργίλιος διέτριβεν ἐν Ταινάρῳ, ἔδραμεν ἐκεῖ καὶ τὸν ἡρώτα διὰ τί κατέφυγεν ἐνταῦθα ἵκετης. Καὶ δὲ μὲν Ἀργίλιος ἐφανέρωσε τὴν κίτιαν, δὲ οὐ Παυσανίας ἐζήτησε συγγνώμην διὰ τὸ σφάλμα του. Ταῦτα πάντα ἤκουεσαν οἱ ἑφόροι καὶ ἀπῆλθον εἰς Σπάρτην, ἵνα συλλάβωσι τὸν προδότην. "Οτε δὲ δ Παυσανίας ἐπανήρχετο καὶ αὐτὸς εἰς τὴν πόλιν, βλέπει πρὸς αὐτὸν ἐρχομένους τοὺς ἑφόρους μετὰ στρατοῦ. Εὔθυς ἐνόησεν ὅτι κακόν τι τεκταίνεται κατ' αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τις τῶν ἑφόρων φίλος του ὑπέδειξεν αὐτῷ διὰ νεύματος τὸν κίνδυνον. Τότε τρέπεται εἰς πρυγὴν καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς ἵκετης, διότι δὲν ἐπετρέπετο νὰ ἔξαχθῇ διὰ τῆς βίας. 'Αλλ' οἱ ἑφόροι ἐφήρεσαν τὴν στέγην τοῦ ναοῦ, καὶ ἔκτισαν καλῶς τὰς θύρας πάσσας, ἵνα ἀποθάνῃ δ προδότης ὑπὸ τοῦ ψύχους καὶ τῆς καστίας καὶ διώρισαν φύλακας νὰ τὸν φυλάττωσι. Λέγεται δὲ ὅτι καὶ ἡ μήτηρ τοῦ προδότου ἀποδοκιμάζουσα καὶ ἀποκηρύττουσα τοιοῦτον υἱὸν ἔθεσε πρώτη τὸν πρῶτον λίθον εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῶν θυρῶν. "Οτε δὲ ἐπλησίαζε γὰρ ἀποθάνη, ἐξήγαγον αὐτὸν ζῶντα ἐκ τοῦ ναοῦ, ἵνα μὴ οὕτος μολυνθῇ, καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν νὰ ἀποθάνῃ ἔξω, ἐνθα καὶ τὸν ἔθαψαν ἀναλογιζόμενοι τὰς προτέρας αὐτοῦ ὑπηρεσίας πρὸς τὴν πατρίδα του καὶ μὴ θέλοντες νὰ βίψωσιν αὐτὸν εἰς τὸν Καισάδαν, ἐνθα ἐριπτον τοὺς κακούργους. Τοιεῦτον ἀδόξον θάγατον ἀπέθαγεν δ Παυσανίας περὶ τὸ ἔτος 469 π. Χ.

Ο θάνατος τοῦ Παυσανίου ἐπέφερε καὶ τὴν καταστροφὴν τοῦ Θεμιστοκλέους. Οἱ Σπαρτιαταὶ ἐμίσουν αὐτὸν πολὺ ἐνθυμούμενοι τὴν ἀπάτην καὶ τὸν τειχισμὸν τῆς πόλεως, ἀλλὰ καὶ ἐφοβοῦντο συγχρόνως βλέποντες ὅτι ἀνενδότως εἰργάζετο νὰ ἀναδείξῃ τὰς Ἀθήνας πρώτην πόλιν τῆς Ἑλλάδος. Διὸ ὑπεστήριξαν τοὺς ἐν Ἀθήναις ἔχθροὺς τοῦ Θεμιστοκλέους νὰ ἔξιστραχίσωσιν αὐτὸν ἐν ἑτεῖ 471 π. Χ. Διέτριβε δὲ εἰς τὸ Ἀργος, ὅτε ὁ Παυσανίας ἀπέθανε. Θέλοντες δὲ οἱ Σπαρτιαταὶ νὰ συναπολέσωσι καὶ τὸν Θεμιστοκλέα, κατήγγειλαν εἰς τοὺς Ἀθηναίους αὐτὸν ὡς συνεργάτην τοῦ Παυσανίου καὶ δισχυρίζοντο ὅτι τοῦτο ἀνέγνωσαν εἰς τὰ εὑρεθέντα γράμματα τοῦ Παυσανίου. Οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς ἤκουσαν τοῦτο, διέταξαν τὸν ἐν Ἀργει ἔξοριστον Θεμιστοκλέα νὰ μεταβῇ εἰς Σπάρτην καὶ ἔκει νὰ δικασθῇ διὰ τὴν κατηγορίαν ταύτην ὑπὸ δικαστηρίου Ἑλλήνων. Ο Θεμιστοκλῆς ὅμως γιγάντειον ὅτι ἐν Σπάρτη θὰ κατεδικάζετο ἀφεύκτως εἰς θάνατον, εἰ καὶ ᾧτο ἀθῶος τοῦ ἀποδιδομένου εἰς αὐτὸν κακουργήματος, δὲν ἦθέλησε νὰ ὑπακούσῃ. Τότε ἐστάλη ἐξ Ἀθηνῶν δύναμις, ἵνα συλλάβῃ αὐτὸν καὶ διὰ τῆς βίας ὀδηγήσῃ εἰς τὴν Σπάρτην. Ἀλλ' ἡ Θεμιστοκλῆς ἔφυγεν εἰς Κέρκυραν καὶ ἔκειθεν διεπεραιώθη πρὸς τὸν Ἀδμητον τὸν βασιλέα τῶν Μολοσσῶν ἐν Ἡπείρῳ καταδιωκόμενος καὶ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν.

Ο Ἀδμητος δὲν ἦτο καθόλου φίλος τοῦ Θεμιστοκλέους. Εὔτυχῶς ὅμως, ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἴκον του, σύτος δὲν ἦτο ἔκει, ἦτο ὅμως ἡ σύζυγος τοῦ Ἀδμήτου, πρὸς ἣν ὁ Θεμιστοκλῆς διηγήθη τὴν συμφοράν του. Ἡ βασίλισσα ἡ στάνθη οἴκον πρὸς τὸν μέγαν ἄγρα καὶ θέλουσα νὰ τύχῃ οὗτος προστασίας καὶ παρὰ τοῦ Ἀδμήτου συνεβούλευσε τὸν Θεμιστοκλέα νὰ λάβῃ εἰς τὰς ἀγκάλας του τὸν μικρὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως καὶ νὰ κα-

θιση εις τὴν ἔστιαν ἵκετης. Ὡς δὲ ὁ Ἀδμητος εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν εἶδε τὸν Θεμιστοκλέα ἐν τοιαύτῃ θέσει, ἐλημόνησε τὴν παλαιὰν ἔχθραν καὶ ἔλαβε αὐτὸν ὑπὸ τὴν προστασίαν του φιλικώτατα. Ὁ Θεμιστοκλῆς νομίζων ἔαυτὸν εἴταῦθα ἀσφαλῆ ἔφερε χρυφίως ἐξ Ἀθηνῶν καὶ τὴν γυναῖκά του καὶ τὰ τέκνα του. Ἀλλὰ μετ' ὄλιγον ἐγένετο γνωστὸν εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ εἰς τοὺς Σπαρτιάτας ὅτι ὁ Θεμιστοκλῆς διατρίβει πλησίον τοῦ Ἀδμητου, καὶ ἐστειλαν πρέσβεις ζητοῦντες νὰ παραδοθῇ αὐτοῖς ὁ Θεμιστοκλῆς. Ὁ Ἀδμητος μὴ θέλων νὰ παραδώσῃ αὐτόν, ἀλλὰ καὶ μὴ δυνάμενος παρὰ τὴν θέλησιν τῶν δύο ισχυροτάτων πόλεων νὰ κρατήσῃ αὐτὸν πλησίον του, ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς Πύδναν τῆς Μακεδονίας, ὅποθεν διὰ πλοίου διεπεραιώθη εἰς τὴν Ἰωνίαν. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα δὲν ἦτο ἀσφαλῆς, διότι ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας εἶχε προκηρύξη ἀμοιβὴν 200 τάλαντα εἰς ἔκεινον, ὅστις ἤθελε κομισῃ αὐτῷ τὴν κεφαλήν του καὶ φόβος ὑπῆρχε μὴ εὑρίσκετο ἔχειος τις ἀνθρωπος, ὅστις ἤδυνατο χάριν τῶν χρημάτων νὰ ρογεύσῃ τὸν Θεμιστοκλέα. Ὅθεν κατέφυγε εἰς τὰς Αἰγαίς, πόλιν κεχράν τῆς Αἰολίας, πρὸς τὸν φίλον του Νικογένη, ὅστις, ἀφ' οὗ εἰς εἶχε ἐπί τινα χρόνον κεχρυμμένον, ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὰ Σοῦσα πρὸς φίλον του Πέρσην ἐντὸς ἀμάξης πανταχόθεν κειλεισμένης, δι' ὧν συνήθιζον εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀσίας νὰ μετακομίζωσι τὰς γυναῖκας. Φθάσας δὲ εἰς Σοῦσα ἔγραψε πρὸς τὸν βασιλέα Ἀρταξέρξην, τὸν οἶον καὶ διάδοχον τοῦ Ξέρξου, ὅστις εἶχε πρὸ ὄλιγου ἀποθάνη, (465 π. Χ.) τὴν ἐξῆς ἐπιτολήν.

«Εἶμαι δ Θεμιστοκλῆς, ὅστις ἀμυνόμενος εὑρέθην εἰς τὴν ἐγκάγκην νὰ βλάψω πολὺ τὸν πατέρα σου, ἀλλ' ὡφέλησα αὐτὸν κατόπιν ἐτι περισσότερον γνωστοποιήσας εἰς αὐτὸν τὴν

διάλυσιν τῶν γεφυρῶν ἐν Ἐλλησπόντῳ καὶ σώσας αὐτὸν ἐκ τῆς καταστροφῆς. Ἐρχομαι πρὸς σέ, οὐα σὲ ὠφελήσω, καταδιωκόμενος ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν μου διὰ τὴν πρὸς σὲ φιλίαν μου Τί διανοῦμαι νὰ πράξω θὰ ἀνακοινώσω εἰς σὲ ὁ ἴδιος μετοἴη ἔτος.»

Ο Ἀρταξέρξης ἔχαρη μαθὼν ὅτι ἥλθεν πρὸς αὐτὸν ὁ Θεμιστοκλῆς διὸ παρεχώρησεν εἰς αὐτὸν τὴν ζητηθεῖσαν προθεσμίαν ἐνὸς ἔτους, ὅτε ἐνεφανίσθη ἐνώπιόν του ὁ Θεμιστοκλῆς καὶ ἀγεκοίνωσε τὰ σχέδια καὶ τὰς συμβουλάς του. Ο Ἀρταξέρξης ἐκτιμῶν τὸν μέγαν ἄνδρα παρεχώρησεν εἰς αὐτὸν χώραν πλησίον τοῦ Μαιάνδρου, οὐα νέμηται τοὺς φόρους αὐτῆς καὶ ἀτίμων αὐτὸν ἰδιαζόντως προσλαμβάνων εἰς τὸ δεῖπνόν του καὶ ἔξερχόμενος μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ κυνήγιον. Καὶ οὕτως ἦζη ὁ Θεμιστοκλῆς μέχρι τοῦ 460 π. Χ., ὅτε ἀπεστάτησεν ἡ Αίγυπτος, δὲ Ἀθηναῖοι ἔστειλαν στόλον βοηθοῦντες τοὺς Αἰγυπτίους Τότε ο Ἀρταξέρξης συνήγειρε μέγαν στόλον καὶ στρατόν, οὐα ἐπέλθη κατὰ τῆς Ἐλλάδος καὶ ἔζητησε τοῦ Θεμιστοκλέους πρὸς τοῦτο τὴν συνδρομήν. Ή ιδέα ὅτι ἔμελλε νὰ φέρῃ ὅπλα κατὰ τῆς πατρίδος του αὐτός, δοτις ἐδοξάσθη ὡς ἐλευθερωτὴ τοῦ αὐτῆς, ἐφάγη αὐτῷ ἀπαισία καὶ ἐπεθύμει μᾶλλον νὰ ἀποθάνη νὰ πράξῃ τοῦτο. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς μεγάλης ταύτης στενοχωρίας, τῆς συγκρούσεως δηλ., τοῦ καθήκοντος πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τοῦ καθήκοντος πρὸς τὸν μέγαν αὐτοῦ εὔεργέτην ἀπέθανε ὁ μέγας ἀνὴρ εἰς ἥλικιαν 65 ἔτῶν. Ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς Μαγγανίας ἡγέρθη αὐτῷ μέγα μνημεῖον, τὰ δὲ ὅστα του λέγουσαν ὅτι ἐκόμισαν φίλοι του κρυψίως εἰς Ἀθήνας καὶ ἔθαψαν εἰς τὴν χερσόνησον τοῦ Πειραιῶς ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου Ἀλκίμου, διπλούῃ αὐτὰ τῆς Σαλαμίνος τὸ γνώριμον κῦμα.

Οὕτως ἀπέθανεν ὁ νικητὴς τῆς Σαλαμίνος ἐν ἔτει 460

Χ. Πρὸ ἐπτὰ ἀκριβῶς ἑτῶν (467 π. Χ.) εἶχεν ἀποθάνη καὶ ὁ ἀντίπαλος τοῦ Θεμιστοκλέους ὁ δίκαιος Ἀριστείδης ἐν ἀκρᾳ πενίᾳ. Ἡ δὲ πόλις ἐκτιμῶσα τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὰ μεγάλα ἔγαθα, ἢ ἐποίησεν ὁ Ἀριστείδης, ἔθαψεν αὐτὸν δημοσίᾳ δαπάνῃ, ἐπροίκισε τὰς δύο θυγατέρας του, εἰς δὲ τὸν νεόν του Λυσίμαχον ἔδωκε κτήματα καὶ χρήματα, καὶ ἐν Φαλήρῳ δύρυσε μνημεῖον αὐτῷ εὐγνωμονοῦσα.

ΙΕ'. Κέιμων.

Ο Κίμων ἦτο υἱὸς τοῦ μεγάλου Μιλτιάδου καὶ νικητοῦ τῶν Περσῶν ἐν Μαραθῶνι. Εἶχε τὴν ἀτυχίαν νὰ ἀπολέσῃ παῖδειον ἔτι ὃν τὸν πατέρα του καὶ τὰ πολιτικά του δικαιώματα, διότι δὲν εἶχε νὰ πληρώσῃ τὸ μέγα πρόστιμον τοῦ πατρός του, ὅπερ ἐπλήρωσε κατόπιν δὲπ' ἀδελφῆ γαμβρός του Καλλίας, ἐκ τῶν πλουσιωτάτων Ἀθηναίων, συντελέσας οὕτω εἰς τὴν πολιτικὴν ἀποκατάστασιν τοῦ Κίμωνος. Ἐν τῇ νεότητί του δὲν ἐφαίνετο ὅτι ἔμελλε νὰ γίνῃ μέγας ἀνήρ· διότι οὔτε περὶ τὸ λέγειν ἦτο δεινός, οὔτε σπουδὰς εἶχε κάμη μεγάλας, οἷς ἔκαμψον τῶν μεγάλων οἰκογενειῶν οἱ παῖδες ἐν Ἀθήναις, οὔτε εὐφυΐαν τινὰ ἔκτακτον ἔδειχνε. Ἀνάστημα εἶχεν ὑψηλόν, κάμην πυκνὴν καὶ οὐλην, μορφὴν οὐχὶ κακήν, κατὰ δὲ τοὺς τρόπους δὲν ἦτο μὲν λεπτός, ἦτο δὲ μακρὸς ἀφελῆς καὶ εἰλικρινῆς καὶ πρᾶξος.

Ἡτο ἥδη 20 ἑτῶν, ὅτε ὁ Μέρεξης ἐπῆλθε κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ο Θεμιστοκλῆς, ὅστις κατενόησεν ὅτι μόνον κατὰ θελασσαν ἥδυναντο νὰ ἀγωνισθῶσι τελεσφόρως κατὰ τῶν βαρύαρων, συνεβούλευσε τοὺς Ἀθηναίους νὰ ἐγκαταλίπωσι τὴν πόλιν καὶ νὰ ἔμβωσιν εἰς τὰ πλοῖα. Ἄλλα τοῦτο διήγειρε κατ' ἀρχὰς τὴν φρίγην τῶν πολιτῶν καὶ ἐφαίνετο ὡς λίαν

παράτολμον. Ό Κίμων ὅμως πρῶτος λαβὼν τοὺς φίλους του ἀνέβη εἰς τὴν ἀκρόπολιν καὶ ἀφ' οὗ ἡφιέρωσεν εἰς τὴν Ἀθηνᾶν χαλινὸν ἵππου εἰς ἐνδιξιν ὅτι δὲν ἔχρειάζετο ἡ πόλις τώρα ἱππεικὴν δύναμιν, ἐλαβε μίαν τῶν ἀσπίδων, αἵτινες ἔχρεμαντο περὶ τὸν ναόν, καὶ εὐχηθεὶς εἰς τὴν θεὰν νὰ εὔοδώσῃ τὸν ἄγωνα τῶν Ἐλλήνων κατέβη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ τὸ παράδειγμα τοῦτο τοῦ τολμηροῦ νεανίου εὗρε ταχέως μιμητὰς καὶ ἐγένετο παρ' ὅλων ἀποδεκτὸν τὸ σχέδιον τοῦ Θεμιστοκλέους. Ἐν δὲ τῇ ναυμαχίᾳ τῆς Σαλαμῖνος ἐπολέμησε μετὰ θαυμαστῆς ἀνδρείας, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἔκτοτε ἡγάπων καὶ ἐτίμων αὐτὸν, ὥστε κατόπιν διώρισκν αὐτὸν καὶ συστράτηγον μετὰ τοῦ Ἀριστείδου, οἵτινες καὶ ἐκυβέρνων τὸν στόλον τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Παυσανίου καὶ ἐν Κύπρῳ καὶ ἐν Βυζαντίῳ. Ἡ προσηνῆς συμπεριφορὰ αὐτοῦ καὶ τοῦ Ἀριστείδου, ὅλως διάφορος οὖσα πρὸς τὸ ἀγέρωχον καὶ ὑβριστικὸν τοῦ Παυσανίου, προσείλχυσε τοὺς Ἰωνας πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, οὓς καὶ ἀνεγνώρισαν ἡγεμόνας τοῦ στόλου των. Κατὰ δὲ τὰς ἀκόλουθα ἔτη βλέπων ὁ Ἀριστείδης τὴν μεγαλοφυῖαν τοῦ νέου ἀνέδειξεν αὐτὸν στρατηγὸν μόνον τοῦ συμμαχικοῦ στόλου. Πρῶτον δὲ ἔργον αὐτοῦ ἐθεώρησεν ὁ Κίμων νὰ καταλάβῃ ὅσα φρούρια κατεῖχον οἱ Πέρσαι ἐν Μακεδονίᾳ, ὅπερ καὶ κατώρθωσε καταλαβὼν τὴν εὔφορον περὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Στρυμόνος χώραν, εἰς ᾧ κατὰ τὸ ἔτος 470 π. Χ. ἔστειλαν οἱ Ἀθηναῖοι ἀποίκους κτίσαντες τὴν Ἀμφίπολιν. Κατόπιν κατέλαβε καὶ ἄλλα φρούρια τῆς Θράκης, ὑπέταξε δὲ καὶ τὴν νῆσον Σκῦρον εἰς τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες ἔστειλαν ἐκεῖ ἀποίκους, Ἀποδιβασθεὶς δὲ εἰς τὴν νῆσον ταύτην ἀνεῦρε τὸν τάφον τοῦ Θησέως, οὐ τὰ ὄστα ἐκόμισεν εἰς Ἀθήνας ἐν ἔτει 469, ὅπου ἐν λαμπρῷ πομπῇ καὶ θυσίαις ἐγένοντο δεκτὰ καὶ ἐτάφησαν.

Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς πόλεως ἴδρυθη πρὸς τιμὴν τοῦ ἥρωος καὶ γάρ τὸ Θησεῖον, ὅπερ σφέζεται καὶ σήμερον.

Ἐνῷ τοιούτους θριάμβους ἔξετέλει εἰς τὰ βόρεια μέρη ὁ Κίμων, οἱ Πέρσαι πρὸς νότον παρεσκεύασσαν ἰσχυρὸν στρατὸν καὶ στόλον, ἵνα ὑποτάξωσι πάλιν τὰς ἐλευθερωθείσας πόλεις καὶ νήσους τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Τότε οἱ Ἀθηναῖοι ἔστειλαν τὸν Κίμωνα μὲ 100 τριήρεις, μεθ' ὧν ἡγώθησαν καὶ 100 Ἰωνικαῖς. Ὁ Περσικὸς στόλος εὑρίσκετο εἰς τὴν παραλίαν τῆς Παμφυλίας περὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὔρυμέδοντος ποταμοῦ καὶ συνέκειτο ἐξ 350 ἢ κατ' ἄλλους ἐξ 600 πλοίων, ἀνεμένοντο δὲ καὶ ἄλλα πλοῖα Φοινικικὰ περὶ τὰ 80, ἀτινα ἥρχοντο ἐκ τῆς Κύπρου. Ὁ Κίμων, εἰ καὶ εἶχε στόλον ὀλιγώτερον, ἀπεφάσισε νὰ ναυμαχήσῃ καὶ ἐπῆλθε κατ' αὐτῶν. Οἱ Πέρσαι ἀποφεύγοντες τὴν ναυμαχίαν, μέχρις ὅτου ἐλθωσι καὶ τὰ ἀναμενόμενα πλοῖα ἀπεσύρθησαν εἰς τὸν Εὔρυμέδοντα ποταμόν. "Οτε δύμως εἶδον ὅτι δὲ Κίμων ἐπήρχετο νὰ προσβάλῃ αὐτοὺς καὶ ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ, ἐξῆλθον εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἥρχισε φοβερὰ μάχη, καθ' ἣν δὲ Κίμων ἥρατο περιφανῆ νίκην κυριεύσας περὶ τὰ 100 πλοῖα τῶν βαρβάρων καταστρέψας δὲ καὶ ἄλλα τόσα αὐτῶν, οἵτινες περίροβοι ἐζήτουν ν' ἀποβιβασθῶσιν εἰς τὴν ξηράν, ἵνα εὕρωσι προστασίαν παρὰ τῷ στρατῷ τῆς ξηρᾶς, ὅστις ἦτο πλησίον ἔκει παρατεταγμένος. Ἀγαλλόμενοι ἐπὶ τῇ νίκῃ οἱ "Ελληνες ἐζήτησαν παρὰ τοῦ Κίμωνος, ἵνα ἀποβιβάσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν ξηράν καὶ διηγήσῃ καὶ κατὰ τοῦ στρατοῦ τῶν βαρβάρων. Τούτου δὲ γενομένου, ἐνίκησαν καὶ τούτους οἱ "Ελληνες τρέψαντες εἰς φυγὴν τοὺς Πέρσας καὶ καταλαβόντες τὸ στρατόπεδον αὐτῶν καὶ πλῆθος αἰχμαλώτων. Μετὰ τὰς δύο ταύτας νίκας ἥραντο καὶ τρίτην, διότι μαθόντες ὅτι ἥρχοντο τὰ 80 πλοῖα τῶν Φοινίκων ἐκ Κύπρου πρὸς

βοήθειαν, ἐπῆλθον κατ' αὐτῶν οἱ "Ελληνες καὶ ἐνίκησαν αὐτὰς κατὰ τὴν πρώτην προσβολήν. Τὸ ἔργον τοῦτο, νὰ πολεμήσῃ δὲ αὐτὸς στρατὸς κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν καὶ ἐν θαλάσσῃ καὶ ἐν τῇ ξηρᾷ καὶ νὰ νικήσῃ στρατοὺς καὶ στόλους μεγαλειτέρους ἀσυγκρίτως κατὰ τὸν ἀριθμόν, εἶναι ἐν τῶν λαμπροτέρων μνημείων τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας, καὶ δικαίως εἴπον περὶ τοῦ Κίμωνος ὅτι διὰ τῶν νικῶν του τούτων ἐπεσκίασε τὰ τρόπαια τῆς Σαλαμῖνος καὶ τῶν Πλαταιῶν. Οἱ Ἀθηναῖοι εὐγνωμονοῦντες κατεσκεύασαν μνημεῖον, ὅπερ ἀνέθηκαν εἰς τὸν Ἀπόλλωνα ἐπιγράψαντες ταῦτα :

«'Αφ' ὅτου ἡ θάλασσα Εὔρωπην χωρίζει καὶ Ἀσίαν, ἀφ' ὅτου πόλεμος δεινὸς συμβαίνεις τοὺς ἀνθρώπους, κάνεις ποτε δὲ ἔκαμε τόσον μεγάλον ἔργον οὔτε εἰς τὴν γῆν οὐδὲ εἰς τὴν θάλασσαν ἐπάνω, δόποιον Κίμων ἔκαμε κάτω τοῦ Παμφυλίαν καταστροφὴν εἰς τὴν ξηρὰν Ἀσιανῶν βαρβάρων, καὶ αἰχμαλωσίαν ἐκατὸν πλοίων ἐν τῇ θαλάσσῃ. Στενάζει καὶ θρηνεῖ Ἀσία τὸν στρατόν της, ποῦ ἀπὸ δύο μεριαῖς εὗρε τὸν θάνατόν του.»

Διὰ τῶν νικῶν τοῦ Κίμωνος συνετρίβη καὶ ἐξηυτελίσθη ἕπι μᾶλλον ἡ δύναμις τῶν Περσῶν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐθαλασσοκράτουν ἥδη ἀπὸ τῆς Κύπρου μέχρι τοῦ Βυζαντίου. Ἄλλοι οἱ σύμμαχοι τῶν Ἀθηναίων νομίζοντες ὅτι δὲν ὑπάρχει πλέον φόδος ἐκ τῶν Περσῶν ἐπεθύμουν ἡσυχίαν καὶ ἀπαλλαγὴν ἐκ τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας· διὸ ἥρχισαν νὰ ἀργῶνται καὶ πλοΐα καὶ ἄνδρας νὰ δίδωσιν, ὡς ἀλλοτε εἶχε κανονίση ὁ Ἀριστείδης. Οἱ Κίμων μὴ θέλων νὰ μεταχειρισθῇ κατὰ τῶν

συμμάχων τὴν βίαν προέτεινε νὰ δίδωσι κανὰ πλοῖα καὶ χρήματα οἱ μὴ θέλοντες νὰ ἔκστρατεύσωσι, ὥπερ παρεδέχθησαν οἱ δυστροποῦντες, πλὴν τῶν Ναξίων καὶ Θασίων, οὓς ἀνάγκασε διὸ τῆς βίᾳς νὰ δεχθῶσι. Οὕτω περιῆλθεν ὅλη ἡ πολεμικὴ δύναμις εἰς τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες διετήρουν αὐτὴν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν χρημάτων, ἢ συνεισέφερον οἱ σύμμαχοι, μὴ διστάζοντες νὰ μεταχειρίζωνται καὶ τὴν βίαν κατὰ των πόλεων τῶν δυστροπουσῶν ἢ ἀφισταμένων.

Μετὰ τοιαῦτα κατορθώματα δὲ Κίμων ἦτο δὲ πρῶτος ἐν Ἀθήναις ἀνὴρ καὶ δὲ τὰ μάλιστα κυβερνήτης τῆς πόλεως. Ἐκ τῶν πολέμων συνήγαγεν ἀμέτρητον πλοῦτον, διὸ ἐδαπάνα ἀφειδῶς πρὸς ἔξωραίσμὸν τῆς πόλεως καὶ πρὸς ὑποστήριξιν τῶν πτωχῶν. Πλὴν τοῦ τείχους κατὰ τὴν νοτίαν πλευρὰν τῆς Ἀκροπόλεως καὶ φρουρίου κατὰ τὴν εἴσοδον αὐτῆς, ἔδρυσε ἐν αὐτῇ τὸ γιγάντιον ἄγαλμα τῆς προμάχου Ἀθηνᾶς, ισταμένης μὲ τὸ κράνος καὶ τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ δόρυ ἐτοίμου εἰς μάχην, ἔκτισε τὴν ἀγορὰν καὶ πλησίον αὐτῆς στοάν Διὸς τοῦ Ἐλευθερίου μὲ βωμὸν καὶ γιγάντιον αὐτοῦ ἄγαλμα, ἐφύτευσεν ἐν τῇ Ἀκαδημείᾳ ἔξω τῆς πόλεως μεγάλα δένδρα καὶ ἐποίησε τὸν τόπον εὐφρόσυνον διατριβὴν τῶν Ἀθηναίων.

Ἐκ τῶν κτημάτων τοῦ καὶ ἐκ τῶν κήπων τοῦ ἀφήρεσε τοὺς φράκτας καὶ ἐπέτρεψεν εἰς πάντα νὰ εἰσέρχηται καὶ νὰ κόπιῃ καρπούς. Ἐν τῇ οἰκίᾳ του καθ' ἡμέραν παρετίθετο τράπεζα, ἵνα τρώγωσιν οἱ ἔχοντες ἀνάγκην τροφῆς. Καθ' ὅδὸν ἔδιδεν εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ χρήματα καὶ ἐνδύματα. Ταῦτα πάντα, ὡς καὶ ἡ παροιμιώδης αὐτοῦ τιμιότης κατέστησαν αὐτὸν τὸν πεφιλημένον τοῦ λαοῦ ἀνδρα, ὃστε αὐτὸς διεύθυνεν πάσας τὰς ὑποθέσεις τῆς πόλεως μετὰ τὴν ἔξορίαν τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ τὸν θάνατον τοῦ Ἀριστείδου. Οἱ Κίμων κατὰ

πεποίθησιν ἵτο φίλος τοῦ ἀριστοκρατικοῦ πολιτεύματος καὶ φίλος τῶν Σπαρτιατῶν, ἥθελε δὲ ἡ Ἑλλὰς σύμπασα νὰ εἶναι ἐν ὅμονοιχ καὶ συμμαχίᾳ, καὶ πάσας αὐτῆς τὰς δυνάμεις νὰ μεταχειρίζηται κατὰ τῆς Περσίας. 'Αλλ' ἡ ἀγάπη αὐτοῦ πρὸς τὴν Σπάρτην ἔβλαψεν αὐτὸν μεγάλως, ως θὰ ἴδωμεν κατωτέρω.

Κατὰ τὸ ἔτος 464 π. Χ. φοῖβερὸς σεισμὸς ἐκρήμνισε τὴν Σπάρτην καὶ περὶ τὰς 20 χιλιάδας ἀνθρώπων εὔρον ἐκεῖ τὸν θάνατον. Καὶ ως νὰ μὴ ἥρκει ἡ μεγάλη αὕτη συμφορά, ἐπανέστησαν καὶ οἱ εἴλωτες καὶ συγκεντρωθέντες εἰσῆρχοντο κατὰ τῆς πόλεως. Βασιλεὺς δὲ τῆς Σπάρτης τότε ἦτο ὁ Ἀρχιδάμος, ὃστις διὰ τῆς σάλπιγγος ἐσήμανε τὸ πολεμικόν καὶ οἱ Σπαρτιάται δράξαντες τὰ ὅπλα παρετάχθησαν, ἵνα ἀποκρούσωσι τὸν κίνδυνον. Τοῦτο ἴδόντες οἱ εἴλωτες, ἔφυγον καὶ ἐδήσουν τὴν χώραν ως στασιῶται. 'Αλλὰ καὶ οἱ Μεσσηνίοι ἐθεώρησαν κατάλληλον τὴν στιγμὴν νὰ ἔπιστατατήσωσιν ἀπὸ τῶν Σπαρτιάτῶν καὶ λαθόντες τὰ ὅπλα κατέλαβον τὴν Ἰθώμην. Κατὰ τῶν Μεσσηνίων ἐστειλαν οἱ Σπαρτιάται στρατόν, ὃστις ἐπολιόρκησεν αὐτοὺς ἐν Ἰθώμῃ κλεισθέντας. 'Αφ' οὖ δὲ παρῆλθον τρία ἔτη καὶ εἶδον ὅτι ἡ Ἰθώμη δὲν ἐκυριεύετο, ἐζήτησαν βοήθειαν παρὰ τῶν Ἀθηναίων. 'Ενταῦθα εἶχεν ἀναφανῇ πλὴν τοῦ Κίμωνος καὶ ἕτερος σπουδαῖος ἀνὴρ ὄνοματι Ἐφιάλτης, ὃστις συνεβούλευσε τοὺς Ἀθηναίους νὰ μὴ δώσωσιν οὐδεμίαν βοήθειαν εἰς τοὺς Σπαρτιάτας, οἵτινες ἀείποτε ἐδείχθησαν δυσμενεῖς εἰς τὴν πόλιν. 'Αλλ' ὁ Κίμων ἀντεῖπεν εἰς τοῦτο καὶ συνεβούλευσε νὰ μὴ ἀφήσωσι νὰ καταστραφῇ ἡ Σπάρτη καὶ νὰ γείνῃ ἡ Ἑλλὰς χωλή. 'Ο λαὸς ἐδέχθη τὴν γνώμην τοῦ Κίμωνος καὶ ἐστειλεν αὐτὸν μετὰ στρατοῦ ἐκ 4,000 Ἀθηναίων εἰς τὴν Ἰθώμην, ἵνα ὑποτάξῃ τοὺς Μεσσηνίους. 'Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἦτο

εὔχολον νὰ κυριευθῇ εὐθὺς τὸ ὄχυρὸν τοῦτο φρούριον, ικανὸς δὲ χρόνος παρῆλθε μάτην, οἱ Σπαρτιάται ἥρχισαν νὰ ἀμφιβάλλωσι περὶ τῆς εἰλικρινείας τῶν Ἀθηναίων καὶ φοβούμενοι δόλον ἀπέπεμψαν αὐτοὺς εἰπόντες ὅτι δὲν ἔχουσιν αὐτῶν πλέον ἀνάγκην. Ἡ μὲρις αὕτη ἐγέννησε μεγάλην ἀγανάκτησιν εἰς τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες διέλυσαν τὴν πρὸς τὴν Σπάρτην συμμαχίαν καὶ ἔξωρισαν ἐπὶ τινα χρόνον τὸν Κίμωνα ἐκ τῆς πόλεως τὸν συμβουλεύσαντα νὰ βοηθήσωσι τοὺς Σπαρτιάτας (461 π. Χ.).

Μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ Κίμωνος ἐξ Ἀθηνῶν οἱ Σπαρτιάται καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἦλθον εἰς φανερὰν δῆξιν. Κατὰ τὸ ἔτος 457 π. Χ. οἱ Φωκεῖς εἶχον προσβάλῃ τοὺς γείτονας αὐτῶν Δωρεῖς, δυοφύλους τῶν Σπαρτιατῶν, οἵτινες ἐστράτευσαν κατὰ τῆς Φωκίδος καὶ τιμωρήσαντες αὐτοὺς ἐπανήρχοντο εἰς τὴν πατρίδα των. Ἄλλα κατὰ τὸν Ἰσθμὸν εύρον τὰ στενὰ κατειλημένα ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ ἀπεσύρθησαν περὶ τὴν Τάνχυραν, ἐνθα ἐγένετο μάχη μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων πεισματώδης, εἰς ἣν ἐνίκησαν οἱ τελευταῖοι. Πρὶν δὲ ἀρχίσῃ ἡ μάχη ἦλθε καὶ ὁ Κίμων ἐνοπλος καὶ ἔζητησε νὰ τῷ ἐπιτραπῇ νὰ πολεμήσῃ ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν. Ἄλλ' οἱ Ἀθηναῖοι γινώσκοντες τὴν ἀγάπην τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας καὶ φοβούμενοι δόλον δὲν ἐδέχθησαν τὴν παράκλησιν. Ἀπερχόμενος δὲ ὁ Κίμων παρεκάλεσε τοὺς φίλους του, οἵτινες ἐθεωροῦντο ὡσαύτως λακωνίζοντες νὰ ἀγνοισθῶσιν ἀνδρείως καὶ νὰ ἀποδείξωσι διὰ τῶν ἔργων εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὴν ἀδεικίαν τῆς κατ' αὐτῶν διαβολῆς. Ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ οἱ φίλοι τοῦ Κίμωνος ἐπολέμησαν ἀνδρεύστατα φονευθέντες περὶ τοὺς 100 καὶ ἀποδείξαντες τὰ ἀγνὰ φρονήματά των ὑπὲρ τῆς πατρίδος των. Τοῦτο παρεκίνησε τοὺς Ἀθη-

ναίους νὰ ἀνακαλέσωσι τὸν Κίμωνα ἐκ τῆς ἔξορίας. Συνετέλεσε δὲ πρὸς τοῦτο καὶ ὁ μέγας πολιτικὸς ἀνὴρ, διτὶς τῷρα ἀναφαίνεται ἐν Ἀθήναις ὁ Περικλῆς, καὶ διτὶς φοβούμενος μὴ εἰσβέλωσιν οἱ Πελοποννήσιοι εἰς τὴν Ἀττικὴν ἔβλεπεν ὅτι ἔπρεπε νὰ γίνη μετ' αὐτῶν εἰρήνη, κατάλληλος δὲ πρὸς τοῦτο ἀνὴρ ἦτο ὁ Κίμων. Καὶ πράγματι μετὰ μακρὰς διαπραγματεύσεις κατώρθωσεν ὁ Κίμων ἐν ἔτει 450 π. Χ. γὰρ γίνη οὐχὶ μὲν εἰρήνη, ἀλλ' ἀνακωχὴ τῶν ὅπλων ἐπὶ 5 ἔτη. Ὁ Κίμων καὶ εἰς τὴν ἀνακωχὴν ταύτην ἔστερξε, διότι ἤθελε νὰ ἐπιχειρήσῃ εἰς νέους κατὰ τῶν Περσῶν πολέμους. Διότι οὗτοι ἀνακτήσαντες κατέλαβον πάλιν τὴν Κύπρον, ἤθελον δὲ νὰ ἀνακτήσωσι καὶ πάλιν τὰς ἀπολεσθείσας χώρας τῆς μικρᾶς Ἀσίας. Ἐν ἔτει 449 ὁ Κίμων παραλαβὼν 200 τριήρεις ἐπλευσεν εἰς Κύπρον καὶ νικήσας τὸν Περσικὸν στόλον παρὰ τὸ Κίτιον πόλιν τῆς Κύπρου ἐπολιόρκησεν αὐτὴν. Ἄλλὰ νοσήσας ἐτελεύτησεν ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας του. Πρὶν δὲ ἀποθάνη διέταξεν εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὸν στρατηγοὺς νὰ τηρήσωσι μυστικὸν τὸν θάνατόν του ἀπὸ τοὺς στρατιώτας. Τοῦτο ἐποίησαν οἱ στρατηγοὶ καὶ λύσαντες τὴν πολιορκίαν τοῦ Κιτίου ἐπέστρεφον εἰς Ἀθήνας. "Οτε δὲ εἶχον φθάση πλησίον τῆς ἐν Κύπρῳ Σαλαμῖνος, συνήντησαν ἐνταῦθα Περσικὸν στόλον, δικατετρόπισαν νομίζοντες ὅτι στρατηγοῦνται ἀκόμη ὑπὸ τοῦ ἀηττήτου Κίμωνος, ἀποβάντες δὲ καὶ εἰς τὴν ξηρὰν ἐνίκησαν καὶ τὸν ἐκεῖ παρατεταγμένον στρατὸν τῶν Βαρβάρων καὶ οὕτω νικηταὶ ἐπανῆλθον εἰς Ἀθήνας φέροντες ὅμως καὶ νεκρὸν τὸν μέγαν ἄνδρα, διτὶς διενοήθη νὰ καταλύσῃ ὅλον τὸ Περσικὸν κράτος καὶ ἀν ἔζη θὰ κατώρθωντε τοῦτο, διπερ πολὺ κατόπιν μετὰ 130 ἔτη κατώρθωσεν ὁ μέγας Ἀλέξανδρος.

"Ἐνταῦθα κατὰ τὸ ἔτος 449 π. Χ. λήγουσιν οἱ Περσικοὶ

όλεμοι, διότι ἐπὶ πολύν χρόνον κατόπιν δὲν ἐπανελήφθη με-
ταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων πόλεμος, εἰ καὶ δὲν ἐγένετο
ητῶς συνθήκη πρὸς τοῦτο. Τὰ Περσικὰ στρατεύματα διετέ-
ρην πάντοτε μακρὰν τῆς παραλίας, ὅσον διάστημα δύναται
ποιεῖς ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ νὰ διατρέξῃ, οὐδὲν δὲ πλοῖον πολεμικὸν
ἢ βροχάρων ἀπὸ τῆς θαλάσσης τῆς Παμφυλίας μέχρι τοῦ
ὑπείνου. Πόντου διφαίνετο πλέον εἰς τὰς ἑλληνικὰς θαλάσσας.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

Κατά μῆνα Ιανουάριον 1895.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000030360

